

1134
2003

ქ რ ი ლ ი

№5 (191)

საზოგადოებრივ-ლიბერალური ჟურნალი

31 ივლისი

ფასი 1.50 თეთრი

#5 2003

ივანე
კალპინოს
ჯადოსნური
ქსელები

არლი

საზოგადოებრივ-ლიბერალური
ასოციაცია "არლის" გამოცემა

The Literary Magazine ARLI

არლი - დასავლელი სემინდო(ნი)
სულხან-საბა

არლი - შვის შუქი, რამეზე დამდგარი
ძარბაზი 260ს
ბანაკობრივი ლექსიკონი

მთავარი რედაქტორი
შადიან შამანაძე

სტრუქტურული საბჭო

მალხაზ ხარბედია

(მთრედქტორის მოადგილე)

ლევან აბაშიძე

ია ანთაძე

ირმა არჩუაშვილი

ანდრო ბუაჩიძე

ნოდარ ებრაღიძე

თამაზ ვასაძე

ეთერ ვიბლიანი

ზაზა თვარაძე

ზურაბ კიკნაძე

ვახტანგ კობახიძე

ვასილ მაღლაფერიძე

ზვიად რატიანი

ირაკლი სამსონაძე

გულსუნდა სიხარულიძე

სოზარ სუბელიანი

ზაზა ფაჩუაშვილი

ზაზა ქილაძე

ბესო ხვედელიძე

ბენეფიკარი - ნანა ჩხვიმიანი

კომპიუტერული დირექტორი -

გიორგი სუბარი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა

თამაზ ჩხაიძე

ელისო კალმახელიძე

მანანა კორძაძე

ტელ: 93-37-43; 99-83-00

ფაქსი: 98-67-90;

e-mail: kharbedia@yahoo.com

მისამართი: ლესელიძის ქ. №4

ურნალი იბეჭდება გაზეთ
"კავკასიონის" სარედაქციო ბაზაზე

განსივლელ აუზსაფეთი!

№5. 31 ივლისი, 2003

ლიბერალურა

გელა ჩქვანავა
მზვიარავიძე 1

ვანო შატერაშვილი
ბაზაფხული 10

თამაზ ექვთიმიშვილი
დაზარალებული 15

ენ ლონსბერი
იოსებ ბრუდსკი - ამერიკელი პოეტი-ლაურეატი 17

ბექა ქურხული
მოსე 23

თომა, კაცავი, ფანჯარა 26

კატა 28

მილორად პავიჩი
ოთახი, რომელშიც ნახიჯავი უჩინარდება 29

ჰენრი მილერი
პირველი სიყვარული 33

ანჟელ კრესპო
პოეტი-პატრონიები და ფარანდლო პესოს
ახალი პორტუგალიური ნარგართოვა 35

პერსონა

გორ ვიდალი
კალვინოს რომანავი 38

ავტორისაგან 45

იტალიო კალვინო
მანქანი მთვარეზე 47

ძველნიერების მხსნიერება 53

შეიშას პინი
ფილოსოფოსი-სენსუალისტი 57

გორ ვიდალი
კალვინოს სიკვდილი 59

გელა ჩხავაძე

მზვერავები

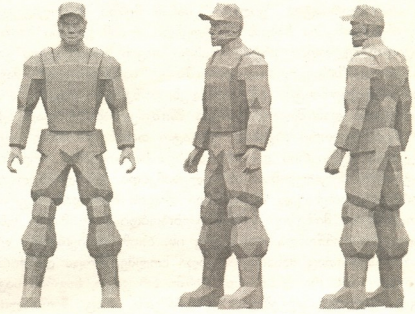
ციკლიდან

“დაუმთავრებელი მომსროვები ოფში”

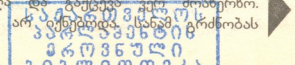
მე მთებს იქით ჩასასვლელად ემზადებოდა. მე მხოლოდ იმას ვცდილობდი, სიგარეტის მონვეისსაგან ნახევარი საათით მაინც შემეგავებინა თავი, რადგან ბოლო დროს ხველება დამანეყებინა. დედამეში ამიბობდა, კისერში ძვალგაჩნებული ძალივით ახველებო.

ჩვენი ქუჩის ბოლოს ქალაქი თავადრდება და ამის შესახებ სადღეებ ალაგ-ალაგ ატყევილი ფირნში იტყობინება. ცისფერ ფირნში ქალაქის სახელი თეთრად აწერია და ნილადა არის გადახაზული. იქიდან ერთ კილომეტრში სკოლის თანამედროვე სამსართულიანი გრძელი შენობაა და უხეებო, სათეს ფართობებად დაყოფილი შემოგარენის ფონზე უდაბნოში ნამოკოსებულ ურბანიზებულ მირას გაეს. სკოლის შენობიდან, გაზატყევილის (სანამ ტანკები გადათრინდნენ მუხლუხებით, საკმაოდ სოლიდურ ტრასად ითვლებოდა) ორივე მხარეს თამბაქოს პლანტაციები იწყება. ომამდე იქ მეთამბაქოები მუშაობდნენ და ყველას ჭილის ფართოფარფლებიანი ქუდი ეფარა - თითქოს ჭილის ქუდი მეთამბაქოთა უნიფორმის ნაწილი ყოფილიყო. თამბაქოს პლანტაციებს ზემოთ, გორაკებზე, მანდარინის პლანტაციებია. მეციტრუსეებს ნაკლებგაბარითანი და რადიუსიანი ქუდები ესურათ - ესპანურს მიმგანებული ჭილის ქუდი (ფართო ქუდი მანდარინის ხეთა ტრექტის ედებოდა და იმიტომ). იფარებდნენ ამ უკანასკნელთა ნახვავზე ისეთი წარმოდგენა გექმნებოდა, თითქოს მეთამბაქოვე მეციტრუსესთან სტუმრად ყოფილიყო გადასული. მანდარინებიან გორაკებს იქით მთები იყო, მთებს იქით კიდევ უფრო დიდი მთები, შერე კიდევ უფრო დიდი და ბოლოს, ნახევარწრედ განლაგებულ მთათა ამ ნიყებას ნამოკუსებულ ერთი მყინვარწვერი ავეჯირგინება - თითქოს რუსული, ცერმანული ჩასანკობი მატრიოსკების მაგვარი მთათა სათამაშოები გამოუყენებო და მთელი მდგომარეობაში და თანამიმდევრობითი. ერთი სიტყვით მზე ყველაზე დიდ მთას იქით ჩასასვლელად ემზადებოდა.

ორი თვის წინ, სწორედ თამბაქოს პლანტაციებში მოინდობა დივერსანტმა ჩემი გადასება. ზოიციებიდან ვერუნდებოდი “არტილერისტის” “ვილისით” და ის-ის იყო ჩიხში უნდა შეგვეხვია, რომლის ბოლის ჩემი სახლი დაგას ჭიქვართან ნამომართული უზარმაზარი დადნის ხით - უხესკლინტიან შაშვთა თავშესაფრით - და ამ დროს ნათლვა გადაგივლიდა წინ. ჩვენი ქუჩის მამაკაცები შემოპარულ დივერსანტს დაემეტერო ვეიხებრა. ჩვენ, სამივენი - მე, არტილერისტი და ბოჯუა ნახვავებით ვიყავით და ჩემთან, სახლში დასაბრუნებლად მოვიდოდი. მოპარუნა არტილერისტმა მანქანა და სკოლისკენ გაეკანდილი. სახელდახებლად შევკრებოლ სახალხო ლაშქარს ნათლვას ქმარი ხელმძღვანელობდა - ორომცდათის გადაცილებულყო, ყველა საქმეში ქრინიკული - თუ შეიძლება ასე თქვას - ნათლვასტი, ასომიანი ყორვი. დივერსანტი პირველი მას აღმოეჩინა - უხეხო, სამოქალაქო ტრასაცემელში გამოწყობილი ყმანვილი რომ უნახავს ქუჩაში მომავალი, ქართულად გამოლოპარკებოდა. იმას ისეთი უაზრო თვალენით შემოუსვებოდა, ყორვი მანძინვე მიმხვდარა ფრონტის ხაზს იქიდან შემოპარულ კაცთან რომ ჭიქნდა საქმე (სწორედ იმ ხანებში ფრონტის ხაზს იქიდან მრავლად გადმოდიოდნენ სადივერსიოდ). დივერსანტი საიდანაც მოდიოდა, იქითკენ მიგრიალებოდა და გაქცულასა. ყორვის სახლი შეუკრებია და გაქცეულის ძებნის შესდგომიან. ჩვენმა გამოჩენამ მოალყეები (თამბაქოს პლანტაციები, გაზატყევილის მარცხენა მხარეს, ალყაში

მოექციათ. აქ იმალება გაქცეული, შორს წასვლა ვერ მოასწროო, ამტკიცებდნენ) აღაფრთოვანა და მოქმედების სურვილი გაუორკვეა. ჩვენც ჩვენი საბრძოლო გამოცდლების დემონსტრირებას შევუდექით, უფრო სწორად ჩვენ თავზე ავიღეთ წმენდითი ოპერაციის ორგანიზებაცა და მენინავეობაც. არტილერისტი (ყველაზე ფხიზელი ის იყო) გვიჩვენებდა, ამ საქმისთვის თავი გაგვენებებინა. არც ჩვენ გვეკრებოდა, რომ გაქცეული შორს წასვლას ვერ მოახერხებდა და ამიტომ არც ისე კლთობილდობდი. პლანტაციის შუაში გამავალი ლეღეს ვალაპოტში მჯდარა. ავტომატი რომ ჭქონოდა, ორივეს - მეც და არტილერისტსა - იქეთს გაგვამზავებებდა. სამჯერ მოასწრო გასროლა “მაკაროვიდან”. აქედან ორი მე მომხვდა, მესამე მე არტილერისტს ბარამყში დაჭრა. ტკივილი არ მიგრძენია, თითქოს რაღაცამ გამჭვალაო და როცა დავწმენდი, რომ მართლა მუცელში ვიყავი დაჭრილი, მაშინვე ის გავიფიქრე, არაფერი მიშეღეს, ვკვდები-მეთოქი. ნანამედიას, რატომაც დარწმუნებული ვიყავი, თუ მუცელში დავიჭერი, მოკვდები-მეთოქი. ჩვენი ბატალიონიდან ვინც მუცელში დაიჭრა, ყველა დაიღუპა. ამ საწმუშაო სტატისტიკის გაგუნებით იყო ასე რომ ვფიქრობდი. მაგრამ, გადავარჩი. დედაჩემი, სანამ არ დარწმუნდა რომ გადავარჩებოდი, ნათლვას მოკვლენი იმუქრობდა, საკუთარი ქრისი გადასარჩინად ჩემი შვილი განირობა - ამიბობდა. ყორვიც საკმაოდ დაფედოდა (ყორვი და მამაჩემი, სანამ მამაჩემი ცოცხალი იყო, ძმაკაცობდნენ), ომს გაქცეულ თავის ბოჭებს აზვანენა ჩემს სამკურნალოდ ფულები რუსეთიდან. ბოჯუაა ჩემი დაჭრადან ათ დღეში დაიღუპა სნიპორი ქალის ტყვიით... შოდა, მაშინ, მოსალამოებულხე, არტილერისტის მოსვლამდე, აივანზე რომ ვიჯექი, იმაზე ვფიქრობდი, მთელი ჩემი ცხოვრება, როგორც აქ ამ აივანზე მოკვალადები და პლანტაციებისკენ ვაიქედეო, მაშინვე ჩემი მუცელში დაჭრის ამბავი (წარმოდგენილი მაქვს რა პანიკური თვალენით მექნებოდა მამემ) და ის სულელი დივერსანტი გამასხენდება, მე რომ დამჭრა-მეთოქი. არადა, მართლა სულელი უნდა იყო, რომ მთელი ნახევარი საათი, სანამ მდევრობა ალყას შემოარტყამდნენ, პლანტაციებიდან გამოსვლა და გაქცევა ჩემი მოსწონბას თვრამეტი წლისაც არ ვაძინებოდა. სანამ

დავკარგოვდი (შოშისაგან და დროებით. დასპირტული ტინი ბოლომდე არ ითიშება თურმე, როგორც მერე მითხრეს ექიმებმა) მისი ავანრივი თვალების ნახვა მოვანსარი, ის კი არადა თვალების ფერის დაფიქსირებაც მოვახერხე. თავისთავად მოხდა - თითქოს გონება ავტონომურ რეჟიმში მუშაობდა ჩემდა დაუყოვნებამდე და ცველზე უფრო იმ ლანირაკის თვალების ფერი ანტიტრუსებად.

არტილერიისტის "ვილისა" სანამ ჩიხში შემოხვებდა და აიწიდან მის ნახვას შევძლებდი, მანამ ვიცანი მზსზე. თავიდან მელორიმ არტილერიისტი თავის მოადგილედ გამამქსა აღმურდლობით დარგში - "ზამოხილბად", მაგრამ არტილერიისტმა ამ თანამდებობაზე ვერ გაქაძა, არტილერიის დანიშნულებასა და მნიშვნელობაზე ლაქაქაქს მოუხდა. მელორი ამჟამად უშტატო თანამდებობაზე ამუშავებდა, კურიერის და სხვადასხვა საკითხებში ორგანიზატორის მოვალეობას ასრულებდნებდა ერთდროულად. შორეულ ნათესავად მომიღობა დედის მხრიდან, მაგრამ მხოლოდ ამ მიზეზით არ ვფეხობრობდით. მე მასში უზარალოება მომხონდა და კიდევ ის, რომ კარიერისტი არ იყო (მანქანითაც მასარგებლებდა ხოლმე, რაც დამჭირდებოდა). მას რა მოსწონდა ჩემში არ ვიცი, მაგრამ საკმაოდ კარგად ვუვებდით ერთმანეთს. რაც მართალია მართალია: არტილერიისტი ქალებსაც მოსწონდათ. ქალებს მოსწონთ დაბნეული ტიპები და ისეთებიც, ვინც მათ არაფრად ავადებს. არტილერიისტი დაბნეულად იყო და თვლიდა, რომ ქალები არასრულფასოვანი არსებები არიან (ყველაზე უფრო ქალი სნაიპერის ეწინააღ - ოპტიკურსამიზნოანი სატანები არიან, ამტკიცებდა). ამას გარდა, უამრავი სხვა სენტენციების მოარული რუპორიც იყო და მათ გამოთქმას არასოდეს იხარებდა, მათ შორის იმასაც, რომ არტილერია ომის ღმერთია.

- Артилерия и есть Бог войны! - იტყობდა ხოლმე და ამ დროს სანეჭებელ თითს ზეგით აიშვერდა. ტაქტიკის და სტრატეგიის ბევრი არაფერი გაეგებოდა (არც ჰქონდა პრეტენზია სხვების დარად თავი დიდ სტრატეგად წარმოეგინა), მაგრამ საუბარი თუ არტილერიაზე ჩამოვარდებოდა, ვერ გააჩერებდი და არც თვითონ იღლებოდა ლაპარაკით. არტილერიის დაახლოებით ისე სწამდა, როგორც ზებუნებრივი ძალების სწამთ. ამიტომაც შეერქვა ასეთი მეტსახელი, თორემ სინამდვილეში ბუთხუზი იერქა.

არტილერიისტმა მითხრა, რომ მონინალმდევე ქალაქ შეტევას აშაადებდა და ბატალიონის მეთაური შტაბში მიბარებდა.

- კი მაგრამ, არ მეკითხებით, გამოვევანმრთელები თუ არა? ეგებ დაზიანებული ნაწილებების გადახლართვა მემართება, როცა რამის შემოშინდება... ან, საერთოდ, იქნებ არც ვაპირებ ბატალიონში დაბრუნებას! - ვუთხარი მე.

- Куда ты денешься из подводной лодки! - მიპასუხა იმან.

მიხვდა, რომ დედაჩემის გასაგონად ავლანარადი ასე და პასუხად თავისი საფირმო ლიმილი გადმოვარქვია: მორიდებული და შემპარავი - შუბლზე გაჩენილი ნაოჭებით. ტაქიური ავერისტის ლიმილი ჰქონდა, მაგრამ ავერისტის არ იყო, მხოლოდ ნაიფშაკებდა ცოტას და მცირე დღით - ისე, მაიმითურად და ლიმილის მომგერელად.

თხუთმეტ წუთში უკვე შტაბში ვიყავით. იქ ყველას ისეთი საქმიანი სიფათი ჰქონდა, თითქოს შეტევა უკვე დაწყებულიყო. მოსალოდნელი შეტევის შესახებ ინფორმაციით უმთავრესად ბრიგადის შტაბიდან ვგამარავებდნენ. ბრიგადელებს მსავსი ინფორმაციების მოწოდება

ნამდვილად არ ეხარებოდათ.

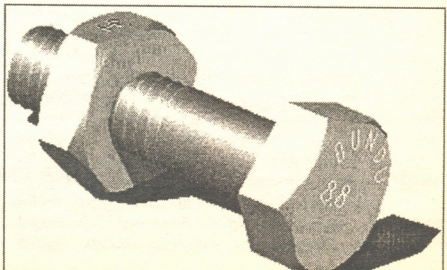
აგერ უკვე მესამე დღე გადიოდა, რაც მზევერავთა ოცეულის მეთაურად ვითვლებოდა. მელორიმ - ბატალიონის მეთაურმა - გადაწყვიტა ასე. ჩემი ნინამორბედი მელორის ხეც შევქვი. იმ ოცეულობა თავისი საქმე საკუთარი ხუთი თითივით იცოდა, მელორიმაც საკუთარი ხუთი თითივით იცოდა თავისი საქმე, მაგრამ მაინც ისევე ამბობდა ვერ შეეწყვენენ ერთმანეთს. მე კი მზევერავების მეთაურობა ამ მინდობა, თუნდაც იმიტომ, რომ მზევერავებს მეტად თავისნათებას ხალხია (ჩემი მომავალი ქვეშევრდომები კი განსაკუთრებით), გარდა ამისა, შეიძლება მათი მეთაურის გაქცევის (ფაქტობრივად გაქცევა გამოვიდა) გამო პროტრავების გამოსახატავად ცუდად მოამყრობოდნენ და ჩემთვის ბოიკოტი გამოცხადებინათ. ბიჭებს, მათი ყოფილი მეთაურის არ იყოს, საკუთარი ხუთი თითივით იცოდნენ თავიანთი საქმე და თოვლს ბრიგადაში საუკეთესო მზევერავულ "შანტრაბად" (ასე უწოდებდნენ საკუთარ ოცეულს) ითვლებოდნენ - ჩემმა ნინამორბედმა შევლი მათი ასეთი კონდიციადე მიყვანა. მე კი ყველაფერ ამის გათვალისწინებით იმდენი უნდა მომეჭრებინა, რომ სხვა ბატალიონებში გადახლარებებზე მოუფერალო მზევერავებისთვის ჩვენება წასვლა გადაამეფერებინა და "მთელი ეს შემოიღების კომპლექტი სანახევროდ მაინც შემეინარჩუნებინა" (მელორის ტერმინია). ორი დღის წინ, დღითი, დაახლოებით რვა საათისთვის არტილერიისტი დამადგა თავს, კარგი ანაშაც მომართვა და ახალი ამბავიც მამცნო, იმის შესახებ, რომ მე მზევერავთა მეთაური ვიყავი.

- მელორიმ ან სანგრებში ჩამარბუნოს, ან ჯანდაბამდის გზა გქონიათ... სხვა ბატალიონში რომ მივიდე, იქ მათარულისაგან, სულ ერთ ადგილზე კონცით შემეგებებინა! - ვუთხარი არტილერიისტს.

- არ ვიცდი იმ ადგილას კონცა თუ მოგწონდა, - მინასხვა არტილერიისტმა, შუბლი შეიქმუსნა და სქენადექვითებულ დედაჩემს ისე გაულონა, თითქოს მენადზრდილობიანი დილაღი გვექნოდა, - მე მხოლოდ დანიშნის ამბავი მოგიტანე, დანარჩენზე შენ და მელორი მორიგდით!

- შტაბშივე ვირთხის მიერ დანიშნულ სანგრელ ვირთხას იხიარ მიიღებ... ასეც რომ არ იყოს, დეკრეტში ვარ - ერთი ტყვიითა ვერ ორსული!

იმ კამიკამე დიდვრსანტის მიერ ნასროლი ორი ტყვიანი ერთმა ფერდელ გამიარა და გარეთ გამოძვრა. მეორე ზედ თირკმელთან გაჩერებულა. თირკმელი მტკივამეტი ვუთხარი კაიურვას. სპირტით გაჭყვილი (ერთი მგონი ნაშლის ქაიურვაც იყო) ექიმები საკამოდ ენერგიულად კონსილიუმობდნენ - ნინიდან გაგვარა თუ უჩინდანი - ვამაობოდნენ. თუ თირკმელი დაზიანებულია უჩინდანი უნდა გაგჭრათ, ასეთია წესიო. მევე ჩემს შარბზეც

ნაკამათდნენ, ათვალერეს ვიზუალურად (ლაბორატორიული კვლევისთვის არც დრო იყო და არც საშუალება), სისხლისი შავი - არ არის სისხლიანი, იმითსავეს კარგა ხანს - ხელიდან ხელში გადადიოდა ყვითელი სისით სასვე სინჯარა. სისხლიანი თუ იქნებოდა, ესე იგი, თირკმელი დაზიანებული იყო. პირველი მელორი აყვირდა, ახლავე თუ არ შეუდექით საქმეს, დაგზოცათ ყველას, მე თქვენი დალტონიკი დიდუცო. ბოლოს საკეისრო გამიკეთეს. ერთი ნაწლავი იყო დაზიანებული, თირკმელი მთელი აღმოჩნდა. ძაღლის ბუდი გაქვსო, მითხრეს და ალბან ასე იყო, თუნდაც იმიტომ, რომ ოპერაციის შემდეგ შიგ ანტიბიოტი ჩარჩათ - მაკრატული, ან კიდევ ხელთათმანები. არაფერი მტკიოდა, მაგრამ რაღაც გაურკვეველი მანუხროდა და მერე ეს სიზმრებშიც გამოვლინდა: ფესიზმრებოდა, თითქოს ჩემი დაზიანებული ნაწლავს მუცლისკი ერღვეოდა და ბრმა ნაწლავად იქცეოდა. მთელი სიზმარი ორი ბრმა ნაწლავით დადივოდა, რომელთაგანაც ერთი სკვებოდა და მეოღ მუცლის ღრუს ჩემზე უწინდურობით მიესებდა. ერთხელ კიდევ ჩვენი სამზარეულოს ნიჯარის ნახევრადმოშლილ, მოხუცებულ სიღონად იქცა. გავბრვიცი და დედაჩემს მოეუყვირე ჩემი პარანოიკული სიზმრები. იმან კიდევ რაკი უწინდურბობით გასიზმრება, ფულს იმიოე აუცილებლადუო. მოკლედ სიგაიე იყო. პატალიონის ბიჭებს გავეხუროს, ერთი ტყვია მუცელში ჩამრჩა-მეთქი და დაიჯერეს.

- დეკრტი კარგი საქმეა. არც იმ დარცხებულების მორჯულება კარგა ნაკლებად საინტერესო... ისე, მე თუ მკითხავ, ციფრების საქმე რთული პოლიტიკაა - თქვა არტილერისტმა.

- გამოდის, რომ მელორის თავის კაცად მიგაჩნევარ. არ ვიცოდა...

- კადრების საქმე რთული პოლიტიკაა! - გაიმეორა არტილერისტმა, - ЕЩё бУд-ут вопросы?

- У матросов - нет вопросов. . . У Матросовых - тоже! - მიუვებ მე ჩემი სავიზიტო კალამბურით: თამბაქოს პლანტაციებში მომხდარი ინციდენტის შემდეგ ბიჭებმა ახალი მეტსახელები შემირჩიეს - "შატროსოვი" და "ბერემენი". არც პირველი მომწონდა და არც მეორე, მაგრამ ვიცოდა, რომ ჩემს გასამასხარავებლად მეორეს ანიჭებდნენ უპირატესობას და მეც ამიტომ პირველზე ვიჭებოდი. პირიქით რომ ყოფილიყო, იმას შევეცდებოდი, მეორე დამეკვდინებინა საბავარდების მიმოქცევისთვის (ან სულაც "კეისარი", ხომ "გამიკეთეს" საკეისრო კვეთი). როცა ომი, ცდილობ ყველაფრით გაერთო - ექსპერიმენტებსაც ატარებ სხვებზე და საკუთარ თავზეც. ეს ომის კანონია.

ასე დავინიშნე მხვრავადების მეთაურად და შიზოიდური სიზმრებიც შეწყდა, რადაც სერიოზული საფიქრალი გამიჩნდა. მელორიმ კიდევ ერთი კვირა მომცა დასასვენებლად. მე იმაზე დავინყე ფიქრი, მიხდოდა თუ არა მხვრავთა მეთაურობა და აღმოვაჩინე, რომ არ მინდამეთქი გადაჭრით ვერ ვუბნებოდი საკუთარ თავს. იმ ზურსიანავად შორს ვიყავი, რომ ეს დანიშნა ბუდის საჩუქრად მიმეღო. თუმცა, ბუდს ნამდვილად არ ვემდურავდი, იმის მაღლობელიც ვიყავი, რომ ჩემი დამჭერული დივერსანტის აგონიურ თვალებს არ მასიზმრებდა ან კიდევ იმავე სიზმრებში ჩემი დაზიანებული ნაწლავი ბრმა ნაწლავად და სიღონად კი არა, დახეულ პრეზერვატივად არ იქცეოდა ხოლმე (ასოციაციურად უფრო ახლოს იყო გახეულ ნაწლავთან) - ეს გაცილებით ძნელი ასატანი იქნებოდა.

არტილერისტ და მე იმ საღამოს შტაბში რომ გა-

მოვეცხადდი, მელორი ადგილზე არ დაგვცვდა, ბრიგადის შტაბში გამოქვასათ. ყველა რაღაცას ფუფუსებდა და არაფერს აეთვებდა, როგორც ეს ბრიგადის შტაბიდან მოსალოდნელი შემოტყვის შესახებ ინფორმაციის მიღების ხანგებოდა ხოლმე. მე შტაბის ეზოში, "ურალთან" მოვეკალიადა და მივხსი იქით ჩამავალი მზის სკივითლუმბურული პომიდვრისფერი ფონის ცქირით ვტყებოდი. "ურალი" მის მძილოს ("ჭიჭიკოს" ეძახოდნენ, ომაშვე ტაქსისტს იყო) დაჭირილა გადასაცვანად უნდა მომეზადებინა. ჭიჭიკოს მოვირეხავით რომცენა ლოჯის მიტაკენილი ცხირი ამშვენებდა, რომლის არაპროპორციულობის შენიღბვასაც ბარაკიანი უღვაშებით ცდილობდა. მანქანის ძრავაში ძროხიალს უკვე მორჩინილიყო, ახლა საბარგულს გვიდა და იმაზე მენუნუნებოდა, რომ მელორიმ ძრავის ზეთით არ მოამარავა. მანქანის ძველი ძრავა სალოარზე უფრო მეტ ზეთს ნვადავ და ეს ჩვევა თვიონ ძრავების დიდოსტატმა, ჭიჭიკომაც ვერ მოაშლევინა. არც კაბინის გადაღვებამ უშველა: ყოველ მორიგ კაპიტალურ რემონტს მძღლები სამებრო საშუაშობით ათავარებდა - ნესი ჰქონდა ასეთი. საკმაოდ ჭკუაშიარული ვინმე იყო, ძრავის შესაკეთებლად მორთმეულ სადადარეო ნაწილების დანუნებაში უკვე სხვადადრის, სხვადასხვა სახის რეზინის საფენებზე ჰქონდა გართულება - მთელ კოლექციას ფლობდა, ერთ ავტოლორანს ეყოფოდა და კიდევ მორჩეოდა. ტყუილად კი არ იყო არტილერისტის ბოძავილი. ყოველთვის ჯიბეებგამომხერილი დადიოდა - ჯიბეებში კი არა, ნამდვილი მოპოლური საკუჭნაობი ჰქონდა. ბევრ საჭირო ნივთს ინსავდა, თოხმეტქანი ქაჩიაც კი დამაქონდა ჯიბით, რომელიც ყველა შოფრისათვის სხვა ქანებზე უფრო ხშირად ხმარებდა ინსტრუმენტი. ზოგჯერ გავხუცრებოდა, ჯიბის ბილიარდს ვერსაოდეს თთამაშებ, ბარემ ადექი და ის, რითაც ჯიბის ბილიარდს თამაშობ, ჯიბეში ჩაიდე. უპირველესი ინსტრუმენტიამეთქი.

- Ну как тачка? менструирует маслом как всегда? - ვკითხე მე ჭიჭიკოზ.

- Менструирует и мантурбирует одновременно. У ней сейчас течь... А ты на солнце взглянь. Краснеет посуда как целочка и до лампочки ей все! - ჩამომხბა საბარგულიდან, - შენიშნული მაქვს, რაც ჩამავალი მზე წითელია, სისხლი უნდა დაიღვაროს!... ამ ერთი კვირის წინათაც, რუსებმა რომ დაგებომეს...

- ჩამავალი მზე როდის არ იყო წითელი?! - დაიძახა ფანჯრიდან თავგამოყოფილა არტილერისტმა.

- Когда солнце слишком пурпурно откинется - кровью мажемся... - უკან არ დაიხია ჭიჭიკო და ისევ მე მომიბრუნდა, - შენ ახლა რაზევეცა ხარ, არა?

- На горе стоит зае ,в алюминовых штана , выдимо разведка! - თქვი მე. ეს ჯერ კიდევ ომამდელი გამოტყმა იყო, მეორე მსოფლიო ომზე გავცემლბული, ლოკიკურობაზე შექმნილი ანეკდოტდან ამონარდი. ერთი სიტყვით, ახლანდელ ომში ვბრუნდებოდი და ეს მსიაიოვნება კიდევ:

- Будет сеч ,вот увидишь! - თითქოს სიადუმლოს მიმხელსო სე მიზნარა ჭიჭიკომ, - Не сроста багровеет как целочк ,этот га!

- Будет новая война - бУд-ут новые герои! - თქვი მე და ხველება დამანყებინა. სანგრებში გდებას მხვრულ ჩემს ფიჭვებს - აგერ უკვე მეორე თვე გადიოდა - მშრალ რეჟიმში მუშაობა არ მოსწონდა. ერთი სიტყვით ყველაფერი როგზე იყო: სალადოფორი მახვილსიტყვათა მოწაბატრებოდა და ბიჭებიც ხათრს არ მიტყდნენ.

ამასობაში მელორიც მოვიდა თავისი ლიმონსფერი "ყოფილი" და შტაბის უფროსით - ფლგმატური ბონდ-ლი კვარაცხელიათი, რომელიც მასწინე დასაძინებლად გაემართა.

- ლეიბები დამჭირდება საბარგულზე დასაფხანად! - ამცნო მელორის ჭიჭიკო.

- რაო, რა მინდაო? - მე მომბრუნდა მელორი. სწორედ მაშინ შემაშინა.

- აბა დაჭირლებს შიშველ ფიცრებზე ხომ არ დავან-ვინთ?! - არ ცხრებოდა ჭიჭიკო. ჯიბრში ჩადგომა იცოდა. პირადად მე ეს არ მიკვირდა: სახედარივით ვიჯიტი მინქანის გადავიკრდე სხვანაირი არ შეიძლება ყოფილიყო.

- ლეიბები ზუნრებიანად ხომ არ უნდა? - მკითხა მელორიმ, - მასაფისტი ქალებიც კარგი იქნებოდა! - და მერე ისევ ჭიჭიკოს მიუბრუნდა, - ვახშამი რატომ არ მიგატყვ?

- ბუთხუზიმ, კარგად რომ ჩამოლამდება მერე წაიღეო! - ბიძაშვილები ერთმანეთს მეტსახელებით არ მიმართავდნენ, ალბათ პატივისცემის ნიშნად.

- Вы что хлопцы!... - აღშფოთდა მელორი და ამ დროს არტილერისტიც გამოჩნდა. მელორი მის მზხინავ ბათიკვებს დააჩერდა, ჩამოხელებულზეც რომ პრიალეზდნენ (ბათიკვების გაპრიალეზა არტილერისტის სობი იყო). წინასწარ იცოდა, არტილერისტი მეტად საპატიო და ტაქტიკურად დასახლებულ მიზეზს რომ დაუსახელებდა, ამიტომ ბატალიონის მეთაურის აღშფოთებაც ზომიერი იყო.

- მე დავავალე, ვახშამი დაღამებულზე წაიღე-მეთქი, რომ გაღმდინ წინა ხაზის ასეულების შტაბებთან რაც შეიძლება ნაკლები მოძრაობა დაეუქსირებინათ. ასე ეგონებოთ, რომ მათი შემოტევის შესახებ ბაიბურში არა ვართ... - თქვა არტილერისტმა. კმაყოფილება ვერ დამალა იმის გამო, რომ ზუსტად გამოიცნო მის გამოჩენამდე გამართული საბურის შინაარსი (ოთიქოს მწელი გამოსაცნობი ყოფილიყოს) და ეს კმაყოფილება ღიმილით გამოხატა.

მე და მელორი კაბინეტში განვმარტოვდით. კაბინეტი სახსე იყო "ურალისა" და "ვილისს" საბურავებითა და

შეშად მომარაგებული ჭურვების დაშლილი ხის ყუთებით, რომლის გამოყენების უფლებასაც მელორი რატომღაც ზამთარშიც არ იძლეოდა, რის გამოც დაცინეთ "Генерал пустых ящиков" შეარქვეს.

- ჩაი დაფლიოთ! - ბრძანა ცარიელი ყუთების გენერალმა და ვებჯარაში გაპყო თავი, მზარეულს უთხარით, ჩაი ამოტანოს ჩაიდანით და პრიბორებით! - იყვირა მან, ალბათ ჭიჭიკოს მისაბართით.

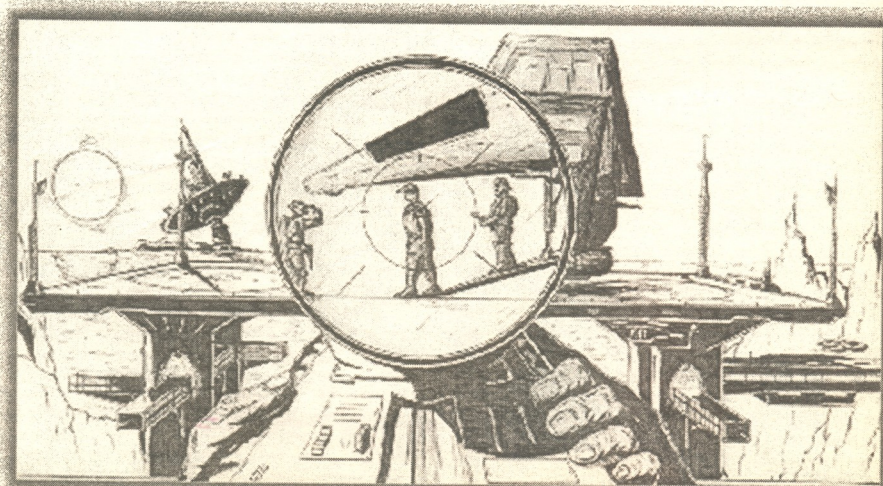
არტილერისტი შემოვიდა. ბათიკვები და თვალზე ერთნაირად უზნრეინავდა - სახეიზოდ.

- პოზიციებზე წასალებად თევზს ვანვევირებ, ნიკოლაევიკი! - ამაყად განაცხადა მან. შეეშლო არ ეთქვა. საკმარისი იყო ბრიგადის შტაბიდან ქალაქზე მოსალოდნელი შემოტევის შესახებ გავეფრთხილებინეთ, არტილერისტი მესანგრეთა რაციონის გაუზუბვას თევზით ინყებდა და თევზითვე ათთავრებდა კიდევ (სხვა რაღაცეებსაც შეემატებო ამბობდა, მაგრამ ის სხვა რაღაცა დაჭყლელილი პომიდურისა და გადაწვებულ კიტრებზე უფრო შორს არ წასულა - კიტრის თესლს ხრამუნე გაუდლიდათ პირში, ისეთი მაგარი იყო. ჩვენ მათ მაკე კიტრებს ვეძახდით), მზარეული კიდევ იმდენ ხახვს აყრიდა შეწვარ თევზს, რომ კერს "შემწვარი ხახვი თევზით" თვითონ ნიკოლაევიკმა, ანუ მელორიმ შეარქვა.

- ვერზე მოსულხარ, - მითხრა მელორიმ, ისე, რომ არტილერისტის მამებლური ღიმილისათვის ყურადღება არ მიუქცევია.

- ექიმებმა მიჩჩიეს, არ დაიძაბო. მასწინაც კი, როცა კუჭში გადახარ, ზედმეტად არ დიჭინო, თორემ ნაკერებზე გაიხსნები და ააქოთებ და დანამალავ ყველასო. მოკლედ მოარული ბიოლოგიური ნაღმი ვარ! - გავისუმრე მე, მაგრამ უეფექტოდ - არტილერისტსაც კი არ გაუღიმიდა, რადგან ნიკოლაევიკის სერიოზული ეჭირა.

- სწორედ ამ დღით ველაპარაკე შენს ცისფერთვალზე ექიმს, ასე თქვა, გაიჭინოს რამდენიც უნდა, თიქარის საშიშროებაც არ არისო! - მომიჭრა მელორიმ (მკურნალი ექიმი მართლა ცისფერთვალზე იყო და თვითონაც ცისფერს გავდა ნატივი ქალური მანერებით) - მთელი დღე ბორბლებზე ვარ... ვერც მოვიცალე შენი ოც-

ეულისთვის... - თითქოს მომიბოდიშაო.

- ჩემი ოცეული რომელია? - ვკითხე მე და მელიორი
სკამს, რომელზეც უნდა დამჯდარიყო ფეხი ჰკრა იმის სა-
ილუსტრაციოდ, რომ ბატალიონში ჭკვიან აკვდა თვლიდნენ.
იმში, რომ მზვერავთა მეთაურის ბატალიონიდან წასე-
ლის შემდეგ მზვერავთა უკმაყოფილება, როგორც მელი-
ორი ამბობდა, ბუნებრივ არ გადაიზარდა, გურიელს ღმობის
წვლილი მიუძღოდა. მელიორი გურიელი მზვერავებში მათ

მეთაურის წასვლამდე სამი თუ ოთხი თელი ადრე გა-
ამწესა. მზვერავებმა გურიელს მაშინათვე მელიორის პარ-
ტიზანი შეარქვეს, მეთაურმა კი არ დაეზარა წინასწარ-
მეტყველები განცხადებმა გაეკეთებინა და ეთქვა, რომ მე-
ლორი გურიელს მის შემცვლელად ამზადებდა. გურიელ-
მა ძალიან ბაღე შეძლო მზვერავების ნდობის მოპოვება

და ამაში სანეკურიკური ხსიათაც დაეხმარა. მელიორი ამ-
ბობდა, ფოტოგრაფიული მესხიერება აქვსო, შეიძლება
იმას გულისხმობდა, რომ გურიელმა უპირავე რუსულად
ჩასტყუშა იცოდა ზეირიან. მზვერავთა მეთაურმა ბატა-
ლიონიდან წასვლის წინ კიდევ ერთხელ წაინახსნარ-
მეტყველა იმის შესახებ, რომ მის ადგილას გურიელს და-
ნიშნადნენ. დარწმუნებლაც ასე ეკონათ, მაგრამ მელი-
ორი ბატალიონის მზვერავთა ყოფილი მეთაური უდაკ-
ვირეველებს ცავდა არ ელიარებინა და ამით მისი
ავტორიტეტი კიდევ უფრო არ გაზრდილიყო, მზვერავთა
ოცულების მეთაურად მე გამამწესა. ოცეული ერთკვა, თო-
რემ სინამდვილეში სულ თორმეტ კაცს ითვლიდა, აქედან
მხოლოდ რვა იყო მოქმედი, ანუ ბრძოლისუნარიანი, სა-
მი - დაჭრილი. ერთს კიდევ სიმთვარისად, როცა ქუჩა-
ში ვილაკებდნენ ეჩუბებოდა (კონკრეტულად კი, ასე ახ-
სივს) ავტომობილს გაუფარდა, თორმეტი თუ ცამეტი წლის
გოგონა დაჭრა ფეხში და სამუდამოდ დააკოწა. დაკოწ-
ლებულის ნათესავები მზვერავის ღონის წესით გასამარ-
თლებით იმუშებოდნენ. ის ხან გამოსცხადებოდა შტაბ-
ში, ხან იმალებოდა, როცა დახეივანების შურისმაძიე-
ბული ნათესავები გააქტიურებდნენ იწყებდნენ.

შესამე ასეულელ რამაზ თაბორაიას მამა გარდაცე-
ვალა ერთ-ერთი სოფელი. რამაზის მამის პანაშვილზე
მყოფი ევარდილებისთვის რამაზის მამის ერთ მეზო-
ბელს ეთქვა, რომ უმოკლესი, ტყეზე გამავალი გზა იცო-
და მათი სოფლიდან მტრის მთავარ საშტაბო ქალაქამდე.
იმ გზით სწორად სარგებლობდა თურმე მისი კალატორი
მამა, როცა, ამჯერად მტრის ბუნაგად გამადარ ქალაქში
„შაბაშნიკობა“ და კერძო სახლებს აწვევდა. კალატორს
სამუშაოდ თავისი ვაიცი ამაყვავდა. ის კი ამტკიცებდა,
მიუხედავად იმისა, რომ ამ ამბებიდან თითქმის ოც-
დათხუთმეტმა წელმა გაიარა, გზა ახლაც კარგად მასსულს
და თვალდაზუსტულიც გავიცილი. სწორედ იმ კაცის „და-
სამუშავებლად“ მივდიოდი. ისიც ციკოდით, რომ ჩვენს
„დამუშავებს“ მინცა და მინც დიდი შინშენილობა არ
ქნებოდა, რადგან ჩვენს მხრე პრივილეგიის კონტრადიქცი-
ვის თავდაჯერებული და ამპარტავანი ბიჭებიც ეწვეოდ-
ნენ ენთუზიასტ ვირთულებურ მეგზურს. იმათ კი იმ და-
ვანების შესრულება, რაც მელიორის თქმით ჩვენი ბატა-
ლიონის დაზვერვის ოცულისთვის მოვიარალებებოდა, შე-
იძლება ჩვენთვის სულაც არ დაეკისრებინათ.

მოტოციკლებს გურიელი მათათვდა. მე მის გვერდით
მოვთავსე და მაშინვე ბავშვობაში ნანახი მთორე მსოფ-
ლილი ომზე გადაღებული კინოები გამახსენდა, სადაც
დაახლოებით ასეთვე მოტოციკლებზე ამგებდნენ
გერმანელები ვითორებდნენ - საქესთან რიგითი, ეტლ-
ში კი უქსნეებიანი და საწვინებულჯობიანი ოვიციერი,
„უკავკა“ მარჯვნივ რომ უთავია და მარცხენას ხე-
ლისგულზე იცხვანუნებს. მთელი ბავშვობა იმაზე ვი-

მედიად, მოტოციკლები ზეთს უფრო ნაკლებს წვავს,
ვიდრე ბენზინს - ვთქვი მე და გავილით მზვერავული,
მზავრული დიმილით, რომელსაც მზვერავთა პრო-
ფესიულ ენაზე „ნაღმი“, ხოლო სხვათა ენაზე „თავის გა-
სულელება“ ერქვა.
- НогИ в ружИ и вперёд! - კბილბიდან გამოსცრა მე-
ლორიმ; - კარგად დაამუშავე ის ბერიკაცი, მოგზავნილი
არ იყოს.

- უკვე ვამუშავე! - საკუთარი მლიქნელობის უნარ-
ით გავიბრუნე მე, კინაღამ ხელიც აწვიე სამხედრო სა-
ღამის მისაცემად.

საკუთარმა თავმა ახალ ამბულაში არ დამინტერესა-
მეთქი ვერ ვიტყვი. ხომ ხდება, შენთვის უჩვეულო და არ-
ასახსურებელი საქმის გაკეთება რომ გინევს და უცებ
მზვერავთა ეს საქმე და იმასაც კი გაიფიქრებ, სწორედ
ამისთვის ყოველგვარ გაჩენილი.

გურიელი რომ მოვიდა, ჩვენ ჩაის გსვამდით. შესედა
თუ არა მელიორს, მაშინვე მიხვდა, რაც უნდა გაეკეთებინა
და ისე გამიღობა, როგორც ღირსეულ მეთაურებს უღი-
ძიან.

- მივდივართ, ნიკოლაევიჩ? - იციხთა მან და მელი-
ორი თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნა.

- მოტოციკლები გაამზადე და იმ ნაკოლაშისკაც ნაუ-
ლეთ რამე ძველად... კონსერვი, სივარეტი... პურიც. მიდი,
გახახიერ ყველაფერი! - უთხრა მელიორი. გურიელმაც
„ო-კი“ „ო თქვა და ბრძანების შესასრულებლად წავიდა.
- მშვენიერად გაართმევე ამ საქმეს თავს! - მითხრა მე-
ლორიმ.

- აბა, რა! - გულგრილად ვუპასუხე მე, რომ მისთვის
ჩემი საბრძოლო სულისკვეთებით დამზებულის სურვილი
ცრტაით მინცე გამეწვლენებია. აუტანელი ხელებიდა, რო-
დესაც ჩაგონებთ საბრძოლო სულისკვეთების ამაღლებას
ციკილობდა. შენ ეს შეგიძლია, ისე ეტყოდა ვინმეს,
თითქოს ჰიპნოზს უტარებს კაშპირიკისკითხი და ეგონა,
რომ ეს ბატალიონის მეთაურის მოვალეობაში შედიოდა.
- არავითარი შემოტევა არ იქნება! - კიდევ უფრო
შორს წავიდე მე და შეუც ჩემი დაპროგრამების სურვი-
ლი საბოლოოდ გავექრე.

- ჩვენ მინცე მზად უნდა ვიყოთ, ასე არ არის?!
თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნევი. „ასე არ არის?!“
ჩაგონების ერთ-ერთი მედიტაციული ფრაზა იყო და ზოგ-

ტრევედი თავს, რა ჯანდაბად სჭირდებოდათ ოფიცრებს "ვაკზებში", გეოგრაფიის მასწავლებლები ისინი არ იყვნენ და გენშტაბის საბრძოლო რუკის უხედასმედებლები, სიმფონიური ორკესტრის დირიჟორები მითუმეტეს.

- მე არ მივითავს ნიკოლაევიჩისთვის, იმ კაცის ნახვა დილით რატომ არ შეიძლებოდა. შენ არ გვითვისებს? - მითხას გურიელმა, როცა მოტოციკლეტში ესხდებოდი. ეგონა მოტოციკლეტის მართვას მე მოვინდომებდი, მაგრამ ვიურჯე. ეტლში რომ ჩავეყვით, კინაღამ ზუზმა დაეცა პრე ავტობატს და ის დავიჭირე მარცხენა ხელისგულზე გაეპატუნოდა.

- ნიკოლაევიჩმა დილით ბრიგადის შტაბში პირველადი ინფორმაცია უნდა წარადგინოს, - ვუსთარი მე გურიელს. იმან ძრავის დასაქოქ ბერკეტს ჩამოჰკრა. პირველზე ცდაზე დაიქოქა.

- ეს კვიცილის ნიშნია, - თქვა გურიელმა, - სულ არ გავს ქვიციოს ნარეზონებას!

- არ ვიციოდ ცრურწმენები თუ განუხებდა, - შევინშენე მე და იქვე ბრძანებასავეთ წამოვისროლე, როგორც წამდელი მეთაურს შეშვინის, - არავითარი ცრუ რწმენები, ეს მზეყვარისთვის დამლეულვლია!

- გასაგებია! - მიპასუხა გურიელმა. ჩემი პირველი ბრძანება-ინსტრუქცია შესრულებულ იქნა, ამიტომ სერიოზულის დაჭყრა არ დავახანე. ცოტა კი გადავამაზაშე მენტორული გამომეტყველების მიღებაში, მაგრამ ყველაფერი წინ იყო.

დრო დავიწინშე, სოფელში მისვლას ორმოცდაათი წუთი მოვანდომეთ. გზაზე ვილაც მივარალი გეარდელი დავიმგზავრეთ, გვეგონა შორის მიდიოდა, იმან კი მოტოციკლეტ სახას მეტრში გაგაგზავრებინა და მადელირების ნიშნად მთელი ათი წუთი გვლოშნა, ბოლოს ისიც გვირჩია, ჩამჭრილი ფარებიანი იარაღი, შეიძლება მტრის შემოპარულად დირიჟობლს გადაწაყვით, ერთი საათის წინ მსგავსი რაღაც შევინშენო და იქვე ღამის ცას ტყევიბი დაუშინა. მტერი მართლა შემოიპარებოდა ხოლმე დირიჟობლით წვეს ტერიტორიაზე. დირიჟობლი ღამით არ ჩანდა, დირიჟობლისტი მალოდან ხელყუმბარებს ყრიდა. მისეკლავირიული ხერხი ჰქონდათ შეყუმბარებული, დამცველასხინლი ხელყუმბარა მინაზე დაშემაშედე რომ არ აფეთქებულყო, მინის ჭურჭელში ტვინდენე წინასწარ. მინაზე დაცემისას მინის ჭურჭელი იმსხერვოდა, ხელყუმბარის სახელური თავისუფლდებოდა და დეტონატორი მოქმედებას იწყებდა. მთრალდი გეარდელის წასვლის შემდეგ ყოველი შემთხვევისათვის ფარი ჩაეპარქედ და გზა იქი გაეგრქელეთ. სოფელში მისვლამდე კინაღამ ხევიბი გადაეჭრქეთ.

რამაზის მამა დავიტირეთ. რამაზი მაშინვე მიხვდა, რომ მხოლოდ მამამისი დასატირებლად არ ვყვავით მისულები და თავიდანვე ცოვად მოგვეცა, მაგრამ მერე მოხდა და იმ კაცს დაახებინა, ვინც მეგზურობას კისროლობდა. სარდლიონი ვრქვა, ფართო სახეზე კარტიოელით ცხვირი გამოუბნა მისთვის გამჩენის და მომეყვნა, რომ ცხვირის წვერი ნითელი ჰქონდა სტაჟიანი ლითონი. დაღურიდებლად მივანათი სათილო - ზედ ცხვირთან მივუხანე, მაგრამ ჩემი ვარაუდი არ გაბარებდა. მითიელი არ იყო, მაგრამ მთიელით მძიმედ საუბრობდა და ამასთანვე მწყემსივით აუჩქარებდა. ვისაც მწყემსებთან ჰქონია ურთიერთობა, იმან იცის მთელი დღე მარტო მყოფი მწყემსები როგორ გაჭიანურებულ საუბრას იწყებენ ხოლმე, როცა შემთხვევით გამვლელს მოიხილთებენ და იმას ცილიბობენ, რაც შეიძლება მეტ ხანც დააყოვნონ ღვთის წყალობით ხელში ჩაგდებული მოსაუბრე. სწორედ ასეთი მანერით საუბრობდა სარდლიონი (В мире нет

вечных двигателей, но за то есть вечные тормоза, как у нас Сардион-ო, თქვა გურიელმა. იმისე ამბობდა ჭიჭიკოს მიმართაც). მაშინვე მიხვდა, რომ მე და გურიელს ღამის გათენება გარანტირებული გვექნა. თითქმის ორი საათი საპანაშიდელი მოწყობილი ბრეზენტის სეფაში ვისაუბრეთ, მერე სარდლიონმა სახლში მიგვიპატიჟა.

რამაზი მიმტკიცებდა სარდლიონი სანდო კაციაო, მაგრამ მე მასპინძელი არც ისე სანდოდ მეჩვენა. სეკივლიონი დურგალი ადამირტანა (რამაზის მამისთვის სასახლე მას დაემზადებინა - თვითონ გვიტხრა) და ამის გათვალისწინებით არ გაგვეკვირება მისი სახლი მთლიანად წაბლის მის სახლში რომ იყო განყოფილი. იატაკიც ორივე სართულზე წაბლის პარკეტის ჰქონდა. მე და გურიელს ის გაგვეკვირდა, სარდლიონივით დაგვაჯვალე და სახებრტყელ მამაკაცს ცინისავეთ ქალიშვილი რომ ჰყავდა.

ჩვენში მიერ ძღვნად მირთმეულ საქონლის ხორცის კონსერვებით ჩვენვე გავემისამიწდნენ. ვაშხში სარდლიონის ცოლმა გამოგვიტანა - ზედმეტე მუშაობისაგან ქმარივით ხელგაუხეშებულმა კაფანდრა ქალმა - ქმარივით მოკრძალებულიმილიანმა, მაგრამ ქმარზე გაცილებით ღამაშმა. დიხასახლისი სარდლიონისაგან განსხვავებით, უშმაუროდ მოძრაობდა. სარდლიონი იქე დაბარაუნებდა თავისი ქირხის ჩექმებით, მის მაგერად ჩვენ დაგვეცანა გაპირილებული პარკეტი.

მასპინძელი არ ეწეოდა, მე და გურიელმა კი მთელი ოთახი გავბოლეთ (მეორე სართულის ზალაში ვისხდით), ამიტომ სარდლიონი ხშირად მიდიოდა ფანჯარასთან სუფთა პაერის ჩასაყვლად. დიხასახლისი სუფრის განყოფის რომ შეუდგა, მეც ფანჯარასთან მივედი, გამოვადე და სუფთა პაერის მოზრდილი პორცია ჩაველაშე. ნიაგამ (იანვარი იყო, მაგრამ არც ისე ციოდა) მგონი ბოხილდებო მთხანიელი ამიაკისა და ახალი ნაკვლის სუნი შემომავრქვამდა. ცოც პაერზე ხელებმა დამამყვინა, გარედან ძალიდა გამომტეპაურა (დიდი, შავი, თეთრმკვრდა ძალიდი იყო. დილით სოფელი რომ დავათავალიერე, ყველა ეზოში მხოლოდ დიდი, შავი და ჩალისფერი ძალილები ვნახე სხვა ფერის არ ფინია ძალილები არ მინახეს) და ამ დროს შემოვიდა კიდვე ცირა - ფელაშუმი შემოიტანა.

რუსეთში წსავლობს საედიცინოზო, ისეთი სიამაყით განაცხდად სარდლიონმა ცირაზე, მაშინვე მიხვდა, რა უსაზღვრო ავტორიტეტით სარგებლობდა იმ შემოგარენში სახედიცინო ინსტრუქტის სტუდენტობა. აიოოდ დლიი გვეტქმურა და ისევ რუსეთში უნდა გავებნავარო. პირველად ვიფიქრე, ცირა ასე სავანგებოდ სტუმრების დასანახად გამოიპარაქა-მეთი, მაგრამ მერე გავიცე (თვითონ მიხიხრა), რომ გამოიპარაქულად, აურე ყოველთვის ფორმაში ყოფნა შინაც და გარეთაც მისი სტიქია იყო. შეიძლება გაბარნტული იმიტომ მეჩვენა, რომ თბეზე ბრილიონი ნახსკა. ქალიშვილებს სწევითა ასეთი რაღაცეები - მარტობმა რომ შემოანვევით ხოლმე, მიგლენ სარკესთან, შეიღებებინა, კბახავს საგარეოს ჩიცვამებ და ბრილიონსაც წაისყვანენ თბეზე, თუკი ბრილიონს მხარობენ საერთოდ. დაკვირვებული ვარ, იმ ქალების ოთხმოც პროცენტს, უნდა ბრილიონს მხარობს, ბრილიონსასული თბები არ უხებდა, ხოლო ვისაც უხდებდა, ის მაშინვე იყვრობს ყურადღებას. ცირას უხდებოდა. დამამთავრებელი კლასის მოსწავლეს ჰგავდა სახის გამომეტყველებითა და მანერებით, ოლოდნ გათქვირებული სხეული სუფრისა არ აძლევდა ბავშვად დარჩენის ქვეცინიბერ სურვილს აყოლოდა - სრულად ჩამოტვირთებული სხეული (ხმაც მოლოდინის ნოტებით უწკრილებომა, თქვა გურიელმა) თავისას ითხვოდა, ქალურ სამყაროში გადასვლას აძლებდა, ჰოდა ბრილიონიც, გამომწვევად გრძელი საყურე-

ბიჯ, მაშინ ზღვისპირა საკურორტო ქალაქშიც კი ლამის ვეღვაწეული ვუფარობოდად აღიქვამოდა და დილენბანტურად დასაბრუნო უსამართლოც აქ მოთხოვნის შესასრულებლად ერთ-ერთი პირველი ნაბიჯი იყო. ყველაზე უფრო ის გაბეჟიკრდა, სარდიონი თავის ქალიშვილს კოსმეტისკის მხარების უფლებას რომ ააღვედა და სარდიონისწინა მამაკაცები და ისიც სოფელში, ამის უფლებას არ იძლევიან. თანასოფლელები ცირას ალბათ შურიიანი და დაცნივით უფურბდნენ, გაქალაქებულმა მოგვიწოდნაო, გადაიქრქილებდნენ (უმეტესად ალბათ ისინი, ვისი ვაჟებიც საქმროდ დაიწყო), რუსეთში ყოფნისას არც ბიჭებში ძროხაილი იქნებოდაო მისთვის უტყვი ხილი. შობდა, ცირას ადგილი მეჭორინებთა ვინაზე მეც ისე მოვიქცევიდაო ალბათ, როგორც ცირა იქცეოდა - გამომწვევად.

გურიელმა სარდიონს ხელმარაგვე ოსტატი შეარქვა - საუცხოო კარ-ფანჯრებს და გოგონებს ამზადებდსო (ცირას უფროსი, ათიოდე წლის დაიკოც ქალაქი ბავშვი იყო). ხელმარაგვე ოსტატმა ღვინოც მოგვართვა. კარგი ღვინო ჰქონდა, მაგრამ მე და გურიელს ბევრი არ დაგვავლევია. სარდიონის "დაშუშავენას" რომ მივგრნით, გადაწყვეტვით, გათენებამდის ცოტა ნავეტევილია. დიასახლისმა ისეთი ქაბათია თეთრულით გავავრნო ლიონინი, შიგ შეწოლის მოგვევრდა, ლეიბები თავის თეთრულთანად ავეკვეთ, ტახტზე გაუხდელვით მივყავრთ და მაშინვე ჩაგვივინა. კარგად გათენებულიყო, როცა გამოგვევლიდა. ცირას უკვე მოესწრო ბრილიანის ნასამა და საყურეებიც ჩამოეკონინაღვინა ყურებზე. გურიელი ხელზე დაგვიპირა დამშვიდობებისას: იმან თავი გრაციოზულად ეამბოვნა და ამ დროს საყურეები აუქნაავდა - ამან გურიელი მეონი აღავნო და ისე გამეტებით ჩამოვრა დასაქოქ ბერეკტს, კინალამ დაამბოტრა. ჩავიტივრთეთ მოტოციკლეტში და ქალაქისკენ გავქანდით.

- რას გავგარო, რას?! - დაგვიანხა თუ არა იყვირა მელიორში - გამოტყვევრით და ამიტომ ვერ ნამოხვედით ნუხელ, არა?!

- ვგავრთ ნამბუხურეც? - ვკითხე მე, - დაიდე გულზე ხელი და მითხარი, გავგარით ნამბუხურეც?
- ჩემი გული ბიბლია არ არის! - უარესად აყვირდა მელიორი, - ახლა ბრიგადის შტაბში უნდა ვიყო და რამორტს ვამტყვევდე!

- Рапорт не воя , в аес не убежит и даже не людской инженер - сто лет постоит! - ვუთხარი მე.

- თქვენ კაიფში ხართ!
- კი! - დაეთანხმა გურიელი, - ნუხელ ისეთი ქალი ვნახეთ, მელიორ დამე გვესინზერობოდა - ორი გრძელი საყურე, ორი დიდი ძუქუ... მხა შროიალა, თითქმის საყურეები ევჯახებთან ერთმანეთს ვჯიკაობის დროსო - Так и звенит вухах!

- გავჯიკავებთ მე თქვენ ერთმანეთზეს!.. ამათ ძინებიათ. მე კიდევ თვალი არ მომიხუტავს, ველოდებოდი და ვწერ-კულიობდი - მართლა უჭიღარს მკვადდა.

- შენ რომ შენ თვალით ნახავ, თუ რა დინჯი ვინმეა ის შენი ნაკოლშიკი, არ გაგაკვივრდება დილის ზუთ საათამდე რატომ მოუწვდით მის დაკითხვას, - ვუთხარი მელიორის, ჩავთვალე, რომ ამ ჯერზე მისთვის გულის განვრილება საკპარისი იყო და საქმეზე გადავიდი. ყველაფერი მოკლედ მოვეყვი და შექლებისდაგვარად ისიც აღვუწერე, თუ როგორ გავიცდა სარდიონი, როცა გაიგო ოპერაციაზე მის ნაცვანსაც რომ ვგვამვდი.

- არა შევილებო, რა დროს ჩემო ოპერაციაზე ნამოსვლაა?! - თქვა მან, - რაზმს გავცემები-მეთქი, ის უნდა მითქვამს, მხოლოდ ის ვთქვი, გზა ვიცი და ვისაც ვინ ვანსავლი-მეთქი..

- ვააა! - ზედმეტად ფამილარულად გაკვივრა გურიელმა და სარდიონი შემიჭხუდა - მანამდისაც კი ექვობადა, რომ საქმე არასკრიოზულ ხალხთან ჰქონდა, მაგრამ გურიელის ძველებიჭურ მანერაზე ნამოსროლილმა გაცეების გამომსატყველმა შორისდებულმა ყოველგვარ მოლოდინს გადაძაბებდა.

- მეც გამიკვირდა, როცა თქვენზე მითხრეს მეგზურად გამოგვევლიათ... ვერ გამოგვევლია-მეთქი საბრძოლო გამოცდილების უქონელი კაცი, გავიფრთხი მაშინათვე და უფროსობასაც ეს ვუთხარი, - სიტუაციის განმუხტვა ცვალებე.

- ხერხისა და შლაშინის გარდა სხვა იარაღი ხელში არ მჭერთა, - თქვა სარდიონმა. თავის მოსაწყობა არც უფერია, უზრალი, ის უკვირდა, რომ მასზე გაიფრთხეს, მტრის ზურგიში შეღწევა მოუნდებოდა, - მე რომ დაგთანხმდეთ გაუკლავზე, თქვენ ნამიყვანდით? - საქმაოდ რიტორიკულად კითხა მან.

მე ამ კითხვანზე პასუხის გაცემისაგან თავი შევიკავე. მინდობდა მეპასუხა, არ ნადაყვანდით, იმიტომ, რომ ტანდაბალი კი ხარ, მაგრამ ისეთი ძარღვიანი და ძვალმსხვილი ვინმე ბრძანდები, სამოცდაათ კილოზე ნაკლები არადავით იქნები, სამოცდაათი კილოს ზურგით თრევა ვერაფერი სიაშოვნება-მეთქი. შობდა, სარდიონს რომ არ ეკითხა, თუ ასეა, მაშინ ჩემი ნამოყოლის იმდელი რატიონ გჭონდაო, მე მისი რეტირიკული კითხვა უქმასუოდ დავეტოვე. ის კი პირდაპირ თვალბეში შემომქცქროდა, როგორც ჩინური იეროგლიფებს შესცქერიან ჩინურის არმქედნენ.

- გასაგებია - ვთქვი მე, - აგერ რუკა და აგერ ფანქარი, შენი გზა რუკაზე ვანჭერთ აღვინშობო... - ძილდი იქნება ნახაზით გზის გახსნება დანერგვებით თუ არ აღვწერე ყველაფერი... თითოეული ხე და ქვა მასსოფს... ომის დაწყებამდეც ცოტა ხნით ადრე მომიხია იმ გზაზე გავალა...

- გასაგებია! - ვთქვი მე, - ორჯერ მოგიწევს ერთი და იგივე მოყოლა, უკეთესად რომ დავიმასსოვრო. სულელი არ იყო და მიხვდა, გზის ორჯერ აღწერა რატომ მოეზობოვ. წყენა არ დასტყობია. ისე კი ნანობდა ალბათ, რომ მათქმევინა გზა რომ ვიციო.

- ამ კაცს რომ უყურებ, დროტვარაფული სმენითი მესხიერება აქვს, - ვუთხარი მე სარდიონს და გურიელზე მივუთხი, - უბრალო ვინმე არ გვეგონო!

ჩემი აზრით, სიმარალე ვუთხარი - ამის თქმის უფლებას ის ურიცხვი ჩასტუმები მაძლევდა, გურიელმა ზეპირად რომ იცოდა.

- მჯერა, - თქვა სარდიონმა, ვერ გადაწყვიტო, დავეჯერებინა თუ არა ჩემი ნათქვამი, - ლაპარაკი მე არ მეზარება... ოღონდ რამეში დაგვებმართო და...

- ოღონდ შენ და შიგ კითხვებს დაგისვამთ! - გავავაფრთხოე მე.

ბოტანიკის მასწავლებელი მყავდა ერთი, მთასავით კაცი, იმან იცოდა ასე თქმა: შენ გავკვირდი ოწყვი და მე შიგა და შიგ კითხვებს დაიკისვამ იმის დასაყვანად, მასალა უზრალიდ დაიზუთხეთ თუ შეგნებით გაქვს ნასწავლი. სწორად დასე მეტყვიდა: "შეგნებით ნასწავლი". ამის წყალობით ბოტანიკა იმაზეთ უკეთ ვიცოდი, ვინც სამედიცინოზე ჩასაბარებლად ემზადებოდა და ამიტომ ეს საგანი სულმოუთქმელად უნდა ჩაიხულებულინათ.

- ორი წყაო ყოფილა იმ გზაზე, - ვუთხარი მელიორის, - ერთში მარეები ბანაობენ. ისიც კი გეთხარა, მარეები სამიში ცხოველები არიან და პირდაპირ კაკლებში გვეკვებან საკვებადო. მეორეში არაფერი ბანაობს ბაყაყების გარდა, იმიტომ, რომ პატარა ყოფ-

ლა და ზოგჯერ დაშრობასაც კადრულობს თურმე... სულ დანერგვით მოგავიყვანე ყველაფერს და გურიელმაც ხომ დაწვრილ ის კაცი თავისი ფოტოგრაფიული მესხებით... შოდა, ერთ რაღაცას გკითხავ, რომელმა კრეტინმა გადაწყვიტა, ის ქვეშაფხია დურგალიც ოპერაციაზე წაგვეყვანა?

- მე - მიბასუხა მელორიმ, - გამოცდა მოეწევევ, ხომ გტყმის?... შეიძლება მოგზაინობა-მეთქი. მინდოდა მენახა, როგორ შეგვადგებოდა ამ ამბავს!

- მე ხომ უნდა მცოდნოდა - რბილად ვუსაყვედურე, როგორც დაბლა ჩინის მეთაურმა მაალი ჩინისას.

- მეგონა შენით მიხვდებოდა - ეშმაკად გადაიქცა მელორიმ. ვერ აიტანა ახალგამომცხვარი მეთაურისაგან საყვედური და გადამარხავა.

- მიხვდა კიდეც - თქვა გურიელმა, თან ჩემ გულს იგებდა და თან იმის დემონსტრირებას ასდენდა, როგორ ობიექტურად მიუღდა იმ ამბავს, რომ მელორიმ მზევრავთა მეთაურად მე დამინშა და არა ის, - ოპერაციაზე წასვლის წინ მისი ქალიშვილი ავიყვანით მძევლად... ისეთი ტუტუბიანი ქალიშვილი ყავს, დიდი სიამოვნებით დავიზალოურებებდი!

მგონი მაშინ მიხვდი პირველად, მელორიმ დროებით დამინშა-მეთქი მეთაურად, შოლოდ იმის გამო, რომ გურიელს უცებ ვერ გააშენებდა ამ ადგილზე და მერე, როცა საამისო სიტუაცია მომნიღებდა, დაფრთხილდა მომხრეობას სანაგვეზე-მეთქი. ერთი სიტყვით, თამაშის წესებს ჩაეყვანა და რაკო უკვე ამ თამაშის მონაწილე გახლდით, გადაწყვიტე მათთვის მეგობანა. სხვა თუ არაფერი, პირიქტის საქმე იყო - ხომ უნდა დამეჭკვიებინა, რომ სულაც არ ყავიყ ისეთი მიამიტი, როგორც მათ წარმოედგინე. მელორის "Простой парен из окольного народа - душа на распашку" შოლოდ დროებით სჭირდებოდა, მე კი იმას ვერ ავიტანდი, რომ მელორის (ნახტომ-შიც მეტრა ორმოცდაათზე მეტი რომ არ იყო) ასე მწარედ გავეცურებინე.

- საბოლოოდ გადაწყვედა, რომ ბრიგადა ამ ოპერაციას ჩვენ განედობს! - კიდევ უფრო დასერიოზულდა ისედაც სერიოზული მელორი, რაც კოპების შეკვრამ გამოიხატა, - ამ დილით დარჩევს და ხუთი დღე მოგვცეს მონაზადებლად... სამი კაციც წახვალ. ქალაქში შესვლა არ მოგინებ. ის, რისთვისაც მიდისართ, ქალაქკარეთია.

გზაზე რაც შეგვხვდებოდა, იმას ისედაც დამიხსოვრებო!

- ხალხს მე ვარჩევ? - ვკითხე და მელორიმ თანხმობის ნიშნად თავი დამიქნია, - იმას რა ჰქვია, გოგო რომ დააკოჭლა და იმისი ნათესავები სახმარად დასდევნ?

- ვახო, - თქვა გურიელმა, - ნომერ პირველი ბუნტარია!

- შოდა, ამიტომაც ავირჩიე. ომამდის ძველიტობდა, "მიგვიწმინ" აბირჟავებდა და იქიან მასსოლა, ოლინდ მაშინ "კარლოსონ" ექსხდნენ. ჩუქმუშელაა და ბევრი შეუღლია. შორიკვადატრიკულია. მიყვარს კროსმანდილი ხალხი. მეორე, რა თქმა უნდა, ეს თანაინა... - გურიელზე ვთქვი, - მესამეს სალამომდე მოვიფიქრებ... ოლინდ, მიხვდ არ მომწონს ეს ამბავი!

- რატომ? - მკითხა მელორიმ.

- მთელმა სოფელმა იცის, რომ სარდიონი გზას გვასწავლის...

- მდაა! - წარმოთქვა მელორიმ და მაგიაზე თითები ათამაშა, სწორედ ისე, როგორც ტრესტის მმართველებმა (მაშინში სამშენებლო ტრესტის მმართველის მოადგილე იყო, მიხი უფროსი სადღერძმელოს წარმოქმნის დროსაც კი ათამაშებდა ხოლმე თითები მბრძანებლურად სულურება) და ეჭვიბიანობის დამკითხავმა გამოიმჩიებლბ-

მა იციან ხოლმე, - მდააა! - გაიმეორა კიდევ ერთხელ.

- Дел ,как говорит ,казуистическое! - წაგაშველე მე მისეც საკავრელი ღრზა.

- დროში მოგებაზე უნდა ვიმუშაოთ. ვერავინ იფიქრებს, რომ ასე მალე გადაწყვეტბ წასვლას!

- იქიანდ ცოცხლები თუ დაებრუნდით, ბრიგადის შტაბისთვის მეტად საჭირო ხალხი გახვდებით. ასე არ არის?! - ვთქვი მე და შენიშვნა ნაკლებ სარკასტული რომ გამომსოვლოდა, გავილიძე.

იმ დღეს, დელიანდ ვახოს ვეძებდით და ნაშუადღევს მივაგვინით მაიმედაშვილის თუ დეიდაშვილის სახლში. ნაბუხურეზე ბრძანდებოდა, ცოვად დაგხვდა, მაგრამ გურიელის ანგლობამ (დასალოკინა და "Ик" это заблудив-шиися "Пук"-ო დაყოფა, თან ეს ისე ბუნებრივად გამოუვიდა, თავიანდ ვერც მიხვდი, ძალით რომ დასალოკინა. მე ნიშნისობებით გადავხვდე ვახოს, განა ღირს, რომ ჩვენსებმა ბიჭებს უბღერი-მეთქი) გაამხარულა. და კონტაქტზე წამოვიდა. ჩემი დანიშვნა შევრავათა მეთაურად არც წყნია და არც გახარობა - ყოველგვარი კომენტარისაგან თავი შეიკავა - აქაოდა, ჩემთვის სულერი-თითო. მას შემდეგ, რაც ის გოგო დააკოჭლა კარლოსონით "В меру улитанный" (ასეუ შეფასებას აძლევდა საკუთარ აღნაგობას) ვახო საგრძნობლად გახდა. არ იმჩნევდა, თორემ დარდობდა.

- Мелори есть тупой чурбан и притом большой... Не один сучий сын снимй вразветку не пойдёт! - გადაჭრით განაცხადა ვახომ, - გუშინ ლული გვერნდა, მაგრამ დავლცი... ვერაფრით გაგამისპინდლებით, შოლოდ ყავით, მაგრამ მოდულემა არ ვიცი. თქვენ იცით?

- გურიელს ვცოდნობდა. ცოლიანი კაცია. ცოლიანებ კი ცოლის შერივის შემდეგ მზარეულობას სწავლობენ, ვუთხარი მე, - მეც ვიცოდი, მაგრამ ცოლი ატსტაკავზე რომ გაეფუტე, მერე დაბეჭდეს.

- Лисмар меня к себе приглашаше ,не могу отказать! - თქვა ვახომ და ჭაობისფერ თვალებში "ნაღმი" გაუკრთა (В тихих газах болатного блаатного цвета Ангелы прожи-вают и на данный момент они от вас бадеют—ო უზნებოდა ხოლმე ტურიისტ ქალებს ომამდე, როცა მათ გამოჭრას ცდობლობდა. უყვარდა თეთრეულამა და არც ქათინაურებს ამადლიდა საკუთარ თავს).

ლისმარი ჩემი წინამორბედის მეტსახელი იყო, ჭკადუა გახლავდა ვარად. ჭკადუა მეგრულად ქვედას ნიშნავს, ლისმარი კიდევ ლურსმანს.

მოლაპარაკებებით ყავის სმისას განვარჩებთ. ვახო მოლაპარაკებებზე იმიტომ წამოვიდა, რომ ძალიან აინტერესებდა, მელორის დავალებით ვმოქმედებთ, თუ ჩემი ინიციატივით, როცა მის გადმობირებას და ოცულბით დაბრუნებას ვცდილობდით. რომ მეთქვა, მელორის დავალებით ვმოქმედებ-მეთქი, იტყვად მელორი ასე ძალიან იმიტომ ირევება, რომ იცის ბატალიონიდან ჩემი წასვლის შემდეგ სხვა მზევრავლები მე მომბასვენ და ამიტომ მელორის ჯინაზე ბატალიონში არ დაებრუნდებით. რომ მეთქვა, შოლოდ საკუთარი ინიციატივით მოვედი-მეთქი, ესეც ეწყინებოდა - მელორის რატომ არ გაეახსენდი, ძალღად არ მაგდებობ.

- Между прочем мы с Лисмаром этот воночий батал-ьон не раз от верной гибели спасал , - თქვა ვახომ, - Этого и ржавый знае ,и ты знаешс и каждый знает!

- Нам ли этого не зная! - მიუგუე მე, - А Лисмар не может подождать на неделю?

- ვის გამო უნდა მოიცადოს, შენი, თუ მელორის? - პირდაპირ მკითხა მან.

- ჩემს გამო!

კარლსონმა თვალეში ღრმად ჩაშეხდა - ისე, როგორც ოფთალმოლოგებმა და შეყვარებულებმა ციანს.

- Отважись! - დამირბევა უცებ.
- Век мне не выдать рванной кишки и презерватива! - "დავიფიც" მეც და გულის ნაცვლად ნაეისრალ მუცელზე მივიდე ხელი (გურულიც კი აღადგროვანა ჩემმა იუმორმა. მახვილსიტყვაობა ათაშანიკითაა - გადამდებია),
- Исключительно ради меня!

- И конечно ради общего дела в лице тебя! - თქვა ვაზომ და საკუთარ, ნახევრად სარკასტულ სუბრობაზე პირველად თვითონ გაიღიმა, - А ты не промах... Не так уж тонка твоя рваная кишка!

- Рад стараться! - ვუთხარი მე, - Не хочешь всамый, всамый тыл? - ჯარისკაცის მამის აქცენტით ვკითხე.

- В самый - самый! - იმანაც იგივე ტონით მომპარათა. სუბრობაში აყვავა.

- Там где адреналина в крови будет побольше с острым и лихоразрученным сюжетом , как в боевиках!

- ვიცი რომ ეს ქვეყანა მელორისნარი გომბეშოები-საა... ოღონდაც იმ უკანალის სივრცის ნუ შემახედებთ, სახელად რომ მელორი ჰქვია და ნამოგვებით!

- მელორი ვინ არის?! - ვიკითხე მე და გურიელს მივუბრუნდი, - გაგვიტყვი ასეთი?

- არა! - თქვა გურიელმა, - ჰოდა ვინმეს თუ ჰგონია, რასანს მნიშვნური ვარ, ამიტომ თარსიც ვარ და დახვეწვაზე ჩემი წაყვანა არ ღირს, მაშინ არ ნამოვალა...

- იცნობ ასეთ კაცს, ვინც ასე ფიქრობს? - ვკითხე მე ვახოს.

- Боже упаси!!! мелорис интригибидია! - აღშოვოდა ვახო, - Он большой чурбан и интриган!... Чирея на гношной прямой кишке! ... И ещё...

- ხვალ რამაზის მამის გასვენებაა, ჰოდა ერთად წავიდეთ! - თავაზიანად გაგანწყევტინე მე (ვერ ვიტყვი ამით გული არ დაწვრივებ-მეთქი, მაგრამ ხომ უნდა მეგრნობინებინა, რომ ის პარადი, რომელშიც ვინვევდი, მე მიმყავდა). - კიდევ ერთი კაცი უნდა შევარჩიო. შენ მოიფიქრე ვინ წავიყვანათ.

- Это не я в разведку иду - ноги сами меня ведут по рефлексу, - თქვა ვახომ, - Я как бляд , не могу отказаться от удовольствия всунуться как можно глубже в тилу партнёра!

- Разведчик всех разведчиков! - აღფროვანება ყალბი გამოუვიდა გურიელს, მაგრამ ვახოს არ შეუშინებია, - ნამდვილი მზევრავია ეს მამაძალი!

- Только какажуся на вражеской территории и у меня начинается эрекция! - კიდევ ერთხელ გაიმჭიმეტყველა კარლსონმა მზევრავულ-სალადონური იუმორით, - Для меня оно как эрогенная зона!

- ჩავანასტუმო? - იკითხა ვახომ და სადეკლამაციოდ მოეზადა - Депутат поклялся Нинк , побывать у ней в глубинк ,и вчера вполночный ча ,побывал он там не раз!... აკტირბადის გასვლითი კონცერტი დამთავრებულია ხვალ კიდევ ცირასაც განახებთ... ისეთია, მაგისტვის რაზვევავზე კი არა სროხზეც კი წავა კაცი!

- ცირა ვინ არის?
- ოოო! Девушка с пышным эрогенным рельефом на груди... ცირა - ხვალ. ხვალისთვისაც ხომ უნდა შემოვიხანხო რამე?!... ისე, რომ იცოდე, ჩვენთან არ მონიყენ და არც დაიკარგები!

ასე იყო თუ ისე, ვახო ჩვენი იყო. მე ამით ძალიან კმაყოფილი დავიჩინე და თავი ნამდვილ მეთაურად წარმოვიდგინე - მეთაურად, რომელსაც საკუთარი მასსარაც და შთავსებით ჯიბის ამბიციური პოეტიც კი ჰყავს, პატ-

რონის თანამდებობასაც რომ უმიზნებს და ამით აიძულებს, ფრთხილად იყოს და სიფხიზლე შეინარჩუნოს. სიამაყისგან კინადამ მელორიეთი უგეფსორე.

- ხომ ჰგავს ეს ყველაფერი ბოვიკურ ფილმს? □ ვკითხე გურიელს, როცა ჩემს სამსახურებზე მოტოციკლეტს მიუვარალოვდა.

- სწორედ ამაშია მთელი მულამი, - ერთბაშად გამოცოცხლდა, - ხომ წარმოგიდგინა რა ცხელი ძუძუები ექნება იმ თმაგადავაზუნინებულს?! - ცირას გულისხმობდა, - ახალი, უხმარი და ცხელი □ ცხელი... Аж серыги заз-вякаю ,представляешь?... Горячая двойка - мой излоб-енный симвал начинаешь ее со шконой скамь , когда за иных в ушах горело от железной руки пахана! რა იცი, იქნებ იძლევა კიდევ... დავარაზვედკოთ ხვალ!

- Пытыка не пытка! - ვთქვი მე - Совместим приятное с полезным по части дол-га служби!

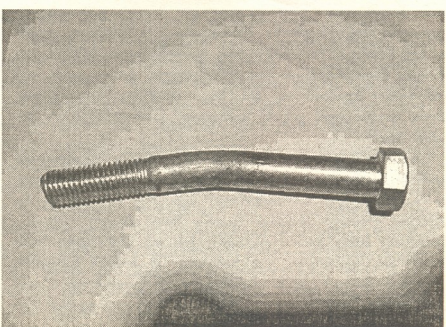
- დილიდანვე სოფელში მივიდვიართ, არა?... Как все, в селе Мошка, трахнуть девок до кишок. Разбегайся из Мошка, у кого тонка кишка!

- მაგარი ხარ! - ვუთხარი მე, - Ты поэт душою и потрохами!

- Вот и тебя боевик с эротикой и с перспективой на больше!.. С акапов столько не увидишь! შენ კიდევ ფეხს ითრევიდ, რა მინდა რაზვეცკავოო... ტყავის ფართოყელ-იანი ხელთათმანები უნდა ვიშოვი, მოტოციკლეტის შოფერ გერმანელებს რომ ჰქონდათ კინოებში ისეთი, - თითქოს ფიქრს მიმიხვდიან: სწორედ მაშინ გავივლე გუნებაში, ავტომატის ზუმბა ხომ არ დავაპრო-მეთქი.

გურიელმა ძრავის დასაქოქ პერკეტს ატროკუბული ულაყის ტორიონი მოქნეული ფეხი ჩამოჰკრა - ავზნებულად რომ არ დაიჭიხენია, ის გამიკვირდა. ძრავა პირველივე ცდაზე დაიქოქა.

- К донру! - ვთქვი მე. მოადგილის ცრუმორწმუნეობრივ მსოფლმხედველობას დავცინე და საკმაოდ ცინიკურადაც, მაგრამ გამოსტომა მომეტევა, რადგან მეთაური ვიყავი. ჰოდა, მეთაურული ღირსებით დადგინებული ჩავეტენე მოტოციკლეტის ეტლში.

პანო პანგაპაშვილი

ბაზაფსული

მე სწორედ, ძველი ფოტოების ტრეილს რომ იტყვიან ისა ვარ. მათზე ამოსული ადამიანების გამორჩეული სახეების, მიმხვრისა, თუ გამოხედვის შემწევა XIX საუკუნის დამდეგის დაგრობების მავანი მაცქერალივით, მეც ჩვეულებრივ, მარგნებს ხოლმე - ალბათ ამიტომაც ვერაფრით ვისწავლე გადაღება. იტყვი - დიდი რამეც კვარი - მომენტით უნდა შეურჩიო და ჩააჩხაკუნო; მაგრამ მე აპარატის წინაშე რაღაც არაადამიანური კრძალვა დამრევს ხოლმე ხელს, აი, ისეთი, დღედაღამ ქალზე მეოცნებე პატარა ბიჭს, ნატვრის ახდენის შესაძლებლობის შემთხვევაში რომ აყრევინებს ფარ-ხმალს. ვთქვათ, დავეძლიე თავი, მივაფურთხე ეშმაკს და მაინც ვცაბე გადაღება: ამის შემდეგ ხომ მთელი მისტრია იწყება - რომელიღაც ჯადოსნურ სხნარში, უბრალო ფირიდან (უბნალურეს ფრახას გავიმორებ) - რეალობას გამოგლეჯილი და მომავალში მარადი ურჩისავით უსამართო სტეტილისათვის განწირული, და მეორე მხრივ, დროის უმცირეს მონაკვეთში მომწყვედული ადამიანის გამოსახულება იბადება. განა საოცრება არ არის? თუნდაც ერთი ჩემი შტაინერისტი მეგობრის მონაყოსს გავიმორებ: გერმანიაში, "დოქტორის" ადგილების მოსახსულებლად ჩასულმა მისმა ერთმა თანამოაზრემ, თავისი მარადიული მოძღვრის სახლის შორიხალის, სვერში, რაღაც პანის მოკვრა თვალი, რომელზეც, ორ ზღვას შორის გადაშლილი კავკასია იყო გამოსახული; პანოს მარჯვენა - ზედა კუთხიდან შემოჭრილი ხელი კავკასიონზე მიუთითებდა; მარცხენა ქვედა კუთხეში რაღაც უცნაური იეროგლიფების მსგავსი ბატიფურთი ილანდებოდა. ჩემი მეგობრის ნაცნობმა პანოს ფოტო გადაუღო და ქალაქში მის შესახებ ცნობების შეგროვებას შეუდგა. ერთმა ანთროპოსოფოსმა ისიც უთხრა - რაც თავი მასსოფს, ამ პანოს ვეყურებ, მაგრამ მის შინაარსზე აქამდე არ დავეფრებულავარ: ის კი არა და, უმრავლესობისდაგვარად, აქამდე არც კი ვიცოდა, დედამისის რა მონაკვეთი იყო გამოსახული ზედი. თბილისში დაბრუნებულმა ჩემი მეგობრის ნაცნობმა ფოტოფირი, შემთხვევით, უხეიროდ - უკულმა გაამჟღავნა და სურათზე კასპიის ზღვამ და ზეციდან მომართულმა ხელმა მარცხენა გადაინაცვლა, შავმა ზღვამ და იეროგლიფებმა - მარჯვენა. მზის სივრცეზე აღმოჩენილმა ბატიფურებმა, ქალაღზეც, ციფერების ფორმა მიიღო და ნათლად გამოიკვეთა - 1992-1993. მეტი რა გინდა?

სადაც არ უნდა ვიყო, ყველანაირ ფოტოების მიებაში ვარ. სწორედ მათში ჩაიკრიკვება ანიჭებს ჩემს ცხოვრებას აზრს. და თუ ისინი ჩემს წინაშე არ არიან გადაშლილი, საკმარისია თვალის მივლული და ამოიღებდეთ: ჩამქრალინი, გატრეცილინი და მათზე გამოსახული ბედნიერი თუ უბედური, მედიდური თუ ჩანაჩვი, ლამაზი თუ მახინჯი, მხიარული თუ დაღონებული, ბრძენი თუ ბრიყვი, ჩაფიქრებული თუ ამზატებული, ტრაგიკული თუ მოკიკვირი ადამიანები, და მეც, ფიქრში, პასუხისვით ვმბო, ვაადგილებ, ვიდრე გარკვეულ სიმწყობრეს არ მივუჩენ მათ.

აი, ჩემი სტუდენტობის მეგობარი, ჩემზე ცაცილებით უფროსი, სიმფრალემიც და სიჭინბლემიც ფილოსოფიით გატაცებული სირაჯხანელი მეფევე ომარა (მგონი ვიღაცამ ერთხელ მოგვება კიდევ მისი ამბავი) - მეორე მსოფლიო ომის დროს დაბადებული და ამის გამო "ოქს არად" სახელდებული, ვის სახეზეც, ამ ბოლო ნახევარი საუკუნის ყოველ დღეს იარებად რომ დაუტოვებია თავისი კვალი. რამდენჯერ გვინადმიოა ზედ დარეჯანის სა-

სახლის გვერდში, ჟირაფის თოლიყამყამა კისერივით წამონწილივებულ, პირმორღვეული სახლის კენჭროზე წამოსკუბებულ ციქქანა ოთახსა და აივანზე, ომებისა და მინისტრების ჯიბრზე, ახლაც რომ გადმოსცქერის თბილისის ორთაჭალიდან ვერამდე; ყოველთვის, როცა ქეივი გახურდებოდა, მასპინძელი, ძველ ევგისტელთაგვარად, ამა სოფლის ამოების მაუწყებლად, თავის დაბადებამდე რამდენიმე თვით ადრე გარდაცვლილი პატარა დის სურათს გამოიჭანდა და უკვე მერამდენელ მოგვიყვებოდა ამ ფოტოს გადაღების ამბავს: ფოტოზე გამოსახული ღრმა სავარძლის სავერელი განწყობილ საზურგეს მიყუდებული ოროიფი წლის გოგონა ცისფერი თვალებით რაღაც არაბუნებრივად შემოგვეცქეროდა, მის წელზე - თითქოს საფანტეგოდ - აქოდა, არავინ შემწმინდო, ქალის ხელის ფრავმენტით ილანდებოდა. ჩემი მეგობრის თქმით, ბავშვის სიკიცხლის იმ უკანასკნელი დღის შავად გაიფენის შემდეგ, როცა სამძიმარზე გადმოსულმა მეზობელმა, მშობლებს სასოვრად ბავშვის სურათი სთხოვა, აღმოჩნდა, რომ მისთვის ფოტო ჯერ არ გადაიღო. მაშინ, მეზობელი ერთ ბებერ ფოტოგრაფთან გაიქცა. გოგონას ცხედარი კი, ამერიკული ჰუმანიტარული დახმარების ლიაცისფერ, ფუფუნმა კაბაში გამოაწყვეს, დახვებული თვალები აუხილეს, სავარძელზე დააყენეს და ასე ახვედრეს ფოტოგრაფს, მაგრამ ამ უკანასკნელმა გადაღებაზე უარი განაცხადა და თავის ნაცნობს უსაყვედურ კიდევ - რატომ არ მითხარი, რა საქმეზეც მოგყავდით - მაგრამ ფორმალად ახლადდაბრუნებულმა ფეხმორქოლმა ომარას მამამ, ვაჟის დაბადებამდე რომ ვერ მოატანა, ნაალაფარი მუხური დაადო შუბლზე და ასე აიძულა ჩავედოს ის, რას საწინდ მერყეტლობად მიაჩნდა მოსტყ. ომარას თქმით, დასაფლავების შემდეგ, იქვე, რაცზე მდგარი ფეხსაცმლის ფაბრიკიდან დაბრუნებული შვიდი

თვალის ფერი - ლურჯი, უჰმათა სიავისგან დანაშენდილი და მარიამ მეგობრების მზერასავით გამკაზმა და მის უკან, როგორც აღორძინების ხანის მსატყვის აუცილებელი, ოღონდ, ქალის სახეს დაქვემდებარებული პეიზაჟი - თეჯირებითა და შიმში, მოჩუქურთმებული ავეჯით გადატის-რულ-გადმოტისრული ცისფრად შეღებილი ოთახი - ნახევარ საუკუნეზე მეტი ხნის მისი მუუღბანოების ადგილი, რომლის ბოლოშიც, ცხენთეზას ფორმებით დაჭრულეულ მომცრო სანერ მაგიდას, წმიდანის მსახური ლომივით მშვიდად მიმჯდარი, სპარსულ ხალათში გამოხვეული დეკაკი გამოჩნდებოდა, უშვლებელ ხელის მტევენებში უზრალო ვარცლივით რომ მოეცქია მაგიდა და ზედ გაშლილ პასეანს დაჰყურებდა: ნითელი თურქული ქუდის ქვეშ მოქცელ დაფანულ წარბებს შორის ჩავარგული, დუნე მზერით რომ ამოგვხედავდა - საკუთარ ფოტოებს ქვეშ უსიტყვოდ მჯდომარე; ფოტოებზე ახალგაზრდა, ეპოლტებიანი, ჩოხაში გამოწყობილი გვარდიელი გვილიმოდა - თავის მეგობარ-ნათესაებში მდგარი; და ამ სურათებს შორის ჩემი მზერა ყოველთვის თავის მომავალ მუუღბესთან და მიაკოვსკისთან ერთად გადაღებულ სურათს ექებდა. ასე ვიდგებოდით, ერთხანს, მდუმარებაში, ვიდრე ელენე მზერით გვეალურსებოდა; მერე კი, ღრმად ჩახველება და თამბაქოს წვეისაგან ჩახლქილი ბარიტონით მოგვართავდა: "რად არ შემოდხიხართ, ახალგაზრდებო?"

იმ დროს მე ისინი უბედნიერეს წყვილად მესახებოდა, ვიდრე ამ ათიოდე წლის წინ, პაპიდანემის მახლის გასათხოვარი შვილიშვილების პოლიტიკურ წაკინკლავებას მოყოლილი სკანდალის შემდეგ ჩამოვარდნილი შტილში,

ერთ-ერთი მათგანის მიერ წარმოთქმული მონოლოგიდან შევიტყვე, რომ მას შემდეგ, რაც ქორნილის ხუთი წლის თავზე, როცა საბოლოოდ გაირკვა ელენეს უშვილობის ამბავი, მისმა მათავყვანებელმა ქმარმა ქეიფს მოუსწირა (ქალაქში სახელგაგავარდნილი თამადის და გოლიათის მასპინძლობა ბევრს ეამაყებოდა) და ერთი ნითელი პრაფე-სორის ცოლთან დაინყი ძრომიალი - არადა, ქალი ბერისა ოფიციალური საყვარელი გახლდათ - თავად ქმარს დაჰყავდა რესპუბლიკის საქთმპრობელთან და ვიდრე ისინი მაკინტლობას მოათავებდნენ, კარებთან ელოდა ატუზული. სწორედ მან მოახსენა ბერიას, ორივენი მოტყუებულნი ვართო; და განრისხებულმა ლავრენტიმ ქალი ერთი კვირის განმავლობაში ახლოსაც არ გაიკარა. სამაგიეროდ, ახლადგამომცხვარი მეტოქე თავისთან დაიბარა და სწორედ იმ ერთი კვირის განმავლობაში საზარდულის მიდამოებში ყინულის აბაზანები დაუნეშა და ასე ჩამოვიტოვებულნი თავჩაქინდრულ გოლიათსა და მასზე გაპიროვნებულ გაუნადარა ჩეკისტს, ცალ ხელში ყინულიან ქილას ყანნივით რომ ატრიალებდა, მეორეთი კი ახლადგაცნობილი ამხანაგის ნიკაპი ეჭირა - თავი ასნიე, რომ უფრო კარგად გამოგიჩნდეს ეგ კოხტა სახეი - გადაულო სურათი და მოგვიანებით ხსენებული სუბიექტის ხელით მართვა კიდევ სახლში.

ორმოციან წლებში ელენე დარიანის მუუღლემ ყურნალისტობა დაიწყო - პრესაში დროდადრო გამოჩნდებოდა ხოლმე მისი დიდაქტიკური ოპუსები ზნეობის, მოღისა

თუ სუფრასთან მოქცევის შესახებ; ეს ნაწერები ისეთი გზებით იყო დამუშავებული, რომ კარგ რედაქტორს მათთვის გარკვეული სიმწყობრე რომ მიეცა, შესაძლოა, ქართული არაბოლც კი მოვედნოდა რედაქციებებს; და როდესაც ჩვენი სტუმრობისას, მასპინძელი თავის რომელიმე სტატიის ნაკითხვას მინდომებდა, ცოლი, ლიმილნარევი ხმით დაუყვავებდა და სულ სხვა თემაზე გადაიყვანდა საუბარს.

ელენე დარიანი სამოცდაათიანი წლების მიწურულს გარდაიცვალა ისე, რომ არავის გაუგია - არც ლიტერატურათმცოდნეებს და არც უზარალო პოეზიის მოყვარულთ. იმ იმ დროს სხვადასხვა მიზეზთა გამო რუსეთში ვიყავი გადახვენილი და როგორც ჩამოსვლისას გავიგე, ნათესაობის გარდა, მის დაკრძალვას ორიოდე მოხუცი კვაკონისტიც დაესწრო. თბილისში დაბრუნებულ შემდეგ მთავრად მივაღდექი მათ საღვთისმამოს, მაგრამ კარი არავინ გამოლო. მერე მითხრეს, რომ კაცო ცოლის გარდაცვალების შემდეგ მთლად შეიკვალა - ახლობელ-ნათესავებთან ხომ ამოიკვეთა ფეხი, მაგრამ სტუმრად მისულ ელენეს ნათესავებს სულაც არ უშვებდა შინ... რამდენჯერმე ქუჩაში შეუხვევნი, მაგრამ თვალის ამარად. ვიღაცამ მომიგია, ცოლის საფლავზე ათწიფეს და აბაშებს და დროდადრო მტკვრის სანაპიროზე ჩადის - ერთ შემოიღო შეთევვის დაუმეგობრდა და მხოლოდ მას უზიარებს გულისანდობას...

ოთხმოციანი წლების დასაწყისში, რუსთაველზე, მთავრობის სასტანო, ვიღაცამ გამოიმხანა და როცა შეტვრილი და ის დაინახე - კარგა მაგრამ დაბრუნებული, გამხდარი სახე გაბადგროდა და თავის ივრთან შედარებით ახალგაზრდულად მოსაღვებდა ჩემსკენ, მოდიოდა და რაღაცას მიყვიროდა. მძლავრად ჩამომარდა ხელი და გვერდზე მომაყარა - დღეს ისეთი რამ დავგავიერე, ავ-ერო ოთხი წელი რომ არ გამომიდიოდა, გულის გვიღმინდა ჩიხსში გამოწვევილი ფიფქის ქანდაკების შემდეგ და დაღებული სურათი ამოლო, ლამის ცვხირთან მომიტანა და თანაც დასძინა, როგორ გამეხარდა, შენც რომ წყვირი მოგიტანა და მომიყვა, რომ ელენეს საფლავზე ყოფნისას, რატომღაც, კასტროზე ფიქრი ამეკვამა - არამყველდებოდა შეგად ბიძაქმის - თავად ქსნის ერისთავსო ("КНЯЗЬ УРИСТОВ - КСАНКНИС" და ისე ტბილად გამოსთქვამდა ბოლოკიდურ მ-ს, რომ გაიორმაგებული ც უფრო გამოსდიოდა), ამიტომ, მისი სურათი ერთ ცნობილ მოქანდაკეს მივუტანე და "ველური დივიზიონს" პოლკოვნიკის წერნეტა ტანზე ფიფქი კასტროს თავი გამოკაქტრინენ და ბრინჯაოშიც ჩამოვასმევიენე. ამისთვის ელენეს დანატორარი საგვარეულო სამკაულების გაყვანა მომიხდოა. მაგრამ, როდესაც ქანდაკების კუბაზე გაგზავნა და თან ჩემი წერილის - "спасибо вам, за восстановление древнегрузинской традиции - носить бороду"-ს დადებებაც გადავწყვიტე, ერთ-ერთმა ჩინოფნიკმა, რატომღაც, თავისუფლების კუნძულის ბელადის დაცინვა დამაბრალა და ამიტომ ოთხი წელი ინსტაციიდან ინსტაციამო მათრინეს, ვიდრე ნიკო ქართული წარმომადგენლის გენერალი არ დამეხებარა და სანადელი არ ამისრულაო. მერე ამ გენერლის შვილის მიერ ნაწუქარი თავისი ფოტო მანქანა, რომელზეც სულ ახლად შეღებულყო, სასტუმრო ფორმაში გამოწყობილი წითელლოყება ჭაბუკი იყო გამოსახული, და მის ამაყად გადამოლო მკერდზე გავკრული ხელით ეწერა: "На память настоящей грузинскому богатырю, с пламенным приветом И.П.Георгадзе".

მას შემდეგ არც შეხვედრია. 1992 წლის გაზაფხულზე, ერთმა ჩვენმა ნათესავმა მიიხრან, რომ თბილისის ომის დროს უფრად გარდაიცვალაო. ეს ამბავი, არცერთ

ახლობელს არ გაუგია - პანაშვიდიც არ ყოფილა, ერთმა მისმა მეგობარმა პირდაპირ საავადმყოფოდან გამოასვენაო.

ამ რამდენიმე წლის წინ, ადრეულ გაზაფხულზე, მტკვრის სანაპიროზე სეტიალისას, ორთაჭალაში, ჩემი ძველი მეგობარი ომარა შემეჩქა. ავანტიესის, სამაჩაბლოს და ახლახათის ომებში დაქტორი, სეტიატებსა და ციხეებში ნათრევი დაბალი, ხმელი ტანი და დასახიჩრებული შავვერმანი სახე კიდევ უფრო ჩამოხმობდა და გარკვევად; ასაკში შესულს, ძველი ჩვევაც არ დავინსწოდა და ლარანი არვის მკვეთრ სურნელს აფრქვევდა; ხელში ანკესი და "კვანარ" ჩავებულჯა, ზურგზე ძველი "ვეშემოკი" გადავიკადა და რწვეარწვევა და ლილინთი მოდიოდა. ჩემი ნახვა ისე ეამა, რომ სხხარულისაგან კბილებნაღლილი პირი მისაველ არ დაუშუქავს: სიცილე-სიცილით გამომკითხას ჩემი ანთავად-დასავალი და ბოლოს წინდა მიმიპატივა - აქვე ვცხოვრობო, ისე მიიხრან, გეგონება, მის სახლში ვერცად არ ვყოფილიყავი ნამყოფი.

ღვინის ადამირობე მოსახვედრად, წესით, მეტების ხიდიკენ უნდა დაბრუნებულყავით, მაგრამ ომარა კრწანისისაკენ გამოძლდა, და როცა ვკითხე, ასე საღ მივიღვართ-მეთუთ, ამისხნა, ისე მოხდა, რომ ჩემი ოთახი გავყიდე და ახლა შესთან ვცხოვრობო. ამ საუბარში შესაცვ გავცვიტე, პაბარა, ბარაკული დასახლებაც გავიარეთ და ციკაბო ულატას ჩავეყვიეთ. მე რამდენჯერმე ფეხი დამიცდა და კინაღამ კისერი მოვიტეტე, რადგან ბილიკის მკვირდად, შვისი კაშხილიდან მოუხტილ გიგანტური ჩანჩქერისმაგარი წყალგარდნილი ვუჭკერდი. ბოლის სანაპიროს მოაჯირთან შეეჭრდიოთ და ომარამ რაღაც მიწურისებურ ნაგებობაზე მიმოიოთა, სანაპიროს შვეულ ფერადზე მრგვალად რომ იყო ამოხეცილი: დაბალი იყო, წრიული ფორმისა; შესავლელზე სანავგეზე მოქმენილი ძველი ფანჯრის კარის გადამაქტრი შევბა. ომარამ ამისხნა, სწორედ ეს არის ჩემი სახლიო - ფლავტე გამოთხარე და ამ თხრილში ახლობალთ დადებული უშუბლებული კასრი თუ გადამჭრილი ცისტერწა ჩავაგადე, გამოწმინდე, გავალამაზე და ახლა აქ ვცხოვრობო და თვეწარბით ვირწენ თავს, იორე თავდავლის სამინისტროდან დანიშნულ პენსიას თუ ვუცადე, კი დახლი დამიღებებო. ამ შუნანეს გარშემო აგურის ნატესებშემოვლებული პატარა, მოგრძო მართკუთხედი იყო მიმოფანტული - ოთხი თუ ხუთი ცალი; მართკუთხედი შედარებით სუფთა იყო და ყოველი მათგანის თავთან პატარა ქვის ფლა იდო - ზედ ვერებინ და სახლები იყო ამოკარწრილი. ომარის თქმით, მეთევზეების ბაღეს, დროდადრო მტკვარში გადადებულ ახალშობილი ამოყვება ხოლმე და ისინიც შესაძლებლობისდავგარადა აპატონისებურ ხოლმე ჩვილთა გაყვებს: აცმევენ, პატარა ყუთებში ასვენებენ და ასე კრძალავენ; თან იმ დასახლების მღვდელზე იყო ნაწყინი - რამდენჯერვაც არ ვთხოვეთ, ბავშვები მონადირეო, უფრო გვითხრან, არადა, პაბმელიაზე ჩვენთან ერთად გამოდისო; მერე საფლავებს ჩამოყარა, ნავავი მოაშორა და მომიგია, როცა გვინდო იყვენენ - ზოგიერთებს ქობლარეც არ ჰქონდათ მოქცილი - გეტყობა დედამ მშობიარობისთანავე მოისროლა წყალშიო. განსაკუთრებით ერთი გოგონას სახე ჰქონდა და გულში ჩარწკილი - ისეთი ლამაზი იყო, ისეთი ცისფერთავლება, რომ გენახსა, თვალს ვერ მოწყვეტდიო. თურმე იმისთვის განსაკუთრებულად ლამაზი კაბა მოუტანია რომელიღაც ლოსი - წითელი, ფერშუშმა კაბა იყო - სწორედ იმნარი, დედაქმემა რომ ჩააცვა ჩემს დასო. საფლავებზე სხვადასხვა სახელები ეწერა, გვაკირი ერთნარი იმეთად - მეთევზიშვილები. ომარა კი ისევე იმ პატარა საფლავს დასტრიალებდა და ერთთავად იმეორებ-

და: ამას ჩემი უფროსი დის სახელი დავარქვი.

ომარამ კარი გამოაღო, მოიკუნტა და ორივე მტერის სიკრიბისა და მტრზანზვარი სიგანის ვასრე შემიძღვა: შიგ ლოგინი, პატარა მავიდა, თავისი სახლიდან წამოღებული გატყუული მძიმე საგარძელი, სახელდახელოდ გამოჩინრქნილი ორი ჯორკო და რამდენიმე წინგით დამძიმებული თარო იყო - ბიბლიოთეკა ჩემი ოთახის ახალ პატრონიდან დაგოვცე, მალე გამოვივლი და წამოვივლებ-მეთქი, მაგრამ ორი თვე დაჭრილი ვეგდე აქ და როდესაც ტანი ავიტრიე და წინგებს მივკითხე, აღმოჩნდა, რომ ჩემი ასეთი დაგვიანების გამო წინგები ნაგავსაყრელზე გადაეყარა და ეს რამდენიმე წინგიც იქ, ნაგავსაყრელზე ვიპოვეთ.

ომარამ იქვე, სანაპიროს მოაჯირზე გადაყუდებულ ერთ-ერთ მეთევვეს გასასხა; იმანაც, რამდენიმე ჭანარი და წყალში გახავებული სპირტზე მოიგანა და სანამ ომარა მისურის შესასვლელთან მრევლად ამოშენებულ პატარა კერიაზე ხარშავდა თევზს, თავისი ცხოვრება მომიგვა - 65 წლისას, თავის წილოვანებზე მეტი ხნის ციხე ჰქონდა მისჯილი. ბოლო, თორმეტწლიანი პატიმრობიდან, ამნისტიის შედეგად გამოსულიყო. სახე ისე ჰქონდა დაწაბრებული, მოსვირიანებული შეიძლება ჰგონებოდა კაცს.

მალე სახელდახელო სუფრას მივუსხედით და მე და ომარამ ჩვენი სატუდენტობის წლები დავისწავინეთ და როდესაც სმა ეშხში შევიდა და დაახლოებით იმ კონდიციისა მივალნიეთ, როცა ჩემს მეგობარს თავისი გარდაცვლილი დის სურათი უნდა გამოეტანა, ომარას რატომღაც ენა ჩაუვარდა და წელანდელი ცეცხლიც ჩაუქრა თვალებში და კარგა ხანს იჯდა აგრე გატყურული. მხოლოდ წყალვარდნილის მსხურის და სუფრის მესამე წვერის ქოშონი არღვევდა სისუშეს. ბოლოს ვეღარ მოვიტომინე და ის სურათი მოვიკითხე. ომარას ხმა არ ამოუვლია, წამოიწია, წიგნის თაროზე აყუდებულ "შობი ბავ" დასწავდა, გადაშალა, იქიდან სათუთად შენახული კონვერტი ამოიღო და გამოიწონდა - გახსენით. კონვერტში ძველი ფოტო იყო და როდესაც დავხედე, სახტად დავერჩი - ქუთაისის ბულვარში პაოლო იაშვილის გადაღებული სურათი იყო - თამუნია წერეთელი, ელენე დარიანი, ტუპია იაშვილი, ვლადიმერ მიაკოცევი და მათ ზურგსაუკან მდგარი დეკაცი, რომლის თავზეც უშველელი პალმის თავისი "დანაკის კუდები" დაეფინა. ომარამ ჩემი გაოცება შეამჩნია და ამისხნა, რომ გოლიათი ჩემი უკანასკნელი მეგობარი იყოო. სასაფლაოზე ხეტილილას გადასწერიდა ოთხმოციანი წლების ბოლოს. გამოლაპარაკებია და საერთო ენაც გამოუწახავს. მერე სახლშიც მოუპატივებია - ისე დამეგობრებულან, რომ ხანდახან სათევზაოდაც ჩამოდიოდა მტკვარზეო. ფიდელის ქანდაკების გვერდში გადაღებული სურათიც უჩვენებია და იმ გენერლის ვაჟის ფოტოც, ქანდაკების კუბაზე გაგზავნაში რომ მოხმარებია. იმდენად გაიხსნა ჩემთან, რომ ერთხელ, ბერიას ნაჩუქარი სურათიც მაჩვენა ოხვრითა და ვიშვივით. მე გამოვართვი, გადავხიე და მტკვარში გადავადე, თავიდან კი შეცბა, მაგრამ ბოლოს მითხრა, კიდევ კარგი ასე მოხდა, თორემ ეს ოხერი, რომ დამქონდა, მეგონა ტყვიის გირეში მელო ჯიბეშიო.

ბოლოს 91 წლის 31 დეკემბერს ამოვიდა ჩემთან - მიველი წელწინადი არ ყოვილა და გავანია ომისას სახალწლოდ რომ გავახსენდი, ძალიან გამახარა. არადა, რა მოსაუბრე იყო - მის მოსმენას არაფერი სჯობდა - საუკუნეს იყო შიტანებულიო. გახარებული იყო - დრონების ხაზზე გავედი, თვით კიტოვანს მადლობის ნიშნად ხელი ჩამოვართვი და ალბათ, ამ დღეებში დაიბუქებდა "დრონ-

შიო". მე ცოტა სასმელი ჰქონდა, შევთავაზე და არ იუარა. ჩემი მიცვალბულები სადღვეგრძელოდ რომ დავლიეთ, მერე დის სურათი გამოვუტანე. მან კი, თავის მხრივ, ეს ფოტო გამოიწონაო. ახალი წლის დადგობას რამდენიმე წუთი აკლდა, და საშინელი სროლის ატყვამ-ვე მთლად მიწყნარდა ქალკეთი. აქა-იქ თუ ჩაიწულივდა ტყვია - ეგ იყო და ეგ. ის ფეხზე წამოვდა და აიგანზე გავიდა - ქალკეს გადავხედავო - ხომ გახსოვს, ჩემი სახლიდან მთელი თბილისი ხელის გულივით მოჩანდაო. მე არ გავყვირივარ - აღმოვლებული ქალკეთის ცეკრა არ მინდოდა და ჩემთვის ვიჯექი ოთახში, რომ უცბე, აივნიდან რალაც ხმა შემომქსმა - გეგონება სავსე ტობარა დაავადესო და ოთახის იატაკი დახანზარდა. გარეთ გავივდი და დავინახე - პირალმა ეგდო და საფეთქლიდან ძაფივით მოუფოხნავდა სისხლო - ბრმა ტყვია მოხვედროდა - ექიმებმა მითხრეს, ისეთი დაღლილი ტყვია იყო, საფეთქელში რომ არ მოხვედროდა - გადარჩებოდაო. იმ წამს, ჩემი დის სურათი არც გამახსენებია, თანაც 12 საათზე ისეთი სროლა ატყდა, დედა შეიღს არ აიყვანა ხელში; მერე კი, როცა გამახსენდა, ვერსად ვიპოვე - ეტყობა დაცემისას ხელიდან გავარდა და ქარმა წაიღო - იმ დღეს ძლიერი ქარი ქროდა. ის საწყალი დილით ძლიეს გადავასვენე საავადმყოფოში. იქიდან მე და რამდენიმე მე-თევზემ გადასვენეთ - ბატია დავგვებმარა, თორემ ამხსაც ვერ მოვაგვრებდითო, თავი გადააქნია ომარამ, ჩაფიქრდა და დაამატა:

- არადა, ისეთი ჯანი ჰქონდა, ეგ ამაზე რომ არ მოსვლოდა, დღესაც ცოცხალი იქნებოდაო.

მეტრ რა გინდა? განა საოცარი რამ არ არის ფოტოგრაფია? შენ კი ამბობ - დიდი რამაც ეგ არი - მომენტია უნიდა შეურჩიო და ჩამსაკუნიო. არადა მე, XIX საუკუნის დამღვრის დაგეროტიკების მავანი მაცქერალივით მათგნებს ფოტოებზე ამოსვლი ადამიანთა გამოჩინეული სახეების, მიმოხერისა თუ გამოხდვის შემწევა და ელენე დარიანის უკანასკნელი ქმრის ერთი ახალგაზრდობის ნაცნობისა არ იყოს - ძველი ფოტოების ტრფილს რომ იტყვიან, ისა ვარ, სწორედ მე.

გვერდებს გასაოჩინებლად გამოქყნებულია
ლუიზ პინკლანდის ფოტოებია

თავაზი ქვეთივილი

თავისუფლების მოედანთან, პატარა სკვერში ქარი ისე ერთობოდა შადრევნის კასკადით - მეც მიმიტყუა. ორჯერ შემოვჯერე და მერხზე დავჯექი.

გრანიტის ფილებიდან ჩამოღვრილი წყალი არყით გატილებული პიანისტის აკორდებივით აქეთ-იქით ცხეთქება წყალს.

სიგარეტს მოვუკიდე აქ ვიჯდები, აქაც გამოივლის, პირველად და უკანასკნელად ენახავ. წავიდეს მერე თავის გზით...

სიცივლა ამ დეკემბრის დილას, მაგრამ მე თბილად მაცვია და ტკბილადაც ვიბუხები. ქაშუეთის ზარები ჯერ შემოიპარა ბაღში, მერე მნათე ტყეობა გახურდა და მალე უკვე რეკდა. ნაშნეს წკიპურტით ვისვრი, ურნა შორს იდგა ჩემგან. ჩავარდა!

- ჩემო ძმაო სიგარეტი ხომ არ გექნება?

- ა? - ბარიტონმა მიმახმადა.

შეხედე: ჩემი ხნის კაცია, გამხდარი, ჭალარა წვერშიც შერეკია.

- კი, ჩემი ძმა, - სიგარეტის კოლოფს ვუნვდი.

- განუხებ არა, ამ დილაადრიან? - ჯიბეზე ხელი მი-იტყაპუნა.

სანთებელას ვუნთებ. კოლოფს მიბრუნებს.

- კიდევ აიღე...

- შო, ერთ ცალსაც ავიღებ... სანამ რამე გაიღება.

მერიის სათამა ცხრამდე დათვლა დაიწყო. "ყველაფერი" არახანა გაღებულა.

ისე გემრიელად გაბოლოდა, შემშურდა.

- მეცნობი საიდანბაც, - მტეი არაფერი უთქვამს. ჩამოვჯდა.

არა! ეს ლოთების საყვარელი, ლარიანის სათხოვნელი უქვერტურა არ იყო. ხელიდან წასულ ლოსის ნაღდად არ გავეცა.

- მეც,მეთქი - პატარაა თბილისი, შეგვხვდებოდით სადმე, ან აქ, ან იქ, ან იქ - თავს ყველა მიმართულებით ვიწუნებ. სასიამოვნო ტიპი ჩანს. დაელაპარაკებოდა კაცი ცოტა ხნით, დრო ბევრი მაქვს.

- სვამ ხოლმე დილაობით, ჩემო ძმაო? - მოერიდა, ჩემსკენ არ გამოუხდებავს, ისე მკითხა.

მთვრალი გვინივარ.

- ხანდახან, - გამეცინა, - მაგრამ ახლა ფზიზული ვარ... ისე, ლუდს კი დავლევი, შენ?

თვალეები მოჭუტა: - რო ცივა?

ნამწვი ურჩისკენ ისროლა. ისიც ჩავარდა. პალტო კი ეცვა სქელი, მაგრამ შინიდან ერთი თხელი შავი მისიური უჩანდა, სიგარეტზე იყო კაცი გამოსული.

- თბილი დავლით. ვერ ვიმოვინო?

- შოო? კარგია? - ფეხები გაჭმია, გულხელი დაიკრიფა და ჩემსავით საყელოში ჩაამალა ყურები: - ისე, თუ დალევია...

- არა! არაყს სჯობს. დამიჯერე.

უნდა დამიჯეროს, სხვა რა გზა აქვს? პასპორტში უფული უწერია.

- კენჭი ვყაროთ მოტანაზე, - პატისინად ვთავაზობ.

- მოტანაზე?..

- შო.. არა! შო, ფული ჩემი.

წელად, საგულდაგულოდ რომ შეინახა, ის სიგარეტი ამიოლო, გაასწორა, მოუკიდე და წამოგდა:

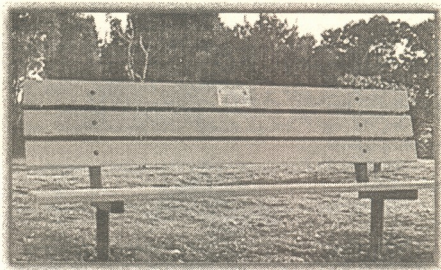
- მიიტა, მე ვიცე სად იწება 2-3 დღის ლუდი.

- თბილი?

- ახლა ვინ ჩავირთავს მაცივარს?! თან ჯიბეებში ჩავინწყობ, სანამ მოვალ ცოტა კიდევ გათბება.

ფული მივეცი. პირდაპირ რკინის მოაჯირს გადაბიჯა და ქუჩა გადაჭრა. არა ახლა მიწინაქვამა გადასასვლელში ჩავიდოდა.

დაზარალებული

ბაღში თანდათან გამოჩნდნენ ვიღაც-ვიღაცები, კარგად ჩაფურთხები, კვირა დილით, საქმეზე მთელი დღით გამოსულები. შო, ადრეა... მაგრამ სანამ ეს ჩემი ახალგაყნობილი მეგობარი მოვა... ბოთლებს გავხსნი... ნახევარ-ნახევარს დავლეო... სიგარეტს მოვწეო... მერე ყლუპყლუპზე გადავალ... არ დამავინყდეს, სახელი ვკითხო!

სათამა ათის ნახევარი ჩამორევა და ჩემმა "ძმაცაცაც" გამდმოაღვა მოაჯირს.

- სიგარეტიც წამოვიღე. ჩემთვის ასტრა. შენც, ამა, ამას არ ეწეო?

საბ იშოვია ნეტა, ეს პალტო. ანტიკვიარია, რა. ლურჯი რატინა, უზარმაზარი მართკუთხა ჯიბეებით. კნგურუს შემურდება... ახალივით კია.

- ლუდიც ოთხი ბოთლია, - მახარა.

- ჩაგეტყა ჯიბეში?

ერთბაშად სახე ისეთივე გაუხდა, როგორც წელან, სიგარეტს რომ მიხვოდა:

- ბეგრი დაგხიარვე?.. რა ვიცე, მე რაღაც სხვა გრძობა მქონდა რომ ყვილივობდი... არ გაგიკვირდეს, თითქოს ჩემს ფულს ვხარჯავდი...

- შენი ჯიბიდან არ ამოიღე? შენი დაბატიყებული ვარ, მოსულა?

სახე ისევ გაუნთავდა:

- მოსულა, - ხელის გული გამომიშვირა. ჩამოვარტყი, ბოთლის თავსაზურები მერხის კიდეს ჩამოვკარიო, ნახევარ-ნახევარი დევცალეთ და უფრო გემრიელად მოვიბუხეთ.

გავაბოლოეთ... ყლუპზევე გადავედი... გადის დრო. თუ მოდის?

- ეს ჩიტმა დამასკინტლა! - მკლავი გამკრა, მალდა აიხედა, - ნახე რა!

პულტოს სახელო დამანახა.

- აუშო ბოდიში ძმაო, მაგრამ კი არ დაგასკინტლა...

- ბოდიში რად უნდა ამას, ეგრე რა!

- ფულს იშოვინი, თან ბეგრს - სხვა რითი დავამშვიდო?

- ბეგრი არ მინდა, ცოტაც მყყოფა.

- ბეგრი არც მე მინდა, მაგრამ ცოტა რომ მალე თავდეება?.. ა?

- შო, გეცე მართალია - ბოთლი გამოცალა და მერხზე დაარტყა, - შექმამა ამ უფულობამ. გააშრო სისხლი,

- ბოლო სიტყვა კბილებში გამოცრა.

მეც გამოვლედი ბოთლი. კიდევ გავხსენით და წავიდა კიდევ ყლუპზე.

თითო ყლუპს თითო ნაგლეჯ სისხლიან ბოღმას აყოლებდა.

რაღაც მიგრძნო გულმა.

- რა, არის იცი ჩემო ძმაო? - უცებ მომიბრუნ-

და, - მერე ერთი წამით გაჩუმდა: - ...მოიცა მე რაღაც ლაპარაკის სასიათზე დავდექი, შენ თუ შენი საფიქრალი გაქვს, გაჩუმდები.

ფილაქანზე კიპაროსის ჩრდილები ველარ ქანაობდნენ. ისე, მოედნის დაგვა ქარს მოესწრო ღამით. ასე რომ, არც მტვერი მანუბნდა და არც გამზმარი ფოთლები მიღიტი-ნებდნენ ცხვირ-პირზე.

- ილაპარაკე კაცო, ილაპარაკე, მოგისმენ, სხვა რა საქმე მაქვს. ისე შენ... შენ ჩაარტყი არაფი სადაღაც არა?

- ჰო, რა იყო? მოხდა რამე? - აწყლიანებული თვალებით გადმომხედა.

- რა უნდა მომხდარიყო - მხარზე ხელი დავარტყი - კაცნი ვართ...

- თან შეიძლება ყველაზე კარგები, არა? - თითი ას-წია.

- ჩვენი გაცნობის იყოს! - ჩემი ბოთლი გავუშვირე. არაფერი შეშლია - ლუდს რომ ეკუთვნის, ისე ავაჭა-ხუნეთ ბოთლები.

- შენ მგონი რაღაცის თქმა გინდოდა-მეთქი.

- ეჰ! ან ეგ თუ ვიცოდე, მინდა თუ არ მინდა... - თავი ჩამოკიდა და დაინყო:

- ბიჭო, ცოლი და ორი პატარა გოგონა მყავს, სიბერის ანგელოზები, - გაეღიმა, - ენაცვალოთ მამა... მაგრამ რით ენაცვალო? ხანდახან ისე ვარ, ღამის მეტროს გადავუდგე... ჰე, ჰე პროსტო მეტროა და მეშინია.

"ოო, ეს არის, მგონი ეს არის".

- არა, ეგეთები არ გინდა. შეიძლება ფეხები გადაგაჭ-რას, მერე შენც საპატრონო გახდები-მეთქი, - განწყობს?

- ჰოდა რომ არ მანყობს... აი, ამ 10 დღის წინ, ღამით რომ მოთოვა გახსოვს?

კი, მეთქი.

- ისეთი ფიფქი ცვიოდა, თვალში რომ ჩაგვარდნოდა ხერხემალს გაგიტობოდა...

"ჰო! შენა ხარ, უჰ! შენ რა გითხრა, შენ?" - მე უფრო ახალგაზრდა მეგონა.

- თუ ქუსლებს გაგიტობოდაო, გინდოდა გეთქვა?

- ისე ცოლს ეგრე ვუთხარი, ხო იცი! - თავი გადააქ-ნია: - შენც კარგად გესმობემა თოვლი.

გაეცინა:

- მოკლედ: სახლში მოვედი მთელი დღის ნანანაღე-ბი. 20 ლარი ვერ ვიპოვენი სასესებლად. ერთმა 3 ლარი მომცა და ეგ იყო. რა სასიათზე ვიქნებოდი აზრზე ხარ? ხალხი გუნდაობს...

- ჰო.

- მეტროდან აბაზიანი ავტობუსი დადის ჩემს სახლამდე. იმით მივედი... ასე, ასე-მეთქი ცოლს ვეუბნები - სა-მი ლარი ვიპოვენი... პური მივიტანე, სიგარეტი, ბავშვები-სათვის ნ-თეთრიანი ვუვაჩკები. რაც დამჩნა, ცოლი აუთ-ოებდა თეთრეულს, იქვე დავდე მაგდაზე...

- ჰო...

- სანამ ბავშვებს ვაკოცე, ეძინათ...

- ჰო.

- ჩემმა მეუღლემ ეტყობა ფული დათვალა და - მეტროდან ავტობუსით მოხვედით? კი-მეთქი, რა იყო? ძალი-ან ცივა გართით? გაიგე?

- ჰო.

- თავიდან ვერ მოვედი აზრზე და - არა, რა ცივა ისეთი, ფიფქი ცვივა, ხელისგული რომ შეუშვირო, ქუს-ლებამდე გათბები, თუ გინდა დავისვენებ ცოტას და ვისიერნით-მეთქი...

- ჰო!

- რას მეუბნება იცი?

- ვიცდი...

- არა! ვერ წარმოიდგენი ოცთეთრიანებს რომ იძლე-ოდნენ მეტროსთან მისვლამდე რამდენჯერ გაიარებენ-გამო-ირბენდიო? ნახვილ-წამოხვიდოდით კი არა! ახარა? გაი-რბენ-გამოირბენდიო! მესმის?

- ჰო.

ჩვენს უკან ჰოთ-დოგების შენვა დაინყეს.

- არა ჰო გესმის! სხა აღარ ამოძილია. ერთი ბებუთი მქონდა. სანღოში შევიტანე, ბალიშის ქვეშ შევავადე არ-ავის ნახვა აღარ მინდა. გათენება არ მინდა!

იოსიუ ბროდსკი ამერიკელი პოეტი-ლაურეატი

- მერე?
- ერთი წყალი კი გადავივლე. სანოლში შევევარდი, დაწვექი, არავინ შემომისწროს-მეთქი, ეგრევე ბეუთის ტარი ლიებს დავაჭირე და ზემოდან დავანექი. დავანექი კი არა დავახტა.

- შე კაცო გიბანავია, ბავშვებსაც აკოცებდი ალბათ, აღარ გადაგიარა? თუ ფარდა შემოგიფრიალა სანოლში ქარმა, კატა აღნავლდა ბოხი ხმით და ყვავე აყრანტალდა?.. მერე?

- ნეჭზე შეტრიალდა წვერი გაიგე? გვერდზე გავიდა. ფულტვი გაჭრა, ისიც ოდნავ. შიდაში გამოქწერეს, არადა ისედაც კარგი გალესილი იყო და წინა დღეს რატომღაც უფრო კარგად ავლეს.

- ბედი გქონია ძმაო!
- თუ პირიქით?
- აბა, აბა ეგეთები არ იყოს... გადააგდე ეგ დანა!
- დანების მეტი რა მაქვს სახლში, შენც კარგი ხარ. ისე, სხვას შეიძლება მოვეკალი. ეგრე არ არის? შოთ-დოგების სუნმა მომაშივა. ალბათ მასაც, მაგრამ ცოტა ფული მქონდა ჯიბეში და გათავდა წელან.
- იცი რა, - ვეუბნები - მაშინ ზანდუკში უნდა შეინახო და მილიონერი რომ გახდებო, შეილიშვლებს აჩვენებ.

"თუ მოვესწარი, კიო" - თავისთვის ჩაილაპარაკა, მერე ისევ მე მომიბრუნდა:

- დამეკარგა ის ბეუთი, ხომ იცი? ამ დილით... ზანდუკში არა, მაგრამ შორს კი მქონდა დამალული. დღეს ხელი შევევაი - ფაფუუ!
- შოო? ცოლი?
- აზრზე არა ვარ. არა მგონია. უნდა ვიპოვნო. მენახება. თან ისე უცნაურად ვიპოვე შარშან...
- ვიცო, ეგეთ დანებს ეგრე პოულობენ!
- მაინც?

- რა გიხსრა აბა? ალბათ კარი ჩაგეკეტა, ეზოში ჩახვედი, ვინმეს დანას ან "ატვიორკას" გამოვართმევო და სადარბაზოსთან ეგდო... ეგრე იყო, ძე!

ბავშვს ნაყინი რომ წაართვა და შეუჭამო, ისე არ შემოგედვას:

- შენ ნათელმხილველი ყოფილხარ ძმაო - მერე გაეცინა და შხარზე ხელი გადამადო: - წამო, ფული გაავაკეთოთ, დაალოებოთ ეგრე იყო, ხო იცი!

მერიაზე საათი აგუგუნდა. ჩემსას დაგხედე.
- ათი საათია? არ გეწყინოს მეგობარო, ჩემი წასვლის დროა, - მშობდა, ავდექი, ხელი გავეწოდე. მაგრად მომიჭირა.

- გამოიარე ხოლმე. ვინ იცის, იქნებ ხასიათი ცაგაიფუჭე. სხვა დროს კარგ ხასიათზე დავხვდებო. დედას გეფიცებ!

ბოთლები ერთხელაც ავატახებე და დავეცალეთ. ერთმანეთს თვალი ჩავუკარეთი, ხელი აუწიეთ. ის იქით შებრუნდა, მე აქეთ.

გაბხედე. მოაჯირის გადააბიჯა და მისნიქვეშ ჩაძვრა. შოთ-დოგის მყიდველი ვეღარ ვიყავი. სიგარეტს მოვენე-მეთქი. ჯიბეში ხელს ვიყოფ და დილიდან უკვე მერამდენედ ვიჭირ ხელს.

მართლა კარგად კი აუღესია ჩვენს ძმას. სახელი მანინც მეკითხა...

დანას ურნისკენ ვისვრი. ჩავარდა.

წუთუ მართლა ამერიკელი ავტორია იოსიუ ბროდსკი? - დღეს ბევრი ამერიკელი ამ კითხვზე დადებით პასუხს გასცემდა, მაგრამ ამერიკული საზოგადოების - ან უფრო სწორად, ამერიკული საზოგადოების იმ ერთი ციდა ნაწილის წინაშე, რომელსაც პოეზია აინტერესებს, ბროდსკი პირველად წარედგინილი იყო არა უბრალოდ, რუსეთის სახელგანთქმულ ლიტერატორად, არამედ როგორც ყველაზე რუსად რუს პოეტთა შორის - განსაკუთრებული ნაციონალური ტრადიციების დამცველად, იმად, ვისაც ახმატოვამ მანდელშტაისს მემკვიდრის ტიტული უბოძა. 1965 წელს "ნიუ-იორკერში" დაბეჭდილი კრეკლი სტატია ბროდსკის წარმოაჩინდა პოეტადაც და დილიდენტადაც. 1960-იან წლებში ღრმად რომანტიკული აზრით ლენინგრადის პოეტური სცენის შესახებ "ნიუ-იორკერში" მომდევნო ოცდაათი წლით მისცა ტონი ამერიკულ ნაწერებს ბროდსკის შესახებ: საჯარო კითხვის "ლიტურგიული თვისებები", ბროდსკის გამოსკვლების "დრამა და ინტენსიობა", ახალი პოეტური გენის ერთსლოვანი ინსტიტუციური აღიარება ("რუსეთის ახალი პოეტი ჰყავს!") და, რა თქმა უნდა, მუდმივი, მატონიზებული მუქარა სახელმწიფოებრივი დევნისა ("Поэт всегда в опасности"). საბჭოელების მიერ ბროდსკის დევნა აღიერებდა შეგრძნებას, რომ ის იყო რალაციტი "ნადი", როგორც თავად ახმატოვამ აღიარა, როცა მწარედ იხუმრა იმ ყურადღების თაობაზე, რომელიც სახელმწი-

22904

საქართველოს
ჯარალავრეტი

ფომ მის მიმართ გამოიჩინა: "როგორც ბიოგრაფიის უქმნიან ჩვენს წითურსა თითქოსდა სპეციალურად დაიქირავა ვიღაც". სასამართლო პროცესმა, ბროდსკის მუქთახორობის ბრალდებით, დასავლურ პრესას დიდი დრამის ასახვის საშუალება მისცა. საბჭოთა მოსამართლის მიერ დასმულ კითხვაზე ("ვინ გაღიარათ პოეტად?") ბროდსკის ცნობილი პასუხი, "შე მიმანია, რომ ეს ღმერთმა გადაწყვიტა", იმდენად ფართოდ იყო ინგლისურად ციტირებული, როგორც არ ყოფილა პოეტის მიერ ოდესმე ნათქვამი არც ერთი სხვა სიტყვა.

ბროდსკის ადრეული პოლიტიკა (იმ ხარისხით, როგორც საერთოდ შეიძლება ლაპარაკი მის მაშინდელ ქცევაზე, როგორც პოლიტიკაზე - ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით) არ იყო აშკარად პროვოკაციული. ეს იყო უფრო მშვიდი გულდაჯერებულობა, რომ მის მონოდებს არავითარი კავშირი არ ჰქონია სახელმწიფოსთან და რომ ასეთი სიმტკიცე საქმეში აღმოჩნდა საშიში. მაგრამ მიუხედავად იმისა, რომ ღიად არასოდეს გამოსულა საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ, ბროდსკი დასავლეთში წუნდაუდებელი დისიდენტური რწმუნებულების სიგელებით ჩავიდა. ამერიკულ პრესაში დაუსრულებლად დატრიალებული ვერსიის თანახმად, რუსეთიდან გადასახლებისას, ბროდსკიმ თან წაიღო სანერი მანქანა, ჯონ დონის ლექსების ტომი და ერთი ბოთლი არაყი. როგორც ჩანს, ამერიკელ ჟურნალისტებს მოსწონთ ეს წუსხა: პორტატული სანერი მანქანა ინვეტა გაურკვეველ ჰემინგუეისულ ასოციაციებს პირქუშ, "მუდამ მომუშავე ავტორთან". დონის ლექსები მიანიშნებს მის სიახლოვეზე ინგლისური სულიერი სამშობლოს მაღალ კულტურასთან; არაყი კი ბროდსკის ერთ ყინით აღსავსე, საკმაოდ მძიმე

ბედის მქონე რუსად წარმოსახავდა. ბროდსკიმ ეს საგნები პირდაპირ ავსტრიაში უ.ჰოდენის საზაფხულო სახლში წაიღო და არაყის გაუკვირდებოდა მისი ევროპაში დარჩენა. მაგრამ პოეტი ჩქარა დათანხმდა მიჩიგანის უნივერსიტეტში ადგილის მიღებაზე, მიუხედავად იმისა, რომ ჰქონდა წინადადებები სორბონისა და სხვა ევროპული ინსტიტუციებიდან. თავისი გადაწყვეტილების ასახვისას, ამერიკის შუა დასავლეთის სიღრმეებში მოწყობის თაობაზე, ბროდსკიმ თქვა: "ყველა მათრახილებს ამერიკის შესახებ. მიუხედავად ამისა, ჩემთვის ამერიკა არაა ამერიკული პოეზია - რობერტ ფროსტისა და მისი წინამორბედების ამერიკა... თუ ეს ამერიკა არსებობს, მე მას ვიპოვი". ბროდსკის ბიოგრაფია ამტკიცებს, რომ მან იპოვა ამ ამერიკასთან მიახლოებულის მაგვარი რაღაცეა სხეწდა თავის ინგლისურს, ასწავლიდა სხვადასხვა უნივერსიტეტებში, 1977 წელს გახდა ამერიკის მოქალაქე და ხშირად გატაცებით მონაწილეობდა მშვილეებელი ქვეყნის ლიტერატურულ ცხოვრებაში.

1987 წელს ბროდსკიმ ნობელის სიტყვაში რობერტ ფროსტს თავისი "ამერიკელი სანამომქმე" უწოდა. და მართლაც, ბროდსკის ბიოგრაფია შეიძლება აიგოს "ამერიკულ ავტორთან" მოდელიდან ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილის - თავდადასავლების ვაჟკაცურად მაძიებელი ავტორის - მოდელთან სრული შესაბამისობით. ეს განსაკუთრებით ნათლად ჩანს ნეკროლოგებში, რომლებიც 1996 წელს ბროდსკის სიკვდილის შემდეგ გაჩნდა ამერიკულ პრესაში. თითქმის ყველა მათგანი ახდენს პოეტის პიროვნებისა და ბიოგრაფიის "ჰემინგუეზებას". აი, ტიპური ნიმუში "ნიუ-იორკ დეილი ნიუსიდან": "ბროდსკი იყო მატარებლის ცეცხლფარეში, მეზღვაური, ფოტოგრაფი, გა-

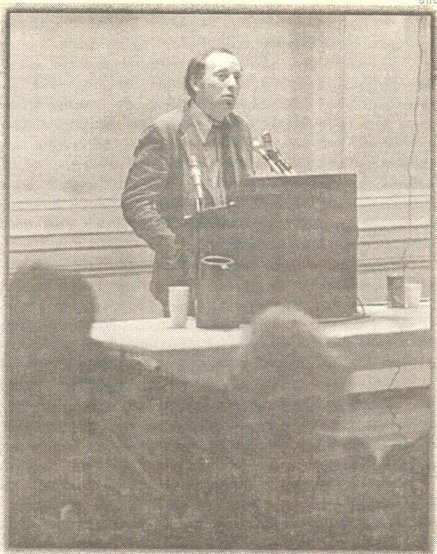

მომძიებლის თანაშემწე და სოფლის მეურნეობის მუშა“ (ნამსახურობის ნუსხის ეს მრავალსახეობა ამერიკელი მკითხველისთვის ნაცნობია გარეკანზე დაბეჭდილი მინი-ბიოგრაფიებიდან, რომელია დანიშნულება იყო რეკლამა განათა ახალგაზრდა რომანტიკისთვის, რითაც მათ ლინგვათეორიული ინტელექტუალებს უპირისპირებდნენ). ერთი მეორის მიყოლებით კითხვობით ბროდსკის განდევნის ნაცნობ, რომანტიკულ სიტუეტს: “1972 წელს ის ამერიკაში წავიდა სანერი მანქანი, ჯონ დონის ლექსების ტომით და უ.ჰოდინისთვის - ერთი პოეტი რუსული არყით“. მეორე მხრივ კი, საინტერესოა, რომ ბროდსკის, უკვე როგორც ამერიკელი ავტორის კარიერის დასასრულს, სულის მოსახსენიებელი წირვის დროს, ნიუ-იორკში შეერთებული შტატების საშხედრო აკადემიის ორქესტრი უკრავდა სამოქალაქო ომის დროინდელ პოპულარულ პატრიოტულ ჰიმსს - “როცა ჯონი დაბრუნდება“. მოსწავლეები დღემდე სწავლობენ აქ სიმღერის სიტყვებს, რომელიც პატარა ჩრდილოეთ ქალაქში, გამარჯვებული არმიის ჯარისკაცის ტრიუმფით დაბრუნების შესახებ გვიამბობს: “ძველი ეკლესიის ზარები მზიარულად დაჩქარებულ/ვაშა, ვაშა/ რათა მიესალმონ ჩვენი ძვირფასი ბიჭის დაბრუნებას...” რუსი პოეტი, ჩაგვაგონებს სიმღერა, შინ ჩამოვიდა, ამერიკაში და ამერიკამ ის გულთბილად მიიღო.

მოუხედავად ამისა, 1991 წელს ბროდსკის ამერიკელ მწერალ-ლაურეატად დასახელებას თან მოჰყვა ნანინას-ნარმეტყველები რეაქცია - ბუზლუნი - უმთავრესად უცხო ენოვანი მწერალი ემიგრანტის არჩევის საბაბით. ცნობილი გამოცემელები შარი მოვიტ ჩიოდა, რომ “რუსი პოეტის აშშ-ს ლაურეატად“ დანიშნა, ნაღველი ამერიკელი მწერლებისთვის იყო “სილის განჯენ“. თუმცა ეს საჩივრები მალევე ჩაახშეს (ადვილი მისახვედრი იყო, ასე რომ მისი დახმობა) არამხოლოდ ბროდსკის განმავიდებელი ჰიმნებით, არამედ ამერიკის, როგორც ემიგრანტთა თავშესაფრის სიტუითა და ქებით.

კონგრესის ბიბლიოთეკის უფროსმა, შვიდობა ითქვას, გაფრთხილ შეიყვანა ბროდსკი “ნიჭიერი ახალი ამერიკელების გრძელ რიგში, რომლებიც სხვა ნაპირიდან მოდიან და ჩვენს ნაციონალურ ცხოვრებაში ახალი შემოქმედებითი ძალები მოაქვთ“. ყოფილი ლაურეატმა მარჯ სტრენდმა თქვა: “შე არ ფიქრობ, რომ ამერიკელობისთვის საჭიროა აქ დაბადება, ამერიკელი რომ იყო, თავი ამერიკელად უნდა იგრძნო. და მე მგონია, რომ ითხივ ბროდსკი თავს ამერიკელად გრძნობდა“.

თავად ბროდსკი თავი “ამერიკელობის“ შესახებ კითხვებზე სხვადასხვაგვარად პასუხობდა. როდესაც კითხვა პირდაპირ ისმობოდა (“კინ მიიღო ამ წლის ნობელის პრემია ლიტერატურის დარგში - რუსული საზოგადოების ამერიკელმა პოეტმა თუ ამერიკაში მცხოვრებმა რუსმა პოეტმა?“), ის პასუხობდა პირდაპირ: “რუსმა პოეტმა, ინგლისურენოვანმა ესეისტმა და, რაღა თქმა უნდა, ამერიკელმა მოქალაქემ“. მაგრამ სხვა მომენტებში მისი პასუხები იყო ლდი და არაერთმნიშვნელოვანი. მაგალითად, ინტერვიუში ამერიკული პოლიტიკური ენის სრულად ფლობის დემონსტრირებისას, მან შენიშნა: “Эй, я пишу здесь напoлн!“ გაცილებით სერიოზულ გამოთქაებებში მან არაერთგზის მოახდინა იმის პოსტულირება, რომ ამერიკული პოეზიის კითხვაში, რომელიც აღწერა, როგორც “ადამიანური დამოუკიდებლობის დაჩინებული და დასრულებული ქადაგება“, ის ამერიკელად იმაზე დიდი ხნით ადრე აქცია, ვიდრე საბჭოთა კავშირთან წამოვიდოდა. ბროდსკის მიერ ამ კონტექსტში გამოყენებული სიტყვა - “ამერიკელი“, გვახსენებს მაიაკოვსკის ლექსის “100%“ უკანასკნელ სტრიქონებში: “Я, / поэт, / и то американстей/самого что ни на есть/американец“. ცხადია, რომ მხოლოდ ვინმე მაიაკოვსკის მსგავსს - ფულტურისტს,

კომუნისტს, რუს მაქსიმალისტ par excellence-ს - შედელო ასეთი რამის თქმა - იმიტომ, რომ შესაძლებლად მიჩნევადა “ამერიკელობის“ იდეა ჩამოშორებინა მისი ჩვეულებრივი გეოგრაფიული და პოლიტიკური მნიშვნელობისთვის, რათა შედეგად, განესაზღვრა ყოველივე მკამბოხე და რადიკალურად ახალი.

ბროდსკი ყველაფერი, როგორც “ამერიკული“ ისე აღწერა. რაც დაინახა როგორც სწორედ იმ “დაჩინებულ და დასრულებულ ადამიანური დამოუკიდებლობის ქადაგების ნაწილი“. ერთ ესეში ის ამერიკული კულტურის იმ ელემენტების შესახებ იხსენებს (განსაკუთრებით პოეზიისა და ჯაზის შესახებ), რომელია შეფასებაც ჯერ კიდევ საბჭოთა კავშირში შექმლთ მასაც და მის თანამედროვეებსაც; ბროდსკი აცხადებს, რომ ეს კულტურული მონაპოვრები ყოველთვის მხოლოდ მისი არ ყოფილა და რომ ისიც და მისი მსგავსებიც გარკვეული აზრით პირიქით, აქ კულტურული მონაპოვრებს უკეთვობდნენ: “ჩვენი ისტინტუიტი უფრო ინდივიდუალიზმი, ყოველ ფეხის ნაბიჯზე კოლექტიური საზოგადოებით გაძლიერებული ჩვენი სიძულვილით ჯგუფური საკუთრების მიმართ... ჩვენ არაკლებზე უფრო ამერიკელი ვიყავით და თუ ამერიკა - დასავლეთის ყველაზე ბოლო საზღვარია... მაშინ ჩვენ დასავლეთის საზღვრიდან დაახლოებით ორი ათას მილზე ვიმყოფებით, წყნარი ოკეანის შუაში“. ეს მტკიცებულება იმაზეც მიანიშნებს, რომ ბროდსკის მიერ ამერიკული კულტურის სახალხოვს შეგრძნება ნაწილობრივ დაკავშირებულია ერთგვარ პერიფერიულიზაციასთან, რომეც აღწერის რუსეთისგან, ევროპულ ცენტრთან მისი სიშორით და თავისი პოზიციით გამოყოფს - “Европы не в европе“. ერთხელ ბროდსკიმ იხუმრა: “У них кишка тонка против нас, русских и американцев“. ჩანს, ტყუილურალოდ არ უნდა (უკვე 1970 წელს) დადებდა მან დელშტამმა ბროდსკის “америкашка в русской поэзии“.

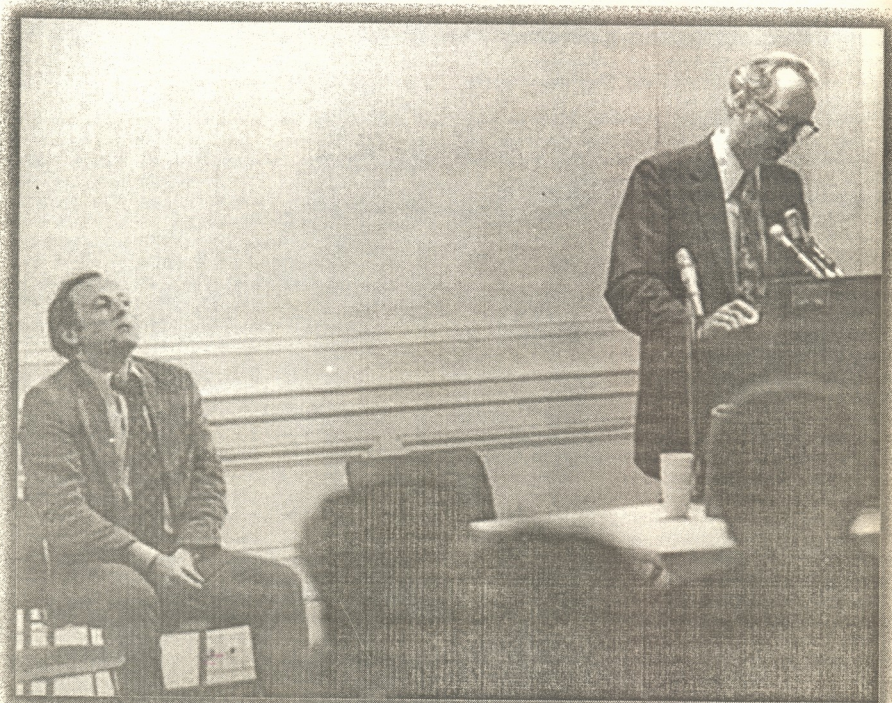
მოუხედავად პოლიტიკური ლოიალობის ნებისმიერი ფორმისადმი აშკარა სიძულვილისა, ბროდსკიმ ამერიკული პოეტ-ლაურეატის პოსტი აღწერა, როგორც “კომუნალური სამსახური“, საკუთარი თავი კი, როგორც “სახელმწიფო მოსამსახურე“. მაშინ, როცა ბროდსკი

თავს სახელმწიფო მოსამსახურეს უწოდებდა, იგი, როგორც ჩანს, ირონიზირებას ახდენდა, მაგრამ პოეტო-ლაურეატის "კომუნალური სამსახურის" აღწერისას, ის სრულიად სერიოზული იყო. და როგორც სხვადასხვა მიმომხილველებმაც აღნიშნეს, მას შეეძლო ამ სამსახურის გაცილებით დიდ მასშტაბებში წარმოადგენა, ვიდრე ნებისმიერ წინა ლაურეატს. 1991 წელს აშშ-ს კონგრესის ბიბლიოთეკაში საინაუგურაციო სიტყვაში ბროდსკიმ ასე წარმოადგინა თავისი პროექტი: "მაგრამ მე დღეს აქ იმისათვის არ მოვსულვარ, რათა გაიმბოთ პოეტის მიმიმედგომარეობის შესახებ: მე მოვედი, რათა გელაპარაკოთ მისი აუდიტორიის გასაჭირზე, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვა, თქვენს სიმწიფეებზე".

ბროდსკის თავისი აუდიტორიისთვის ზრუნვის ყველაზე შესანიშნავი შედეგია გრანდიოზული და დღემდე ნამდვილად წარმატებული (ყოველ შემთხვევაში, ნაწილობრივ მაინც) პროექტი. მისი მიზანი ამერიკული პოეზიის იაფფასიან ტომებად დაბეჭდვა და ამერიკელთა შორის მათი გავრცელებაა, რომლებიც, ბუნებრივია, ვერანაირი სხვა გზით მათ გაცნობას ვერ შეძლებდნენ (პროექტი "ამერიკული პოეზია და წიგნიერება" დღესაც გრძელდება. მას სათავეში უდგას ვინმე ანდრიუ კროლი, რომელმაც 1998 წელს, უფასო პოეტური ანთოლოგიების დარიგებით, სატელეთო მანქანით შემოიარა მთელი ქვეყანა).

როგორც პოეტო-ლაურეატი, ბროდსკი ზშირად და მგზნებარედ ლაპარაკობდა "კომბინეზონებიან ფერმერზე", რომლისთვისაც ესთეტიკური და ინტელექტუალური მემკვიდრეობა ხელმოწვევად იყო, იმის გამო, თუ როგორ ვრცელდებოდა შეერთებულ შტატებში (ან სულაც

არ გავრცელებულა) პოეტური გამოცემები. ბროდსკი ლაპარაკობდა კომბინეზონიან ფერმერზე, მაგრამ თავად იყო ავტორი ღრმად ინტელექტუალური და უაღრესად რთული ლექსებისა და, ზშირად, ამავე თვისებას სხვა პოეტებშიც დიდად აფასებდა. თვით მისი მკითხველებიც ვითანმეზიან იმ აზრს, რომ საეჭვოა, ბროდსკი ოდესმე იქცეს პოპულარულ და საერთო-სახალხო ავტორად: მისი მეტისმეტად ინტელექტუალური თხზულებები მეტისმეტად ბევრს მოითხოვს მკითხველისგან, მასში არაა საყოველთაოდ გასაგები ემოციები. ამ მნიშვნელობით, ბროდსკი პოეზია "კულტურის" მისეული განსაზღვრების თანახმად რია... "კულტურა, - წერს ის თავის პროზაულ ელემენტში ნადეჟდა მანდელშტამს, - თავისი არსით ელიტარულია". შეუძლებელი იყო მას თავში მოსვლოდა საკუთარი სტანდარტების შეცვლა კომბინეზონიანი ფერმერისა და ნებისმიერი სხვა აუდიტორიის გულის მოსაგებად; რაზეც - ამერიკელ მკითხველ საზოგადოებასთან შეფარდებით - (კოლეჯში პროფესორად მრავალწლიან მუშაობას და სხვა დანარჩენს რომ თავი დავანებოთ) არანაირი ილუზია არ ჰქონია. მაგრამ ბროდსკიმ განსაკუთრებული სახეობის სულიერი ელიტარულობა გააერთიანა მისტიკურ-დემოკრატიულ რწმენასთან, რომ ქვეშაირთი ხელოვნება საჭიროა აქციო მხოლოდ მასებისთვის ხელმისაწვდომად, რათა მან შეაღწიოს ნებისმიერი ადამიანის ცნობიერებაში და გარდაქმნას ის. როგორც პოეტო-ლაურეატმა, ბროდსკიმ ეს გრძნობები გამოახტა თავის საინაუგურაციო სიტყვაში აშშ-ს კონგრესის ბიბლიოთეკაში: "ჩვენ ყველანი წიგნიერები ვართ, მაშასადამე, თითოეული ჩვენგანი ითვლება პოეზიის პოტენციურ მკითხველად... ვინა-

იდან კულტურის საკითხებში მოითხოვან კი არ ბადებს მიროდებას, არამედ პირიქით“.

ეს იდეა ხაზგასმულია არამერიკულია. ამერიკული საზოგადოება ძალიან ცოტა მტკიცებულებებს იძლევა იმის თაობაზე, რომ მოთხოვნები და მიზნების კანონები კულტურის სფეროში არ ფუნქციონირებს. ამერიკული ლიბერალიზმის მორჩილად ჰქონია, რომ საზოგადოებას სინამდვილეში ესაჭიროება სწორედ მდიდრე ხარისხი, რისი შედეგებიც ამ მდიდრე ხარისხით უზადად მომარაგება. შუში იმისა, რომ დემოკრატია დაბლა სწევს საზოგადოებრივი გემოვნების ხარისხს, ისევე ძველია, როგორც თავად რესპუბლიკა. მთელი ამ ხნის განმავლობაში მხოლოდ ცოტაოდენმა თუ გაბუდა შეინარაღებულებმა ხარისხის ამ დადგმას, ფართო აუდიტორიასთან უშუალო შეხვედრებით, როგორც ეს ბროდსკიმ გააკეთა შეერთებულ შტატებში. ამის სანაცვლოდ მასობრივი კულტურის შემოტვისას პასუხად ამერიკის ინტელექტუალური და ლიბერალისტური ელიტა თავის “ლიტერატურულ ბუქვერში” შეიმალა.

ელიტა არა მხოლოდ იმაზე მუშაობდა, რომ შემოენახა და გარკვეული აზრით იზოლაციაში მოექცია მაღალი კულტურის საზღვრები, არამედ ხშირად წარმოადგენდა ამ კულტურის ღირებულებას, როგორც თვით პოპულარობის უმცირესობიდან წარმოქმნილი. (XIX ასწლეულში სწორედ რომ ამერიკის ახალ “მაღალ” ლიბერალისტური უფრო მეტს კითხულობდა ფართო საზოგადოება, ვიდრე ოდესმე, მაგრამ ეს ყველაფერი აშკარა საზოგადოებაში ისეთი საფარული ღირსებების საფუძველზე იცილებოდა, როგორცაა მკითხველთა ვინრო წრეზე ორიენტაცია და ელიტარულობა. მაშინ თითქმის ამბობდნენ, შეიძინეთ ნათიელი ჰოტორისის ეს წიგნი და თქვენ დაამტკიცებთ, რომ მიკვლეობით განათლებულ უცხოელებს). რუსი ინტელიგენტები კი, რომლებიც დაწინაურებული იყვნენ, რომ ნაციონალურ კულტურულ ცხოვრებაში წამყვანი დეგლი ეყავით, პირიქით, ბრძოლის შუაგულში მოქცეული იყვნენ. ამერიკის ისტორიაში არის მაგალითები, თუმცა კი შორიდან მიმსგავსებელი რუსული ინტელიგენციის მრავალწლიან პროექტს - მკითხველი საზოგადოების გულებზე და გონება განწყობილი იღივრებულებებისადმი, რომლებიც, მისი რწმენით, განსახიერებელი იყო მაღალ კულტურაში.

“ჩვენ ყველანი წიგნიერები ვართ, მაშასადამე, თითოეული ჩვენგანი ითვლება პოეზიის პოტენციურ მკითხველად... ვინაიდან კულტურის საკითხებში მოითხოვან კი არ ბადებს მიროდებას, არამედ პირიქით - ბროდსკის მეტისმეტად არამერიკული ფიქრი ამ მისთვის საკენძო თემაზე უშუალოდ დაკავშირებული აღმოჩნდა რუსული ინტელექტუალის ტრადიციებთან. მართლაც, ასეთი შემთხვევის ნაკითხვისას ვიკვდა გაიხსენებს დოსტოევსკის უცნაურ იდეას, თითქმის ჩვეულებრივი ხალხი, ჩქარა იტყვოდ უარს “მშვენიერი მამამდინი ქალითი” სახადელ, საბაზრო ისტორიებზე მისი წიგნების სასარგებლოდ, ამ კიდევ გოგონას რწმენას, რომ ასე იქნება თუ ის, თანდათანობით, ჯადოსნური გზით, მის ნაწარმოებებს შეუძლიათ ისეთი მკითხველი საზოგადოების ჩამოყალიბება, რომელიც ღირსი იქნება დიდი ლიტერატურული ქმნილებებისა. შეუდარეთ ეს 1911 წლის ბროდსკის ფრთხილ ოპტიმიზმს: “იმტომ კი არა, რომ პოპულისტები ვარ, მაგრამ მჯერა საზოგადოებრივი სასაზღვაროსო”. თუ ამ სიტყვების ამერიკული კულტურის კონტექსტში განვიხილავთ, რომელიც მასებისთვის დიდი რაოდენობით ნაყარ-წყაროს აწარმოებს და ისიც სიამოვნებით იყენებს მთელ მის სიკვდილს, ეს სიტყვები მწარედ და ირონიულად გაიჭერებს, მაგრამ ბროდსკი დემოკრატის სერიოზულად მიუდგება. რაღაც მომენტში მას შეეძლო კულტურის “ლიბერალულობა” ემტკიცებინა, სხვა დროს კი ასეთი განცხადება გაუ-

კეთებინა: “ჭეშმარიტი კულტურა სწორედაც რომ ყოველთვის დემოკრატიულია, მას არა აქვს იმისა უფრო საერთო მნიშვნელობა... ვიდრე შეგარძნება იმისა, რომ რელიგია ნაკლებია, არასრულყოფილი და საჭიროა უკეთესი ალტერნატივის მოძებნა. თვით დემოკრატია სმანტიკური ხელისადა - პოეზია - უფრო უმთავრატულია, ვიდრე მისი ნათესაებები“. რა თქმა უნდა, საკითხი იმის შესახებ, რომ ბროდსკი ნამდვილად დემოკრატიის სხელით ლაბარაობდა, ღიაა მსჯელობისთვის, რომელიც 1991 წელს ბროდსკის მიერ გაკეთებული კომენტარიდანვე გამოდინარეობს: “დემოკრატიის მიზანი არ არის თავად დემოკრატია - როგორც ასეთი: ეს გადაჭარბება იქნებოდა. დემოკრატიის მიზანი - განათლება“.

ბროდსკიმ მრავალჯერ გამოავლინა ჩვენთვის ნაცნობი რუსული რწმენა არა მხოლოდ მაღალი კულტურის შესახებულობაზე, რომელიც შეიძლება ჭეშმარიტად პოპულარული იყოს, აგრეთვე ასეთი ხელყოლების გარდაქმნელ ძალაზე. 1995 წელს ფლორიდის ერთ-ერთი კოლეჯის სტუდენტური აუდიტორის წინაშე (რომელიც, შესაძლებელია, ოდნავ შეფერიანებული იყო) განაცხადა: “რაც მეტი ლექსი იცით, მით უკეთესად შეძლებთ ნათქვამში სიმართლისა და ტყუილის გარჩევას და, მით ნაკლები იქნება იმის ალბათობა, რომ გაგაუფროსო”. პოეტური პოპულაშიში ამერიკული ტრადიციებისთვის უცხო არ არის (მიავარი მაგალითი - უოლტ უიტმენია), მაგრამ ეს თვისება იშვიათად უკავშირდებოდა ესთეტიკური და სულიერი ელიტარულობის იმ გრძნობას, რომელიც ბროდსკისთვის იყო დამახასიათებელი. სხვა რომელი ამერიკელი ავტორი შეძლებდა ასეთი განცხადების შემდეგ წყლიდან მშრალად გამოსვლას: “ადამიანური მოდების ბიოლოგიური კავშირები, პოეზიაში დაკავებული ხალხი, ყველაზე სრულყოფილი ნიშნუში ადამიანური მოდგმისა?” (სავალაუდია, ეს რელიკია ბროდსკი 1981 წელს ფრანგ ჟურნალისტთან ინტერვიუში რუსულად წარმოთქვა; მოვიხილავთ, ცხადია, ის უფრო ყურადღებით იქნებოდა; მაგრამ ეს სიტყვები მაქსიმალური გამოხატულებით წარმოაჩენს “სიდიადეთა” ივრარქიულობით მის ნამდვილ შეყვარებულებას).

ბროდსკის შესვლულებიდან გამომდინარე, პოეზიაზე, როგორც სოციალური აუცილებლობაზე, მისი საფარობის წყურვილი - დაუსრულებელი ინტერვიუები, სიტყვები, საზოგადოებრივი აქციები, განუწყვეტელი მცდელობა, დაეხმარებინა პოეტს საზოგადოებასთან ამ უკანასკნელის სასარგებლოდ, შეიძლება მივიჩნიოთ მისსავე აუდტორიაზე წრუთვის გამოსატყულებად.

ბროდსკი რომერტ ფროსტს იმათგან იცავდა, ვინც მას კაცობრიობისთვის ცნობილი ყველა ლიტერატურული პრემიის მიღებისთვის კისხავდა (“так много награды, как у маршала Жукова”). “შე რომ ფროსტი ვყოფილიყავი, ნამდვილად დავიწყებდი აღიარების ყველა ფორმის ძებნას, არა იმდენად იმისთვის, რომ თავმოყვარება მანსტანს, უფრო იმიტომ, რომ შემიქნა სიტუაცია, რომელშიც ჩემი ლექსები რაც შეიძლება მეტ მკითხველს შეიძინდნენ“. ბროდსკის საფარი ნაკითხვები სცენური წარმოდგენები იყო, რომელშიც თავად პოეტის როლს თამაშობდა.

ჩვეუებისამებრ დაუდგვარად ჩაცმული მწერილი არტყამს ნაფხას, ნამსხ პირადირ სცენაზე აქრობს და იწყებს დეკლამირებას - პირიდან და ცხვირიდან კი კვამლის რეკლამული მოიჭალებდა. ის ცნობილი იყო თავისი მომავადობელი კითხვის მანერით, რომელიც ამერიკულ საზოგადოებაში ნიდავ ლიტურგიის ასოციაციის იწვევდა; ბროდსკის ხშირად ამსჯავსებდნენ კანტორს ანდა მღვდელს. მაშინ, როცა კითხვის ასეთ ხერხს რუსულ ტრადიციით, როგორც ჩანს, არავითარი რელიგიური კონტრაცია არ გააჩნია; ამერიკული აუდტორიისთვის კი ბროდსკის დეკლამაცია ასოცირდებოდა გარ-

კვეული სახის სულიერ ავტორიტეტად.

და მართლაც, როგორც უზირად რელიგიური მსახურება სრულდება მრევლისთვის გაუგებარ ენაზე, ისე ბროდსკის ამერიკელ მსენელს, ჩანს, ცოტა რამ ესმოდა იქიდან, რასაც ის მხატვრულად კითხულობდა - რუსულად ან ინგლისურად - საშინელი აქცენტით. უმარავი მტკიცებულების თანახმად, საქმე, ეტყობა, სხვა რამეში იყო: მნიშვნელოვანი იყო თავად მოვლენა: 1992 წელს ერთმა ჟურნალისტმა ასე აღწერა ბროდსკის კითხვა: სი-მართლუ რომ ვთქვა, ძნელი იყო ცუდად წარმოქმულ სიტყვებში ვარკვევა, თუმცა ამას ყურად არავინ იღებდა: ეს ყველაფერი უფრო მუსიკალურ წარმოდგენასთან იყო ახლოს. სხვა საგანზეთ ანგარიში სახასიათო სათაურით - "გართობული ამბიცია" ასე აღწერა ბროდსკის ერთ-ერთ გამოსვლას: "ბროდსკი მსოფლიოში ინგლისური პოეზიის ერთ-ერთი ყველაზე ცუდი და, შესაძლოა, იმავდროულად, ყველაზე საუკეთესო მკითხველთაგანი იყოს. თვალების დახუჭვითა და ბუჟ თავის ოდნავ შეხებით, თავისი საყვარელი ლექსების რითმიული და მელოდიური ხარისხის გამოსაკვეთად, ის ინტონირებს მესსიერებით. მის ბორძი-ვა ბუტყუტში იკაურობა პანაშენდს, საბერძნელს ენსაგესება. მსმენელი რუსული აქცენტის სიღრმეებში კარგავს სიტყვებს და ფრაზებს. მისი გამოსვლა არის ბგერის ტრიუმფი გონებაზე. მიუხედავად ამისა, ბროდსკი ჰიპნოზს აკეთებს. პოეტის მაგნეტიზმი უფროდნა მომხიბველელ სტილს, რათა მესსიერებაში აღბეჭდოს მისი ლექსები".

ამ გამოსვლებს, ალბათ, ჰქონდა უზარმაზარი მნიშვნელობა, თუ მხედველობაში მივიღებთ იმას, რომ ბროდსკის ინგლისურენოვანი ლექსები, რუსულთან შედარებით, გაცილებით დაბალ ხარისხში განიხილება, ავტორისთვის თარგმანებს კი, ყველაზე კარგ შემთხვევაში, მწვავედ აკრიტიკებენ.

ბროდსკის პროზის მბრძანებლური და წინასწარმეტყველური სტილი, შესაძლებელია, ამერიკელ მკითხველში განამტკიცებდა იმის რწმენას, რომ მისი პოეზია უზრალოდ დიდებული უნდა იყოს. რაოდენ პარადოქსულადაც არ უნდა ჟღერდეს, ინგლისურენოვან მკითხველს შორის ბროდსკის რეპუტაცია შეუწარმნა მათთვის რუსული ლექსების ზღვრიწმინდობლობამ. როდესაც ბრიტანელ პოეტს რიი ფიშერს ჰკითხეს, თუ რამ აიძულა იგი ელაპარაკა იმ პოეტის სიდიადეზე, ვისი მთავარი თხზულებებზეც მისთვის მხოლოდ თარგმანში იყო ცნობილი (რომელსაც თავადვე არაადეკვატურად მიიჩნევდა), მან პატიოსნად უპასუხა: "თითონ რუსები ყოველთვის იმას გვეუბნებიან, რომ ეს ლექსები, მიუხედავად იმისა, რომ ვერ ითარგმნება, მშვენიერია". როგორც ეს კომენტარები მონიშნობს, ბროდსკის რუსული ლექსების შესწავლა შეუძლებელი იყო, მაგრამ შესაძლებელი იყო მათით მოხიზვლა, რამდენადაც მათ უზომოდ მაღალ შეფასებას აძლევდნენ რუსული "მაღალი" კულტურის წარმომადგენლები. ბვერი ამერიკელისთვის კი არაფერი აღემატება რუსულ "მაღალ" კულტურას. ნიუ-იორკში, ბროდსკის სსოვნისადმი მიძღვნილი საეკლესიო მსახურების ერთ-ერთი რეპორტაჟი გამომკვეცვს ამაღლებებულ ტონს, რომელსაც ამერიკელები, როგორც ჩანს, ზოგჯერ უთავსებენ ამ დიდ რუსი მწერლის პოეზიას და, საერთოდ, პოეტურ კულტურას: "მისი კითხველების მრავალრიცხოვნობამ - მათ შორის არიან ბარიშნიკოვი, (ნობელის ლაურეატები შეიმახს მინი, ჩესლავ მილოში და დერეკ უოლკოტი... აიძულა უზარმაზარი აუდიტორია, მოკრძალებული დამშლით მიეგოთ მისთვის პატივი".

შეიძლება ბროდსკიმ ინგლისურად ვერ შექმნა დიდი პოეზია, მაგრამ მან მოახერხა პირისპირ დაესვა პოეტთან ამერიკული აუდიტორია. მართლაც, როდესაც მან ციკლი - "მეტყველების ნაწილი" თარგმნა ინგლისურ ენაზე და

თარგმნა სასველთ გვარიანად, მასში შეტანილი მთავარი ცვლილება მიმართული იყო საკუთარი პოეტური პიროვნების ძალისა და ერთობის განმტკიცებისკენ. თუ ციკლის რუსული ვერსია იხსნება ალოკიზმისა და შეშლილობის ზღვარზე ყველა პოეტის გამომხატველი ლექსებით, ინგლისურში ლექსები ისეა განლაგებული, რომ ციკლი დაიწყო სტრიქონებით, რომელიც ღიად ავტობიოგრაფიულ დიკცა და თავდაჯერებულად გამოიწვევს: "Я родился и вырос в балтийских болотах". რამდენიმე სტრიქონის შემდეგ მოტი ავტორიტეტულად აცხადებს: "В этих плоских краях то и хранити от фальши/сердце, что скрытс негде и видно дашье".

რუსებმა, ეტყობა, სერიოზულად ვერ მიიღეს ბროდსკის ამერიკულ კულტურასთან დანინდვა - ერთმა ემოგრანტმა მიახმო, რომ ბროდსკიმ (რომელიც დაბალი ჯამაგირით ამავალი) პოეტ-ლაურეატის ნოდება ფულის გამო მიიღო სინამდვილეში ბროდსკი გულწრფელად იყო დაინტერესებული თავისი ამერიკელი მკითხველით - მათთვის მათვე პოეტური ტრადიციების სიმდიდრის აღმოჩენა სურდა, სასუთარ მაგალითები კი იმის სწავლება, თუ რა არის პოეტი. როგორც შეიმახს მინი შენიშნა, ბროდსკის არ ჰქონდა დიდაქტიკასთან დაკავშირებული პრობლემები. თავად ბროდსკისავე პერიფრაზირებით, მისი ამერიკული კარიერის აღწერა შეიძლება, როგორც "ქეშმარიტი პოეტის დაქინებული და დაუსრულებელი გადაგება". ამ გადავითლის ჩასატარებელი ყველა საჭირო ინსტრუმენტი მან რუსული ტრადიციებიდან მიიღო. მან მოუტანა ამერიკულ სიტყვიერებას თავდაჯერებულობა და რუსი მწერლის ავტორიტეტი, რომელმაც იცის, რომ დიდი მწერალია. საბოლოოდ, ამერიკული ინდივიდუალუზმის ავტორობის რუსულ განსაკუთრებულ მოდელთან შეწყნით, ბროდსკიმ თავისი საკუთარი ძალებით შეძლო ამერიკის ლიტერატურულ ცხოვრებაში შესვლა.

თარგმნა ანდ პრინსაპმ

მოსე

წვიმა თქვამდ მოდიოდა. თარსად უშენდა წვეთებს ღამის სიბნელესა და ეკლესიის ეზოს.

მიჯრით წამოსული წვეთებით იცხებოდა პროექტორის შუქით განათებული ეზო.

ველოგაიბის ღამეს იშვიათად ჩაუვლია ჩხუბის გარეშე, მაგრამ ხატის გამოსვენებამდეც რომ დაწყებულიყო დავა, მაინც ხატის გამოსვენების შემდეგ ჩხუბობდნენ.

ჩხუბი ყოველ წელს და ნებისმიერი მიზეზით იწყებოდა: უცებ შეიყრებოდნენ, აჭურჩულდებოდნენ და როგორც კი ერთ-ერთი ხმას აუწევდა, ჩაუხამდ გასულიყნებოდნენ ეზოს სიღრმისკენ, კაკლის ხეებით ჩაბურულ, ჩაბნელებულ ყორის კუთხეში.

იმ ღამეს ყველა ადვილად ურიგდებოდა ერთმანეთს. ვინმე ბებერი და გამოცდილი შარისთავის მოზომილი, აწინილი სიტყვა და გადაკონცით მთავრდებოდა ყველაფერი.

ოთხი-ხუთი ჯგუფი გავიდა უკვე და ეგრე, უარფროდ მობრუნდნენ. "შანამ" მოინყინა. მალე ხატსაც გამოასვენებდნენ და წირვის შემდეგ არაფერი იყო აღარც სანახავი, აღარც საკუთებელი.

არაფერი ხდებოდა, მაგრამ მაგრად წვიმდა. სხვანაირად, თარსად. ეზოში კი შემოდიდოდნენ და შემოდიდოდნენ ბიჭები.

უბანში ქორნილი იყო. ქორნილიდან გამოსულებიც აქ უნდა მოსულიყვნენ. შემოსვლისთანავე ყველა თავის "სასტავსა" და "ბრიაშვას" ეძებდა.

სინყნარე იყო. თითქმის სიჩუმე. ხატის გამოსვენებამდე ერთი საათი რჩებოდა.

ჭიშკართან მორიალუ ხალხს ბუხო გამოეყო, კიდევ ერთი მშვიდობის მტრედი... ტყუილად გაეშალა ადლიანი მხრები, არაფერი ხდებოდა...

დიდი იყო, მოხეული. შუბლზე მოკლედ შეჭრილი თმადი (შუბლზე დიდი შრამი ჰქონდა, თმას გვერდზე ვერ ივარცხნოდა) სავსეა საღებავი წვიმის წვეთები ჩამოსილიდა. შავი, ვერცხლისფერი ღილებით ბოლომდე შეკრული პერანგები და ნათხოვარი თუ წართმეული კოსტუმი ეცვა. ავად მოაპრიალედა თვალებს, ჯერ შემოსული არ იყო ეზოში, უკვე წარბეჭევიდან იყურებოდა, ხალხს ათვალაყრებდა, მტერ-მოყვარის არჩევდა. მთელი ეზო ეგრე ბღვერით გადმოიარა, მერე თავისი ხალხი დაინახა და ცოტა მოეშვა. ახლა უკვე "შინ" იყო. გაიღიმა და მხრების თამაშით იკითხა.

- შა რა ხდება?

- არაფერი... წირვა იწყება...

- კაია ბოიშვილი ვიყო, შარი გვინდა?

გალუმბული იდგა და ერთ ადგილზე ცმუკავდა. საინტერესოც ვერაინც შენიშნა. ვერ ისვენებდა.

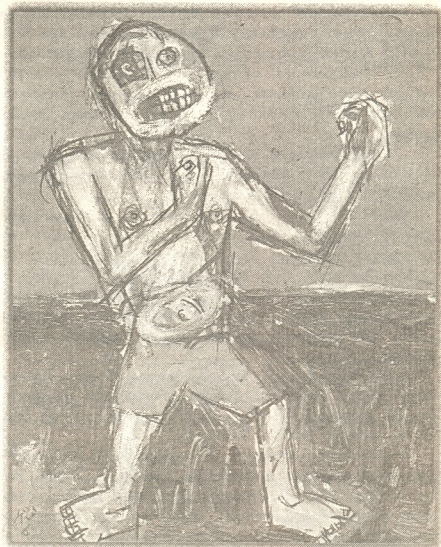
- გავლ ერთი და ახლავ მოვალ! - დაიბარა, პროექტორის შუქის ქვეშ გაქვრა და სიბნელეს შეერია.

ისევ სინყნარე და კაცთა შორის სათიწობა. ერთი ზგ იყო, წვიმად, მაგრად წვიმდა.

ცოტა ხანში ზაქრო მღვდელმა გადააქრა ეზო. თხოუმტ წნეში წირვა დაიწყებოდა და... ხატსაც გამოასვენებდნენ.

ჭიშკართან ყვრილი გაისმა. ხალხი შეჩოქოლდა და ამ ხალხთან ახლად დაბადებული ერთი გამოჩნდა მოსე - გამხდარი, დაინტროებული, ერთ დროს აჭურჩობის ბატონ-პატრონი, ახლა მარტო დარჩენილი მივრალი ეშმაკიკო.

იმ ეზოში ყველა მთვრალი იყო და როგორც ცხონებული მოსუტი ურია ისააკ ბაბელი იტყვოდა, "არც ერთი არ იყო რაბანი", მაგრამ ეს მაინც ისეთი მთვრალი იყო,

რომ საერთოდ აღარ იყო. ჩუმად მოდიოდა, მოდიოდა კი არა მოცურავდა, ნაბიჯსაც არ იტყობდა, ზომბი რა... წვიმიან, სველ მწვანე ბალახზე მოირნეოდა, ისიც მარტო ნელს ზემოთ, გალუმბული, დამძიმებული კოსტუმი ბავარებთან ყვეტლი აფრასავით აშაშაქებოდა მხრებზე, აშკარად ერიდებოდნენ. ყველა ცდილობდა გასცლოდა.

...მაგრად ჭიდაობდა თავის დროზე... წელში გამართულმა, მხრებგაშლილმა, ოდნავ უკან გადაზნექილმაც კი, ხოშიანად იცოდა ჩოხის საყელოში ხელის წავლება და დათრევა. ერთხელ, უკვე წაგებულმა (მაშინაც მთვრალი იყო), გარე სარმა გაუყუთა ტოპს, პირდაპირ წელში გამართული შუეარდა ქვეყიდან, მარჯვენა ფეხი ამოარტყა კოჭში და ეგრევე დაატრილა შაქრომ, მაინც წააგო ის "სხვატკა", მაგრამ იმ სარმის შემდეგ გინდა წაეგო, გინდა არა... მოსეს წაგების არ ეშინოდა, რა შეაშინებდა, მაგასავით ბევრმა არ იცოდა, რომ მოგება დიდი ვერაფერი ბედენა...

კიდევ უფრო მაგრად ურტყამდა, იყო წლები, უმაგი-სოდ მეტწავლებად მისწინელოვანი "შუხერი" არ ჩაივლიდა. ბვერი მტერიც შავდა. ზოგს უყვარდა ზოგს არა, მაგრამ ყველა იცნობდა, ყველას ჰქონია მასთან საქმე. სიფათიც ეგეთი ჰქონდა "აჭანიანი", "კურნოსა", წვრილოვალე-ბა, მოჭუტული, თვალებს რომ გაახლდა, დამთავრებული იყო საქმე - ცირკი იწყებოდა.

მას მერე ბვერი რამ შეიცვალა. ბვერი რამ მოხდა. დრო ცუდი მშავაცია იმისთვის, ვინც არაფერი იცის და ყველაფერს ხედავს... მოსე იმ წლებშიც კი, როცა ქუჩაში ჭკპას ეკითხებოდნენ, ხნელ ტოტზე გასულს შავდა. ეს ტოტი ყოველთვის ცუდად ტკაცუნობდა. არავინ იცის, უყრუედა თუ არ ესმოდა ეს ტკაცუნა... უფ-

რო ეშმაკობას არ კადრულობდა, თორემ მაგის მოჭუტუ-
ლი თვალების პატრონს ეშმაკობა ნაღდად უნდა შესძლე-
ბოდა...

შუემწიველი მორჩილება ყველაზე საიმედო გარან-
ტიაა, რომ შენს ადგილზე დიდხანს დარჩები. ძალა იარა-
ბაა, ქჭუა ფუფუნება. იარაღი და ფუფუნება ყოველთ-
ვის საშიში ქონება იქნება მისი მფლობელისათვის.

ორი წლის წინ დაიჭირეს. მამნიაც ტყუილად ჩაიგდო
თავი. ტყუილად დაიჭირეს ამ ბოზებმა. როდის იყო "მას-
ტერკა" პლანისათვის ვინმეს "სროკავდენე", მაგრამ ძველი
"ზუბი" ჰქონდათ და გატყდეს. ციხეში ხანჯლით აჩეხეს.
იქიდან რომ გამოვიდა, თითქოს არაფერი ტყუილად,
მარცხენა მხარეს ნეცნა და ნეცნს შუა ჩანაზული შრამის
გარდა...

... მერე, თანდათან მაგრად გარეკა, სერიოზულად გა-
აფრინა, მგონი დარჩენილიც იყო... ბოლომდე აწებობდა
ყველაფერს და ვეღარ გაუძლო.

ამასობაში სხვა თაობა წამოვიდა და ახლა ეკლესიის
ეზოში, წვიმაში ტორტმანით მომავალ მოსეს ზოგი სიბ-
რალული უყურებდა, ზოგი ამრეხით და დაცინით; არ-
ცერთი "სასტავი" მისი აღარ იყო. ყველაზე "ზუფინი" და
თავზებელადებული ბრიგადებიც კი თვალს არიდებდნენ,
ვისაც ჰქონდა მოსეს თავი. იდგა შუა ეზოში, მერე რო-
გონაც იქნა ეკლესიის კუთხეში მდგარ ბიჭებთან მითრო-
ტმანდა.

ორი, თავგასა და მისი აყლაყუდა ძმაკაცი სერიო-
ზულ საქმეს "არაზბორებდნენ" ერთმანეთში. გააფთრე-
ბულიანი დაობდნენ. სწორედ ამ დროს ჩაუდგა მოსე შუა-
ში და ორივეს მხარზე ჩამოევიდა.

მოკამათები გაჩუმდნენ. ამ საქმეში მოსეს ჩარევა არ-
ცერთს არ უნდოდა. დანარჩენები ნელ-ნელა გაბჰნენ. მო-
სეს სასმელი ეყოფა, მუხლები ეცეცებოდა და მიიღი ძა-
ლით ებლაუჭებოდა ორივეს. ამით ხელი შეუშველეს და
სასონარკვეთით გახედეს განზე გამადგარ ბიჭებს, მაგრამ
ისინი უკვე მოშორებით იდგნენ და ღიმილით უყურებდ-
ნენ უცებ გადამბირებულ და დამოშინებულ ბიჭებს.

- გიჟები ხართ?! - მხიარულად იკითხა მოსემ, თან თავს მაღლა ვერა სწევდა - ვეიჯობთ?
- ბიჭებმა სისწრაფოდ დაუწინეს თავი.
- რატო მერე ჰა? რა განაშუებთ? მტრები მოიშორეთ და ერთმანეთს დაერიეთ არა? ერთმანეთიც უნდა ამოი-
ჭმობო, ვნახოთ, ვისი აჯობებს და რამე არა?
- არა მოსე, ვკამათობ. ხო იცო ჩვენ ძმები ვართ!
- ნუ მასწავლით უბრალო ცამათს. კი არ კამათობთ,

გიჟობთ. ვეიჯობთ? - მთელი ხმით იღრიალა მოსემ.
ორივე მიხვდა, რა აღრიალედა და კიდევ უფრო სა-
სონარკვეთილება შეხედეს ერთმანეთს: - ცუდად ხვებო-
და და თავის გამოყვანას ცდილობდა. ძალიან ბევრი
ჰქონდა დღეული. წერწყეს ძლივსა ყლაპავდა.

- მტრები მოინდოთ უკვე? რა, ყველა "აბაროტი" აღ-
ებულე გაქეთ? - მოსემ თავი ასწია და დახუჭული თვა-
ლებით შეხედა ბიჭებს, - ან რა მტერი? ვინ არის თქვე-
ნი მტერი? რატომ გაყავთ მტერს? - მოსე ისევ გაბრახ-
და - აბა, რა მტერი ბიჭო, სად, რა მტერი? ჩუმად იყა-
ვით, სხვა "პრასევი" არ არსებობს, ძმას გვეიცებთი, ჩუ-
მად იყავით და ილოცეთ! ხატი ე! ხატი გამოასვენეთ! -
იღრიალა - აღარ არის დრო?! ე მოვდელი! - მღვდელი-
მეტი.

ეზოში შეერილი ბიჭებიდან ერთ-ერთმა დამცინავად
გამოჰკვილა, ვილაცამ უსტივანა კიდევაც:
თავგასას სიზარბისაგან წვეტიანი წინაში გვერდზე
მოექცა: - რა იყო ბიჭო, რა დღეში ხართ მანდ!
- შევივე მაგათ, ჯერ არაფერი იციან, შეიძლება ვერც
ვისინაოსდეს ისწავლინ. აჯობებს, თუ ვერ ისწავლიან -
მოსემ რაღაცეები და ლაღად გაიკონა - ყველა საფრთხე
უკან რომ გაქვს მიტოვებული, აღარაფერი რომ აღარ გე-
მუტრება... ან თქვენ იცით, არც თქვენ გაგვინაჯავთ გუ-
ლიდან წამოსული საკუთარი სისხლის გემო ენაზე, ჯერ
არ მდგარხართ ახლადგათხრილ საფლავთან, მოსემ უცებ
თვალეები გაახილა, თვალეებდაჭყეტილი უყურებდა პირდა-
პირ ეკლესიის კედელს და გამტყერებული ბაზრობდა ქა-
დაგვით...

უფრო და უფრო მძიმდებოდა. აყლაყუდას მოთმინება
ელკოდა. დიდი სიამოვნებით მოიშორებდა თავიდან... ახ-
ლადგათხრილი საფლავი არა ისა, ჯონ სილვერის თუთი-
ყუში...

- ყველას გეშინიათ, თან ყველაზე ტუფტა რამის -
ნაკლებში არ დაგჩქო, ნაგების გეშინიათ, ყველა მუჭტი
გასსოვთ, რომეტიც მოგებოდათ. დათავილი გაქეთ
ჯერ არ იცით, რისი უნდა გეშინოდეთ... ჯერ "ლისინი-
ბი", "მონკავირები" და "ტისაკები", მერე "აბრეხები"
და "სამადელკები", ბარაბანს ხელით რომ ატრიალებ, მერე
უკვე სერიოზული "დური" არა?

მოსე უკვე მთელი ხმით ღრიალებდა და თვალებს აღ-
არ ხუჭავდა. ხელსაც ვერ უშვებდნენ, ნაიჭებდა - თან
მამინ ყველა ცოცხალი იყო არა? მერე, ეგ მერე დაინყეს
დაბრედვა არა? ყველა დანით, ყველა იარაღით კვდებო-
და და ბოლომდე არც უსჯეროდათ, რომ მართლა კვდ-
ბოდნენ, ვერც დაიჯერეს, ისე მოკედნენ. ბოლო წუთამდე
არც თქვენ გჯერათ არა, თქვე გოთვერნებო! სხვებს კი,
თქვენ არ გაგიმტებთ, ღმერთი არა?! ხატი გამოასვენეთ
დღოზე ე! ხატი-მთქიქ! ე! მღვდელი! დროზე!

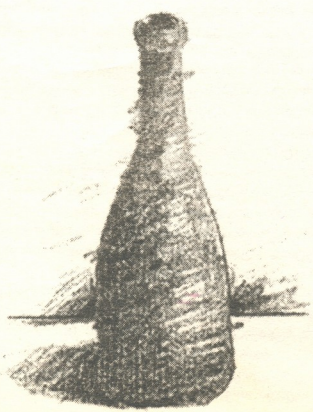
- რა იყო ბოიშინი ვიყო, რა გაღრიალებს, ხალხი
შენ უნდა ვერავინ დაინახა უცებ საიდან გაჩნდა იქ ბუ-
ხო.

მოსემ ცოტა ხანს თვალეებდაჭყეტილმა უყურა ბუხოს.
უყურა, მერე ბიჭებს ხელი გაუშვა და ახლა ბუხოს ჩა-
მოეკიდა.

ამულეტივით ევიდა კისერზე გამოზნანლი ბუხოს, და-
პატარავებული, თავგადიდებული, ტანსაცმელჩამოკონია-
ლებული.

- გაბოდე? - იკითხა მოსემ.
იქვე ახლოს განათებულ ადგილზე გავიდნენ. ბიჭებმა
შეგბით ამოსიუთქეს, განზე გასულელები მოვიდნენ ჩუმი
სიცილით. ზარსაც შემოჰკრეს, წირვა დაინყო...

ყველაფერი უცებ მოხდა. მოსე ისევ კისერზე ევიდა
ბუხოს და რაღაცას ეჯეივნებოდა - აუ, მოდი რა, თავი
დამამებო, ბუხოს და, ხელი ჰკრა.
მოსე ნაბარბაცად, ძლივს გაჩერდა ფეხზე, ცოტა ხანს

ტორტმანობდა თვალდასუფული "რაა, რაა ბიჭო?" - თითქოს ბურანში იმორებდა - ისევ ტოლად იყო. მერე ბუხის საკინძეში სწვდა და პერანგი ზოლიდევ ჩამოსხია.

ვერცხლის ღილები აქეთ-იქით გაიბნა.
ბუხო გაშეშდა. იდგა გამეშშიშებული და ბალახებში გაბნეულ ღილებს დაჟყურებდა. მერე ერთი დამიფხუვანა კატასავით - "ვახ შენოი" - ... და ეგრევე შემოახალა ცულისის კედელზე. მოსე ყრუდ მიგზალა სწავის გამყრულ ქვებზე გამოკვეთილ ჯვარს და იქვე ჩაიკრიფა.

ბიჭები აქეთ გამოიქცნენ. მოცივიდნენ სხვა "სასტავე ბიჭ". დიანახს ძირს გართობული მოსე და ეგრევე გაიწინდნენ. ხმას არავინ ღიებდა.

- რა უნდოდა მაგ... - დიანებით თქვა ბუხოში.
ახლა ბუხოს შეხედეს, ბუხოსაც ჩუმად უყურებდნენ.

მოსე სველ, სინელებში ჩამუქებულ ბალახზე იწვა. ჩიკოტის ბარში ტბაში რომ მიაბრიდეს - პულვერიზატორით იდეალისა რომ ისმეგინებოდა - პედრო. ის პედროსათვის ცალფეხშეკვილი, ოღონდ ნაწირობით არ იყო. კაცმა არ იცის რა ფერი იყო.

თავგასა მოსეთან ჩაიჩოქა და დამოსვა. მოსეს თავი ჯერ მარჯვნივ გადაუფარდა, მერე მარცხნივ, მერე თავადვე გაიქნია, სახეზე ხელი ჩამოსხია, წაუსვამდა სველ ბალახს ხელისგულს და მერე სახეზე ისვამდა. აზრზე მოდიოდა.

ბუხო ისევ თავზე ედგა. გაბარზებული ქსუტუნებადა და თავის ჩამოფლეთილ შავ პერანგს დაჟყურებდა.

წამომჯდარი მოსე ეკლესიის კედელზე იყო ზურგით მიჯდომილი, ზუსტად გამურული ჯვრის ქვეშით და თვალდაბრუნებით ექედება ჯერ სველ ბალახს, მერე საკუთარ სახეს. თვალებს არ ახედდა.

უცებ, თვალი ვერავინ შეასწრო, ისე წამოფრინდა, მხოლოდ ის დიანახს, როგორ სწვდა ბუხოს პერანგს. მერეწინელი საყვლოში ორივე ხელით და როგორ ჩაურახუნა ცხვირში თავი ურისსავით.

ჭახანი გაიხმა. ბუხოს ცხვირს ხოშინადა გადაეფურჩქნა.

მოსემ თვალეში გაახილა და... ცირკი დაიწყო.

ბუხოში ისევ დაიფხუვუნა. არ დაბნეულა, ყველა დაიბნა ბუხოს გარდა. ჩხუბი მისთვის სუნთქვასავით იყო, ისე ჩხუბობდა, როგორც სუნთქავდა. შაუბიკასავით ურტყამდა, მთელი ძალით. ეგეთი დარტყმა ხარს ნაქვევდა, მაგრამ მოსე ისე სწრაფად უთაქუნებდა, რომ ბუხო პირდაპირ "ლაბავიოს" დაეჯახება ვერ ახერხებდა. ეგრე კი ბეწვს ვერაფერს აკლებდა.

მოსე გიჟური სისწრაფით მოძრაობდა, იმდენად სწრაფად, რომ კარგად აღარც ჩანდა, მხოლოდ მისი სველი მოფრიალე პიჯაკის ტყაპატყუპის და გარტყმულის ყრუ ხმა ისმოდა.

წუში ჩხუბი მიდიოდა. გაბარზებული ბუხოს ბლუილი და მოსეს ფართოდ გახელილი თვალის გუგები თუ გაიკრიალებდა თეთრად.

წირვა გრძელდებოდა, ოღონდ გალობის ხმა აღარ ისმოდა.

თარსად წვიმდა.

მოსე სულ უფრო და უფრო უმატებდა. დარტყმის ხმა უკვე მიჯრით ეწყობოდა ერთმანეთს. გამველებასაც ვერავინ ახერხებდა. დაიბნენ. კაცს მოსულიერებას უპირებდნენ და აი, ძმად! რალაც "წი ტო პონტი" ხდებოდა. დაუშობარებელი წირვა, მკვდრეთით აღმდგარი მოსე და წვიმა... წვიმდა ეგ ბოიშვილი.

ბუხოს სასონარკვეთა დაეტყო. შიში არა. საერთოდ არ იცოდა, რა იყო შიში, მაგრამ მოძრაობაზე დაეტყო სასონარკვეთა. ისევ გულიანად უზაგუნებდა. ზემეტყვად გულიანადაც, მაგრამ მარტო ბუხო კი არა, ყველა გრძობდა, ახლა მოსეს ტყვიის გარდა ვერაფერი გააჩე-

რებდა და ტყვიაც რა... შეიძლება ტყვიასაც ვერ გაჩერებინას. ზომბი რა...

თავის დროზე მოსე მაგარ "ცვეტში" რომ იყო, ერთ გოგოს შეუყვარდა. მაგარი გოგოები რომ აიკვიტებენ ვინმეზე მიყვარსო და მერე ქვეყანას აქცევენ. თავს იგივეს ეძღობს. ცილის მომგვანი იყო მოსე? თან არც უყვარდა ის გოგო.

ერთხელაც მანქანა გაიწრდა მოსეს სახლიან. მოსეს დაუთხლა:

- ბიჭო, იმ გოგომ იოდი თუ რალაც ეგეთი დალია, თავი მოიწამლა, სადავმოფოფო წვეს და შეიძლება ვეღარც გადაიჩქროს.

იმავე ღამეს საბანში გახვეული და ხელში აყვანილი წამოიყვანა ის გოგო სახლში.

მერე იმ გოგომაც მაგრად უტირა ყოფა... და ახლა ჩხუბობდა, გათიშული, მარტოსული, მეზრძოლის ბრმა ინსტინქტისა და საკუთარი მუშტადმეყრული ხელის მტეგნების ანაბარა დარჩენილი მოსე. ერთადერთი, რისთვისაც ახლა თავის შეფარება შეეძლო ბუხოს, მუშტები იყო... უზაგუნება დაუწოდებლად და საქმიანად, წვრონიდა. როგორც ბებური მგელი წვრონის ახალგაზრდას.

ბოლოს გააშველეს, ადვილად გამოიხდნენ ერთმანეთს. არცერთს არ დაუწყია ზედმეტი ქაჩვა. ბუხო მიძიდვ ქონადა და ცხვირსაბოცს იფარებდა დანილილებულ ადვილებზე. ცხვირის კეხიდანაც სისხლი ფრანავდა.

მოსე თითქმის არ სუნთქავდა. ეგრე დაჭყეტილი იყურებოდა. მერე ნელ-ნელა დახუჭა თვალები და ჭიჭკრისკენ წავიდა. ისევ ისე გახაზა სველი, მწვანე ბალახი, როგორც შემოსვლისას და ფართოდ გაღებულ კალმარ ძლივს გაეტირა.

წირვა გრძელდებოდა.
იღვინე ბიჭებს ეკლესიის წინ და უყურებდნენ, როგორ მიდიოდა თვალედასუფული მოსე.

ეკლესიის უფოში ბუხო ვერცხლისფერ ღილებს ექებდა. მაგრამ უყვარდა ეს შვაი პერანგი. ბიჭები ჩუმად ეწეოდნენ სიგარეტს.

გათენებისას, როცა წვიმამ უკვე გადაილი და ბიჭებიც იმღებოდნენ, ბუხოში ერთხელ კიდევ მიიღო ცხვირსახოცი ცხვირზე და თქვა:

- ნახეთ, რა მაგრა იჩხუბა, ბოიშვილი ვიყოს!

თოვზ, კაცვაზი, ფანჯარა...

კოჭამდე თოვლი იდო. ქარი ქროდა. ხეები ქანაობდნენ. ქარი ზუზუნით ავსებდა ქუჩას. ქუჩის გადაღმა, პატარა ალხლთან ხილ-ბოსტნეულის გამყიდველებს ცეცხლი დაენთოთ, ცეცხლი ცალკე ოზნიქებოდა ქარისაგან, ესენი ცალკე - ვითომ თებობდნენ. იდგა და გზას გააჭურებდა.

იგვიანებდა. იდგა და სიგარეტს ეწეოდა. იქვე ორ ნაბიჯზე "ფოლკსვაგენ-გოლფში" გოგო და ბიჭი ისხდნენ, ისინიც ეწეოდნენ, მანქანის სალონში ორი წითელი წერტილი ენათ და ნელა მოძრაობდა. ხედავდა გოგონას გრძელ თმას და ბიჭის სიგარეტის ნაკვერჩხალისაგან განათებულ პროფილს.

ქუდს ქვემოდან სიბნელეში მეგლივით იყურებოდა. ზამთარში ქალაქი საიქიოს შვავდა. ცხოვრება არუელი იყო, როგორც ჭუსარების ქვივის შემდეგ მაგიდას შერჩენილი კარტის "კალოდა", ჯვრის ტუზი, გაღუნულ დეზთან ერთად რომ გდება იატაკზე.

ყოველი ახალი დილა წინაპრებისაგან მემკვიდრეობით დატოვებული კიდევ ერთი ძველი, თითქოს მივიწყებული, მაგრამ ამავე დროს თავიდან აღმოჩენილი კითხვით ილანდებოდა ფაჯურებში, ჩნდებოდნენ ძველი საყდარივით გვერდზე გადახრილი და მომთხზენი საგვარეულო ცოდველი... ვერ დაიხსნიდა თავს, უნდა ეომა...

ყველას წინაპარი მიდის, ამისები კი მოდიოდნენ და მოდიოდნენ დახვრეტლები, გალითებულები, დაკარგულები, რესტორანში დანთი მოკულები, უკან ბრუნდებოდნენ და ყველაფერს თავიდან იწყებდნენ. სადავო სახანები, სადავო სათიბები, ვახანები, სახლები, ნასახლარები, სარდავები, მტვრიან ყუთში ჩაბალუჯი, ზეთიან ტილოში გახვეული გადაჭრილი "ვინტოკა" და ლულაგამრუდული "პარაბელუმი", ან ამათი ტყვიები სადალა უნდა იშოვოს კაცმა შა? აი სად? "ვინტოკას" კიდევ უმეულებლა, ინალინების კაცი, "პარაბელუმი"?

არა, უნდა ნახვიდე შორს, ლაბანდანილი, "ჩაუკორემში" თითო დათვებს, იმათთან ერთად დახვედი იქიდან საშობაოდ ნაშოსულ თოვლის პაპას, წაართვა რაც "კაფენტიბი" აქვს, ანუ დააყარალო, იმ ირმებიანი და ექვებიანი მარხილიდან გადაშოსაც და გამოუშვა ფეხით. ატყურებს აქ ხალხს...

კიდევ ერთი "მარშრუტკა" გაჩერდა. ვიღაც ჩამოვიდა. განათებულ "მარშრუტკაში" მგზავრები გიტრინაში გამოფენილებს შვავდნენ.

მოქალაქემ ქუჩა გადმოჭრა. პაცი იყო. ბიჭი შეტოკდა, მაგრამ არ წასულა. კიდევ ერთი სიგარეტი ამოიღო. კაცს დიდი კევი ესურა, დიდი სათვალე ვკეთა და ორივე ხელი პარკში ეჭირა. ფრთხილად გამოხედა სარგადაყლაპულივით მდგარს... "დავაფრთხივინო?" - ჩაიკინა.

ციოდა. თანდათან ბრახვებოდა. სიგარეტი თივლისდახამამებაში იწვოდა. იმ კაცმა სადარბაზოში შეუხვია, - მივა სახლში, შეჭამს მანდარინს, იქნება თავისთვის...

"ფოლკსვაგენის" სალონში წითელი წერტილი აღარ ჩანდა.

შურდა მა რა...
- "გადამადლო" - გაიფიქრა და მაგრად ჩასწყდა გუელი.

გაიყინა. თოვლის ფიჭვები გამოჩნდნენ. ლამპიონის შუქზე ცალ-ცალად, თითო-თითო მოფრინავდნენ, ირბად მოფრინავდნენ, წაგებული ბრძოლიდან დაბრუნებულნივით ერთდებოდნენ ერთმანეთს. მკვირივი ფიჭვები დიდხანს არ დნებოდნენ. ქალს ვინ ჩვივს, ტრანსპორტაც აღარ ჩანდა.

გამყიდველებსკენ წავიდა, ცეცხლი მოძლიერებულიყო, არსებით რწვარწვეთი გადადიოდა ქუჩაზე, მანქანაში მჯდომ გოგოს ეკრანჭებოდა.

სამნი იდგნენ ცეცხლთან, დახლი არ აელავებინათ, ხილს ფიჭვები ევიწებოდა. ყურბენი კიდევ შო, ბანანი კი მახალოდ ჩანდა თოვლში. მანდარინებიც კაცურად გამოიყურებოდნენ. ყველაზე მოზრდილი დაითრია და მეთხეკაცად მიეფიცა ცეცხლს. ფიჭვინდა მანდარინს და ქერქეპირდაპირ ცეცხლში ყრიდა. გაფუცქნა და გამყიდველებსაც შესთავაზა. გამყიდველები "ვზონალები" იყვნენ, თავჩაღუნებული ჩამჭურბდნენ ცეცხლს.

- ჭამე, ჭამე, ჩვენ მაგის მეტს რასა ვჭამით.
- ბევრი აღარ უფიქრია, ვერცეე გადასანლა.
- ელოდები ვინმეს? - ჰკითხა ერთ-ერთმა.
- ჩუმად დაუქინა თავი.
- ეექს! - ამოიხარა მეორემ.

ცეცხლის ალი თვალბნევი ეცა, სახე გვერდზე გასწია და ცერად გამოხედა სამივეს. სამოც წელს მიტანებული იყვნენ, სიმაღლითაც თითქმის ტოლები, ორს ქუდი ესურა, ერთს არა. ამათ თაობაში უმეტესობა აცვეთია, საშუალო ტანის, მსხვილი მავები, მსხვილი თითები და ნაკოლკვებით. მძიმე ბათიჩკები ეცვათ, ცეცხლისკენაც ისე წახრილიყვნენ, ტვირთს რომ წამოიკიდებ, ძალანი მძიმე რია, წელში ვეღარ აიბართები, მაგრამ მაინც დასძრავ, გაუშვარებები.

იდგნენ, გამოუმალათ ცეცხლისკენ ხორციანი, მძიმე ხელები, ცეცხლის ალი წითლად ედებოდათ, უჭუდოს გრძელი ცხვირი ჰქონდა.

დაღონებულები იდგნენ. ბიჭმა შუბლზე ჩამოფხატული ქუდი აიწია, სიგარეტი ამოიღო, ჩაიჩოქა და ნაკვერცხალზე მოუკიდა.

"ფოლკსვაგენი" დაიქოქა. ნელა დატრიალდა, ნელა ჩაიარა და წავიდა. კარგა ხანს ჩანდა სიბნელეში ფარების შუქი.

დარჩნენ ოთხნი. მარტობა იგრძნო. ქუდი ისევ თვალზე ჩამოხედატა. მჭვარელი არეოდა.

- ეს არის ახალი წელი? ვიმორციოთ, - თქვა ერთმა.
- თავნაღუნული იდგნენ, სახე არ უჩანდათ, ორი ქუდი და ერთი შემელოდნენი შუბლი, თავის შუაზე გადაღუნული ცხვირი, ეგ იყო. ოთხივეს წიროვლად მიეფიქრა ცეცხლისთვის ხელები, თითქოს ფიცას სდებენო.
- რატომ არ აბარებებ? - იკითხა.

ჩუმად იდგნენ. ელოდებოდნენ ერთმანთს, ეხარებოდათ პასუხის ცაცემა. მერე უჭუდომ უხალისოდ თქვა: - "ხახვი" ეგელოდები... თერთმეტზე უნდა მოვიდეს, ჩაიბაროს აბა... ეგ არი?..

- აღარც ახალი წელი მიხარია, აღარც 7 ნოემბერი, ორი ნატეხი პური სახლში მივიტანო, დავწვე, დავიძინო და მორჩა...
- მაინც "პრაზნიკი", - თქვა მესამემ, პლასტმასის ბოთლიდან მჭვარე პური არაკი ჩაასა.
- დალევ?
- დალევ.
- რაც ესენი მოვიდნენ, სუ ფეხზე მდგარი ვივრები, "სტოლიან" პურის ჭამა მომეხატრა, - თქვა ისევ უჭუდომ და ამოხედა, ცოტა ხანს თვალები ჰქონდა და დახუჭული, - კვამლი შემოვიჭა, მერე ქარი შევიცადა და ბოლი ცეცხლშივე ჩაბრუნდა.
- აბა აა, თქვი რამე, - უთხრა უჭუდომ და შეხედა.

მოულოდნელად ეკითხო თვალები ჰქონდა და დაბლა და-

ნული, მიძიმე, კორსარების ნიკაპი.
ვიღაცამ ვეღარ მოითმინა და ბასტირონიდან "რაკეტ-
ნიცა" ბუტყა. ცა ნითლად განათდა, მაშალა ცოტა ხანს
კორპუსის ზემოთ დაეკიდა, მერე ნაპერწკლები გაყარა და
გაქრა.

- "ტრევიგოსია" - თქვა ბიჭმა.
- დაიწყეს უკვირ-
- ჯერ რა დროისა?
- ნითელი "ტრევიგაა", - გაიმეორა ბიჭმა. თავი მო-
ნიონა. ყურადღება არავინ მიაქცია. არყის ჭიჭა ისევ
ხელში ეჭირა.

- გაგიმარჯოს, მომავალი წელი უკეთესი ყოფილი-
ყოს, ლმერთი გვეზარავდეს!
- მიდი, მიდი, გაიხარე!
ჭიჭაზე ბლომად ესხა, ჭიჭა იყო, ცოტა სიმეფივე ჭკონ-
და შეპარული, ყლუშებით დაღალა.

- აი "მალადეც"! - უთხრა იმან, ვინც ჭიჭა მიანოდა,
გამოართვა, თვითონაც ბლომად დაისხა, ხელის თითებზე
ციფრები ჭკინდა ამოსვირნიტებული - "1937".

ფიცრის ნატეხი ბათინკის წვერით მისნია ცეცხლის-
კენ.

- კაი სამწვადე ნაკვერცხლი დაყარა.
- მოო, მამა გვიცხონდება...
- აბა, ეს მწარეა, ჩვენ ტკიბილად ვიყოთ...
- მაშ, იქნები, - ის მეორე, ქუდიანი იყო, ბუზლუნა.
პირველმა ყურადღება არ მიაქცია. ეგრევე დაუშვა
არაყი, მერე შეგებით ამოისუნთქა, ქუდი ქეჩოზე მოიგდო,
დასხა და ბუზლუნას გაუნოდა.

- ახა...
გამოართვა, ცოტა ხანს ცეცხლს უყურა, მერე გაიხედ-
გამოიხედა და შეთქმულის იერითა თქვა:
- ვინც ჩვენ გვიშეულის, იმას გაუმარჯოს - არყის ჭი-
ქას ჩააჩერდა, არაყში შიგ ჩაავარდნილივით ტყუნავდა წი-
თელი ცეცხლი.

- შე, დალიე ახლა, მეც ვთქვა ორი სიტყვა, - უთხრა
უქუდიომ.

ჭიჭამ უტყებ გაახურა, ცეცხლს ორი ნაბიჯით მოშორ-
და, კიდევ მოუწნა მანდარინი, მაგრამ მოერიდა. ცეცხლი
აქეთ-იქით აწყდებოდა, ცდილობდა არ ჩამჭარდოყო.

ღარიბე-გამოიხედა, შესაკეთებელი გაზარდფირი იყო,
გაახსენდა, გზის იქით მაცერვის მუყაოს დიდი ყუთი რომ
ეგო, გადავიდა, გადმოათრია, ზოლ-ზოლად დასხა და
შეუკუტა. ცეცხლი ისევ მოძლიერდა.

- საესეა თურმე იქაურობა ჩვენი ხალხით, აღარაა ტე-
ვა... - ამბობდა უქუდიო.
- რჩება მინც რამე?

- გამომიგზავნა ცოტა რაღაც საახალწლოდ, ახლა
მშენებლობაზე გემუშაობ, ამაზე უკეთესად კი იქნება კა-
ცი ყველგან.

- ეეჰჰ...
- მაგრამ გემო არა აქვს აუერს არაფერსო, არც
წყალს, არც ხორცს, არც პურსო.

- ჩვენი სულ სხვაა, რას ამბობს...
- აბა რა...
- სად არის რო წასული? - იკითხა ბიჭმა, თან მუ-
ყაოს ნახევებს უმარჯვებდა ცეცხლს.

უქუდიომ გაკვირვებით შეხედა, თითქოს ახლა დაინა-
ხაო.

- საბერძნეთში.
დასცხა და ქუდი მოიხადა.
- საესეა იქაურობა ჩვენი ხალხით, - გაიმეორა ცხვირ-
გალუნულმა:

სულ უფრო და უფრო ხშირად ეკიდებოდა ქალაქის
თავზე გირლიანდები. მაშალებს ისროდნენ, წამოვიდოდა
სტენით, გაიპლუნებოდა პარაშუტებით, ყვითელი, ნითელი,

მწვანე, ირეოდნენ, გადადიოდნენ ერთმანეთში, წვიმაში
არეული თოვლი ცალკე მოდიოდა. იპოდრომის მხრიდან
სანადირო თოვმა გადაიბაგუნა.

- ვინც წლებანდელ ახალ წელს ვერ დაესწრო... "1937"
მჭიდროდ შემოტანსოდა ჭიჭას.

შეტყუით სასმელი, დაბოცოდხდნენ. ბიჭი ჩუმად იდ-
გა და უსმენდა, ჩუმადვე სვამდა ახლა ადვილი იყო ლო-
დინი, "გადაღებვის" მოლოდინიც კი, ერთი ევ იყო, მან-
დარინს არა აქმედნენ.

იმამტა თოვამ, მოიდრეკევდა ფიჭები, ბარდნისო, ვერ
იტყოდო, მაგრამ რაღაცნაირად მკვირივად უშენდა, შრია-
ლი ისმოდა, გამოივლიდა მანქანა, გაატარებდა ართივ-
ლი ფარების შუქში ფიჭებს. წავიდოდა, გაუბერავდა
პველოვისკენ, მიიკარგებოდა, მიჩნუდებოდა და ისევ მობ-
რუნებოდა ფიჭების შრიალის ხმა.

ცისკენ ახედა, მოდიოდნენ და მოდიოდნენ, ისე გაებ-
ნენ, დიდხანს თუ უყურებდი, მოგვეცნებოდა, რომ აქე-
დანაც მოდიოდნენ, გაახსენდა: - რამდენი ხანი იყო, ცის-
კენ არ ახედა. ახლა იდგა და იყურებოდა მალლა, მო-
დიოდნენ, მიდიოდნენ...

კაცები მოხასიათდნენ, უკვე მეორე ბოთლი გაიხსნა
და ერთმანეთს ლაპარაკს აღარ აცდიდნენ. ჭიჭა მის
გვერდით ბუზლუნას ეჭირა, დაობდნენ:

"ე ბიჭო, ჩემი სადღეგრძელოა და რაფერ?..
"მარშრუტკამ" რომ ჩაიარა, მერე გაიგო ფეხის ხმა.
იცნო და მოიხედა.

ქუჩაზე გადადიოდა. "შენი დედა ვატირე", - გაიფიქ-
რა გახარებულმა. უყურებდა, თითქოს ეშინოდა სადმე არ
მიიკარგოყო.

ცა მაშალამ განათა. ცხვც "ტრევიგოსია" იყო, ნითელ
შუქზე პალტო არ ეცნო. "სხვა ხომ არ არის", - გაიფიქ-
რა, მაგრამ სხვა არ იყო. ის იყო.

ბუზლუნას მერე მისი ჯერი იყო, მაგრამ ესენი ისევ
დაობდნენ. ცხვირგალუნული ღიმილს მალავდა.

- ეი! - დაუძახა.
გოგო შემინებული შემობრუნდა.

ახალი პალტო ეცვა. პატარა გოგოსავით ფეხისწე-
რებზე ტვლია და თვალები უბრწყინავდა.

- დიხანს გალოდინე?
- არა.

- რა კარგი თოვლია, არა?
- ხოშიანი, - უმასხა, - ხოშიანად თოვს...
რჩეულბშვილი გაახსენდა: "მანანას მოხინანად ეცვა...
ბოშა გოგო დანწყვეტილსიმებან გიტარაზე უკრავდა..."

- ფანჯრიდან ვუყუროთ თოვლს, კარგი? ე, სად და-
ლიე?

- ავე იქ, - ცეცხლისკენ მიახედა. მთვრალი ბიძების
ხმები ისმოდა.

- აბა, ახლა ჩამოვედიო?
- სად იყავი აქამდე? - ბიჭს ის ვერდალუული არაყი
ენანებოდა, ბოლო ჭიჭა ყველაზე ნაღლია.

- შა, სად იყავი?..
გოგომ ღიმილით ახედა და ორივე ხელით ჯიბეში ჩა-
უჭვრა. განათებულ სადარბაზოში შევიდნენ.

ცა მანძალებით იყო საესე. მოიდრეკევდა თოვლი. მო-
დიოდნენ, მოჭკინდით მიძიმე, მიძიმე, ძველებური შრაშუნის
ხმა.

თორმეტ საათზე მაგარი სროლა იყო მოსალოდნელი.

კ ა ტ ა

კატა ლუქელის ქვეშ იწავა და თვალებს ნაბადეა. დიდი კაც იყო, ხეივანი, დიდი ტორები... ერთი ყური მოხეტული ჰქონდა ცხვირ-პირზე "შრამები" ეტყობოდა. დროდადრო ამითქარებდა - თავი უცებ ერთ ალსურად ანიბუდალ სახად და ამოქრდილი თეთრ ნვეტიან კბილებად ეცვიოდა...

ყოველ უცხო მსაზრვე იღვივებდა მისი მივლემარე მტაცებლობის ქოჩიკა, უმრგვალდებოდა ცეცხლით მინავლული თვალები და ჩაცვებით მისაშვრებოდა ის ახდგოს, საიდანაც საფრთხე იყო მისალოდნელი. არ იმბროდა, მხოლოდ კუდი უჯანსაღებდა, მერე თუ არავერი, ნელ-ნელა ჩაუჭრებოდა თვალის ვიწოდელ გუგუნებში იატყაბნის პირებით ირბინა შვეი ქროლი, ისევე მილოდნედა თვალებს და აკრუტუნდებოდა ქვემო-დან გაკრუტებოდა წინ და უკან მოსაიარულია ფეხებს.

ავაზმორა, წინა თათები გამოქმნა და კლანჭები გამოაჩინა. ზღაპრებით გაიარა ოთახი, ფერეფანი და აივანზე გავიდა. ახედა მზეს, რომელიც თეთრად ანიბუდა, მსუბუქად ჩაჩტა ეზონში, ბაღანებში გაიმოვიგინა და გაქრა.

ცოტა ხანში ეზოდან ქათმების კრიახი გაიჟმა. დაეცა თეთრი არ ჩანდა (არასოდეს ბრუნდებოდა იქიდან, სადაც ქრებოდა. აწიოკებდა მეზობლის ეზოებს. ახლაც საბძლიდან გამოყო თავი. არავინ იცის, რას უყურებდა და, საერთოდ, უყურებდა თუ არა რაღაც). ზამთრის ცივ ქარი უწუნუნებდა, მინისებურ ლინჯად ვეცლავდეს, საბძლიდან თივის ბუღალუბრი გამოზრდილიყო და ბროლიანი დაძმინილი დროშებითი ფრი-ალეხდა. საბძელში თათებით ცხოვრობდნენ. კატა ისევ გაქრა. კატის პატრონმა ასანთის უჯანსაღელი ლეოთი სიგარეტს მოუკვია.

გადაღმა ფერობიდან მერამეტყელ გამოჩნდა წმინდა ბარბარე ეკლესიის წითელი სასურავი.

ქარი ხის ტოტებს აქაზებოდა.

კატა თოთიდან გადმოხტა. მოვირისებოდა ქარში და მოაპარაბებდა ვეფს.

ზორბად მოვიდა, თვალმოჭმულელი, კაცივით არიდებდა თავს ქარს. აივანზე კობით ამოვიდა, ქარს გახედა და ყრუდ დაიკანკალა. აივნის ხის მოაჯირის თათით დაფეხო პორტყანა.

კობის ბოლო სავეჭურზე თავისი მოქეუნილი თავი მოქერი-ლივით ეცლა.

კატა თავის თავს არ ჰქამს.

მოაჯირის თიხამებოდა, ბეღელით გამოხტებოდა უკან, მერე ისევ ეცხვრებოდა ხის სვეტს, ზედ არბრუნდა და, თითქმის რაღაცად დააფრთხიო, უცებ ყირამალა სტებოდა, მავრში ფრი-ალეხდა თეთრი მუცელი.

კატას წინაშეობა, შუაგულ, მასავით ველორი და უსახელი სადავც არის ახლა გაუგანებელი მათი ექვებიანი თავის ქაღალეში. შიამშიამავლი კი აქ იყო და აგრძელებდა მავარ და უსახელი ვიღვს ეს არ იყო მინაური არისტოკრატია კატა, ბუთ-ქანა კუდი, შიამგინებული მიქცელბული სივითი, გამოიფერებო რემ გამოამოცხედა. კატა იყო, ქუჩის, ორღოდეტების და საბძლების ყანალი, საფრთხეში გაზრდილი და გასყვებული. ომ-გემამოხლოების გულგრილობა და სიმშვიდე ჰქონდა, კატა იყო და არ ფიქრობდა იმანზე რა იცოდა და რა არა. უსახლოდ, ხედავდა, ესმოდა, ნადირობდა, ძუ კატებს დასდევდა, ჰმანდა და ეცინა.

უბედურად ჩხუბობდა. სადაც ის ჩხუბობდა, იქ არავინ არავის ამბუტებს, თუ ნავედ, მოკლავდნენ მტერს თუ არ დიუნარა, ან არ შეეცდებოდა იკით თუ არა კატებს შებრალებას, არ ვიცო, მავრამ გაშველება რომ არ მოდის, ნაღია.

ერთ დღოს მავარი დანგრეული მოვიდა ჩაჩინწილი, შეკოვლულივით ყანალი გაიხსნა და არ შეეცდებოდა ვიღვრე ოთახში ჩაჩინწილი გამზადებული გემითი, გვერდზე გადაპროლი კატა არ შეეგვიდა.

გადავლელი იყო. ოთახში შემოსვლისთანავე გამოშდა და ხეველ-ხეველით წაიდა ლუქელისკენ. ხეველების პირიდან სისხლი სვლიდა და თეთრი სივითი ეიხებოდა. ლუქელის ქვეშ ისე შეფრთხიდა, ცტყობა, უკანასკნელ ძალას იკრებდა. შეფრთხიდა და გვერდზე გაიქცა რაღაცაზეარა უმოდ გმანავდა, მარტო სხელი უტკავდა, დაქმნილი თავ-პირი სისხლიანი იარებით ჰქონდა სასვე. გადახსულ-გადმინისხული იყო, მარცხენა მხარის მთლიანად ამოთვრილი, ტლახი ზედ შეხ-მობოდა ნაცრისფრად.

იმ ომეს არ უწეობია, ცტყობა, სადავც შორს იწეობა და მერე წყალში ჩავარდა, ან ჩხუბის დროსვე ამოიგანგლა და, სა-

ნამ სახლამდე მოაღწია, შეხვდა სად იყო და რახთან, ან რამ-დენთან იწეობა, მარტო თეთრი იცოდა იწავა, ჩემად კეთილ-და, ცტყობა, სითბოთი უფრო სტყობდა ქროლობით, დროდადრო გაბანარებით აწენდა თავს, მერე ისევ უღირსად მიდევრ იატყაბნე შეშენს შორის იწავა, პირიდან სისხლი მოვირინავდა და პატარა, მანქანებულ ნევერად ეცვიოდა იატყაბ. ვერ ტყუ-დებოდა, გადაეცვო თავისი გრძელი კუდი საწრეცხვად და კვდ-ბოდა.

ლუქელზე კარტოვილი და ღორის ხორცი იწეობდა, პატრონმა ვერ კიდევ უმ ხორცს ცოტა მოაჭრა და პირთან მო-უტანა. კატამ თვალეტი გაიხილა, მერე წელა ასწია თავი და პირი მიხვალვოდა ხორცს - ვერა. პატრონმა გაურკვეველად მო-ხედა და ისევ გაიქცა, ტყავებში ეტყობოდა მოცანცხე ველი, რომელივაც ძარღვი გამალბებით უფეთქებდა. პატრონმა ხორცი იქვე დაულო, ჩაჩიოვდა იწავდა, სიგარეტს ეწინა და უყურებდა: "სად იყო, საიდან ვეფდა, რა გზით იწავა".

ყვეფს ყრანტყალით გადავირინა ფუნჯარას გასედა. ზამთრის ცივი იყო, მოკრალუბული, ერთი ლუქელი არ ჩანდა, მავრამ მაინც ზამთრის ცივი იყო, შიამგინებულ ნაცრისფრებოდა.

- ავადეს? - ჰკითხა კატას, - შა, ე ავადეს? ტრალის გარდებდა დაფეხო, ბუნჯით მისიზრისლი ჰქონდა ეტიმანებზე და კანი უჩანდა კატამ აიხარისლია, ძალ-ლივით დაუღრინა და მარცხენა თათი წამილო დასარტყე-ლად თათზე უღონოდ ეცდა ტორი მოცხტილი ჰქონდა.

აღვა ნავიდა.

გვიან ღამით დაბრუნდა, რძე მოუტანა. ალუმინის ჯამში ჩაყანა და წინ დაუდგა. კატას თვალები ჰქონდა დახუჭული. ექინა თუ იცო ეკანაბული, ფერდები კი აუღ-ჩაუღიდა.

აღარ გააღვიდა.

ღამე რამდენჯერმე წამოყო თავი და მიაკურადა, ხომ არ მოკვდა. კატა ხრიალი სუნთქებდა. გარიორაზე ძილბურან-ში, სველების ხმა გაიკრინა.

დილა შემოშუტებულიყო ფანჯარაში. ნალამურ გაცივებულ ოთახში ვეცლავდნენ ნაცრისფერი იყო. კატას ვერცხვ ნოლ-ლას ნევერტლებინა კსეფრი და ჯეამიდან რძეს სვლიდა.

აღვა ლუქელი აწიო. კატამ რძე თავი აწენა და სითბოს მიეცხედა. ხორცი ისევ იქ იყო. რძე კი ბოლიად დაღლია. ჯე-მის ძირზელი იყო დარჩენილი და შუგ სისხლის ორი პატარა წითელი ნერტყალი ცურავდა.

დანვა და დაიძინა დაქსიზმრა, ვითომ კატა თევზს იყერ-და, ოლონდ თეთრი წყალში იყო და კატას ვერ ხედავდა. მღერეე ვიცილი წყლიდან უფურცელად, როგორ უსვანდა თაის, ესკურად უწეუნდა. წელის სიღრმიდან ზედაპირზე მჯდომი კატის სილუეტს ჩანდა, ცალი თათი წყალში და კატას ცს-ფერი თვალები ჰქონდა.

მიხედა, რომ თეთრი იყო თევზი, მასზე ნადირობდა კატა და გაევიდა. კატა ისევ იცო გაშლართული იწავა.

გადაჩარა მესამე დღეს გაიარა. მარცხენა თათს კიდევ კარ-გა ხანს ვერ ადგავდა, მერე თათიც მოკრინდა და ისევ და-ინყო საყანადილ სიარული. დაჩქაროვებ ბრუნდებოდა, გახუ-ლი ყური ბოლის სულ მოქმენას, მავრამ ცვითი დაღლილი ალანასოდეს მოსულა. გემების, მავრამ მავარ ბოლიში მოვიდა.

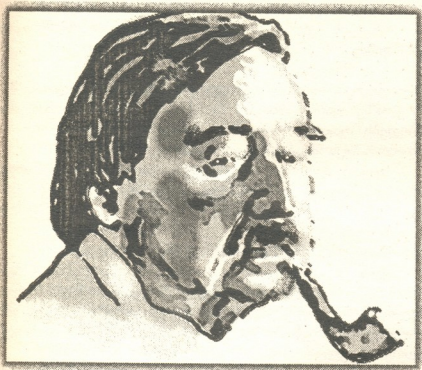
წელიდან გავიდა. აივანზე იდგნენ და ქარსინად ატყვებულ ცელოფანის პარკს უფერებდნენ. ცელოფანის პარკი ეწიბო დაშვებდა. კატა გათქვებული მიტყრებოდა პარკს, ერთი ორ-ჯერ ისეკუბა კიდევც მსევს. პარკი მალა წავიდა, კატამ თვა-ლი გააკოლა. მერე საბოლო შემობრუნდნენ. კატამ თქმარებით გაიბრინა ხის იატყაბზე და მავრადვე ატყა.

გავიდა წელი. ცოფრები უწყალო დისტანციის ექნის იმ ამ-ბებთან, რაც სულ ახლახან მოხდა. ერთი წელი ცოტაა, ბეგრი - კიდევ უფრო ნაკლები.

ოთახი, რომელშიც ნაბიჯები უჩინარდება

კრეაზულიდან "საშინელი სასიყვარულო
ისტორიები" (2001)

მოდი, ჯერ გაგეცნობი. მე მქვია ინგერინა. მე ყოველთვის განსაკუთრებულ სიმპათიას ვგრძნობდი ლენასადმი, ამ მოთხრობის მთავარი გმირისადმი, თუმცა, ის იმათგანია, ვისაც დამშვიდობებისას ორჯერ უნდა უთხრა "ნახვამდის", მას აკუსტიკური სული ჰქონდა, იქ ექო ორგზის გახმიადებოდა ხოლმე წყნარ პაუზებს შორის. ჩვენ ორივენი ერთ მოთხრობაში ვცხოვრობდით.

არ არსებობს ასაკი, როცა ხელისგულზე უღვაშები ვერ ბიჭებს, მერე, გოგონებს. ასეთი უღვაშები არ ჩანს, თუმცა ყველასათვის ცნობილია, რომ ეს უღვაშები არსებობს. ისინი, ვისაც ამგვარი უღვაშები არა აქვს, ხელისგულზე დაიხედავენ ხოლმე და ასე გათქვამენ თავიანთი საიდუმლოს.

ასე ფიქრობდა ლენა, იცინოდა და სვეტოზარ რადიჩის ქუჩაზე კიბის საფეხურებზე ადიოდა. სახლს შესასვლელი ეზოდან ჰქონდა, იქ, სადაც ქვის გალავანს შიგნით ხარბი იყო ჩადაგმული. მის გვერდით კვიპაროსის მსგავსი მაღალი ტუია იზრდებოდა. ლენას აქ, პირველ საართულზე ბინა ჰქონდა ნაქირავები, ერთი საკმაოდ დიდი ოთახი იყო, მდინარისგან ნაშობობილი ნიათი სასყ. თარიღებზე ვიღაც გარდაცვლილის ნივთები უწყო იატაკიდან ჭერამდე. ერთ-ერთ თარიღზე, პირდაპირ ნივთების ზემოთ სარკე იყო მიმაგრებული, კუთხეში ნახვრეტი ჰქონდა. მთელ შენობაში ტყავის და დიდი ხნის წინ მოწეული ჩიბუხის კვამლის სუნი ტრიალებდა. ადრე ჩიბუხი მამაკაცისა იყო. ახლა ერთ ფანჯარაში წინაქის სუნი დაჰრავდა ჰაერს, მეორეში კი დამწვარი რძისა.

შინ შესულმა ლენამ ერთი ჯიბიდან ენუტი ამოსვა და ოთახში გაუშვა, მეორედან კი კბილის ჯვარისი ამოიღო. ზურგჩანთიდან კომპიუტერი ამოიღო და პირსაბუნზე დადგა. პირსაბუნში წყალი არ ექსა. ფანჯრებზე ფარდების ნაცვლად ორი საკუთარი საზაფხულო კაბა ჩამოკიდა. ის ყოველ შაბათს ზოოპარკში დადიოდა, სახლის სი-ახლოვეს და ჩიტების ფლურტებს ინერდა. პრანჩიათი დანაწყო და შემდეგ შექპირის ნაწარმოებებში მოხსენიებული ფროთოსნებით გაგარქედა. მას სურდა ყველა ერთად აეღურებინა. ზუთშაბათობით ერთ თმას შუაზე იყოფდა, მთელი მხით რთავდა მუსიკას ერთი ფილმიდან და ჩვენ, მის თანაჯურსლებს ერთ ოთახში გვიყრიდა თავს. ეს თავყრილობები ყოველ ზუთშაბათობით იმართებოდა საღამოს თერთმეტი საათიდან გვიანობამდე.

მასხვს პირველი ასეთი თავყრილობა, როცა პავლე ბორნემისამ დაურიდებლად წამოროშა, ლენას შეუძლია ჩიტების ხმების ჩანაწერი მოგვამენინოს ანდა მოგვიყვას წინა ღამით რა ესიზმრებოდაო...

როგორც ყოველთვის, ლენას ამეამადაც არ დაუყოვნებია და მოხსნა გუდას პირი:

- მე მესიზმრა წვედიადი, სასაფლაოზე მივაბიჯებდი, ნაცრისფერი სინათლე ფენა ჯვრებს, ვიღაცის საფლავს ვეძებდი, არ ვიცოდი ვისას, მაგრამ ვიცოდი როგორ უნდა მეპოვნა. ხელისცეცებით ვიკვლევდი გზას, ფეხები ბალახში მესლართებოდა, მაგრამ რაღაცნაირად მაინც მივებორიალობდი და უკვე ვხედავდი იმას, რასაც ვეძებდი - სიბნელეში თეთრი საფლავის ქვა ამოვიხიდა. მასზე არ იყო ამოკვეთილი სახელი, მაგრამ იყო ფოტო, შორიდან ჩანდა მრგვალი ოქროსფერი ვარაყი. უფრო ახლოს მივდივარ, სახე რომ გადავიჩიო; ფოტოგრაფიის ნაცვლად საფლავის ქვაში სარკვა ჩადაგმული. ვიცი, ამ სარკვეში ჩაივხედავ და დავიხანახავ წვედიადს, ვიცი, მაგრამ მაინც მივდივარ და ვიხედეძი. და ჰოი საკვირველება, სარკვიდან ჩემი სახე კი არ შემოეფურცა, არამედ ვიღაც წვეროსანი ოქროსკბილიანი მამაკაცი...

მე არ მიყვარდა ლენას მოთხრობილი მსგავსი ამბები და ვითარების გამოცოცხლების მიზნით, წარმოთქვი:

- არ დაიჯერებ, მაგრამ მასულ პარასკევს იგორის კოცნა მართლაც არაჩვეულებრივი იყო, მხურვალე თეთრი თუთის გემო ჰქონდა... პროკოფს მოწეული "შავანის" შემდეგ ეძლევა ხოლმე ძალა, იდა არაჩვეულებრივად ეცოცნებოდა, როცა ფეხმძიმედ იყო, ახლა - დიდი არაფერია.

- ღიზა?

- ღიზა მაშინ არის მავარი, რიგრიგობით კაცსაც რომ კოცნის და ქალსაც. რაც შემეხება მე, ყველაზე მეტად ამ საქმის კუთხა კამპანის თვალწინ მიყვარს, ერთად ყოფნის ფაქს, როცა ერთად ვართ, როგორც დღეს...

- მაინც ვისია ყველაზე ტკბილი ამბორი?

- პავლე ბორნემისასი. მაგრამ ის ამის გაკეთებას მხოლოდ ცალკე, ინტემურ ვითარებაში არჩევს ხოლმე. შვიძლად იმის გამო, რომ ფრანგულ ენას კარგად ფლობს. ფრანგული ენა ვინც იცის, იმის კონსა განსხვავებულია. თუმცა, უხსტად ვერ გეტყვი, მაგალითად, რუსებთან არ მიკონსაგია, მაგრამ მე გარეში, ისინიც განსხვავდება იმათგან, ვინც "სალამო მშვიდობისას" იტალიურად ამბობს.

- მე? - მკითხა ლენამ.

- შენ ლენა, კოცნის არაფერი გაგეგება, შენი ნერწყვი მლაშეა - მოკლედ მოუფქვრი - და შენ არასდროს განახავს ფეღიმი "შესამე კაცი". ერთი ეგ არის, რომ გამუდმებით შეგები საკუთარი სიზმრები. ეს თავყრილობებიც საშინლად მოსაწყენია, ერთი და იმავე სახეების მონაცვლეობაა, ახალი კი არაფერია,

- შენ ვის დაბატიყვებას მთავაზობ?

- რომელიმე მკითხველისას.

- რომელი მკითხველის?

- თუნდაც ამ მოთხრობის. რატომაც არა. ხედავ,

როგორ მოგაჩერდა! ერთიანად ყურთასმენად იქცა. კარგი იქნებოდა გვენახა, მან როგორი კოცნა იცის... შეუძლია ველოსიპედის საჭეზე შემოჯდეს და უკულმა იქროლოს?

- აქ როგორ უნდა მოვიყვანოთ?
- აი, ეს სულაც არ არის ძნელი - ჩაერთო საუბარში პავლე ბორნემისა - მისი მოყვანა იაუციის მივანდოთ, ის მომავალი გამომცემელია და მკითხველსაც კარგად იცნობს. მკითხველი სწორედ გამომცემელმა უნდა მოიქნოს.

- კარგი, ოღონდ როცა მას მოვიყვან, ნუ მიცვივდებით შეკითხვებით, ვინა ხარო, რა გქვიაო და ა.შ. სხვა მიეთ-მოეთსაც ნუ ჩაიძვებით. ეს არ იქნება ნესიური საქციელი. მკითხველები საკმაოდ მორცხვი და მოკრძალებული არიან. ერთ ნაშში ქრებიან. შეგიძლიათ რომელიმე ნიგნზე წარწერა გააკეთებინოთ, მაგრამ შეკითხვებს ნუ დაუსვამთ.

- კარგი, შენ მოიყვან მკითხველ ქელს ან მამაკაცს? - ვისაც ვიპოვი.

- რა, მკითხველები განა იშვიათი მხეცები არიან? - მოხირობაზეა დამოკიდებული. ზოგჯერ მკითხველები მრავლად არიან. იმდენი არიან, რომ ამ ოთახში არც კი მოთავსდებიან.

- ფრთხილად იყავი, მკითხველის ნაცვლად ვინმე ლაინრაკი არ შეგარჩეს ხელში.

- ამის შემონიშნა არცთუ ძნელია. როცა მკითხველს მოვიყვან, ინგერინა დაედება ამ ნახვრტიან სარკის წინ და დააკვირდება, ირცელსა თუ არა მკითხველი სარკეში. თუ იქ მკითხველის სახეს ვერ დინახავს, მაშინ დარწმუნდება, რომ ის ნამდვილია. იმიტომ, რომ მკითხველის დაინახვა წიგნისმიერ ქალაქის სარკეებში (ისეთი, როგორც ჩვენია) შეუძლებელია.

რა თქმა უნდა, არავინ დაიჯერა, რომ იაუციანი შეასრულებდა თავის დაპირებას, თუმცა შემდეგ ხუთშაბათს ოთახში შემოვიდა პავლე ბორნემისა, პირიდან თავისი მაგარი ჩიბუხი გამოიღო და ამოიღო:

- ის მოვიდა!
- ვინ?
- მკითხველი!
- როგორ გამოიყურება?
- ტყავის კურტაკი აცვია, სახელოები ჩექმებივით უბრწყინავს,
- სად მიაგენი?
- ის თვითონ მოვიდა ბუხრიანი ბალიდან, ოღონდ შემოსვლაზე უარს ამბობს. წარმოიდგინეთ, ამ ოთახს ის უწოდებს ოთახს, რომელშიც ნაბიჯები ქრება.
- რა აქვს მას მხედველობაში?
- თავად მკითხეთ. ასე ამბობს, მაგ ოთახში ნამყოფი ვარო. იმსახვად დასძენს, რამდენიმე ნაბიჯი გადადგვი მან-დგეო და ნაბიჯები გაქარაო.
- სტყუი!
- შეიძლება, თუმცა... ჰო, ცტყუო.

პავლეს ამ სიტყვებმა სიცოლი გამოიწვია. და აქ, ან ერთო განცვიფრების ტალღაში შემოვიდა იაუციანი, რომელსაც მართლაც ფეხდაფეხ მოჰყვა სტუმარი. ეს იყო აბსოლუტურად უცნობი ტიპი, ჩვენზე ოდნავ ახალგაზრდა. ვიდრე ის გვეცნობოდა, პავლემ ყურში ჩამჭურჩულა:

- თუ შენ სივარტით გაუმბისპინლდები, ის ვერ კომპასს ამოიღებს, რათა განსაზღვროს სად არის საშრეთი და მხოლოდ ამის შემდეგ გააბოლებს...

მე გამეცინა და დავდექი გახვრტილ სარკვსთან, რათა შემემოწმებინა, ვინ იყო იგი, ანუ გამეგო მკითხველია თუ არა. სარკეში არავინ ჩანდა. იქ ირეკლებოდა მხოლოდ მისი ჩრდილი, თაროებზე და ნიგნებზე ჩადიდებული. უეცრად მან გაიცინა და იმედგარეოდ მის ჩრდილსაც გაეცინა.

- ამ სარკეში ის წვერს ვერ გაიპარსავდა, - დავასტყუევი, - მაშასადამე ის ნამდვილია!

როცა ყველა დაჯდა, იაუციანმა ტრიუმფალურად განაცხადა:

- თქვენ მე არ დამიჯერებთ, მაგრამ ჩვენმა სტუმარმა იცის ამ ისტორიის ავტორი!

ამ სიტყვების წარმოთქმისთანავე სხაური ატყდა, ლენა ნამოდგა და დურიდებლად იკითხა:

- განა ჩვენს ისტორიას შავს ავტორი? - რის პასუხადაც ყველამ გადაიხარხარა, მკითხველმა კი თქვა, რომ კი, შავს. თვითონ მას უნახავს ეს ავტორი, ორჯერ თუ სამჯერ ყავდა დაუღვევით...

- დიას, თქვა.

- იქნებ რომელიმე თავისი ამბის გამო წასცდა სიტყვა?

- სწორედაც. ეს ამბავი ასე მოხდა. ამბავი ამბავის შესახებ.

- იციო, როსაც შეიძლება გახდეს ადამიანი ყველაზე მეტად ჭკვიანი, - გვეკითხა მწერალმა იმ საღამოს ყავის სმისას, - არ იციო? მაშ, მე გეტყვით. უნდა აიღოთ ერთი კილოგრამი თაფლისაგან დამზადებული ნაყენი, "გუტროვანას" გვიხის გაუტყენილი ვაშლი და მჭავე კიტრი უნდა სვათ პატარა სასმისებით, სირჩებით, ნელ-ნელა, შეკონებით ერთი ან უკიდურეს შემთხვევაში ორი ნამდვილი მეგობრის თანხლებით. არ დაგავინყვეთ პურის დაყოლება. სასმელს რომ მოათავებთ, დაიძინებთ, ძილში სასმელი გამოიწვლავთ და არანველებრივად ჭკვიანი გამოივლიძებთ. ოღონდ იცოდეთ, ეს დიდხანს არ გრძელდება. მუდმივად ჭკვიანი ვერავინ იქნება... და აი, თუ ისინი დავლით მე და ალექსანდა თაფლის ნაყენი, "გუტროვანი" და გამოთინიას შინისკენ გავმსურე გამოსაძინებლად დავიძინე, სასმელი გამოიწვლავდა, მაგრამ გამოლოცებდა ვერაფრით ვერ შევცდი. მძინავს და სიზმარში მაშალეებით ცხენებს მივდენი. უეცრად წყვილიდიდან ქალის ხე-

ლი ამოიზიდა. და სიზმრიდან გამომაფხიზლა. შემოვთო-
ბული ნაშოვტი და ვიკითხე:

- ვინ ხარ შენ?
- მე შენი ამბავი ვარ.
- რომელი ამბავი?
- წარმოდგენა არა მაქვს. შენ ჯერ მე არ შეგიტოხნი-
ვარ.

მე ვცდილობ კედელზე ხელისცეცებით სინათლე ავან-
თო, ის კი ამბობს:

- არ ანთოს!
- მე მიხდა შენი დანახვა, - ვამბობ და ვგრძნობ მი-
სი ხელის სითბოს და სურნელმას.
- შენ თუ სიბნელეში ვერ მხედავ, ვერსადროს ვერ
დაბრახავ.

- მაშ, რაღა ვქნა?
- აი, სულელური კითხვა! ჩართე კომპიუტერი თორემ
სხვათნაა წავლა.

"არ ხუმრობს", - გავიფიქრე და ჩემი ფიქრები დი-
ლისკენ გადაიხარა. დილა უკვე ფანჯრებზე აკავებულა.
მე ჩართე კომპიუტერი და შევთხე ამბავი.

- მომიყვივ!
- არ შემოძლია. ამბავი აღარ არის.
- რა, გაბარა, გაქარა?
- არა. პირქით. ის მშვენივრად აეწყო, თითქოს ვი-
ლაცა მართავდა ჩემს ხელს. როცა ამბავი დაგამთავრე,
უკვე გათენებული იყო, დალილი და ემყოფილი მივწე-
ქი თვალის მოსატყუებლად, მაგრამ მაცივრის გოჭისე-
ბურმა თახთახმა გამაღვიძა. წაშოვდექი და გავიგე, რომ
მოთხის ბინდებულნი ვილაცა რაღაცას ღუჭავდა. ოთახი
შოთაფილური, არავინ ჩანდა. კვლავ დაეძქე და კვლავ
განაგრძო ღუჭვა იმ ვილაცამ, ძვლების მტკრევის ყრუ ხმა
ისმოდა. გაბრაზებული ნაშოვტი, სინათლე ავახეთ და
დავინახე, რომ კომპიუტერი ნთქავდა ამ ჩემს ამბავს...

"ამას რას აკეთებ?" - ვკითხე შეუცნებებულმა და მი-
პასუხა: "წერილი, რომელიც თავის ამბავზე გონიერია,
შეცდა პროფესიის არჩევნი".

ეს ნიშნავს, რომ მოთხრობა აღარ არსებობს? ერთს-
მად იკითხა ყველამ, ვინც შევრალს უსმენდა.

- დიახ, ის აღარ არის, - უპასუხა მან, - უფრო ზუს-
ტად რომ თქვათ, იმას, რაც დარჩა იმ ამბისაგან, მე და-
ვარჯიშ "ოთახი, რომელშიც ნაბიჯები ქრებიან"...

ამ სიტყვების შემდეგ საერთო ინტერესმა იკლო. ამა-
ოდ ცდილობდა მკითხველი მოთხრობი, რომ როცა მოის-
მინა მწერლისაგან ის მოთხრობა, მაშინვე დაიწყო იმ ამ-
ბის კითხვა, რომელზეც იყო ლაპარაკი. ლუნაც ამოად
სთავაზობდა სტუმრებს ყურძნის, პურს და ნაყენს - იმ-
ედგატრულებს აღარაფერი ეძველებოდა. გაირკვა, რომ
იაუციანი მკითხველზე გონიერია, რომ მე ეროტიული
თვალსაზრისით მასზე გაცილებილი ვარ, ამიტომიხად კი
ის მომხრე იქცა, როცა ჩემი ფანჯარისათან პირდაპირ ლე-
ნაფარიე საკენი, რომლებიც ბაღში მდინარის ნაპირიდან
მოფრინდნენ. მკითხველსა მათ სასცებით არ ეწონიდათ.
ისინი ვერც კი ამწვდენდნენ მას. ჩიტები ისე ეჭირათ თა-
ვი, გაფრინებოდაი, მკითხველი მათთვის არ არსებობსო.
ჭკა გავრინდა, არც კი უგრძნებია, რომ ის მკითხველს ეჭ-
რა. ამის შემდეგ მკითხველი საჯაროდ მი, პირდაპირ ლე-
ნას კატაზე მოკალათდა, კატას კი ეს არ შეუნიშნავს, ჩა-
მომჯდარი თავის მოგონებებს გვიხარებდა.

და აქ დაიბადა ჯადოქრობის განცემა. მკითხველს არა
მარტო მწებორად ლაპარაკი შეეძლო, არამედ მისთვის
აუცილებელი იყო სათქმელის გამოთქმა. გამოთქმელო-
ბა გაბრუნდა და გასკომამდე მივიყვანა. დაძაბულობა
მატულებოდა, ჩვენ ვთხოვდით მას გაბრუნებებს, ზოგიერ-
თი გოგონა ატრემლდა, რადან ამბავი სიყვარულს ეხე-
ბოდა და უტერად მავლე ბორენმისამ მკითხველს ეწე-
ბოდა

გაანწყევტინა:

- ეს ხომ უბრალოდ ფილმებს გვიყვება. აქ მოგონება
კი არ არის, არამედ ფილმი, რომელსაც ჭქეია "კასაბ-
ლანკა". აქამდე კი რასაც გვიყვებოდა, ჯერ "რუბლივი"
იყო, მერე ბერგმანი, მერე "ფანი და ალექსანდრი"...
- საკამოდ ჩანოლილი საქონელია იმათთვის, ვინც
კარგად იკვებება, - ვთქვი მე.
- ამ სიტყვებზე საღამო დამთავრდა. მკითხველს შესთა-
ვაზუს, სხვა დროსაც მოსულიყო, მე კი კარგად იმედა
ცილები და მოკრძალებით გავიფიქრე: "ვინ იცის, იქნებ სა-
უკეთესო საკვები წყალია და საუკეთესო სასმელი - შა-
ერი... საუკეთესონი საუკეთესობთან წავიდნენ."

- * * *
- ერთი შემოდგომის საღამოს ლენა კვლავ სტუმრებს
ელოდა და ხედავდა, მდინარის ნაპირზე როგორ იყრიდ-
ნენ თავს მიმემა და მუცელგამობირილი, თითქოსდა ფეხ-
მიმე ქჭები. როცა დაბნელდა, ლენამ გაშალა პასიანსი
და ათვალეობდა კარტს, მარცხნივ მაყურებელს და
წარსლის შემცქერლას. გვიანი იყო და ლენას უკვირ-
და, რომ არცერთი ჩვენგანი იქ არ იმყოფებოდა. უტერად
ვილაცამ დარეკა კარზე და მკითხველი გამოჩნდა. მას
ხელში ლუდის ბოთლი და ქაღალდის ჭქეა ეჭირა.
- საკვირველია, რომ დღეს სხვებიც არ მოვიდნენ, აკი
ხუთშაბათია, - თქვა ლენამ.
- დღეს ოთშაბათია, - თქვა მკითხველმა, ჩავდა სა-
ვარძელში, ისევ კატას დააჯდა და ჭქეაში ლუდი დაის-
ხა. ლენას უკვირდა, რომ მკითხველი მარტო სვამდა და
ლუდს არ სთავაზობდა. მერე ჭქეობა, ოთშაბათი დღეს
რატომ მოხვდოდა.

- მოთხრობის კითხვა ბოლომდე არ ჩამობთარებია და
ამიტომ მოვედი, ვიფიქრე, დღეს წავალ-შეთქი. მე კარგად
მასსოვს ის დღე, როცა დავიწყე მისი კითხვა. აქ არავინ
იყო, მხოლოდ შენ და ის ოთახი. მე მასსოვს ყოველი ნიე-
თის ადგილმდებარეობა, როცა მოთხრობას ვკითხულობ-
დი. მასსოვს, ერთი ფანჯარიდან ნიწაკის სური იორქეე-
და, მეორიდან კი დამწვარი რძისა. მასსოვს, როგორ შე-
მანწყევტინეს კითხვა და იძულებული შევიქნეი სარდაფში
ჩავსულიყავით. კითხვა კი აღმაფრენის მინიჭებდა. კარგი,
აღარ გვიჩდა ამაზე ლაპარაკი...

- მე ვფიქრობ, - გაანწყევტინა ლენამ, - წინა შესვედ-
რისას შენ შავი თვალები ჭქონდა და ყვითელი.
- შესაძლებელია, - უპასუხა მკითხველმა და დასძინა:
- მითხარი, რა გესიზმრა ამ ღამით? მე ვციცი, შენ სიზმ-
რების მოყვალა გიყვარს.
- საიდან იცი?
- აკი წავიკითხე ამის შესახებ.
- სად?
- როგორ "სად"? ამ მოთხრობაში.

- ყოველივე ეს ინტერესს სიცრუეა. საქმე სულ სხვაგა-
ვარადაა. მე სრულებითაც ვერ ვხედავ სიზმრებს. ყოველ
ღამე ვილაც მიმიძღვის წინ და მიბუებს კარებს ჩემი სიზ-
მრებისას, მაგრამ მე ვერ შევხედავ მათ სიღრმეში, არ
შემიძლია. ერთი სიზმარიც კი არასოდეს მინახავს. სამ-
წუწაროდ, აღბათ იმიტომ, რომ ღმერთი ჩვენს ფიქრებში
კი არა, სიზმრებში იყურებო. ის სიზმრებშივე გველდე-
ბა, იქ ვეყვარებით. მე კი მოკლებული ვარ ამ შესვედ-
რას... აღბათ ამიტომაც მიყვარს სიზმრების მოყვლა. მაგ-
არა რადან საკუთარი სიზმრები არა მაქვს, ვიგონებ ან
სიზმას ვეყვები. შენ ხომ ჩემი სიზმარი განიტყვრებსებს და
არა სტესი?

- ეს მართლაც არასასიამოვნოა. შემოძლია რაიმეით
დავტყობო?
- შეგიძლია. ჩემი მეგობრები გამუდმებით ასწენ-
ბენ ერთ ფილმს, რომელიც ჩემს გარდა, ყველას ნა-
ნახი აქვს. კარგი იქნებოდა მათეყოლა!

- რომელი? - მოუსვენრად ჰკითხა მკითხველმა.
- "შესამე კაცი" გინახავს?
- რა თქმა უნდა, ნანახი მაქვს, თანაც ორჯერ. ეს ჩემი ყველაზე საყვარელი ფილმია.
- მხოლოდ ორჯერ გაქვს ნანახი? - ჰკითხა ლენამ.
- დღეში ორჯერ ვნახულობდი კინოთეკაში, ჯერ დღის, მერე საღამოს სივანზე. და ასე გრძელდებოდა მთელი თვე მერე აღარც უჩვენებია.
- და ამ სიტყვების თქმისთანავე მკითხველმა დაიწყო ფილმის თხრობა.

სადაც შუა თხრობისას ლენამ შეკითხვა დაუსვა და ლაპარაკი გაანწყვეტინა. ასე რომ, მას არ მიეცა საშუალება ფილმის ის ნაწილი მოეთხრო, სადაც ორსონ უფლსი და ჯოზეფ კოტონი გამოჩნდებიან. ლენამ მკითხველს ჰკითხა:

- ეს ორსონ უფლსი ბავშვების წინააღმდეგი იყო?
- არა. ის პირადად არა, მისი ფილმში განსახიერებულ რილი აღძრავს ამ აზრს.
- რა არის ეს "განსახიერებული როლი"?
- ის იმის მსგავსია, რაც შენ ხარ მოთხრობაში.
- მართლა? მომიყვიე როგორ არის ყოველივე ეს ფილმში, ან ამ წიგნის შიგნით?
- როგორ გითხრა... წელნადის დროები ჩვენთან სხვანაირია. თქვენთან ახლა შემოდგომაა, ჩიტები წვიმაში მიფრინავენ, აბლაბუდა სველია, ჩვენთან კი გაზაფხულია. მკითხველის შურსა მსჭვალავდა ლენას, გეგონებოდათ ის წყლის გემო იყურებო.

- მე ვე არ მიგულისხმია. მაინტერესებდა თქვენ როგორ ცხოვრობთ იქ?

- ცხოვრება ავადმყოფურია. ჩემი ყოველი მოძრაობა შეცდომაა. ასევე ჩემი ყოველი სიტყვა და ყველა ამ შეცდომისათვის საკადრისად ვისჯები... ჩვენი მომავალი უსაზღვრო უფილიობას ნაბაგას, ადამიანი კი ლოკოინას მსგავსია, მისი ლორწოვანი წარსული უკან რჩება, როგორც გამჭვირვალე ნაკვალევი, მომავალი კი სახლივით აქვს მხრებზე შემოადებული, იმ სახლივით, რომელშიც ღამე უნდა შეძერეს დასაძინებლად...

- შო, ეგ კარგად გამოგივიდა... მაგრამ არც ამაზე გეკითხებოდი. მართალია, რომ თქვენთან ახლა ომია, ბომბები ცვივა და აღარ არის ტელეწინაა უკვლემი და ხიდები ნოცი-სადმი?

- დიას, ეს მართალია.
- დაღუპვა ვინმეს შეუძლია?
- შეუძლია.
- შენც?
- ყველას.
- არ დაბრუნდე იქ. დარჩი ჩემთან ლამის გასათევად.

ჩემს მოთხრობაში, აქ უსაფრთხოოდ იქნები. მან გაიცინა. ქალმა მისი ხელი ჩაბღვუჯა და იმთავითვე იგრძნო, რომ მისი ხელი თანდათან იზრდებოდა. ის გაიზარდა, მერე კიდევ უფრო გაიზარდა. მერე ქალმა იგრძნო, რომ იმ ხელისგულზე, რომლითაც მამაკაცის ხელს ეხებოდა, ულვაში ამოუვიდა. მკითხველმა აკოცა ქალს და როცა მასში შეაღწია, ქალმა იგრძნო თავის სხეულში კაცის გულისფეთქვა.

მერე ორივემ დაიძინა. ძილში კაცი ქალისკენ მიიწეოდა, ლენა უკვე სანოლის კიდევ იწეოდა, რომ არ ჩამოვარდნილიყო, სანოლს მოუარა და მეორე მხარეს დანვა, მკითხველის ზურგსაკენ.

ქალმა გაიღვიძა, კაცი შინ აღარ იყო. ხუთშაბათს ის აღარ მოსულა. აღარც არასოდეს გამოჩენილა.

- რატომ არ მოდის შენი საყვარელი მკითხველი? - ჰკითხა იდამ ლენას ერთ-ერთ ხუთშაბათს.
- რატომ უნდა მოვიდეს? - ჩავერიე მე, რადგან ყველას ვატყობ სახეზე, ვინ ვისთან იკონცავა. ის არაჩვეუ-

ლებრივად იკონცევა, - დაემატე, - ლენამ კი კოცნა არ იცის. რა უნდა აკეთოს მან აქ? მოდი, ახლა დაგუფახოთ რომელიმე მკითხველს და პავლე ბორენისა შევთავაზოთ. პავლე მას ნამდვილად მოეწონება და ლენას კავალერით თუ არ აითესება...

- შეიძლება ჩვენი მკითხველი დაიღუპა და იმიტომაც აღარ ჩაის, - განაცხადა ჩაფიქრებულმა ბორენისამ.

ლენა შეცბუნდა. საღამოობით ზოგჯერ იხსენებდა ბოლომდე არმოთხრობილ ფილმს და კონცის გემოს, რომელიც მკითხველმა ჩაჭოვა მასში. ლენა იხსენებდა მის მოხედვას, რომელიც რამდენიმე ფერის იყო! ყვითელი, ცისფერი, მწვანე, წითელი, შავი. ხანდახან კი ჩურჩულებდა:

- როცა მოდის ვახშობის დრო, იყავი კეთილი და იჭიქე ჩემზე. ეს ჩემთვის საკვირი იქნება, დილით კი, საუზმეზე, გამიღიმე...

* * *

ზამთარი მიწურა, ლენა უკვე შვიდი თვის ფეხბმბი იყო, ბუნობდა თავის ნაილში პატარა არსების ფეფქვას. ლენა გედნეოდა იყო, კომპასის ისარს ჰგავდა, რომელიც სწორ მიმართულებას აჩვენებს. და აქ რადაც საოცრება მოხდა. ლენამ პირველად ნახა თავის სიცოცხლეში სიზმარი. მას ესისზმერებოდა ღამე და ღამეში დატრიალებული უზარმაზარი ბორბალი განათებული და გაბრწყინებული. ბორბალი კარუსელივით ბრუნავდა ლენამ გამოიღვინა და იგრძნო დიდი სიხარული. "ზედნიერება ერთადერთი რამ არის, რასაც არ შეიძლება ფასი დაედოს, - გაიფიქრა ლენამ. ამის გაფიქრება იყო და მასში ბავშვი შეიკრა. ამ მშენიერმა, ოდნავ საკრძნობმა მოძრაობამ ლენას გულუცხად აზრი, რომ სიზმარი მან კი არ ნახა, არამედ მისმა აზრმა.

რადგან მკითხველს ბოლომდე არ მოუყოლია ფილმი, ლენას არ შეიძლება ცხოვრობდა, რომ მასში მძინარე ბავშვი სიზმარში "შესამე კაცის" დამაგვირგვინებელ სცენას ხედავდა. ეს იყო ის ბოლომდე არმოთხრობილი ფრაგმენტი, რომელიც მკითხველმა ნაილო და რომელშიც თავისი თესლი ჩაჭოვა...

თარგმანი ანდრეა ბუპინიძის

პირველი სიყვარული

ჩემს წარმოსახვაში დღესაც ისევე ცხადად ვხედავ მას, როგორც მაშინ ვხედავდი, პირველი შეხვედრისას. ეს იყო ბრუკლინის აღმოსავლეთი ოლქის საშუალო სკოლაში; მასსოვს, დერეფანში შეხვდით ერთმანეთს. ის ერთი საკლასო ოთახიდან მეორეში მიდიოდა, - ჩემზე ოდნავ დაბალი, მკერდასვც, კეთილანაგი, აპრობითელი, თავადურილი, ამაყი, გამომწვევი. ყოველივე ამის მიღმა უცნაური, მშფოთვარე სიმორცხვე იმალდებოდა. მას ჰქონდა მოღიზიანი ტუჩები და დამაბრმავებლად თეთრი კბილები. მაგრამ უპირველესად თვალში გვეცემოდა მისი მზურნა და თმები - სიდრიდანა, ოქროცურვილი, კეფახე ნიჟარისებურად მჭიდროდ შემოგვირისტებულნი. ამისთანა ქერა თმის ბზინვას მხოლოდ საოპერო თეატრში თუ ნახავდი. თვლები ცისფერი და გასხივოსნებული ჰქონდა, თმის ფერთან შეხამებული. შეუვაკული ღანკები უმშენებდა პირისახეს. თექვსმეტი წლის ასაკში არც ისე დარწმუნებული იყო თავის თავში, როგორც ერთი შეხედვით ჩანდა, მაგრამ თანავალსათა შორის აუცილებლად გამოარჩევდით, როგორც გამოვარჩევთ ხოლმე მათ, ვისაც ძარღვებში ცისფერი სისხლი უღუღს (ესევე და ყინულეთი ცივი-შეთი, კინალამ ნაამოცდა).

აი, ამ პირველმა გამოხედვამ მუსხლები მომიკვცა და კინალამ მართლა წავიტეცი. მისი სიღამაზე არა მარტო მანცივირებდა, არამედ მანამდე არნახულ შიშსაც მინერგავდა. არცკი ვიცი, როგორ მოვხახე ჩემს თავში ძალა, მივედი და რამდენიმე არაფრისმთქმელი სიტყვა წავილულულულე მხოლოდ ის მასსოვს, რამდენიმე კვირა დამჭირდა საიმიზად, რომ ამგვარი გამირობა ხელახლა ჩამედიანა. ერთი დეტალი სამუდამოდ აღმებეჭდა მასსოვრობაში: ყოველთვის, როცა უეცრად წაგანადებოდი ერთმანეთს სკოლის დერეფანში, ის წითლდებოდა. ჩვენი სასაუბრო ექსპრომტები სატელეგრაფო, სწრაფ რეგულირება წაგავდა. მე არაფერი ჩამრჩენია მისი ამ ნაუცხაბთვი წაგანადებობიდან. კინალამ დამაყინა იმის თქმა, რომ,

თუმცა თანატოლები ვიყავით, სკოლაში მე ორი კლასით ნინ ვიყავი მასზე ყოველთვის ანას, რა თქმა უნდა, არაკითარი მნიშვნელობა არ ჰქონდა, მაგრამ ჩემს წარმოდგენაში ეს წერილმანები ზებუნებრივ ძალას იძენდა.

ახალი დამთავრებული გვეკრამ საშუალო სკოლა, როცა რამდენიმე წერილით შევემთანეთ ერთმანეთს. საზაფხულო არდადეგებს ის ემზერი-პარკში ატარებდა (ნიუ-ჯერსის შტატი), მე კი ჩემს ჭაბანს ცემენტის კომპანია "ატლას პორტლენდის" ოფისში ვატარებდი. შინმობრუნებული, ყოველ საღამოს ბუზრისკენ მივისწრაფვოდი, სადაც ფოსტადან მიღებულ წერილებს აწყობდნენ, მაგრამ ამაოდ. მხოლოდ ერთხელ თუ ორჯერ გამიმართლა მთელი ზაფხულის მანძილზე. ეს გაჭიანურებული ტრფივლი მხოლოდ და მხოლოდ უიმედობას აღვივებდა ჩემში. დროდადრო, არცთუ ხშირად, ცეკვებზე მიხვდა მასთან შეხვედრა; ორჯერ თეატრში მივიატევე ისე მოხდა, რომ ერთი ხეირიანი ფოტოც კი არ მეღირსა, გულით რომ მეტარებინა და ზოგჯერ მალულად თვალი შემივლო.

თუმცა ფოტოს რა თავში ვიხლიდი, როცა მისი სახე მუდმივად ჩემი ცნობიერების შორიზონტზე კიაფობდა. ამ შესანიშნავი არსების ფიზიკური სიშორე საშინელ ტანჯვად მექცა, მესხიერება უფრო და უფრო მაგვიოდ ამქვანებდა მის წარუშლელ ნიშნებს. ჩემს წარმოდგენაში ამ გოგონასთან საუბრებს ვმართავდი. მისი სახლის ირგვლივ სიარული რიტუალად მექცა, შინმობრუნებული კი მისსავდ სახლს სიცარიელეში ამოვიყვირებდი და თან ხვეწნა-მუდარას ვატანდი, რათა დაიქმულ ადგილამდე მიეღწია. ამაში აქტიურობის ნასახიც კი არ იყო: ჩემთვის იგი ღმერთპატივით უსაზღვროებაში გახლდით დაზინადრებული. მე სულელმა ეს პატარა გოგონა ცის თალამდე ავტყორცნი და უბრალო მოკვდეთა მიწას არ გავაკარე. თუმცა ყველაფერი ჩვენი შეხვედრის პირველივე წამს გადაწყდა, მე არჩევანის საშუალება არცკი მქონია.

უცნაურია: გოგონას ჩემს მიმართ განწურვლობა, გულგრილობა ან მტრული დამოკიდებულება ოდნავად არ გამოუხატავს. ვინ იცის, იქნებ ისიც მდუმარად მოელოდა, რომ ჩემს ვენაში რაღაც მიჩიერი ნაპერკკალი განჩნდებოდა. იქნებ მის ფარული სურვილი ჰქონდა, მამაკაცური ძალა გამომეჩინა მის მიმართ.

წელიწადში ერთხელ თუ ორჯერ მედი თანავალსელთა სახლუმში გამართულ საღამომებზეც ვგახვედრებდა. ყმანვილით თავგერობაზე უკუაღმეს სცილდებოდა, იყო ცეკვები, სიმღერები, უაზრო თამაშები, რომელთა გამოილობითაც შეგეტლო ამოგერჩია სასურველი ობიექტი და ზნულ ოთახში ამოგერი მასთან ერთად თავი. მაგრამ მაშინაც კი, როცა გვესლოდა საშუალება, ჩავსევოდი ერთმანეთს და გადაგვეკონა, ჩვენი სიმორცხვე ჯოჯობად გვემოდდა ხელს. როცა ცეკვავდით, თავიდან ფეხებამდე ქრუნბტელი მივლიდა, ფეხი მერეოდა, რიტმს ვარუევდი და ჩემს გულისწარსაც შევებუნება ვუფლებოდა.

ერთადერთი რამ მრჩებოდა: ჰიანინოს კლავიშებზე გაშმაგებით ბრახუნი. ვაბრახუნებდი და თან ვკვირდებოდი, როგორ ცეკვავდა ჩემი გოგონა ჩემსავ

მეგობრებთან. ის არ მოსულა ჩემთან, არ წამომდგომია თავზე ზურგიდან, არ მოუხვევია მხრებზე ხელები, არ უთქვამს სხვადასხვა რაიმე ძვირფასი ბანალობა. ასეთი საღამოების შემდეგ საათობით ვვცდებ ქვეშავეტში, კბილებს ვაგრძობადობდი, ვჭვინინებდი, ბალიებით ვვმინავდი, ღმერთს ვვევდებოდი, იმ ღმერთს, რომლისაც უკვე აღარც კი მჯეროდა. არანორმალურად მინდადი, ჩემი რჩეულის და გულსისწორის თვალებში ჩემდამი მცირედი ყურადღების ნაპერწკალი მანც აკიაფებოდა.

და ასე, ექვსი თუ ხუთი წლის მანძილზე ეს ქალი ჩემთვის იმ მონაპოვრად დარჩა, რადაც პირველივე წუთებში იქცა, ე.ი. არაფერი შეცვლილა: მისი ხატი ჩემს თვალწინ მუდმივად ენთო. წარმოდგენაც კი არ მქონდა, ეს გოგონა რაზე ოცნებოდა, რას ფიქრობდა ანდა რას ესწრავოდა. ის ჩემთვის სუფთა ფიოთლი იყო, რომელზეც ყველაფერს აღებეჭდავდი, რაც თავში მომიდებოდა. რა ვიყავი მე მისთვის, უნდა მქონოდა კი რაიმეს იმედი?

ბოლოს და ბოლოს, დადგა გამომშვიდობების დღეც. მე მივემგზავრებოდი კვლურ დასავლეთში, ჩემი გულუბრყვილო წარმოდგენით კოვბო უნდა გაეშფაღებოდა. მიუხედავად მის კარებს და გაუთვდავად დავაჭირე ზარის ღილაკს თითი (შეგავსი გმირობა ორჯერ თუ სამჯერ ჩავიდანე). გოგონა ზღურბლზე აღიმართა - გამხდარი, გამოცვლილი, ჩემი თვალისთვის უჩვეულო, თითქოს ცოტა გაზრდილიც კი.

ის ოცდაერთი წლის შესრულდა; მეც ამავე წნის ვიყავი და უკვე ორი თუ სამი წელი იყო "ქვრივთან" დავდიოდი (მის გამო გაიქცევი შორეულ დასავლეთში, რათა ამ საზინელი შეშლილობისგან გათავისუფლებულიყავი). გოგონამ შინ არ შემომატივა, თვითონვე გამოვიდა გარეთ და ტროტუარამდე გამაცილა; ჩვენ იქ გავერდით და თხუთმეტი-ოცი წუთი სხვადასხვა რამეებზე ვსაუბრობდით. მე მანამდე გავაფრთხილე იგი, რომ გამოსამშვიდობებლად მივიდოდი და ჩემი გეგმაც ნაუცბათვედ მოვხაზე. ზოგიერთი სისულელე ბოლომდე უთქმელი და გაუშვლელი დამრჩა. გოგონამ იცოდა, რომ მე იგი მიყვარდა, ეს ყველამ იცოდა, მაგრამ "ქვრივთან" კავშირმა გამოიჩინა მისი რჩეული ადამიანების რიცხვიდან. ამ კავშირის გაგება მას უბრალოდ არ შეეძლო, რომ აღარაფერი ვთქვათ პატიებაზე.

საცოდავი სანახავი ვიყავი იმხანად! იმ მომენტშიც კი მეტი გამბედაობა და თავანწირვა მსურდა გამოიჩინა და ვერ შეეძლო. არადა, ჯერ კიდევ არ იყო ყველაფერი დაკარგული. ვიცოდი, მისი ნახვა აღარ შეიძლებოდა, მაგრამ მანაც ვერ გაგებედ მისთვის ბოლო კოცნა მეჩუქებინა. ამის ნაცვლად ჩვენ ერთმანეთს ხელი ჩამოვართეთ და რამდენიმე სიტყვით გავესაუბრეთ. და მე ნავედი.

უკან აღარ გამოიხსენადვს. თუმცა ერთი წუთითაც არ შემპარვია ეჭვი, რომ ის კარებთან იდგა და მზერით მაცილებდა. იქნებ იმას ელოდა, თვალს მიგფარებოდი, მერე კი დაცემოდა საწოლზე და გულამოსკვნილი იქვითინებდა? ამას ვერც ამქვენად შევიტყობ და ვერც იმქვენად.

ერთი წლის შემდეგ, როცა დასავლეთიდან სევდიანი და დაბრძენებული ჩამოვედი, რათა კვლავაც იმ "ქვრივის" მიმხიდეველ გარემოცვაში აღმოჩენილიყავი, რომელსაც გავეძევი, ჩვენ შემთხვევით ისევ შეხვდით ერთმანეთს. ეს უკვე მართლა ბოლო შეხვედრა იყო. ტრამვა იმი შევეფეთეთ ერთმანეთს. კიდევ კარგი, ერთი ძველი მეგობარი მახლდა, მასაც რომ კარგად იცნობდა, ისეთი; ამან გადამარჩინა დაბნეულობას და ფორიატს. რამდენი-

მე არცთუ აუცილებელი სიტყვის თქმის შემდეგ ჩემმა ნაცნობმა ზემოთხსენებულ უთხრა, ცუდი არ იქნებოდა, შინ რომ მიგენვიოთ. ახლა "გულსისწორი" უკვე გათხოვილი იყო და რაოდენ გასაკვირიც არ უნდა გეტყვნოთ, ჩემი "ქვრივის" საცხოვრებლის გასწვრივ ბინადრობდა. ჩვენ ავედით მაღალი ქვის საფეხურზე და შევედით მის ბინაში. მან გვაჩვენა, გულდაგულ დაგვათვალიერებინა ოთახები, ბოლის საძინებელშიც შევიძინა. მერე კი დაიმორცხვა და უაზრო ფრანა ნაპოხიროდა, რომელმაც დანასავეთ დამისერა გული. "აი, აქ კი - თქვა და ორადილიან საწოლზე მიგვითითა - ჩვენ გვძინავს". ამ სიტყვების წარმოთქმა იყო და ჩვენს შორის რკინის ფარდა დაეშვა.

ასეთი იყო ჩემთვის ფინალი. მაგრამ არცთუ მთლად ფინალი, რადგან მთელი განვლილი წლების მანძილზე ის მანაც ერთადერთ მიუწვდომელ, შეყვარებულ ქალად დარჩა ჩემს ცხოვრებაში. მის ცივ მოხმობულ, უზარმაზარ, გამჭვირვალე თვალებში მე ახლაც ვხედავ ჩემს უაზრო, მარტოსულ, მიუსაფარ, მოუსვენარ თავს. მე ვიყავი უარყოფლი მხატვარი და ადამიანი, სიყვარულში შეყვარებული, მუდამ აბსოლუტის მაძიებელი, მიუწვდომლისაკენ მიმსწრაფებელი. ისევე როგორც ძველად, რკინის ფარდის მიღმა აკიაფებული ამ გოგონას ხატი მკავიოდა და ცინცხალი და არაფერს შესწევს ძალა, დააბნელოს ან გააფერმკრთალოს იგი.

ინგლისურიდან თარგმნა
გმალა ოქმიძაძემ

ანაჟლ კრსკო

1935 წლის 13 იანვარს ფერნანდო პესოამ წერილი გაუგზავნა ადოლფო კაზახის მონტევიდოს, სადაც წერდა: "ჩემი ჰეტერონიმების სათავე ხასიათის ღრმად ისტორიული თავისებურებიდან მომდინარეობს". ეს სიტყვები პოეტის გარდაცვალებამდე რამდენიმე თვით ადრე დაიწერა (იგი იმავე წლის 30 ნოემბერს გარდაიცვალა). ამ ფაქტმა წერილის მნიშვნელობა ერთითად გაზარდა და საბოლოოდ გასცა პასუხი მრავალი მკითხველის ინტერესს პოეტის ჰეტერონიმებთან დაკავშირებით. როგორც თავად პოეტი აღიარებს, მას ბავშვობიდანვე იზიდავდა გამოგონილ, წარმოსახულ სამყაროში ცხოვრება, სადაც გარს არარსებული მეგობრები თუ ნაცნობები ეხებო. ეს იმდენად შთამბეჭდავი იყო, რომ პოეტის თქმით: "არც კი ვიცი, სინამდვილეში ვინ იყო რეალურად არსებული, მე თუ ისინი. დოგმატიზმი მსგავს შემთხვევაში (ისევე, როგორც ბევრ სხვა შემთხვევაშიც) უადვილოა".

ნათქვამის გულწრფელობაში ეჭვს ვერ შეიტან. ჯერ კიდევ 1919 წლის 10 ივნისს პესოამ ლისაბონიდან წერილი მისწერა ფსიქიატრებს - ვიქტორ და ანრი დიურვილებს, რომელთაც პარიზში, სენ-მერის ქუჩაზე ჰქონდათ კლინიკა. იგი ექიმებისგან რჩევას ითხოვდა თავის მომეტებულ მაგნეტურ შესაძლებლობებთან დაკავშირებით და დასძინდა: "ფსიქიატრების ერთი რომ ვილაპარაკოთ, ისტორიული ნევრასთენია მაქვს, მაგრამ, საბედნიეროდ, სუსტიად გამოხატული. ნევრასთენიული კომპონენტი ჭარბობს ისტერიულს და ამის გამო გარეგნულად არ ჩანს ისტერიული შტრისები - ტყუილის მოთხოვნილება, სხვების მიმართ ავადმყოფური დამოკიდებულება და ა.შ."

შეძლო თუ არა ისტერიულ ნევრასთენიას, რის მსხვერპლადაც მიიჩნევს საკუთარ თავს პესოა, დასაბამი მიეცა "გაორების თავშესაქცევი მოვლენისთვის", რაზეც ის მართო ბერიანის ყურადღებას ამხვლელებს 1913 წლის 1 თებერვალს დაწერილ წერილში, რომელსაც მსგავსადვე გაორებულ სონეტებს ურთავს, ალბათ, სპეციალისტების სამსჯელოა. ასეც რომ იყოს პესოსა დღემდე გამოქვეყნებული მთელი მექვიადრეობის სისტემური ანალიზი სრულიადაც არ ადასტურებს, თითქოს პოეტის ცნობილი, მრავალჯერ განხილული და განთქმული ჰეტერონიმია მხოლოდ შერეული ფსიქიკური ჯანმრთელობის აღსადგენად გამოყენებული თერაპიული ფანდია, ამიტომაც წერს 1916 წელს: "ჭეშმარიტებას ერთი კრიტიკურში აქვს - ადამიანის საკუთარ თავთან უთანხმოება".

მიგურუნდით დასაწყისს. ვცადით გავგრვეთ, სინამდვილეში რისკენ იყო მიმართული პიროვნების ნელ-ნელა, თანდათანობით გაორების პროცესი, რაც, საბოლოოდ, პესოსა ქმნილებებში საკუთარი ჰეტერონიმების მთელი გაღერეით გამოვლინდა.

"მოუსვენრობის ნივინს" პირველი რედაქციის ერთ-ერთ ულამაზეს და მტარჯველ ფრაგმენტში (იგი დასახელებულია "განმარტობის ყველაწარში" და 1913 წელს გამოჩნდა ჟურნალ "არნიჟი") მოქმედ პირებად - დეკადენტ პოეტებად - გვევლინებიან თავად ავტორი და ვი-დაც იდუმალი, გაურკვეველი არსება, საბოლოოდ რომ აღმოაჩენს საკუთარ ბუნებას: ესაა გმირის ქალური დამამატი, მისი მამაკაცური სულის მეორე ნახევარი. იორი წლის შემდეგ თავად პესოა დაწერს: "საკუთარი თავის განსაზღვრა? რაა ამაზე ადვილი: მე ქალური ტემპერამენტია და მამაკაცური გონება მაქვს". თუ ყურადღებას არ

**პოეტი-ჰეტირონიმეტი
და ფერნანდო პესოას
ახალი პორტუგალიური
წარმართობა**

მივაქცევთ ორსავე ტექსტში, განსაკუთრებით, პირველში, არსებულ ეზოთურულ მინიშნებებს (როგორც ცნობილია, პესოა ოკულტური მატერიების იმეათით ერუდიტი გახლდათ), მაშინ, ჩემი აზრით, დასკვნა ერთია: "ყველინარის" პასიური გაორება - პასიური, რამდენადაც პროტაგონისტის მეგობარი ქალი მოკლებულია საკუთარი აზრის წერილობით გამოხატვის შესაძლებლობას - ნინმსწრებია აქტიური გაორებისა, როცა ჰეტერონიმებს მინიჭებული აქვთ არა მხოლოდ კონკრეტული პიროვნებისთვის დამახასიათებელი შტრისები, არამედ გამორჩეული პოეტური ხმაც.

სანამ თითოეული ჰეტერონიმის განხილვას და იმის გარკვევას შევეცდებით, რამ უბიძგა პოეტს მათ შესაქმნელად, რომ ამ სახით მოვლენოდნენ ქვეყნიერებას, მკითხველს ერთ ღირსშესანიშნავ ფაქტს შევასწავნებ: ერთ-ერთმა ორეულმა - ალვარო დე კამოსმა პესოსაგან შთამომავლობით მიიღო გაორებისკენ მიდრეკილება. ეს ძალიან მეორე კვარტალში დაიბეჭდა ჟურნალ "ორფეოსის" მეორე გამოცემაში. ამ პოემაში იწინებო ალვარო დე

კამპოსის ავადმყოფური წარმოსახვით იგი ჯერ მეკობრედ გადაიქცევა, შემდეგ კი - მეკობრეების მიერ გაუპატიურებულ ქალად. მეკობრეებს შორის მამაკაცების გვერდით არიან ქალებიც. ვერ დავიჩვენებ, რომ ამ ორეულეზა და "ყვავილნარის" უმანკო მეგობარ გოგონას შორის ცხადი კავშირი არსებობდეს, მაგრამ ერთს შევნიშნავ: თუკი პესოს თავად არ შეუქმნია არც ერთი ქალი ჰეტერონიმი, ამ საქმისკენ უბიძგა არამადო კორტეს როდრიგესს, რომელმაც "ორფეოსის" იმავე ნომერში გამოაქვეყნა "ანონიმი პოეტის - უფრო სწორად, პოეტი ქალის - ლექსები, რომელიც თავს ვიოლანტა დე სინიეროსს უწოდებს".

როგორც ცნობილია, პესოამ საკუთარი თავი მრავალ პერსონაჟში წარმოადგინა, უმთავრესი მათ შორის სამია - ალბერტო კაიერო, რიკარდო რეისი და ალვარო დე კამპოსი. ჩემი აზრით, ამ ჰეტერონიმებზე უფირი (რაც სრულიადაც არ გამოირცხვას სხვისი სახელით წერის სხვა შესაძლო მოტივებს) სწორედ პესოს განსაცვიფრებელი და ნაყოფიერი შემოქმედების საფუძველში დევს. ყოველ შემთხვევაში, ამ აზრამდე მიყვავართ მისი განუყოფელი პოეტური ტრანსექტორიის ერთ ყველაზე გრძელ ეპიზოდს, რომელიც ზე-კამოენსის შესახებ წინასწარმეტყველებით (რაც დიდი კამათის საგანი გახდა) დაიწყო.

1912 წელს ფურნალ "არნივიში" გამოქვეყნებული სამი ესეხან შემდგარ ციკლში ახალგაზრდა პესოა წინასწარმეტყველებდა, რომ ახლო მომავალში პორტუგალიას მოეწოდებოდა ყველა დროის პოეტთა შორის უდიდესი პოეტი, თავისებური ზე-კამოენსი. მისი შემოქმედების ნყალობით, "პორტუგალიური სული ისეთი სიმაღლეს მიაღწევს პოეზიაში, რასაც უკვე მიაღწია ფილოსოფიაში". ფილოსოფია, რომელსაც პესოა ასხენებს, იყო ტრისეირა დე პასკოაჟის საუდოზიზმი, თავისი ნაციონალური ხასიათის მისტიკით, პაციფიზმით, კულტურისკენ მიდრეკილ-

ებით და ყოველივე ეს კი ლიტერატურული მიმდინარეობა "პორტუგალიური რენესანსის" მასწარვლებელი იყო. ამ იდეოლოგიური მიმდინარეობის პარალელურად, პესოსას თქმით, ვითარდებოდა პოეზიაც. ამ მხრივ ყველაზე არსებითი და ახალი იყო "გარემოში არაქაურის ძიებები", სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მისი რელიგიური ხასიათი. აღსანიშნავი და მნიშვნელოვანია ის, რომ მსგავსი პოეზიის რელიგიურობაა სწორედ ახალი - იგი გადადის "პანთეისტური თვისების ტრანსცენდენტალიზმში". პესოა ახალი ნაბიჯისთვის ემზადება. იმავე 1912 წელს იგი "წარმართული ხასიათის" რამდენიმე ლექსს წერს. მართალია, ამ საქმეს შუაგზაზევე მიატოვებს, მაგრამ კახაის მონტე-იროსადმი მიწერილ წერილში ამბობს: "და მაინც, ჩემში, თითქმის გაურკვეველ წყვილად, გამოსახა ვალდის მკრთალი პორტრეტი, ვინც ეს სტრიქონები დაწერა (აი, ასე, ჩემთვისაც სრულიად მოულოდნელად, მოველინა ქვეყანას რიკარდო რეისი)". როგორც დავინახეთ, ჰეტერონიმი ჩანასახზევე ღრმად იყო დაკავშირებული ახალი წარმართობის იდეასთან და, ჩემი აზრით, ეს არის მთავარი.

1914 წლის 8 მარტს პესოა ერთი ამოსუნთქვით წერს ოცდაათზე მეტ ლექსს, რომლებშიც მამინათვე შეიცნობა ალბერტო კაიეროს - მის ჰეტერონიმთა შორის უპირველესის - ნაწარმოებთა სული. ამ ლექსებმა თავად პესოაზე ისეთი ზემოქმედება მოახდინეს, რომ მათი გავლენით მალევე შექმნა ცნობილი პოემა "ირიბი ნეიმა". ამ ფაქტმა და პესოას გვიანდელმა აღიარებამ, რომ კაიერო იყო არა მხოლოდ კამპოსისა და რეისის, არამედ თავად მისი მოძღვარი და დამრიგებელიც, დადასტურა ყოველ დე სენის თეზისი და პოეტის მთელი შემოქმედების ჩამოყალიბების ნაკივებიც, რომ: პესოამ-საბოლოა შეინარჩუნა თავისი წარმომავლობითი გვიარ-მართალი, მაგრამ თანდათან იმ ბუნების (ლიტერატურული) ფიგურად ჩამოყალიბდა, როგორც მისი ჰეტერონიმები გვევლინებია.

იმავე წელს გამოჩნდა მისი ორი მთავარი პერსონაჟიც: ალვარო დე კამპოსის პირველი ლექსი - "ოპიუმის მწველი" - მარტში დაიწერა, ხოლო რიკარდო რეისის პირველი ოდა 12 ივნისითაა დათარიღებული. ინტერსამოკლებული არ იქნება იმ ფაქტის აღნიშვნა, რომ რეისი - პესოს პირველი ჰეტერონიმი - თავის პირველ ნაწარმოებს (ავტორის თამაში თუ აყვევებით) უკანასკნელი წერს. ვფიქრობ, პესოას ყველაზე უფრო ამ შემთხვევაში გაუჭირდა დეპერსონალიზებმა. როგორც მოვიანებთ თავადვე აღიარებს, რეისი იყო ის პოეტი, როგორც თავადვე უნდადაც ყოველიყო.

სანამ პესოას ჰეტერონიმების პოეტურ პიროვნულობაზე ვისაუბრებთ (ცალ-ცალკე, როგორც მისი (მათი საერთო შემქმნელის) ერთიანი, მთელი შემოქმედების წინააღმდეგ, რამდენიმე სიტყვით ყურადღებას მივაქცევ იმ გრძნობად პოეზიას (სენსაციონიზმს), რომლის წინასწარმეტყველი და მასწავლებელი კაიერო გახლდათ. სხვა ჰეტერონიმები ყველა თავისებური მანერით მისდევდა მის პოსტულატებს. სენსაციონისტური პოეტის შესახებ პესოსა შეხედულებები 1914-1916 წლებით თარიღდება. სრულიადაც არ არის შემთხვევითი, რომ სწორედ მომდევნო წელს გაჩნდა მისი პირველი ჩანაწერები ახალი პორტუგალიური წარმართობის თემაზე. "წარმართობა გრძნობად რელიგიაცა", - წერდა მაშინ პესოა. პოეტს სენსაციონისტური ნაწარმოებების მთელი ბიბლიოთეკა ჰქონდა ჩაფიქრებული არა მხოლოდ პორტუგალიურ ენაზე, არამედ ინგლისური თარგმანითაც. მაგრამ ეს გვგმა, პესოსას

სხვა მრავალ ჩანაფიქრთან ერთად, განუზოროცილებელი იქნა. ამ ჩანაფიქრთან ახლის მდგომარეობა, მაგრამ ასევე დასაბარებელი განზრახვა იყო საერთო სათაურით - "ახალი პორტუგალიური წარმართობა" - გამოქვეყნებული კავიროს და რეისის თხზულებები, ასევე, შტეტერონიმ-პროზიკოს ანტონიო მორის ნიგნები - "ღმერთების დაბრუნება" და "წარმართობის საფუძვლები". ორივე ამ ჩანაფიქრთან დაკავშირებით და კავიროს ლექსებისთვის დაწერილი რეისის წინასიტყვაობის გამო პესოსა ჩანაფიქრების მთელი სერია შექმნილი. ამ ჩანაწერში ამომწურავად ჩამოყალიბდა ახალი პორტუგალიური წარმართობის მისული გაგება.

ამ შენიშვნა-ჩანაწერების მიხედვით, ახალი წარმართობის მთავარი მოწინააღმდეგე მეტერიალიზმშია, რომელსაც "სამყაროს წინაშე ადამიანის გრძნობადი შესაძლებლობები მინიმუმამდე დაჰყავს და უკუდღერსაც უკუდად ესპის ესეთიკა, ვინაიდან საგანთა უზენაესი სიცოცხლის ცხოვრებაზე უარს ამბობს". ამასთან, ნეონარმართობის ფილოსოფიური იდეები არ შემოიფარგლება მეტაფიზიკის ამა თუ იმ ნიარსახეობით. იგი "შზადაა დაუშვას ნებისმიერი მეტაფიზიკა ისევე, როგორც წარმართი ათავებს თავის ვრცელ პათიონში ნებისმიერ ღმერთს". ახალი წარმართობის მიზანია ბუნების მისული შერქმევა პოეზიის საშუალებებით გამოხატოს, "მისდღის მხოლოდ ამ გრძნობის სიმძაფრეს, მიუხედავად იმისა, როგორია მისი მეტაფიზიკური საფუძველი. ბუნების ცალკეული მდგომარეობა ერთი სახის მეტაფიზიკას მოითხოვს, სხვა მდგომარეობა - სხვა მეტაფიზიკას". ზემოთქმულიდან ბუნებრივად გამომდინარეობს დასკვნა: პესოს ძირითადი შტეტერონიმიდან თითოეული მათგანი თავისებურად, სხვებისგან განსხვავებულად ქადაგებს წარმართობას, თუმცა ერთმანეთთან უმჭიდროესად არიან დაკავშირებული. ამ განსხვავებულ მრწამსს პესო არა მხოლოდ თავისი შტეტერონიმების ლექსებში ასახავს, არამედ მასზე თეორიულადაც მსჯელობს პროზაში. ამით დეპერსონალიზების პროცესში ზღვარს მიაღწია, მიუხედავად პესოს დიდი ნიჭისა და წარმოსახვის გასაოცარი შესაძლებლობებისა. ამ ნიჭის წყალობით შექმნა პოეტმა ისეთი გმირები, რომლებიც "მისი ფიქრებით არ აზროვნებენ", მაგრამ, დრამატული ხელოვნების კვალობაზე, საკუთარ აზრებს სრული გულწრფელობით გამოხატავენ. აქედან მომდინარეობს სახელწოდება "დრამები სახეებში", - ასე უწოდა პესომ მთელ თავის შტეტერონიმულ ლირიკას.

ამ "წარმართული სკოლის მამა და ფუძემდებელი, როგორც პესოა უწოდებდა, იყო ალბერტო კავირო, რომლის ნიგნის შესახებაც რიკარდო რეისი მოგვანიებით წერდა: მასში განსხვავებულია ძველი ხალხების მთელი სისადავე, სიდიადე და მგზნებარება. მის მიერ ღმრის საპირისპიროდ შექმნილი ბალზამად გეისსამს იმას, რაც ოდესღაც უბრალო სიახლედ მოწინააღმდეგებდა". კავიროს შემოქმედება სრულად ადასტურებს პესოს მიერ შერქმეულ სენსაციონისტის ტიტულს - იგი მხოლოდ ნამდვილ გრძნობებს ემყარება და თავს არიდებს ყოველგვარ განზოგადებას თუ განყენებულ მსჯელობას. როგორც პესოა წერდა: "Porque o unico sentido das coisas, e elas nao terem sentido oculto nenhum". სხვაგვარად რომ ვთქვათ, საქმე ეჭება წარმართულ რწმენას, რომელიც წინ უსწრებდა ფილოსოფიურ ცნებას ღმერთების შესახებ, რომლებიც მართალია მხოლოდ წარმოსახვაში, მაგრამ ცხოველყოფილ გავლენას ახდენენ საგნებზე.

რიკარდო რეისის სწამს "ძველი ღმერთების ობიექტურობისა და აბსოლუტური რეალობისა", მაგრამ აღიარებს, რომ ამ რწმენას იგი კავიროს ლექსებს უნდა უმადლოდეს. თავად მისი ლირიკა ყველაზე კეთილშობილი და ამაღლებულია, რაც კი პესოს შეუქმნია. მასში ცხადად ჩანს შორააციოსის ზეგავლენა, მაგრამ ყოველგვარი მონური მიმბაძეულობის გარეშე რეისის წარმართობა ბერძნულ-რომაული კლასიციზმია, მას მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება პესოს შტეტერონიმთა განონასწორებულ სისტემაში.

ვალირებთ თუ არ ვალიარებთ კავიროს აღზრდილს, სახელად პესოს ერთ-ერთ შტეტერონიმად, მისი ლექსები სამ ძირითად შტეტერონიმთან ერთად, ერთ მთლიანობას ქმნიან, რაც ამ შემთხვევაში, ყველაზე მნიშვნელოვანია. "დაცემის ხანის წარმართი, შემოდგომის ფამის სილამაზისა", - წერს საკუთარ თავზე დრამის ეს პერსონაჟი და იქვე "იუღან განდგომილს სინკრეტულ წარმართობას" თავისად აღიარებს. მის სიტყვებს რიკარდო რეისი განმარტავს: "სინამდვილეში ამ იმპერატორს წარმართობის აღდგენა სურდა უბედრუც ეპოქაში, როცა წარმართული გრძნობები უკვე წარსულს ჩაბარდა, შემორჩენილია მხოლოდ ღმერთების გარეგნული თავყვანისცემა, ცრურწმენა, რაც ქრისტიანობისთვის უფრო ტიპურია, ვიდრე ამა თუ იმ წარმართული genus-ისთვის. მინიფესტი, ერთი მხრივ, იძლევა ქრისტიანობას mailre lui, რითიც გაჯერებულია პესოს მრავალი პოეტური სახე, მეორე მხრივ - ნათელ წარმოდგენას, რომე მან გადანყვიტა წარმართობის აღდგენა იმ ეპოქაში, რომელიც სრულყოფილად არ მიესადაგება მსგავს წამოწყებას.

მეორე ვიზალი

კალვინოს რომანები

წარმართობის განვითარების შესავსებელი სამი ეტაპი - მისი პრესტიჟობა, პერმულ-რომაული ფეხა და კლასიკური ეპოქის დამაგვირგინებელი სინკრეტიზმი - თვალნათლივ აისახა ალბერტო კაიროს, რიკარდო რეინსისა და პესოა ele mesimo-ს ლექსებში. ალვარო დე კამპოსი სხვებთან შედარებით თითქოს ფერმკრთალად გამოიყურება, სინამდვილეში კი ყველაზე გამოკვეთილი ფიგურაა სენსაციონიზმის ალზრდელთა შორის. თუკი სენსაციონიზმი, პესოსა ფორმულირებით, არის "ესთეტიკაში მისი წარმართობის მთელი ბრწყინვალეობა", მაშინ კამპოსი ნამდვილი წარმართია. მაგრამ რაგვარია ეს წარმართობა? კამპოსის ლექსების და განსაკუთრებით პოემა "მაგნიფიკატის" მკითხველი ხვდება, რომ მას სწამს გარდასახვის და იდეის შემოქმედებითი ძალის, მატერიალური სამყაროს ამ არამატერიალური წინასახეებისა, რომლებიც შეიძლება პლატონის ტრადიციებამდე და შერმეტრიკოსებამდე ავიყვანოთ. ეს აახლოებს ალვარო დე კამპოსს თეოსოფიასთან - რწმენის სისტემასთან, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია მისი თანამედროვე სხვა პოეტებისთვის, და სინკრეტულ სწავლებასთან, რომელიც ანტიკური წარმართული მემკვიდრეობის ინტელექტუალურად უფრო ღრმად გააზრებულ მრავალ ელემენტს მოიცავს. კამპოსი ამით ამთავრებს და კიდევ ერთხელ გამოკვეთს წარმართობის განვითარების იმ ხაზს, რომელიც კაირომ დაიწყო და რეინსმა და პესოა ele mesimo-მ გააგრძელეს.

იმისათვის, რომ წავიკითხოთ და ისე გავიგოთ პესოა, როგორც თავად ხედავდა საკუთარ თავს და როგორც სურდა, მისი ნაწერები წავიკითხოთ და გავიგოთ, როგორც ჩანს, არ კმარა მისი ჰეტერონომიის სერიოზულობისა და გულწრფელობისადმი უბრალო ნდობა. საჭიროა, ყოველთვის გავეთვალისწინოთ ნეონარმართული რწმენის ყველა ელემენტი და ვარიანტი, რაც დამახასიათებელია მისი გმირებისთვის ("დრამები სახეებში"). ეს გმირები შექმნილია იმ პოეტის მიერ, რომელიც ზე-კამოუნსის მოკლინებას წინასწარმეტყველებს და ამით საკუთარ თავზე საუბრობს, რომელსაც ეყო ძალა, საკუთარი თავი გადაენახილებინა მთელ წყება ჰეტერონომებში და რომელმაც ეს ჰეტერონომები ისეთი სიხადით წარმოადგინა, რომ მათ რეალურ არსებობაში ძნელად თუ ვინმე შეიტანს ეჭვს.

თარგმანი
მისი რომანებისა

მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების მომენტთან (1945) ვიდრე კორეასთან ომის დაწყებამდე (1950) ამერიკულმა და დასავლეთევროპულმა ხელოვნებმა არნახული აყვავება განიცადა. დავასახელებთ თუნდაც უ.ჰოლდენის მოთხრობათა კრებული "მშფოთვარე საუკუნე", კარსონ მაკკალდერის ვრცელ მოთხრობას "რა ნახეს თაფლისფერმა თვლებმა", პოლ ბოულზის "ზეციის საფარველქვეშ", ტენესი უილიამსის პიესას "ტრამვაი, სახელად "სურვილი", ტიუდორის ბალეტებსა და ბერნსტაინის მუსიკას. ეს იყო შესანიშნავი წლები. ცივი ომი მხოლოდ ოდნავ თუ იგრძნობოდა, ხოლო ახალგაზრდა ვისკონსინელ სენატორს ძირითადად სპირტიანი სასმელებისა და ახალგაზრდებზე თვალყურის დევნების პრობლემები ალევებდა. იმ ბედნიერ დროს ამერიკელ მწერალს შეეძლო, უზრუნველად ეცხოვრა ევროპის ძველ ქალაქებში - ადგილობრივ ვალუტასთან შედარებით, დოლარი ძვირად ფასობდა.

ოცდაექვსი წლის წინ რომში ჩავედი. პირველი შობაქმედილებები: წითელი გლიცინია ფორუმზე. შეშვარი თხის ხორცი ტრატორიაში. სემულ ბარბერი ამერიკულ აკადემიაში. ჰაროლდ ექტონის სინაწული იმის გამო, რომ ჩვენ, ბარბაროსები, მის ევროპაში ვიწყობოდით. ფრედერიკ პროკოსკი ნამტვრევს შეექცევა რესტორანში. ქუჩებში ავტომანქანები არ ჩანს. იქ ნებისმი-

ერი ტრანსპორტი რომ ყოფილიყო, ტენესი უილიამსს დიდა ხის ნინ დაქრძალადვე პროტესტანტული სასახლა-ოზუ. უილიამს უამის საჭესთან იჯდა, თუმცა ამაყად ამბობდა, ცალი თვალით თითქმის ივრადფერს ვხედავ; ნითელ შუქზე მინჯას არ აჩერებდა, ხოლო ტროტუარს ქვიშვანის ქვედა ვერ არჩევდა.

საავადმყოფოში მივიდა და ჯორჯ სანტაიანა მოვიწახულე. ხალაოში ჩასვალს, გადილილი საყულოდ გაძვალებულთა კისერი უჩანდა; ეს გენიალიური პიროვნება არაფრად აგდებდა თავის სიყრუეს. "მე ვილაპარაკებ, თქვენ მისმინეთ", ცულუატი ღმილი; მოეღვარე შვიი თვალები - სანტაიანა ძალზე წაავადა ბებიანებს, რომელც სიმბერეში გამელოტდა.

"ნახეთ თუ არა ჩემი ახალგაზრდა მეგობარი, რომერტ ლულოვი?" არა-მეთქი, ვუპასუხე. "მწლია, იყო ლოუელი. ბოსტონიდან. ახალმოქცეული კათოლიკე?" შავ თვლებში ბოროტი ნაპერწკალი ავიკადა. "და, აგრეთვე - პოეტისო, ჩემო კარგო! ახლა მითხარით, ვინაა მისტერ ედმუნდ უილსონი? ის ჩემ სანჯალად მოვიდა. მგონი, ძალიან ყოყოყა ვინება. თქვენ მიერ გამოვხადე ნიგნს სათუთად ვინახავო, მითხრა. ვუპასუხე, რომ არაფერი გამიგზავნია. მან კი - ნამდვილად არ ვტყურო, განაცხადა, და ძალიან გაბარაზდა. შევეცადე, ამესხა, რომ არავის რუგზავნი ნიგნებს. მაგრამ მოვკვანებით გამახსენდა: ვუვსაც ამერიკულმა არმიამ გავგვათვისაფულა - რა ბედნიერება გავგრძობინებთ თქვენმა დანახვამ?" - სანტაიანამ ალერსიანი მზერა მესროლა (ჯერ კიდევ გატუცული ხაკი ელვს?), მაორმა, ძალიან აებარამა ცაცმა, ჩემი უამრავი ნიგნი მომიტანა და მაიძულა, მათზე წარწერები გამეკეთებინა... სასხურად ამას, იმას... შემეშინდა და დავემორჩილე. ალბათ, ერთ-ერთი ნიგნი მისტერ უილსონისთვის იყო განკუთვნილი".

პალატაში მხოლოდ მის მიერ დანერლი ნიგნები ეწყო - და ტონიბის ახლანამ გამოქვეყნებული "სტიორია", რომელსაც სანტაიანა უწყველო მანერი კითხულობდა; თავდაპირველად მან ყდა მოავლიჯა ნიგნს, შემდეგ კი ნაწილ-ნაწილ დაშალა. ყოველი ნაწილის ნაკითხვისას სანაგვე კალათაში ყრიდა ფურცლებს. "რა მაღალფარდოვანი ქიდაგებებია!", შენიშნა სანტაიანამ ტონიბის შესახებ და დასძინა: "მაგრამ შენიშნებს არა უშავს".

სანტაიანამ თავისი ნიგნი მომიძღვნა და მინანერში, თავისი სახელის ნინ ჩოთ ჩაამატა. "ამას თითქმის არასოდეს ვაკეთებ", თქვა მან, თან შემთავალიერა. "ასაკთან შედარებით, გაცილებით ახალგაზრდულად გამოიყურებით, რადგან თავი, ტანთან შედარებით, მომცრო გაქვთ". ეს იყო 1948 წელს, როდესაც ამერიკელი დამპყრობლები ცხოვრობდნენ რომსა და პარიზში და დასეირნობდნენ ქუჩებში, სადაც იშვიათად თუ ნახავდით ავტომანქანებს.

იმ შორეულ დროს ახალგაზრდობის ადამიანები ლაპარაკობდნენ რომანებსა და რომანისტებზე, ისე, როგორც ისინი ამაჟამად მსჯელობენ კინოფილმებისა და რეჟისორების შესახებ. დღევანდელი ახალგაზრდების აზრით, მე ვაზვიადებ, მაგრამ მაშინ რომანისტები ფასობდნენ და, კერძოდ, დიდი პოპულარობით სარგებლობდა იტალიური რომანი. რაც შეეხება ამერიკელ მწერლებს, რომსა და პარიზში ისინი არ ხვდებოდნენ თავიანთ კოლეგებს. ჯერ ერთი, იტალიელებმა მხოლოდ მაშინ დაიწყეს დოს პასოსისა და სტეინბექის კითხვა - მათი თხზულებები არ ითარგმნებოდა ფაშისტთა ბატონობის დროს. ამას გარდა, მარტოოდნ რამდენიმე იტალიელი მწერალი მეტყველებდა ან კითხულობდა ინგლისურად, - ხოლო ამერიკელ მწერლებს მაშინ (ახლა ეს იშვიათობაა) თავი მოჰქონდათ იმით, რომ მხოლოდ ინგლისურად ლაპარაკობდნენ.

კარგად მახსოვს, როგორ წავანყდი იტალი კალვინოს ნიგნს 1948 წელს. იტალიელი კალვინი-მეთქი, გავიფიქრე,

და დავიმხსოვრე მისი გვარი. გამიკვირდა, რის შესახებ უნდა დავერა კაცს, რომელსაც იტალი კალვინი ერქვა. თვალს გადავავლე მის პირველ რომანს, "Il sentiero dei nidi di ragno" (1947). ლოგურელ პარტიზანთა შესახებ იყო დაწერილი. ნიგნი თავის ადგილს დადევ. დამამახსოვრდა, რომ ავტორი ჩემს იმეო ნლით უფროსი იყო და ტურინში ცხოვრობდა.

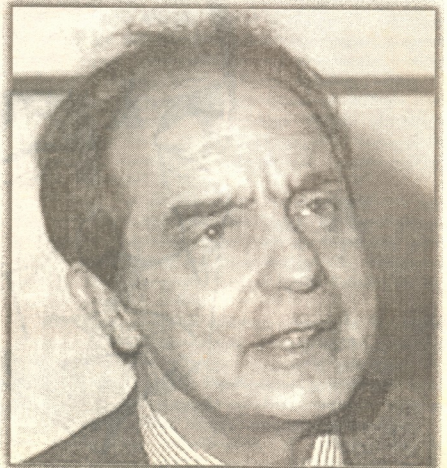
კვასელი წლის განმავლობაში ნავიჯოვე კალვინოს ყველა ნაწარმოები. დავიწყე რომანი, რომელიც 1948 წელს მხოლოდ გადავთარგმნე ის ახლა თარგმნილია სათაურით: "ბილივი ომობათა ბუდეებისკენ".

კალვინოს პირველი რომანი, გულწრფელად რომ ვთქვათ, უქსიტყვაობით გამოირჩევა. ამასთან, მასში შემინჯნა მსოფლებების უწყველო ენერგია: სინამდვილის დეტალებზე გულმოდგინედ დაკვირვების უნარით კალვინო უილიამ გოლდინგს ნაავკას. გოლდინგის მსახლად, მან იცის, როდის და როგორ აღწერილს მოქმედება, ლანდშაფტი, სულიერი მდგომარეობა. გოლდინგის "შეღში" დაბზარული სამრეკლო იმდენად რეალურად წარმოგვიდგება, რომ მკითხველი გრძობს კირის ხსნარის სუნს, ხედავს მჭრის ნაწილაკებს, შიშობს, რომ არ ჩამოცვივდეს დაუდევრად დანყობილი ქვები. კალვინოც ამავე მანერით მოვითხრობს ლიგურიაში, სან-რემოს მახლობლად მცხოვრები ბიჭის, პინის თავდაცხასავლს (თუმცა კალვინო სან-რემოში გაიზარდა, მაგრამ ის დაბობდა კუბზუ-ამის შესახებ, ჩვეულებრივ, ღმწან კალვინოს ამერიკელი გამომცემლები, ალბათ, ამ ბუნდავის კუნძულის დაპყრობის უკანასკნელ უღლდო მცდელობასთან დაკავშირებით).

პინი ცხოვრობს თავის მესაც დასთან ერთად. ის მთელ დღეებს ატარებს უზადრუკ ბარში, სადაც სიმღერებით ერთობა და აბუნად იგდებს მოზრდილებს, ამ "ურჩხულებს". პინს არა შყავს ამხანაგები, რადგან "არ ეხერხება თამაში". ამასთან, ის ოცნებობს "მეგობარზე, ნამდვილ მეგობარზე, ვინც გაუტებს მას. მხოლოდ ამის შემდეგ აჩვენებს ის მეგობარს ადგულს, სადაც ომობათა ბუდეებია".

"ესაა ლორლიანი ვინრო ბილივი, რომელიც ბალახით დაფარულ ფერდობებზე მიიკლანება ნაკადულისკენ. იქ ომობები იკეთებენ ბუდეებს, რომელთაც აქვს პანანინა კარები, პანანინა მრგვალი კარები, რომლებიც შეიძლება გაიღოს ან დაიხუროს".

ამგვარი უსუსტი, თითქმის მცენერიული დაკვირვე-

ბები იცავს მწერალს სენტიმენტალობისგან.

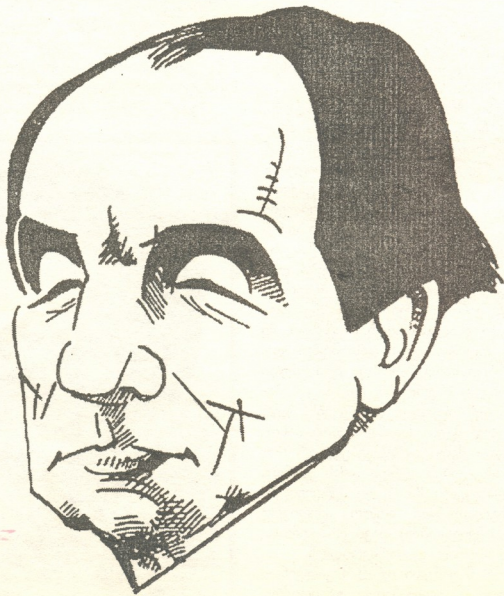
პინი უფროდებდა ლიგურიელ პარტიზანებს. ეჭვი არ მეპარება, რომ კალვინომ ყოველივე ეს გამოიკონა. ის წერს, როგორც ახლომხედველი მწიგნობარი, რომელმაც დაკარგა თავისი სათვალე. მწერალი ახლოდან აკვირდება საგნებს, ხოლო ომის სცენებსა და შორეულ ლანდშაფტებს ბუნდოვნად ხედავს. თუმცა, ახლომხედველი ახალგაზრდა ლიტერატორის ოცნებები შეიძლება უფრო რეალური იყოს შკოთხველისთვის, ვიდრე იმ უურნალისტ-რომანისტების რეპორტაჟები, რომლებმაც ყველაფერი ეს ნახეს და არაფერი უნახავთ.

კალვინო ახერხებს, ჩასახლდეს მგრანობიარე და სასტიკი ბავშვის სულში, მაგრამ მოზრდილი მამაკაცებისა და ქალების სახეები - მჭრქალი სილუეტებია. შემოქმედების მომდევნო ეტაპზე კალვინო თავის სამყაროში საეროთოდ არ უთმობს ადგილს მამაკაცებსა და ქალებს. ეს პირველი რომანი შთამბეჭდავია, მაგრამ - რამდენადმე ტლანქი. ნაწარმოების დაბლობებით ორი მესამედის წაკითხვის შემდეგ ვხვდებით, რომ ავტორმა გადაინაცვლა ორი კომისიის თვალსაზრისზე, თუმცა მათ მიმართ გარეშე თვალსაზრისის გამოყენება უფრო ეფექტური იქნებოდა. შემდგომ მთხრობელი კვლავ იცვლის პოზიციას და თხრობა წარმართება დახვეწისთვის გამზადებული მოლალატის პირით. ბოლოს მთხრობელის ფუნქცია ხელახლა ეკისრება პირს, რომელსაც, თურმე, მოუჭებნია მეგობარი. ესაა ახალგაზრდა პარტიზანი. ბიჭი მის ზეგავლენას განიცდის, ყოველ შემთხვევაში, სიმნიფის ასაკის მიღწევამდე. რომანის ბოლო აზნაცებს მსჭვალავს მომავლის იმედი და ხალისიანი განწყობილება. ამგვარად შეიძლება დაასრულოს ნაწარმოები მხოლოდ ადამიანთა მიმართ პესიმისტურად განწყობილმა მწერალმა. მაგრამ კალვინო, პინის ერთ-ერთი მეგობრის, "წითელი მელის" მსგავსად, იმ თაობის წარმომადგენელია, რომელიც ბავშვობისას

ილუსტრირებული ზღაპრებით იყო გატაცებული. ცნობიერებაში არც ისე მწიფელოვნად გააქარწყალა მისი წარმოდგენები.

1952 წელს კალვინომ გამოაქვეყნა "შუაზე გამობილი ვიკონტი" - იმ ტრილოგიის პირველი რომანი, რომელსაც მან "ჩვენი წინაპრები" უწოდა. ეს თხზულებები დანერვილია უატირის მიერ მეფე არტურის შესახებ შექმნილი რომანების სტილით. "შუაზე გამობილი ვიკონტის" მთხრობელი კვლავ ობოლი ბიჭია. ავსტრია-თურქეთის ომის დროს (1716) ბიჭის ბიძა, ვიკონტი მედარდო მტრის ნაღმმა შუაზე გააპო. ექიმებმა გადააჩრჩინეს და შინ გააგზავნეს ნახევარი ვიკონტი, რომელსაც ჰქონდა ერთი ფეხი, ერთი თვალი, ნახევარი ცხვირი, პირი და ა.შ. ნაწარმოებში მძაფრ ინტერესს აღუძრავს შკოთხველს. ნახევარი ვიკონტი ნამდვილი ნაძირალაა. მას სიამოვნებს მკვლელობა, ცეცხლის ნაკიდება, წამება. ვიკონტი ერთიანად გადაბუგავს საკუთარ ციხე-კოშკს და იმედოვნებს, რომ ხანძარს ემსხვერპლება მისი მოხუცი გადია სებასტიანა. საბოლოოდ ის აგზავნის ქალს კეთროვანთა კოლონიაში. ვიკონტი ცდილობს, მოწამლოს თავისი მძისწული. ის ვერ ისვენებს, სანამ ყოველ ცოცხალ არსებას შუაზე არ გააპობს.

"ნეტავ შემემლოს, თითოეული სულდგმული ორად გააპო", თქვა ბიძამეშმა და კონულსიორად დაკრუნხულ ნახევარ რაფეხას დანა დაარტყა, "რადგან მთლიანი ქმნილება, როგორც წესი, უმეცარი და ყვეფრია. როდესაც მთელი ვიყავი, ყველაფერი ჰაერივით ბუნებრივი და უაზრო მეგონა. მხოლოდ საგანთა გარეგნულ ნიშნებს ვამჩნევდი. თუ ოდესმე განახევრდები (და, იმედ მაქვს, ასეც იქნება, შესავე სასიკეთოდ, ჩემო პატარავ) მაშინ შენთვის მისანვდომი გახდებდა არა მხოლოდ ზოგადი აღქმა, რაც ერთიანი გონებისთვის უფლებაა. თუმცა, საკუთარი თავის ნახევარს დაკარგავ, მაგრამ ნახევარი არსების სი-

ცოცხლე გაცილებით უფრო მშვენიერია“.

გამომცემლის სარეკლამო განცხადება გვარწმუნებს, რომ “ესა თანამედროვე - გაუცხოებული და დასახიჩრებული ადამიანის ალგორითა. რომანს გააჩნია ღრმა ქვეტექსტი - პარადია ქრისტიანობაზე, რომელიც ურთიერთისგან მიჯნავს სიცივსა და ბოროტებას. ეს კი მხვილ-გონიერულიცაა და ნოვატორულიც“. მას ეს, საბოლოო ანგარიშში, ნაწარმოები მახვილგონიერული და ნოვატორულია. სინამდვილეში ის ქრისტიანობის კი არა, პლატონისა და ამ უკანასკნელის მიერ მთელის არის გააზრების პარადიგმის წარმოადგენს.

თავის შრიფი, გადარჩება ვიკონტის მეორე ნახევარის მომბეზრებულად კეთილი და ძალზე მოსაწყები არსებაა, რომელიც აგრეთვე განადიდებს ნახევარ სხეულად ყოფნის უპირატესობებს: “ადამიანს შეუძლია, გაიზიაროს სხვა ადამიანთა სევდა მხოლოდ საკუთარი არასრულყოფილების წყალობით. როგვანა მთელი ვიყავი, ეს არ მქონდა.“ ვიკონტის ორივე ნახევარს უყვარს მშვენიერი პამელა (ალუზია რიჩარდსონზე), მაგრამ ქალს ვერაფერი გადაუფიქვტია. “სიკეთისადმი ერთობლივი მისწრაფება სიყვარულის გამოსატყის ერთადერთი ხერხია“, ამტკიცებს კეთილი ნახევარი, რაზეც პამელა ყოყმანიტ პასუხობს: “სიბარბუღი? ვეფიქრო, სხვა ხერხებიც არსებობს“. როდესაც ორი ნახევარი საბოლოოდ ერთიანდება, გამთლიანებული ვიკონტი ინტერესს აღარ იწვევს. რომანი მთავრდება წყვილის შეუღლებით, მაგრამ ბიჭი-მთხროველი უამაყოფლობა. “სულ უფრო მეტად მუფლებოდა სევდა და საკუთარი უკმარობის შეგრძობება. ზოგჯერ ადამიანი, რომელიც ხვდება თავისი არასრულყოფილების შესახებ, უბრალოდ, ახალგაზრდაა“.

“შუაზე გამობილ ვიკონტში“ კვლავ შეიმჩნევა გარე-სამყაროს დეტალებზე ახლოვად დაკვირვების მგალობი. “კორდელ იმდენი ჭიანჭველა დავცოცხლე, რომ მინაზე თითის დაკარებისთანავე ხელს შავი თათბარები ფარავდა უმარეგ მწერი“. არ ვიცი, რა დანიერა პირველად, “შუაზე გამობილი ვიკონტი“ (1952) თუ “არგენტინული ჭიანჭველა“ (1952), მაგრამ კალვინოს ძროხა მოფუფთებულ ჭიანჭველების წინაშე (რამაც თავი იჩინა “შუაზე გამობილი ვიკონტში“) “არგენტინული ჭიანჭველის“ თემად იქცა. ეს ნაწარმოები უნდა დაგახსიათო ცხობილ გაცვეთილი სიტყვი - “შედევი“. “არგენტინული ჭიანჭველა“ ნამდვილად წარმოადგენს მთოვე საკუონის პროზის შედეგს. მასში ხორცშესხმულა სამყაროს შიშისმომგვრელი და უწყველი ხატი, კუვას ქწილობების მტაცებად. ამასთან, ნაწარმოები ხალისით, ძალდაუტანებლად იკითხება. კალვინო წარმოგვიდგენს ადამიანის მდგომარეობის “ობიექტურ“ (როგორც რეკლამათა შემდგენლები ნერინ ხოლმე) ორმოცგვერდიან სერაოს. ესე იგი, ადამიანი ამანდელ მანქანარეობას. ანუ - თანამედროვე ადამიანის წინაშე ნამოჭრილი დილეგას. ან კიდევ - განადგურებული დარემოს. ან - ბუფების რევნშს. ან - გულმორცალების ალვეორიას. რაც გინდათ, ის თქვენო. მაგრამ წაწარმოები, საბოლოო ანგარიშში, ისაა, რასაც მოგვითხრობს, და სხვა არაფერი.

კალვინოსული შესავალი ფრზა უკეთესია, ვიდრე ღმერთის “პირველითგან იყო სიტყუაი“. ღმერთს (როგორც ნათესაობა, იოანე მოციქულთან) ყოველთვის ესქონდა მიდევრებუბა ბუნდოვანი აბსტრაქციებისკენ, რაც უბოდე მოსწონთ მძიმე წონის ამერიკელ რომანისტებს, კალვინო კი სისადიგით ამკობობს ჩვენს ყურადღებას: “როდესაც აქ შესახლდი, ჩვენ არაფერი ვიცითოთ ჭიანჭველების შესახებ“. არავითარი ორაზროვნება არაა ჩაქსოვილი “აქ“ ან “ჩვენში“. “აქ“ არის ბინადრობის ადგილი, ხოლო “ჩვენ“ კი - ოჯახი: მამა, დედა, შვილი. მათი სახელები არ მოიხსენიება.

“სახლი დაეცირავით ველზე გაშენებულ ქალაქში, სადაც ბიძაჩენი, აუტუსტო ცხოვრობდა. მას მოსწონდა ეს ადგილი, თუმცა კი შენიწა, იქ უმარეგ ჭიანჭველთა, რომლებიც ჩვენებურ ჭიანჭველებს არ პკვანანო. ამ სიტყვებს ყურადღება არ მივაქციეთ“. ადგილობრივი სახლთმშობარედი, სინორა მათო, რომელიც აწვენებს ახალგაზრდა ცოლ-ქმარს მათ მიერ დაქირავებულ სახლს, საშუალებას არ აძლევს ახალ მოზინადრეებს, ყურადღებით დათვალიერონ კედლები და უსასრულო ლაგობის გაზის მორცხვების შესახებ. ქალის წასვლისთანავე ცოლ-ქმარი სჭირონდა წავა. მეზობელი კაცი ხეებს წამალს აფრქვევს. ჭიანჭველებითა, სხვათა შორის, განმარტავს ის, “თითქოს დიდ მნიშვნელობას როდი ანიჭებდა თავის საქმინაობას“.

ცოლ-ქმარი შინ ბრუნდება და იქ მრავლად პოულობს არგენტინულ ჭიანჭველებს. მთხროველი (ქმარი) უტყრად ისხენებს, სადაა არგენტინა. ჭიანჭველები საშრეო ამერიკიდან გავრცელდნენ ჩვენშიო, უტბნება ის თავის ვლდაწარავ ცოლს. ბოლოს წვილი დასასინებლად მიდის. ცოლ-ქმარს სულაც აღარ ახარებს ახალ ადგილის ცხოვრების პერსპექტივა. ისინი ვარაუდობენ, რომ სამომავლოდ დიდი განსაცდელი მოილოთ.

ნაწარმოების მომდევნო ნაწიში აღწერილია ხერხე-ბი, რომელიც მეშვეობით ქალაქის მუსიკერები უმკლავდებიან ჭიანჭველებს. ზოგიერთები საწამლავს იყენებენ. სხვები მიმარტავენ უწყველი მეთოდებს მწერების დასაერთობდად ან ამოსახოცად. “არგენტინულ ჭიანჭველებთან მებრძოლი კორპორაციის“ წარმომადგენელი ოცი წლის განმავლობაში იყენებდა შავ ბადავს ვითომდა ჭიანჭველებთან საბრძოლველად, მაგრამ ბევრს სჯერდოდა, რომ ეს ჭიანჭველების გამოსაკვებად კეთდებოდა. თავზარდაცხული ახალგაზრდა ცოლ-ქმარი მიაკითხავს სინორა მათოს ამ უკანასკნელის მიდრეულ საბტუმერიოთახში, ის კი დაიხნებით იმეორებს, რომ ჭიანჭველები არ ესევიან ვარკად დასუფარებულ სახლებს. ამასთან, ქალი ისე ცქქუტავს თავის საფარებლში, რომ აშკარაა - ჭიანჭველები მას კაბის ქვეშ მუწეცოდნენ.

კალვინო მეთოდურად აღწევს ადამიანთა სხვადასხვაგვარ რეაქციებს. ენ. “ქრისტიანული იმცინიერების“ მიმდევარი უტულუბელყოფის არსებულ ვითარებას; მანიქველს არ აღლევებს ბოროტების არსებობა; თავგამოდებულ დარენისტს სწამს, რომ გაიმარჯვებს გენტიკურად უფრო ძლიერი მოდგმა. მაგრამ ჭიანჭველები უტლველნი არიან და ნაწარმოების დასახარულს ოჯახი გადასახლდება ზღვის სანაპიროზე, სადაც არავითარი ჭიანჭველები არაა, სადაც “ლურჯი წყალი წყნარად, ოდნავ შეწამწნედა ღლივლებდა, პორიბონტთან კი მოშავო მერი დაპკრავდა. თვალწინ წარმომიდგა წყლის უსასრულო სივრცეები და მძიმე ქვიშა ზღვის ფსკერზე, სადაც მიმოფანტულია წყალქვეშა ნაკადებისგან გაკრიალეული თეთრი ნიფარები“.

არ ვიცი, რას იწმნავს ამგვარი დასასრული. არა მგონია, რომ ეს რომის უნდა იწმნავდეს. აქ შედარებულია ჭიანჭველები დასახლებული ველი და ნიფარების უწრაობა ზღვაში, ანუ ერთგვარ აბტოსფეროში, რომლითაც სუნთქვა აღარ ძალგვის, რადგან ჩვენმა წინაპრებმა ხმელეთზე ცხოვრება არჩიეს.

1956 წელს კალვინო გამოსცა იტალიური ზღაპრების კრებული და ადგილობრივმა კრიტიკოსებმა დასაკვნეს, რომ ის გრიმების უშუალო მემკვიდრე გახლდათ. მწერალს აშკარად იზიდავს შიამბეჭდავი ჯგონსწერი ზღაპრები, რომელთა ზეგავლენა იგრძობა რომანში “ზეზე ასული ბარონი“ (1957). ისევე, როგორც ტრილოგიის ორი წინამორბედი ნაწარმოებიც, ამ თხზულებაშიც თხრობა პირველი პირის ფორმით წარმართება და

მთხრობელი - ბარონის ძმა გახლავთ. მოქმედების ადგილია ლიგურია. დრო - 1767 წელი. ბარონი კოზიმო პიოვასკო დი რონდო 15 ივნისს, სადილობისას გამართული კამათის შემდეგ გადანწყვტს, ხეზე იცხვოროს. ოჯახისა და მეგობრების რეაქცია ამ გადანწყვტილებაზე - სხვადასხვაგვარია. მაგრამ კოზიმო კმაყოფილებას გრძნობს. მოგვიანებით ის მონაწილეობს პოლიტიკაში, თვით ნაპოლეონსაც კი ხვდება და ცოცხალა ლეგენდად იქცევა.

ახლა კალვინო იყენებს ორ შემოქმედებით მეთოდს. პირველ შემთხვევაში ის, ამ სიტყვის ზუსტი მნიშვნელობით, მიმართავს გაზვიადებას, მეორეში კი - ზომიერ, დიდაქტიური მანერით მოგვითხრობს. უკანასკნელ შემთხვევაში მწერალი ისე დეტალურად აღწერს მოვლენებს, თითქოს ტექნიკური აგრეგატის კონსტრუირებისთვის გამიზნულ ინსტრუქციას ადგენდეს. ამასთან, "ზომიერი" სტილით დანეროლი ნაწარმოებები ხშირად ისეთსავე ფანტასტიურ ნაწამმღვრებს ემყარება, როგორც - ჯადოსნური ზღაპრები.

1958 წელს, ე.ი. გაცილებით ადრე, ვიდრე კაცობრიო-

ბა დაფიქრდებოდა დაბინძურებული გარემოს პრობლემებზე, გამოქვეყნდა კალვინოს რომანი "სმოგის ღრუბელი". მთხრობელი მომცრო ჟურნალის (რომელსაც "წმენდა" შექვია) რედაქტორია. ჟურნალის მფლობელი, კომუნდატორე კორდა მსხვილი მრეწველია, რომელიც აწარმოებს შაერის დამაბინძურებელ პროდუქციას. ჟურნალმა უნდა დაასაბუთოს კორდას საქმიანობის აუცილებლობა. ახალი რედაქტორი მშვენივრად უძღვება ამ საქმეს. ნაწარმოების ძირითად გმირს სმოგი ნარმოადგენს, რუსი მტვერი ფარავს ყოველივეს. სისუფთავე მიულწვეელი რამაა. ქალაქი ძალზე ნააგავს არგენტოული ჭიანჭველებით დასაბლბულ ველს, მაგრამ მოსალოდნელი კატასტროფა უფრო მასშტაბურია - მრავალრიცხოვანი მოსახლეობა ნელ-ნელა იგუდება ინდუსტრიული გამოანბოლქვისაგან.

ესაა კალვინოს პირველი რომანი, სადაც მწერალმა აშკარად და დაუფარავად აღწერა მამაკაცისა და ქალის სასიყვარულო ურთიერთობა. ვერასოდეს გავიგებთ, როგორ შეხვდა ელუგანტური და მდიდარი კლავდია მთხრობელს ან რა მოენონა მასში, მაგრამ ქალი დროდადრო

ხდება სატრფოს. ერთხელ, ქალაქკარეთ გასერინებისას, მთხრობელი შინაშავს, რომ სმოგის ღრუბელი მართლაც რომ ამაზრუნია. კლაუდია ამბობს: "დადამინებმა დაკარგეს სილაშაზის გრანობა". კაცი პასუხობს: "სილაშაზე ისაა, რაც გამოქდებთი უნდა გამოვიგინოთ". ისინი ვეკავიათ. მთხრობლის აზრით, ეს ყველაფერი მტანჯველია. მოგვიანებით, ის ხდება კორფას წინააღმდეგ მებრძოლ მუშას და აღდგროვანებულია ამ "შეუპოვარი, უდრეკელი ადამიანი". მაგრამ კალვინო, რეალურად ანაგორებულე არაა (სარტრისეული გაგებით) პროლეტარული იდეოლოგიით. მისი აზრით, სახადგო, რომელმაც ვაგებით, ძალზე საშიშია და მხოლოდ პოლიტიკა მისგან ვერ გვისხნის.

მთხრობელი ინყებს წერას რადიაციისა და დედამინაზე ამინდის შეცვლის შესახებ. დაკავშირებულია თუ არა ეს მოვლენები ერთმანეთთან? თვით კორდაც კი მყისიერად დაფრთხება. მაგრამ შემდეგ ცხოვრება ჩვეულ კალაპოტს უბრუნდება, რადგან კორდას "თვითონ ზომ არ შეუქმნია სმოგის" ის მუდმივად ცდილობს, სმოგის გაფანტვის, ხოლო ფურნალის გამოცემა განაპრობდა გარკვეულ-ღას სატროვებზე. კერძოდ, იმათ, ინდელ გამოიმუშავებს სმოგის აღტრებლს, უნდა მიეცეთ ინდელ ცხოვრებისა, რომელიც მთლიანად არაა სმოგი, რათა მათ განადიდონ ამ უკანასკნელის ძალბოსილება".

რომანოს დასასრული ნაბაგას "არგენტინული ქიანჭკვილის" დინალს. მთხრობელი მიდის ქალაქის განაპირას, სადაც ქალბერი თერთუელს რეცხავენ. ეპიზოდის საერთო განწყობილება ხალისიანია. "ეს უჩვეულო რამ როდი იყო, მაგრამ ჩემთვის, ვისაც მარტოიდენ სურდა, ეცხადა და დედამსხვრეინა სიცოცხლითა და ენერგიით გამსჭვალული ცხოვრებისეული სურათები, ამგვარი რამ საკმარისი გახლდათ".

მომდევრო წელს კალვინო მიმართავს თავის მეორე მანერას: "არსებული რაინდი" ტრილოგიის ბოლო რომანია. ანასთან, ქრონოლოგიურად ის წინ უსწრებს რომ სხვა ნაწარმოებს. კარლოსის მეფობის პერიოდში კვლავ მიმდინარეობს ომი. ჩვენ არაფერს გვაუწყებენ მთხრობელის შესახებ 34-ე გვერდამდე, სადაც ვგებულობთ, რომ ესაა მოწაზონი თეოდორა. სამწუხაროდ, თეოდორა ტანჯული ქალია, რადგან "მონაზვნები იზვიათად ვესაუბრებთ ჯარისკაცებს. რელიგიური რიტუალები, ლოცვები, ხებილის მოვლის, პურის მკის, უფრანის კრებვის, ძარცვის, მონობის, ინცესტის, ხანძრების, ჩამოხრჩობათა, თავდასხმათა, ძალადობისა და ემიგრაციითა გარდა, არავითარი გამოცდილება არ მივცვლია".

თეოდორა გვიამბობს აგილუფის შესახებ. ესაა ბარონი, რომელიც არ არსებობს. არსებობს მხოლოდ თვითი ჯავშანი, საიდანაც მოისმის აგილუფის ხმა. ეს ხედლასხებული რაინდი კარლოსს ემსახურება. მეფე თავაზიანად აღიარებს: "თუმცა არ არსებობს, მაგრამ მშვენივრად გამოიყურები". რადგან აგილუფს კვება არ სჭირდება და ის არასოდეს გრძობს დაღლას, ის შესანიშნავი მეომარია, რომელიც ყველას სძულს. აგილუფს "დემიანთა სხეულები აღუძრავდა უსიამოვნო გრძნობას, რომელიც შურსაც ნადავლად და საკუთარი უმორცხვობის ქედამდღღურ ნადავლაც". ერთი ქაბუჩი (ის ცოტათი უფროსია პინზე, რომელიც შუაზე გამობილი ვიკონტის მისისწული გახლდათ), სახელად - რემბო, ჯარს არაოვებს, რათა შური იძიოს მამამისის მკვლელობის გამო. აგილუფი მას ბუნდოვან რჩევას აძლევს: არსებობს ომები. "რა არის ომი, საბოლოო ანგარიშში, თუ არა სულ უფრო მეტი განდგომრებული ობიექტის გადაცემა ხელნადი ხელში". შემდეგ - შესხედრა კაცთან, რომელიც თავისთავს არესამყაროს საგნებთან აივთებს. წვნიანის ქამის დროს ის, თითქმის, თვით იქცევა წვნიანად და ეღირობს, რომ მას ვიღაც შესვრებს: "სამყარო მხოლოდ თხევადი კერძია,

რომელშიც განზავდება საგნები..."

ამგვარად კალვინომ მიავნო თემას, რომელიც განვიტარდება მის გვიანდელ თხზულებებში: "შე"-სა და "ეს"-ს, "შე"-სა და "შენ"-ის შერევა; საგნების თვითნებური სახელებდა, დახასიათება და ურთიერთგამიკვლია, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც "სამყაროს ცალკეული მდგომარეობები ვერ კიდევ დაუნაწიერებელია. იმ ეპოქაში ხშირად შეხედობითი სახელებს, აზრებს, ფორმებს და წეს-ჩვეულებებს, რომელთაც რეალური კორელატები არ გააანად. იმავე დროს, უამრავ საგანს, უნრასა და ადამიანს არ შეიძინდა სახელი და განმსახვებელი სიშანი".

რემბოს შეუყვარდება რაინდი, რომელიც სინამდვილეში ახალგაზრდა ქალია, სახელად - ბრილამანტე. სამწუხაროდ, ეს უკანასკნელი მოხიბულიაა არარსებული რაინდით, აგილუფით. თეოდორას თითქოს უჭირს ამ ამბის გამოცემა და ის, პროფესიონალი მწერლისთვის დამახასიათებელი სასონარკვეთილებით, ამბობს: "დემიანი ინყებს წერას გარკვეული ინტერესით, მაგრამ დგება მომენტი, როდესაც კალამი მხოლოდ წრიპინებს ცარიელ საემლენში, და სიცოცხლე მთლიანად გართავა, ფანტრის მიღმა, ადამიანის მიღმა, და ვერავინ ახერხებს, თავი იხსნას ქალადის ფურცლის მეოხებით, მიაკვლიოს სხვა სამყაროს, გადაღობოს უფსკრულს".

მთხრობელი ბოლოს თავს ავარებს ზღაპარს, გადალახავს უფსკრულს. აგილუფი წყვეტს არსებობას, მის ჯავშანს კი რემბო დაეპატრონება. ბრადამანტე უჩინარდება. თეოდორა გვიმუცხვლებს, რომ თვითონაა ბრადამანტე საუცხოო თეორ ჯავშანში ახლა ახალგაზრდა და ენეზიანი რემბოა, ბრადამანტეს ქმშენიერი სატროვ. "ამიტომ ჩემი კალამი განუწყვეტლად წერს, მე კი ხელს ვუწყობ ამას... ქალადის ფურცელი გვიზიდავს მხოლოდ მაშინ, როდესაც მას მიგმართავთ თვით ცხოვრების კარნახით".

ტრილოგიის დასრულების შემდეგ კალვინო წერს "დამკრეკელებს", თავის ყველაზე რეალისტურ, ამკრავდ პოლიტიკური სულისკვეთებით გამსჭვალულ ნაწარმოებს. მთხრობელს ამერიკო ორმა შვილი. 1953 წელს მას კომპარტია დაეავალა, თვალყური ედევნებინა სახელმწიფო არჩევნებისთვის ტურინში, კერძოდ, "განუკურნავი ავადმყოფებისთვის განკუთვნილ კოტორელფოს საავადმყოფოში". როგორც ჩანს, შემოლო, სიბერისგან მიხრინილ და თვით კომპატოზურ მდგომარეობაში მყოფ ადამიანებს ეძლევათ ხმის მიცემის უფლება ("საავადმყოფოები, ფსიქიატრიული დაწესებულებები და მონასტრები ხნათა მისმენელოვანი რაიდენობით ამარაგებდნენ ქრისტიანულ-დემოკრატიულ პარტიას". ამერიკო უშვითვლიდა აღიქმება დემოკრატიული პარტიის ბაჭლობის გამარჯვების მოსაპოვებლად. მან იცის, რომ "პოლიტიკური ძვრები მიიღწევა ხანგრძლივი და რთული პროცესების შედეგად". გმირი აგრეთვე აღიარებს, რომ "შექნილმა გამოცდილებამ ის უსიმისტილა აქცია".

დღის განმავლობაში ამერიკო მშვიდად აკვირდება მღვდლებსა და მონაზვნებს, რომლებიც ერეკვიან ავადმყოფებს კაბინებისკენ. სიტუაციის გროტესკულობის მიუხედავად, გმირს გარკვეულ სიამოვნებას ანიჭებს არჩევნები, რადგან "იტლბაში, რომელიც ყოველთვის თავყანს სცემდა გარეგნულ ბრწყინვალეობას, ძირად ღირებულ ფუფუნებასა და ორნამენტულობას, ამგვარი არჩევნები, საბოლოო ანგარიშში, წვრილობივი ქვეყნისა და ფაშისტები უწყვეტად შურისძიების გამოხეცვლიან; ახლა მათ შეუყვარდათ ფული და სიმდიდრე, მისი თანამდევნი პატივითა და ორდენებით, მაშინ, როდესაც დემოკრატია საკუთარ რატუალურ ხელბებს მიმართავს და დაკოჟირლ, მთორთავრე ხლებებში სწრის ქალადის ნაკუნებასა და ფანქერებს".

კალივნი, ჩვეულებრივ, გროტესკულად ახასხეს სამყაროს, მაგრამ ამჯერად მოვლენების ხედვა უჩვეულოდ კონკრეტულია. მოქმედების დროსა და ადგილის (იტალია 1945 წელსა და 1953 წლის არჩევნების დროს) შერჩევის შედეგად ის განმარტავს: "იმ წლებში იტალიის კომუნისტურმა პარტიამ, მრავალ სხვა ამოცანას შორის, მიზნად დაისახა, აგრეთვე, დეკავენიმა იმგავარი ლიბერალური პარტიის პოზიცია, რომელიც რეალურად არასოდეს არსებებდა. ამდენად, თითოეული კომუნისტის სულელ თანაარსებობადა ირი პიროვნება: შუერიცხეული გროტესკოიანი და - შემწნარებულად განსჯილი ლიბერალი". ამერიკის პესიმიზმი გამომდინარეებს იმ აშკარა ფაქტბიდან, რომ იმ ორი ტენდენციის შერწყმა შეუძლებელია. მისხნდებთ ლათინულთა დახასიათებთ ალექსანდრე გერცენის მიერ: მათ არ სურთ თავისუფლება. მათ სურთ თავისუფლების ძიება.

კალივნის ყველაზე რეალისტურმა ნაწარმოებმა - "დამკვირვებლები" - ამირუნა "ზომიერი" ნაკადი მწერლის შემოქმედებებში. 1965 წელს გამოქვეყნდა "კოსმიკომიკური მოთხრობები", რომლებიც გვიხატავს ფანტასტიკური სამყაროს, ადამიანებსა და საზოგადოებას.

ახალგაზრდა კალივნი ძალზე ნადავდა თავის თანატოლებს - პავეზუსა და ვიტორინის, ანუ მწერლებს, რომლებისთვისაც აბოლოტი გახლდათ ჰემინგუისა და დოს პასოსის რეალისტური მანერა. შემდგომში კალივნი დასახლდა პარიზში, სადაც მიაგნო საკუთარ შემოქმედებით "მზას" და შეითვისა იმპაზინდელი ფრანკული ლიტერატურის ტენდენციები. "ჩვენი წინაპრებისა" და "დამკვირვებლის" შემდეგ მწერალმა განიცადა ბარტისა და სემიოლოგთა, აგრეთვე - ბორხესისა და უკვე მოძველებული "ახალი რომანის" ზეგავლენა, რამაც, "კოსმიკომიკური მოთხრობების" სახით, ნაყოფიერი შედეგები გამოიღო. ამასთან, კალივნიმ, როგორც ორიგინალურმა შემოქმედმა, გააუღო თეორეტიზირების საცთურის და არც სხვა მწერლების მხატვრულ მანერას მიმაძღ.

1967-ში კალივნიმ გამოაქვეყნა "დრა და მონადირე". ესაა, ძირითადად, სანტიტურსო პროზა. ამასთან, რამდენადმე გეგავსუნებს მასში ნატილი სარტის, რომ-გრიოესა და ბორხესის (ბორხესისიული გამოთქმები განსაკუთრებით ხშირად გამოიყენება) ტექსტების ხშირი ციტირება. მე-6 გვერდზე გვხვდება სიტყვა "ზლანტი", ხოლო მე-11 გვერდზე - "შეაფე ლორნი". სარტის ამ გამოთქმებთან დაკავშირებით გულისრევის შეგრძნება გამოიწვია. გადვანყვიტ, რომ ეს, უბრალოდ, დამთხვევა გახლდათ, მაგრამ როდესაც 29-ე გვერდზე ნავიკითხე შემზარავი სიტყვა "მაგმა", მივხვდი, რომ კალივნიმ ზემოთხატად დიდხანს დაჰყო პარიზში. მხოლოდ სარტისტები იყვნენ "მაგმას" ძველი "ახალი რომანის" თეორიულ გამოთქმას, რომელიც მათ ეგზომ თვითნებურად მიითვისეს მეცნიერებიდან. გარდა ამისა, ბანალური სიტყვების დეტალური აღწერის რომ-გრიოესიული მეთოდი აქსრწყლებს კალივნიოსვის დამახასიათებელ ზოგიერთ შესანიშნავ ეუქტს.

"დევნა", ფაქტობრივად, შექმლო დაენერა რომ-გრიოეს: ეს ქათინაური როდიია. აი, როგორ იწყება მოთხრობა:

"ავტომობილი, რომელიც მე მომდევს, ჩემს მანქანაზე უფრო სწრაფია. მასში ზის საკმაოდ ძველი პისტოლეტი შეიარაღებული ერთი კაცი..." შეუნიშანათ შეგჭრდით, გრძელ კოლონაში. სიგნალი ისე იყო დაგრეკოლებული, რომ ჩვენს მხარეს ნათელი შუქი ენთო ასრვა წამის, ხოლო მწვედ შუქი - სთიცილ განმავლობაში, უწყვეტად იმის გამო, რომ ვერტიკალური მიმართულებით მოძრაობა უფრო ძნელად და ნელა ხორციელდება და ასე შემდეგ თექვსმეტი გვერდის განმავლობაში, ნელი მოძრაობის

მხგავსად".

ამ დამქანცველი პროზის საფუძველია თეორია, რომლის მიხედვით, თუ წერა სიტყვიერი აღწერა, მაშინ რატომ არ შეიძლება თვით სიტყვიერის აღწერა (სხვა სიტყვიერის მეშვეობით)? ან - დიდებთ შენდა, ლმერთა - წერილმანი მოქმედებების აღმნიშვნელი სიტყვიერით აღწევს? მსგავსი "ექსპერიმენტი", ჩემი აზრით, ენის შემსწავლელ სიტყვიერების უფრო გამოავლენათ, ვიდრე - მკითხველებს. მისდა სხასხელოდ, კალივნი აკეთებს იმას, რა იშვიათად თუ ვინმეს ხელნეივება: წარმოსახულ სამყაროებს ის უჩვეულო სიზუსტითა და სილამაზით აღწერს (ძველი "ახალი რომანისტებისგან" განსხვავებით, მან დაუბრუნა სიტყვას მყარი მნიშვნელობა).

"კოსმიკომიკური მოთხრობებში" კალივნი საშუალებას აძლევს მკითხველს, ჩასახლდეს მეზონში, მოლუსკში, დინოზავრში; ააშკარავებს, რომ ძნელ, პირაქუშ სამყაროს ნათელი აცისკროვნებს. ბოლო მოთხრობაა "დონიტე-კრისტის ვარაუდი". მწერალს აინტერესებს იფის ციხე-სიმაგრედან გამოღწევის პრობლემები. ფარია აპირებს გეგმების შედგენას და გვიპობს ათხრობას; დანტესი, თავის შობივ, ფიორბს ციხე-სიმაგრის არსის, ისევე, როგორც დიუმას რომანის განსხვავებულ ხელნაწერთა შესახებ. ზოგიერთი ხელნაწერის მიხედვით, დანტესი ახერხებს გაქცევას, პოულბოს საგანაშურს და შურს იძიებს თავის მტერებზე სხვა ხელნაწერთა თანახმად, მისი მტველობა უიღბლოა. მთხრობელი განიხილავს გაქცევის შესაძლებლობებს: "წიგის - ან გაქცევის - დაგეგმვის უპირატესი მიშენელობა აქვს იმას, რა უნდა გამოირჩეოს". ამ მოთხრობას ბორხესის ზეგავლენის კვალი აშნევიდა და თუ გავიჯივლისინებთ მონავალგროვანი მოვლენების ერთანი საფუძველს, მაშინ უნდა ითქვას, რომ აღ. დიუმას რომანის კალივისიული ვერსია ხორხე ლის ბორხესის ნამდვილად საუკეთესო ქმნილებას, ისე, როგორც ეს წარმოუდგენია ოტალო კალივნი.

კალივნის მეშვედ და უკანასკნელი რომანი (ან მედიტაცია, ან - პოემა), "უწინარი ქალაქები" (ახლათ, მისი ყველაზე მომიხილებული თხზულებია. ბაღში სობდა, მიხეცი კუბლი-ხანი და ახალგაზრდა მარკო პოლო - თათარი ან იმპერატორი და ვენეციელი მოგზაური. მათ ნაფლოანი განმარტიობდა კუბლი-ხანი კუბლი-ხანი გრნმისი, რომ იმპერიის, ქალაქებსა და თვით თუ იხილ ხანი არ უწერიათ.

მარკო პოლო ართობს იმპერატორს. ის ჰყვება იმპერიის იმ ქალაქების შესახებ, რომლებიც მან დათავლიერა. კუბლი-ხანი უსმენს და ურიგერთს ადარებს მარკო პოლოსულ ქალაქებსა და ურონიებებს, ქალაქებსა და სურვილებს, ქალაქებსა და თვალბებს, მცირეობისგან ქალაქებს, ქალაქებსა და სახელებს, ქალაქებსა და მკვდრებს, ქალაქებსა და ზეცას, ვრცელ ქალაქებს, ფარულ ქალაქებს. იმპერატორი ხდება, რომ თითოეული ეს ფანტასტიკური ადგილი, ფაქტობრივად, ერთი და იგივე ადგილია.

მარკო პოლო ეთანხმება: "როდესაც სიტყვიერად გამოხატავთ ჩვენს წარმოდგენებს, ეს უკანასკნელი მესხიერებიდან წარმოდგება ხოლმე, თქვა პოლომ" (ამავეს ხზომად სწადის ბორხესი). "შემინი, მოულოდნელად არ დამაინწყდ ვენეციის. შესაძლოა, სხვა ქალაქებზე საუბროსას უკვე დამაინწყდა ისინი". ესაა კვლავ სიმრავლისა და მთელის თემა, რადგან "ყოველი ქალაქი", როგორც აღნიშნულია "დამკვირვებლის" ბოლოს, სხვა არაფერია, თუ არა ქალაქი!

წიგნის შინაარსის გადმოცემა ძალზე ძნელი საქმეა, ხოლო უჩვეულო ნიგნისა, მაგალითად, "უწინარი ქალაქების" შემთხვევაში - სრულიად უადგილო. შეცინიწე, ამასთან, რომ კალივნის აზრებში შემოიჭრა ახალი და

ავტორისაგან

ბრძნული ნაკადი, რომელიც აბათილებს დაპირისპირებას ბევრსა და ერთს შორის. ახლა კალვინოს შეუძლია (თუ სურს), შეჩერდეს. მაგრამ მწერალი იძულებულია, გააგრძელოს წერა, ისევე, როგორც მისი მარჯო პოლო იძულებულია, გააგრძელოს მოგზაურობა, რადგან "ის ვერ დაავიწყებს: უნდა წავიდეს სხვა ქალაქში, სადაც მისი წარსულია ან, შესაძლოა, მომავალი, რომელიც ახლა ვიღაცის ანაწმის წარმოადგენს. განუხორციელებელი მომავლის მოვლენები მარტოოდენ რტოები: გამსმარი რტოები.

"მოგზაურობა თქვენი წარსულის გასაცოცხლებლად?", - იკითხა ხანმა. მას შეეძლო ეთქვა: "მოგზაურობა თქვენი მომავლის აღმოსაჩენად"

და მარჯო პოლომ მიუგო: "სადაც არის შეღახული სარკე. მოგზაური იხილავს ცოტაოდენ რაიმეს, რაც მისია, და აღმოაჩენს უამრავს, რაც მისი არაა და არც არასოდეს იქნება".

მოგვიწებთ, ქალაქების დამატებითი აღწერის შემდეგ, კუბლაი-ხანი გადაწყვეტს, რომ "იმპერია სხვა არაფერია, თუ არა გონების ილუზიათა ზოდიადი".

"იმ დღეს, როდესაც ჩანვედები ყველა სიმბოლოს", - შკითხა მან მარჯო პოლოს, - "შეძლებ თუ არა, ბოლოს და ბოლოს, ჩემი იმპერიის ფლობას?"

ვეწვიელმა კი უპასუხა: "ჩემო მბრძანებელო, ნუ გჯერათ ეს. იმ დღეს თქვენ იქნებით ოდენ სიმბოლო სიმბოლოთა შორის".

ბოლოს კუბლაი-ხანი გებულობს, რომ ყველა ქალაქი, დანტეს ჯოჯოხეთის მსგავსად, კონცენტრულადაა გაშენებული.

მან თქვა: "ყველაფერი უსარგებლოა, თუ მინს ნებისმიერ ნაკვეთს მხოლოდ ჯოჯოხეთად ყოფნა უნერია, და თუ მისი წრეებისკენ მივინსრადით".

ხოლო ბოლო შევსაუსხა: "ცხოვრების ჯოჯოხეთი არ გახლავთ სამომავლო რამ. ის ყველაანა. ჩვენ ჯოჯოხეთში ვცხოვრობთ, მას ვქმნით ერთად ცხოვრების მეშვეებით. არსებობს ამ სატანჯველისგან ხსნის ორი გზა. პირველი - მისანვდომია ბევრისთვის. უნდა მოვიწონოთ ჯოჯოხეთი და ვიქცეთ მის ნაწილად ისე, რომ ვეღარ შევიგრძნოთ მისი არსებობა. მეორე გზა სახიფათოა, ის მოითხოვს მუდმივ სიფიზილესა და გაგების უწარს: უნდა მივხვდეთ, რა არაა ჯოჯოხეთი, და განვამტკიცოთ ეს ძალები, რათა მათ მთელი სამყარო მოიცვან.

საუკუნის ბოლო მეოთხედის განმავლობაში კალვინომ შორს გაუწრო თავის ინგლისელსა და ამერიკელ თანამედროვეებს. ისინი კვლავ ეძიებენ იმ ადგილს, სადაც ობობები ბუდევენ იკეთებენ, კალვინომ კი არა მარტო მოძებნა ეს საგანგებო ადგილი, არამედ - მოქოვა კიდევ ჯადოსნური ქსელი - სატოური. ფაქტობრივად, კალვინოს კითხვისას გაიმჩნა უწყველო შერგნება, თითქოს მეც წყნერი ყველაფერს, რაც მან დანერა. ამიტომ, რომ მიქსი ხელოვნების წყალობით მწერალი და მკვითხელი იცევიან ერთ - ან ერთადერთ, განუყოფებელ პიროვნებად.

თანამედროვე მეცნიერება აღარ გვაძლევს წარმოსადგენად ადგილ სახეებს. სამყარო, რომელიც ჩვენს წინაშე იხსნება, ყოველგვარი შესაძლებელი წარმოდგენის მიღმა დგას. და მაინც, პროვანში, რომელიც სამეცნიერო წიგნებს კითხულობს (მე კი, მაგალითად, პროვანი ვარ და ასტრონომია, კოსმოგონია და კოსმოლოგია მიტაცებს), ხანდახან რაიმე ფრაზა აუცილებლად რაღაც ხილულ წარმოდგენას იწვევს. რამდენიმე ასეთი წარმოდგენის დაჭერა და შემდეგ მისი მოთხრობაში განვითარება ვცადე: ეს განსაკუთრებული, "კოსმოკომიკური" ჟანრის მოთხრობა უნდა ყოველიყო.

ზოგმა კრიტიკოსმა ეს ჩემი მოთხრობები ახალი ტიპის სამეცნიერო ფანტასტიკად განსაზღვრა. უნდა ვაღიარო, რომ მე არ ვარ სამეცნიერო ფანტასტიკის მონაწილემდეგ, პირიქით, სხვათა მსგავსად მეც გატაცებით ვკითხულობ მას და სიაზოვნებასაც ვიღებ, მაგრამ მჯონია, რომ სამეცნიერო-ფანტასტიკური ნაწარმოებები ჩემი მოთხრობებისაგან სრულიად გასხვავებულ პრინციპებზეა აგებული. პირველი, უკვე მრავალი კრიტიკოსის მიერ შემწეული განსხვავება ისაა, რომ სამეცნიერო ფანტასტიკა მომავალს განიხილავს, მაშინ როცა ჩემი ყოველი მოთხრობა შორეულ წარსულს ეფუძნება და თითქოსდა "წარმოშობის ნიშნს" ქმნის. მაგრამ მხოლოდ ეს არაა: სულ სხვანაირია სამეცნიერო მონაწილეთა და ფანტასტიკური გამონაგონს შორის დამოკიდებულება. სამეცნიერო მონაწილეს ვიყენებ როგორც შთამაგონებელ სტიმულს, რათა წარმოსახვის ჩვეულ ფორმებს დავაწიოთ თავი და ჩვეული ყოველდღიურობად ჩვენი საერთო გამოცდილების

ანგლესუნიდან თარგმნა

თამარ ლომიძე

სტილი

Cosmicomics

italo calvino

A HARVEST BOOK

თა მოდგმა იწყებს არსებობას. უფრო დანადგეოლოგი
 შეგვიძლია ვთქვათ, რომ დიდი ხნის განმავლობაში ცხო-
 ველიც ყოფილა (მაგალითად, დინოზავრი). უფრო ადრე
 კი არ ჩანს ვინ იყო და როგორი იყო. მხოლოდ იმის
 თქმა შეიძლება, რომ იყო და იქ იყო. რამდენი წლისაა?
 იმის გამო, რომ არ არსებობს მილიონობით ან მილიარ-
 დობით წლის წინათ მომხდარი მოვლენა, რომლის მომს-
 ნრე არ ყოფილა, შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ მეტწა-
 ვლებად თვით ქვეყნიერების კიბლა უნდა იყოს. საკმარი-
 სია, თხრობა გაკვრიტ შეუხოს მზის სისტემის ფორმირე-
 ბას ან გეოლოგიურ კატაკლიზმებს, რომ იმწამსვე გამოს-
 ტება ჩვენი პერსონაჟი და მოგვითხრობს, რომ თვითონაც
 იქვე ყოფილა.

სხვადასხვა კოსმოგონიურ თეორიებს გწაწყ-ს სახით
 დასამტკიცებლად მუდამ მზად მყოფი მონშე შყავთ: იგი
 ხან ბავშვობის, ხანაც ყრბობის მოლონებებს იშველიებს
 ამა თუ იმ წინააღმდეგობრივი და ერთმანეთის საპირის-
 პირო შოპოთეზების დასადასტურებლად. მისი ყოველი
 თავადასავალი თავის თავშია ჩავეტილი: გწაწყ პერსონა-
 ჟიც კი არაა, ეს უბრალოდ ხმაა, თვალსაზრისია, ადამი-
 ანის თვალა (ან თვალის ჩაკვრა), იმ სამყაროსკენ მი-
 მართული, რომელიც სულ უფრო და უფრო შუვეალი
 ხდება სიტყვისა და გამოსახულებისთვის.

ყოველი კოსმოგომიკური მოთხრობა, როგორც უკვე
 ვთქვი, რომელიმე სამეცნიერო ნიგნში ამოკითხული ფრა-
 ზიდან იღებს სათავეს - იქ, სადაც გამოსახულება ასერ-
 ხებს ფორმის პოვნას, განვითარებასა და საკუთარი ავ-
 ტონომიური ცხოვრების დაწყებას. საზოგადოდ, ეს კოს-
 მოლოგიის, ფიზიკის, გენეტიკის დარგში შექმნილი ნიგ-
 ნებია, მაგრამ შეიძლება სხვა, უფრო აბსტრაქტული, მა-
 თემატიკური ან ფილოსოფიური ტექსტებიც იყოს. ამ
 თვალსაზრისით უნდა ვთქვა, რომ საკითხავს არასოდეს
 ვირჩევ განბე, რომ "შთაბნედა მივილა". არა, მე ცნო-
 ბისმოყვარეობის გამო ვკითხულობ, შიგადაშიგ - რო-
 გორც ყველა, ვინც საუკიალორ გამოკვლევას არ ეწევა -
 და ხზოდად ერთი საგნიდან მეორეზე ნახტობით გადა-
 დვიარ. მაგრამ სახან ჩემში ასტრონომიის ტალღა გრძელ-
 დება, ასტრონომიულ ნიგნებს ვკითხულობ, რადგან სწო-
 რედ ასტრონომია მაინტერესებს, თუშეცა კი არ ვფიქრობ,
 რომ მას რომელიმე მოთხრობის დასაწმრად გამოვიყენებ.
 მოთხრობები დამოუკიდებლად იბადებიან და თავიანთ
 შინაგან დინამიკას ემორჩილებიან. ამ დინამიკას ხანდახან
 გარეგანი სტიმულისგან წარმოქმნილი ნაკავებებიც ერთვის.

ბოლო მოთხრობებში გწაწყ ქრება, ასევე ქრება მოკ-
 ლე "მეცნიერული შესავლები", რომლებიც ყოველი ისტო-
 რიის "ქულს" შუადგენდა. სქემა, რომელსაც აქამდე დაწ-
 რილი მოთხრობები მისდევდა, ახლა უკვე სულ სხვანა-
 ირი თხრობით იცვლება, რომელიც არსებითად რომელიმე
 ლოგიკურ კონსტრუქციას ან დედუქციურ მსჯელობას
 ეყრდნობა. კოსმოგომიკური მოთხრობების გამოცდილება
 ამონურულია: იწყება სხვა, რომლის საფუძველს უკვე სა-
 მეცნიერო ნიგნში ნაპოვნი შემთხვევითი სათავეც კი არა,
 არამედ უფრო არსებითად მეკაცრი, თუმცე კი ირონიუ-
 ლი პარადოქსის ეყრანს ამოფარებული დებულება წარ-
 მოადგენს. ჯერ არ ვიცი, სად ნაშოყვანს ამ გზის შემდ-
 გომი განვითარება: გზის აღმოჩენა სელის პროცესში მიყ-
 ვარს და ყოველ მოსახვევში რაღაც საკვირველს ველი,
 რაღაც უცნაურ პეიზაჟს, თუნდაც ახალ სიმბოლს, ახალ
 დაბრკოლებას, რომლის დაძლევეც იწყება საჭირო.

იტალიუ კალვინო

საზღვრებს მიღმა განვიხილო. ამისგან განსხვავებით,
 ვფიქრობ, სამეცნიერო ფანტასტიკა იმას ცდილობს, რომ
 დაგვახლოვოს ის, რაც შორეული და წარმოსადგენად
 ძნელია, მოგვცეს ყოველივე ამის რეალისტური განზომი-
 ლება და ასე თუ ისე შემოიყვანოს ეს ჩვენი წარმოსახ-
 ვის პირიზონში, რომელიც უკვე მიღებული გამოცდი-
 ლების ნაწილია.

ტურმინი "კოსმოგომიკური" ერთგვარად ჩემი განძრახ-
 ვის მაჩვენებელია. ერთ სიტყვაში ორი ზედსართავი შე-
 ვავრთე - "კოსმიური" და "კომიკური" - რითაც ვმტად
 ჩემს გულთან ახლო მყოფი სხვადასხვა საგნების შერითე-
 ბას. "კოსმიური" ელემენტში მე იმდენად "კოსმოსური მივ-
 რცის" დღევანდელ აქტუალობაზე მინიშნებას კი არ
 ვგულისხმობ, რამდენადაც ვატივობთ უფრო ძველ რეა-
 ლობასთან ჩემი დავკავშირების მცდელობას. პირველყოფი-
 ლი ადამიანისა და კლასიკოსებისათვის კოსმიური
 გრძნობა მეტად ბუნებრივი იყო. ჩვენ კი დიდად რჩე-
 ვლ საგნებთან შესახვედრად გვეჭირდება ვერანი ან ფილ-
 ტრი - სწორედ ესაა "კომიკურის" ფუნქცია. "კომიკურ"
 გამოსატლებებს დიდებული ისტორია აქვს კლასიკური
 ლიტერატურის სტილთა უმეტეს კლასიფიკაციაში. მაგ-
 რამ არა მეგონია, ამაზე ვფიქრობდი, როცა ჩემს მოთხ-
 რობებს "კომიკური" ვწუწოდე. შესაძლოა, უფრო მარტივ-
 ვად ვფიქრობდი მუნევი კინოს დროინდელ კომიკურ
 ფილმებზე, ანდა კომიქებზე, სადაც კარიკატურული და
 ემბლემატიური თოჯინა სხვადასხვა სიტუაციაში ხვდება,
 მაგრამ მისი თავადასავალი მაინც საერთო სქემას მის-
 დევს. ესე იგი, სტილიზაციის, ფორმალური დაზუსტების,
 შესაძლოა, სრულიად შეუდარებელ მაგალითებზე ვფიქ-
 რობდი.

"კოსმოგომიკური" მოთხრობების გმირი ერთი და იგ-
 ივე პერსონაჟია, გწაწყ, რომლის განსაზღვრა ძნელია,
 რადგანაც მის შესახებ არაფერია ცნობილი. არც ისაა
 ნათქვამი, ადამიანია ეს თუ არა: შესაძლოა ასეთად მისი
 წარმოდგენა მხოლოდ იმ დროიდან შეიძლება, როცა კაც-

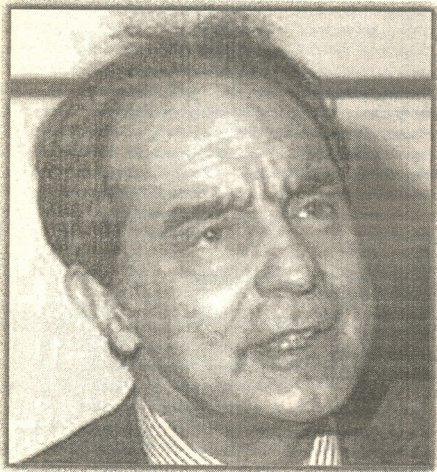

საჩილი

იმალო კალინინი

მანძილი მთვარემდე

ორი მოთხრობა ციკლიდან -
„კოსმოსკომიკური“

სერ ჯორჯ ჰ. დარვინის თანახმად, ოდეს-
ღაც მთვარე დედამიწასთან ძალიან ახლოს
იყო. თანდათანობით მას ზღვის მოქცევებმა
და მიქცევებმა უბიძგეს შორს: სწორედ იმ
მოქცევებმა და მიქცევებმა, რომელთაც მთვა-
რე იწვევს დედამიწის წყლებში და რომელთა
გამო ჩვენნი პლანეტა ნელ-ნელა კარგავს ენერ-
გიას.

სხე იყო, მაშ - ნამოიძახა მოხუცმა გიწა-მ, - თქვენ
არ გეხსომებათ, მე კი მახსოვს. მთვარე სულ მუდამ
ლამის ზედ გვაჯდა, უშველებელი: სასესმთვარეობის ლა-
მები დღესავით ნათელი იყო, ოღონდაც კარაქისფერი
სინათლით; ახალმთვარეობისას კი ჩვენი თანამგზავრი ცა-
ში ისე დაგორავდა, როგორც ქართი გატაცებული შავი
ქოლგა; როცა მზარდი მთვარე იყო, მისი რქების ბოლო-
ები ისე დაბლა მოჩანდა, თითქოს ეს-ესაა კონცხის ბიბი-
ლოს ნამოედება და სამუდამოდ გაქრებოდა. მაგრამ ფა-
ზების ცვლის მთელი მექანიზმი დღევანდელისაგან საკმა-
ოდ განსხვავდებოდა: იმის გამო, რომ მზისგან დაშორე-
ბა სულ სხვა იყო, თანაც ორბიტები და კიდევ აღარ მახ-
სოვს, რაღაცის დახრილობა... ხშირი იყო დაბნელებებიც, -
დედამიწა და მთვარე ხომ თითქმის ერთმანეთს მისწე-
ბებოდნენ, - და ამიტომ ყოველ წუთში დაბნელება
ხდებოდა: წარმოუდგენელი იყო ასეთ მდგომარეობაში ამ
ორ არსებას ერთმანეთი ვერ დაეჭრდილათ.

ორბიტა? რა თქმა უნდა ელიფსური იყო, ჰო, ელიფ-
სური: ჩვენს თავზე ოდნავ დამრეცი ხდებოდა, მერე კი
თანდათანობით იჭრებოდა მაღლა. ზღვის მოქცევაც, რო-
ცა მთვარე ზედ დაადგებოდა, ისე მატულობდა ხოლმე,
რომ ვერაფერი აჩერებდა. იყო დაბლა ჩამოსული მთვა-
რისა და მომატებული ზღვის ლამებიც, ისეთი, რომ მთვა-
რის დასველებას ზღვის წყალში ერთი გოჯი აკლდებო-
და. უფრო ზუსტად რომ ვთქვათ - რაბდინიმი მეტრი.
მთვარეზე ასვლა თუ გვიცდია? როგორ არა: საკმარისი
იყო ქვემოდა ნავით მისდგომოდა, ფიცრის კიბე აგეუ-

დებინა და აცოცებულყავი.

წერტილი, სადაც მთვარე ყველაზე დაბლა იდგა ხოლ-
მე, თუთიის კლდეების სრუტესთან მდებარეობდა. იქით
იმდროინდელი ნიშბინი ნაევით გავეშურებოდით ხოლ-
მე. ნაევები მრგვალი და ბრტყელი იყო, კორპის მუხისგან
გამოთლილი. შიგაც ბევრი ვეტყვოდი: მე, კაპიტანი vhd
vhd, მისი ცოლი, ჩემი ყრუ ბიძაშვილი, ზოგჯერ - პატა-
რა გოგონა, სახელად xlthlx, რომელიც მაშინ თორმეტი-
ოდე წლისა უნდა ყოფილიყო. იმ ღამეებში წყალი წყა-
რი იყო, ვერცხლისფერი გადაჰკრავდა და კაცს სინდისი
ეგონებოდა. შიგაც მოიხსროთ თევზები დაცურადგენენ:
მთვარის მიზიდულობას ვერ უშვავდებოდნენ და ყველა-
ნი ზედაპირზე ტივიტივდნენ რვაფეხებთან და ზაფრანის-
ფერ მებღებებთან ერთად. ირგვლივ სულ პანანინა სული-
ერები დაფრთვებდნენ პაერში - წერილი კიბორჩხალე-
ბი, კალმარები, სიფრიფანა და გამჭვირვალე წყალმცენა-
რები და მარტენის ყლორტები. ესენი ზღვას წყდებოდ-
ნენ და მთვარის კირქვან ჭქვს ცვიდებოდნენ, ან სულაც
სივრცეში რჩებოდნენ უსაჩვენოდ, როგორც ფოსფორით
მოცაილე მწერების გუფდები, რომლებსაც ბანანის ფო-
თლებით ვიგვრებდით.

ჩვენი საშუაო შემდეგში მდგომარეობა: ნავში ფიც-
რის კიბე გვქრდა - ერთს ეჭირა, მეორე ზედ ფოფხე-
ბოდა, მესამე კი ნიჩბების დახმარებით ნავს პირდაპირ
მთვარის ქვეშ აყენებდა. ამისათვის იყო ბევრი ხალხი სა-
ჭირო (მე მხოლოდ ყველაზე მინიმალური დავასახე-
ლე). როგორც კი ნავი მთვარეს მიაღწევოდა, ის ვინც კი-
ბის წვერს მიაღწევდა, შემინებული ყვიროდა: „გააჩერე,
გააჩერე! თორემ თავს მივარტყამ!“-ო. ეს მხოლოდ გარე-
განი შთაბეჭდილება იყო, როცა ხედავიდ, რომ ეს უშვე-
ლებელი რამ გახსლოდებდა ზემოდან, ბასრი კიბეებითა და
ნაპრალების მოუპრიალებელი, ხერხივით დაკბილული კი-
დეებით სავსე. ახლა აღბათ სხვანაირადაც, მაგრამ მაშინ
მთვარეს, უფრო ზუსტად კი მთვარის ფსკერს თუ მუ-
ცელს, ერთი სიტყვით, იმ ნაწილს, რომელიც დედამიწის-
კენ იყო მოშვერილი და ლამის ზედ ეხახუნებოდა, ნვეტ-
იანი ქერცლისაგან შედგენილი ქერქი ფარავდა. სწორედ
რომ თევზის მუცელს ჰგავდა და სუნაც, მასსოვს, ისეთი-
ვე ჰქონდა, თუკი მოლაღ თევზისა იყო, ოდნავ უფრო ნა-
ში, აი, შეგობილ ორავლს რომ უწია.

სინამდვილეში, თუ კიბის წვერზე, უკანასკნელ საფე-
ხურზე იდგები და გაქმული იწარწუნებდი ნონანსრო-
ბას, მთვარე ისეთი მანძილზე ჩავსვლიდა, რომ განვდილი
ხელით მისწვდებოდი. კიბის ზომა საგულდაგულოდ შე-
ვარჩიეთ (იშპანად ვქვიც არ გვიქნდა, რომ გვმორბეო-
და), ერთადერთი ის იყო, ხელის შეხებისას უნდა ყოფი-
ლიყავი ფრთხილად. მე ისეთ ქერცლს ვირჩენდი ხოლმე,
რომელიც შესახებდავად მიზნე იყო მტკიცედ და საიმედო
(ასეულ ყველას გვიწევდა რიგ-რიგობით, ხუთი ან
ექვსი კაციისაგან შემდგარ ჯგუფებში), ჯერ ცალ
ხელს ჩავავლებდი, შემდეგ - მეორეს და იმანსვე

ვგრძნობდი, როგორ მეცლებოდა ფეხქვეშ კიბეც და ნავიც, როგორ მათავისუფლებდა მთვარის მოძრაობა დედამიწის მიზიდულობისაგან. მართლაც, მთვარეს ისეთი ძალა ჰქონდა, რომ უცებ გიტაცებდა. ამას იმ წამს გრძნობდი, როცა დედამიწის მიზიდულობის არიდან მთვარისაში გადადიოდი: ამ დროს ერთბაშად უნდა წამოწულიყავი, ან ყირაზე გადასულიყავი და ისე ჩაგველო ხელი მთვარის რომელიმე ქერცლისთვის. მერე ფეხებზე უნდა მიგებჯინა და მთვარის ზედაპირზე მაგრად დამდგარიყავი. დედამიწიდან თუ გიცქერდნენ, თავდაყირა ჩამოკიდებულს ჰგავდი, მაგრამ შენთვის ჩვეული მდგომარეობა იყო. ერთადერთი უნდაყოლობად ის ჩაითვლებოდა, რომ, როცა თავს მაღლა სწევდი, გადაყირაგებულს ხედავდი ზღვის მოკაშკაშე ზედაპირს, ნავი და მემკობრები კი თავვეცი ისე კონიალობდნენ, როგორც ყურძნის მტვეანი მორჩხე.

ამგვარ ნახტომებში ნამდვილ ნიჭს ჩემი ყრუ ბიძაშვილი ავლენდა: როგორც კი მისი მოუხეშავი ხელები მთვარის ზედაპირს შეეხებოდა (ის ყოველთვის პირველი ხტებოდა კიბიდან), იმწამსვე ფაქიზი და მარჯვე ხდებოდა. მყისიერად მოულობდა ხელის ჩასავლებ ადგლს, უფრო მეტიც, ისე ჩანდა, თითქოს მხოლოდ ხელისაგულებით ეწებებოდა დედამიწის თანამგზავრის ქერქს. ერთხელ ისიც კი მომქვენა, რომ ახტობის წამს თვით მთვარე შეეგება მას შემცვედრი მოძრაობით.

ასეთივე მოხდენილად ბრუნდებოდა დედამიწაზე, თუმცა ეს მოქმედება კიდევ უფრო რთული იყო. ჩვენ ამ დროს რაც შეიძლება მაღლა უნდა აფეხტარიყავით ზედაყრბობილი ხელებით (თუკი მთვარიდან შეხედავდი, თორემ დედამიწიდან უფრო წყლის სიღრმეში ჩაყინთვის ჰგავდა ქვევით განვლილი მკლავებით). მოქმედება თავისი არსით იგივე იყო, იმ განსხვავებით, რომ კიბე არ გეკონრდა და მთვარეზე არახალი საყრდენი არ მოიპოვებოდა. მაგრამ ჩემი ბიძაშვილი, იმის მაგიერ, რომ ამხტარიყო, თავს მთვარის ზედაპირისკენ ხრიდა, როგორც მაღაყის დროს, და ხელების დაკვრით იწყებდა ხტუნვას. ჩვენ, ნაზეგ მდგომრნი, მას ისე ვხედავდით, თითქოს ხელში მთვარის უზარმაზარი ბურთი ეჭირა და ხელისაგულებით ათამაშებდა, სანამ მისი ფეხები იმდენად არ დამორიდებოდა მთვარეს, რომ კოჭში ხელის ჩაველახსა და მის ნავში დაბრუნებას ვახერხებდით.

ახლა კი იმას შემეცითებები, რა ჯანდაბა გეუწყებო-

და მთვარეზე, მოდა, მეც აგისნით. მთვარის ირემ ვაგროვებდით დიდი კოვჩითა და ბადით. მთვარის რძე ძალიან მკვრივი იყო, ხაჭოსავით. ქერცლსა და ქერცლს შორის ნაპრალებში წარმოიქმნებოდა, სადაც ფერმენტაციას განიცდიდა მინიერი წარმოშობის სხვადასხვა სხეულები და ნივთიერებები, მთვარეზე იმ ტრამალებიდან, ტყეებიდან და ლაგუნებიდან აფრენილნი, რომელთა თავზეც ჩაივლიდა ხოლმე ჩვენი თანამგზავრი. რძეს, წველებს, შუადგენდა მცენარეული ნივთიერებები, თავკომპლექსები, ბიტუმი, ოსპის მარცვლები, ფუტკრის თაფლი, ამიდის კრისტალები, ჭაუთის ქვირილი, ობი, ყვავილის მტვერი, ფლატინი, ჭიაყელები, ფისი, პილპილი, მინერალური მარილები, სხვადასხვა სანავი მასალა. საგმარისი იყო კოვჩი იმ ქერცლების შორის შვეჯყო, რომლებიც მთვარის გამხმარ ზედაპირს ფარავდა, რომ უკან აუცილებლად უძვირფასესი ტალახით სავსეს ამოიღებდნენ. რა თქმა უნდა, წმინდა მდგომარეობაში ეს ნივთიერება არ მოიპოვებოდა. ნიდა ბევრი იყო: ფერმენტაციის დროს (როცა მთვარე უღამბონია მშროლი მაქვრით სავსე არებს გადაუფრენდა ხოლმე) ყველა სხეული თანაბრად რძე იმსებოდა. ზოგი რამ ისევე რჩებოდა მთვარის ზედაპირში გარჭობილი - ბრჭყალები და სრტოლები, ლურსმენები, ზღვის ცხენები, თხილის ნაჭუჭი და ხეშეში ღეროები, დანა-ჩანაღვლის ტარები, სათევზაო კაუჭები, შიგადაშიგ საგარცხლები კი ხედავებოდა. ამიტომაც ამ პიურეს შვეჯრების შედეგე აუცილებლად თავის მოხდა სჭირდებოდა და სანრეტში გატარებდა. მაგრამ ძნელი ეს კი არ იყო, არამედ მისი დედამიწაზე ჩამოტანა. ამას ასე ვაკეთებდით: კოვჩში წარჩენილ მთვარის რძეს ყოველ ჯერზე ზემოთ ვისროდი, ზოგჯერ ისე ვმხარობდით ორივე ხელით, როგორც ლოდსატყორქს. ხაჭო მაღლა აფრინდებოდა და თუ წანროლი საკმომდ ძლიერი იყო, ქერს, ანუ ზღვის ზედაპირს მიეტყებოდა. ზღვაში ჩაყარდნილი ტიტებივდა და მისი ნავები ამოტანა უკვე ადვილი იყო. ამ სროლამაც ჩემი ყრუ ბიძაშვილი განსაკუთრებულ ნიჭსა და მოხერხებებს ავლენდა: მაჯავც უჭირდა და თვალზე. მარჯვე მოქმედებდა მთვარის ხაჭოს პირდაპირ იმ ბაღიაში ჩაყვხებდა, რომელიც ნავში დარჩენილ ამხანაგებს ეჭირათ. მე კი ზოგჯერ მარცხი მომიდიდა ხოლმე - კოვჩში დავაროვიდი რძე ურუსტი ვანადიოდა, თითქოს მთვარის მიზიდულობის გადაუღახავად მეყრებოდა თვალში.

ჯერ ყველაფერი არ მითქვამს იმასზე, რითაც ჩემი ბიძაშვილი გამოირჩეოდა. მთვარის რძის გამოღება მთვარის ქერცლიანი ქერქიდან მისთვის მართლაც რომ თამაში იყო: კოვჩის მაგიერ ქერცლსა და ქერცლს შორის ხანდახან შიშველ ხელს ჩაყვოფდა ხოლმე, ამ თუფდავითის. რაღაც სისტემის თანახმად კი არ მოქმედებდა, არამედ შემთხვევას აყოლიდა, ჯგრიდან ჯგრზე, ერთი ადგილიდან მეორეზე ნასტყობით ვადდიოდა, თითქოს მთვარეს ესუშრებოა, მისი გაკვირვება სურს, ან სულაც უღიბნებოა. და სადაც კი ხელს დაშკრავდა, რძე ისე ამოასხამდა, როგორც თხის ფეხიდან. ჩვენ ისლა გვრჩებოდა, უკან მივყოლოდით და კოვჩებით მოვეგროვებინა ნივთიერება, რომელსაც ნაკვებდად ამოასხმებდნენდა ხოლმე მთვარეს. მაგრამ ეს ყველაფერი თითქოსდა ჰიპპარად ხდებოდა, რადგანაც ჩემი ყრუ ბიძაშვილის მოქმედება არასოდეს ემორჩილებოდა რომელიმე ცხადად ჩაფიქრებულ პრაქტიკულ გეგმას. მაგალითად, ზოგიერთ ადგილს მხოლოდ იმიტომ ეტეობა, რომ საიმპონებდა: ქერცლებს შორის ნაპრალები და შიშველი ნაოჭები, სადაც მთვარის გული მოჩანდა. ზოგჯერ ჩემი ბიძაშვილი ამ ადგილებს ხელს კი არ ახებდა, არამედ - ახტობისას კარგად გათვლილი მოძრაობით - ფეხის ცერს დაშკრავ-

და ხოლმე (მთვარეზე ფეხშიშველი ადიოდა) და გვეგონა, რომ ეს მისთვის სიამოვნების მწვერული იყო, თუ იმ ფლურტული ვიშჩელებდით, ყელიდან რომ ამოსდებოდა, და კიდევ შემდგომი ნასტროებით.

მთვარის ნიადაგი ერთგვაროვნად ქერცლიანი არ ყოფილა. ხანდახან მკრთალი თიხისაგან შედგენილი არაწვესიერი ფორმის მოლიპული ზონებიც მოხანდა. ყოფი ბი-აშვის ეს რბილი ადგილები მალაყისთვის ან სულაც ფრენისთვის განაწყობდა, თითქოსდა მთელი სხეულით სურდა მთვარის რბილობში ჩაფლობა. ისე გაერთობოდა ხოლმე, რომ ზოგჯერ თვალსაც მიეფარებოდა. მთვარეზე ისეთი ტერიტორიებიც არსებობდა, რომელთა გამოსაკვლევად არც ცნობისმოყვარეობა გაგვანჩნდა და არც საჭიროება. სწორედ იქ ქებებოდა ხოლმე ჩემი ბიძაშვილი. ამიტომაც მიხედვებოდა აზრი, რომ ყველა ეს მალაყი განსტომი, რითაც ჩვენს თვალნი ითვს გაიგივებდა ხოლმე, მხოლოდ მომზადება და პრელუდია იყო რაღაც იდუმალისათვის, რაც იმ დაფარულ ადგილებში უნდა მომხდარიყო.

რალაც განსაკუთრებული განწყობა გვეუფლებოდა იმ ღამეებში, თუთის კლდეებით გარშემორტყმულ უბეში. ეს განწყობა, თუმც მზიარული, მაინც ოდნავ დაძაბული იყო, თითქოს თავისკალაში ტინის მაგიერ მთვარის მიზიდულობის გავლენით ამოტივტივებულ თევზს ვგრძნობდით. ასე მივცურავდით ნავით, თან ვუკრავდით და ვმღეროდით. კაპიტნის ცოლი ჩანგზე უკრავდა: გრძელი მკლავები ჰქონდა და იმ ღამეებში გველთევზებივით მოვერცხვდი ჩანდა, ილიები კი - ზღვის ზღარბებსავით ბნელი და იდუმალი. ჩანგის ბგერაც ისეთი ტკბილი და მკვეთრი იყო, რომ თავის შუკვება თითქმის შეუძლებელი იყო. ამიტომაც გაბმობდა ვებლით, რითაც იმდენად მუსიკას კი არ ვუთანხმებდით ამ ბღავილს, რამდენადაც ჩანგის ბგერებისაგან ვიცავდით საკუთარ სმენას.

ზღვის ზედაპირზე გამჭვირვალ მედუზები გამოდიოდნენ, ოდნავ გააჟროლებდით და მერე მთვარისკენ აფრინდებოდნენ გრძელთა და საფავით. პატარა xlix მათი პაერში დაჭვრით ერთობოდა, თუმცა კი ადვილი არ იყო. ერთხელ, როცა თავისი პანა მკლავები ერთი მათგანის ჩასვლებად გასნია, უცებ ნაშობტა და თვითონაც პაერში დაეკადა. ძალიან გაზმადარი იყო, ამიტომ მთვარის მიზიდულობის დასაძლევად და კვლავ მინაზე დასაბრუნებ-

ლად სულ რამდენიმე მისხალი წონა აკლდა: ასე ფრინდა მედუზებით გარშემორტყმული და ზღვის თავზე დაკიდებული. ვერ შემიძინა, ატირდა, მერე გაიცინა და თამაშ-საც მოჰყვა - პაერში ხან პატარა თევზს ჩაბუფავდა, ხან რომელიმე ნივარას. ზოგს პირისავე მიაქანებდა და ჩაქვბის ლაშობდა. ჩვენ ნიჩბებს ვუსვავდით, გოგონას მივდევდით: მთვარე იმ წინ მივწყდა თავის ელფოსურ ორიბიტზე და მაღლა ზეცაში იყოლიებდა ზღვის ფაუნის ამ ღრუბლებს, დარგოლილი წყალმცენარეების გრძელ მსიგებს, მათ შორის, შიგ შუაგულში გამოკიდებულ პატარა გოგონასაც. xlix-ს ორი წვრილი კიკინა ჰქონდა და ისინიც, მთვარისკენ განვდილი, თითქოს მისგან დამოუკიდებლად ფრენდნენ პაერში. შიგადაშიგ სხმარება-ლებდა და ტლინკებს ყრიდა, რათა მთვარის გავლენისაგან გათავისუფლებულიყო და გრძელი ნიჩბები (საძლევბი აფრენისას დაეკარგა) ნელ-ნელა ჩამოეშორდა ფეხებიდან და დედამინის მიმართულებით ჩამოეკიდა. ჩვენ კიბეზე აცოცებულნი ვცდილობდით ხელს ჩაგვევლო მათთვის.

პაერში გამოკიდებული ცხოველების ჭამა კარგი იდეა გამოგდა: რაც უფრო სუფლებოდა xlix, მით მეტად ეშვებოდა დედამინისკენ. უფრო მეტიც, რადაცმანაც მას ყველა სხეულზე მეტი მასა ჰქონდა, მოლუსკები, წყალმცენარეები, პლანქტონი გარვიტაციის ძალით მის გარშემო იყრიდა თავს და მალე გოგონა მთლიანად დაეფარა პატარა კაჟოვანი ნივარებით, ქიტინის ჯავშნებით, ბავნებითა და ზღვის ბალახეულობით. და რაც უფრო იკარგებოდა ამ გრავლაში, მით უფრო თავისუფლებოდა მთვარის მიზიდულობისაგან, სანამ ბოლოს და ბოლოს წყლის ზედაპირს არ შეეხო და არ ჩაყვინთა.

მაშინვე ნიჩბები მოგვსული მის საშველად. მისი სხეული დედამინის მიზიდულობამ საბოლოოდ დაისაკუთრა და ძალიან გაგივიწვდა ყოველფედი იმის მოცილებაც, რაც კი ზედ მიეკო. თავზე სათუთი მარგანები მოხვევდა, თმებიდანაც საყარცხლის ყოველ მოსმანზე ლიფსტიტისა და პანანინა კიბორჩხალების წიგმა სცივოდა. თვალები რაღაც მოლუსკების ნივარებით ჰქონდა დაბეჭდილი, რომლებიც მისანორებით აპკრობოდნენ ქუთუთოებს. ყელსა და მკლავებზე რვაფეხბათა საცეცები მოსდებოდა. სიფრიფანა კაბაც უკვე თითქოს მხოლოდ წყალმცენარეებითა და ზღვის ღრუბლებით იყო მოქსოვილი. ძირითადი დანაკრობისაგან ჩვენ გავათავისუფლეთ, მაგრამ თვითონ მთელი კვირის განმავლობაში იფხვდა ტინიდან ზღვის ზღარბების ნემსებსა და ციკენა მოლუსკებს. მაგრამ ვანში ჩანერგილი ერთუჯრედიანი არსებები საშუალოდ შერჩნენ. ასე რომ, ვინც კარგად არ იცნობდა მას, იფიქრებდა, მთელი კანი ჭორფლის მსუბუქი დანაფიფთი აქვსო დაფარული.

ასეთი დაძაბული იყო მთვარისა და დედამინის სიხლოვე მათი მიზიდულობის ძალით ზედდების გამო. მეტსაც გეტყვი: სხეული, რომელიც თანამგზავრიდან დედამინაზე ეცემოდა, გარკვეული დროის განმავლობაში მთვარის ძალას ინარჩუნებდა და ჩვენი სამყაროს ბუნებრივ ნესრივს უარყოფდა. მეც კი, მიუხედავად საკპარისი ზომისა და წონისა, როცა მაღლა ვიყავი, მერე კარგად ხანს მიჭირდა მნიერი განზომილებების შეჩვევა. მოქანავე ნავზე მტყვნებდა ჩამოკიდებული მეგრობებიც იძულებული იყვნენ, მკლავებზე მომჭიდვოდნენ და ძალით შეეკვებებნენ, სანამ მე თავდალმა დაკიდებული არ ვედილობდი ზეცისკენ აშვერილი ფეხებით საყრდენის პუნქსა.

- მოგვეყიდე! მაგრად მოგვეჭყიდე! - მიყვიროდნენ. მეც ამ ალიაქითში ზოგჯერ Vhd Vhd-ს მრგვალად მაკვირე ძუძუს მოვავლებდი ხელს და ეს შეგება კე-

თიღო და სამედიო იყო, ლამის ისეთივე მიზიდულობა ჰქონდა, როგორც თვით მთავარს, განსაკუთრებით, როცა თავდაყირა მყოფი იმასაც ვახერხებდი, რომ მეორე ხელს ნელ-ნელ მოვყვებოდი. მაშინ კვლავ ვუბრუნებოდი მშობლიურ სამყაროს და ნავის ფსკერზე ვეცემოდი, კაპიტანი Vhd Vhd კი ჩემს მოსასულიერებლად თავზე ერთ სათლ ნაწილს მასხამდა ხოლმე.

ასე დანაყო კაპიტნის ცოლთან ჩემი გამოეჯერებინა და ჩემი ტანჯვის ისტორია. რადგანაც მაშინვე შევაპირე, ვისკრე მიიწვედა ასე დაეინთებოდა ქალბატონის მზერა: როცა ჩემი ბიძაშვილის ხელები ასე დადებოდათ ვერდნობდა დედამიწის თანამგზავრის ზედაპირს, მე ქალბატონის ვაშტერდებოდი ხოლმე და მის თვალში ვკითხულობდი აზრებს, რომელთაც ჩემი ყრუ ბიძაშვილის მივარესთან გაშინაურება იწვევდა. და როცა ყრუ თავის იდუმალ მთავარულ კვლევებში ერთობოდა, ვხედავდი, რა აფორიაქება ტყუილობა ხოლმე ქალბატონს, თითქოსდა ეკვლებზე იჯდა. ახლა კი ნათელი იყო, როგორ ეჭვიანობდა ქალბატონი Vhd Vhd მთავარის, ხოლო მე კი ჩემი ყრუ ბიძაშვილის მიმართ. ქალბატონი Vhd Vhd-ს ბრილიანტის თვლებში ჰქონდა, მთავარის შესვლავზე გამოჩნდებოდა სავსენი ციმციმებდნენ, თითქოს ამბობდნენ: "ვერ მოვართვეს! ვერ დაუბატონებ მას!". და მეც თავს გარიყულად ვგრძნობდა.

ეს ყველაფერი ყველაზე ნაკლებად ჩემს ყრუ ბიძაშვილს ადარდებდა. როცა მას ქვემოთ ჩამოსვლაში ემხარებოდნენ - როგორც უკვე ავისხენი, ვფებზე მოქადებით - ქალბატონი Vhd Vhd ყოველგვარ თავშეკავებას კარგავდა და ცდილობდა, მთავარიდან დაბრუნებული მაინცდამაინც მის სხეულს აპკრიოდნა და მთელი სიმძიმით, დასწროდა. ამ დროს თავისი გრძელი ვერცხლისფერი მკლავებით ეხვეოდა ხოლმე. მე ამ დროს გულში ჩხვლეტას ვგრძნობდი (როცა მე ვეჭვდებოდი ხოლმე მის სხეულს, ის რბილი და დამყოლი იყო, მაგრამ არა ისეთი ენის გაჭრილი და დაბაბული, როცა საქმე ჩემს ბიძაშვილს ეხებოდა). თვით ჩემი ბიძაშვილი კი სრულიად ვულგარული იყო, ჯერაც თავის მთავარულ ალტაცებში ჩაკარგული.

კაპიტანსაც ვაკვირდებოდი, საკუთარ თავს ვკითხებოდი, ნეტა თავისი ცოლის საქციელს თუ ამჩნევს-მეთქი? მაგრამ არანაირი გამოძეტყველება არ ჩნდებოდა ამ მარცხით დაბრუნულა და ფსითთ გამოხილ ნაოქებთან-დაღარულ სახეზე. რადგანაც ჩემი ყრუ ბიძაშვილი უკანასკნელი ეშვებოდა მთავარიდან, მისი დაბრუნება ყველა ნავისაივის ნასვლის ნიშანი იყო. მაშინ უჩვეულოდ მზრუნველი მოძრაობით Vhd Vhd ნავის ფსკერიდან ჩანგს იღებდა და ცოლს აწვდიდა ხოლმე ცოლიც ვალდებული იყო, გამოეყოფინა და რამდენიმე წონტი გამოეცა. ყრუსაგან მისი მზერის ჩამოშორება ყველაზე კარგად სწორედ ჩანგის ბეჭებს უძლიო. მეც ვინცყები ამ მღვანელოლორი სიმღერის სოქოლს, რომელიც ამბობს: "ყველა თეთრი თევზი ტიტტივებს, ტიტტივებს; ყველა შავი თევზი ფსკერზეა, ფსკერზეა". ბიძაშვილის გარდა ყველანი ბანს მალდებდნენ.

ყოველ თვეს, როგორც კი დედამიწის თანამგზავრი მოგვშორდებოდა, ჩემი ყრუ ბიძაშვილი მინიერ სახეებს სცილდებოდა და განმარტოებულ განკურძოებაში შედიოდა. მხოლოდ საესემთვარეობის მოახლოებას გამოჰყავდა გარინდებიდან. ერთხელაც მოვახერხე, რომ მთავარზე ამხელვლითა როგმი არ შეესულიყავდა და ნავში, კაპიტნის ცოლის სიახლოვეს დავერქი. და აპა, როგორც კი ჩემი ბიძაშვილი კიბეზე აცოცდა, ქალბატონმა Vhd Vhd-მ თქვა: - დღეს მეც მსურს, მაღლა ავიდე!

არასოდეს მომხდარა, რომ კაპიტნის ცოლი მთავარზე

ასულიყო. მაგრამ Vhd Vhd-ს არ დაუშლია მისთვის! მირიქით, შეავლენა კიდევ და ხელისაც წაუშობდა, თითქოს ეუბნებოდა, მიდი, მიდიო. მაშინ ყველანი მივადრით მოსასმარებლად და მეც უკნიდან მეჭირა. ჩემს ხელში მრგვალი და რბილი იყო. ხელისგულეობითა და სახით ვანვებოდი და ისე ვიჭერდი, ხოლო როცა მთავარის სფეროსაკენ აინა, მთელს ჩემს არსებას ამ დაკარგული შეხების გამო სიმწარე მოედო. იმდენად, რომ მივეყვი და დაევიყვი:

- მეც ვაგვეყვი ცოტა ხნით, მისამარებლად! რკინის მკლავებმა შემაჩერა!

- შენ აქ დაჩრები, აქაც ზეგრი საქმეა, - მიბრძანა კაპიტანმა მისი აუშაღლებლად.

ამა დროისთვის ყველას განზრახვა სრულიად აშვარა იყო. მაგრამ მე არ ვაგვეჩინებულვარ, პირიქით, დღემდე არა ვარ დარწმუნებული, რომ ყველაფერი ზუსტად გამოვიცანი. უეჭველია, რომ კაპიტნის ცოლი დიდი ხანია ამაიფება მთავარზე ჩემს ყრუ ბიძაშვილთან ერთად განმარტოების სურვილს (ან, ყოველ შემთხვევაში, იმას, რომ მისთვის დაეშალა მთავარისთან განმარტოება), მაგრამ, შესაძლოა, მისი გონება უფრო ამბიციურ მიზანს ისახავდა, და ეს მიზანი, შესაძლოა, ყრუსთან ერთად იყო დაგვე-მილი: ერთად ასულიყვნენ მაღლა და იქ მთელი თვის განმავლობაში დარწმუნდებოდნენ. მაგრამ ისიც შესაძლებელია, რომ ჩემს ბიძაშვილს სიყრუის გამო კაპიტნის ცოლის ასხანაგანმარტოებლად ვერაფერი გაუგო და ვერც იმას მიმხედარებოდა, რომ ქალბატონის სურვილის საგანი თვითონ იყო. კაპიტანი კი? მხოლოდ იმას ელოდა, რომელიც გათავისუფლებოდა ცოლისაგან. ამიტომაც, როგორც კი ცოლი მაღლა დაიავლა, მაშინვე ვიხილეთ, როგორ დაშორჩილდა მთავარს მიდრეკილებებს და მანკიერობაში ჩაეფლო. ჰოდა, მივხვდებოდი, რატომაც არავინ მოუმოქმედებია ცოლის შესახებრლად. ოღონდ, იცოდა, რომ თავიდანვე, რომ მთავარის ორბიტა ნელ-ნელა ფართოვდებოდა?

ჩვენთან ვერავინ ექვსაც ვერ აიღებდა. ყრუ, შესაძლებელია, მხოლოდ ყრუ თუ ხედებოდა ამას: ჩანასახოვანი ფორმით, რომელიც იგი ნდებოდა საგანთა არსში, შეიძლება წინასწარ გრძობოდა, რომ იმ ღამეს საშუალოდ უნდა დამშვიდებოდა მთავარს. ამიტომაც გადაიკარგა თანამგზავრის იდუმალ ადგილში და იქიდან არ გადმოსულა, სანამ ნავში დაბრუნების ყამმა არ მოინა. კაპიტნის ცოლსაც დიდხანს მოუხდა მისი დევნა: ვხედავდით, როგორ დარბოდა აქეთ-იქით ქერქლიან ვაკეზე. ერთ წამს კი შეჩერდა და ჩვენ, ნავში მყოფივან, შემოგვაჩერდა, თითქოს ვეკვითხებოდა, ხომ არ გინახავთო?

მართლაც, რაღაც უჩვეულო სხეობა იმ ღამეს. ზღვის ზედაპირი, იმის მაგიერ რომ დაძაბულიყო, როგორც, ჩვეულებრივ, საესემთვარეობისას, იმის მაგიერ, რომ გუმბათივით აღმართულიყო ზეცისაკენ, ახლა მოშვეულებული, თავისთვის ნებურივად გაშლართულიყო დაბლა, თითქოს მთავარის ანდამაბს თავისი ძაღლის დიდი წაწილი დაეკარგა. შუქიც ისეთი აღარ იყო, როგორც წინანდელი საესემთვარეობისას: ახლა ღამის ბნელი თითქოსდა გასქმებულიყო. ზეგით აცოცებული ამხანაგები ალბათ გრძნობდნენ, რაც ხდებოდა. მართლაც, შიშით სასვე თვლებში მოგვაყარეს. მათი და ჩვენი მკერდები ერთდროულად აღმოხდა ყვირილი:

- მთვარე! მთვარე გვშორდება!

ეს ყვირილი ჯერაც არ მიზრუნულიყო, რომ მთვარეზე ჩემი ბიძაშვილი გამოჩნდა. მორბოდა. არც შემინებულ ი ჩანდა და არც გაკვირვებული: ხელები მთავარის ზედაპირს დაბავრნა ჩვეული მალახისათვის, მაგრამ შავიერ

ამტარი იქვე დარჩა დაკიდებული, როგორც ერთხელ უკვე შემთხვევა ბატარა xlihx-ს. ერთხანს ისხმარტალა მივარესა და დედამიწას შორის, გადაყარავდა, ხელები გაასახავა, როგორც ძლიერ დინებისთან მეტროლომა მოცურევემ, და უჩვეულოდ წელა გაეშურა ჩვენი პლანეტისაკენ.

მთავარზე ასული სხვა მეზღვაურებზეც სასწრაფოდ მიჰყვინე მის მაგალითს. არავინ ფიქრობდა იმაზე, რომ ნავამდე მიეტანა მთავარზე შერგოვილი რძე და არც კაპიტანი საცდელად უნდა ამისთვის. ისედაც დიდიხანს დაყოფნდნენ, უკვე მანძილიც საკმაოდ გაზრდილიყო და მისი გადალახვა ძნელდებოდა. როგორც არ ცდილობდნენ, ჩემი ბიძაშვილის ფრენისა თუ ცურვისთვის მიეძაბათ, უსუსურად ეპოტიწებოდნენ სიცარიელეს.

- შეუჭრივით! ბრყვევით! შეუჭრივით! - იყვირა კაპიტანმა. ამ ბრძანების გაგონებაზე მეზღვაურები დაფუფუნებასა და ერთიანი მასის შექმნას ეცდნენ, რათა ერთობლივი ძალებით მიეღწიათ დედამიწის მიზიდულობის არემდე. რამდენიმე ხანში სხეულებსივსგან შემდგარი ჩანჩქერი დაფუნთო ჩავარდა ოკეანეში.

ნავეტი მათ შესვალაზედად მისწრაფოდნენ.
- მოივადე, ქალბატონო სადა! - იყვირე კაპიტნის ცოლიც შევეცადა გადმოსტომას, მაგრამ ცაში მთვარიდან რამდენიმე მეტრის დაშორებაზე ატივებოდა, სუსტად უსუნებდა შავიში თავის ვერცხლებსეფრ მკლავებს. ზე კიბებზე ავცოცდი და დასმარების ამაო მცდელობებით ვანოვდებდი ჩანჭს.

- ვერ ვწვდები უნდა ვუშველით! - იყვირე და ხელში ჩანჭგაბლულული წამოვიწიე. ჩემს მაღლა მთვარის უშეცვლელი დისკო უკვე ის აღარ იყო, რაც ადრე, იმდენად დაბატარაგებულყოფი, უფრო მეტიც, თანდათან იკუმშებოდა, თითქოსდა ჩემი მზერა უბძებებდა შორეთისაკენ. და გათავისუფლებული ზეცა უფსკრულივით აღებდა პირს, მის სიღრმეში კი ვარსკვლავები მრავლდებოდნენ და ღამეც თავზე სივარილის მდინარეს მავრქეცედა, აფორიაქებოდა და თავბრუსხვევით მავსებდა.

"მეშინია, - ვიფიქრე, - მეშინია, ვერ გადავტყობი. მშინარა ვარ". და სწორედ ამ წამში გადავტივდი. თავგანწირული მივეცურადი ცაში, ჩემი ქალბატონისკენ ვინვდიდი ჩანჭს. ის კი არ მაიხალხოვებოდა, საკუთარი ღერძის გარშემო ტრიალებდა და ხან ეტლგაროდ სახეს მამყენებდა და ხანაც ბეჭებდა.

- შევერთდით! - დაიყვირე. უკვე ვწვდებოდი, წელზე ვეხვივოდი, ჩემს სხეულს მისზე ვაჭდობდი. - შევერთდით და ასე დავეშვათ!

ვიძაბებოდი, რათა უფრო მეჭიდებოდ მოვხვევოდი, ცვდებოდა ეს ხვევნა მთელი სისხლის შემეჭრნენ. გვიანდა შევაშინე, რომ თუმცა გამოვიყვანე იგი დაკიდული მდგომარეობიდან, მაინც უფრო შორს ვუბიძგე მთვარისკენ. ნუთუ შეუვანებლად მოხდა ეს? თუ თავიდანვე ასეთი იყო ჩემი განზრახვა? ჯერ ვერ ვახერხებდი აზრის დალაგებას და უკვე ყვიროლი აღძობდა:

- მე, მე დაერჩები შენთან მთელი თვითი! უფრო მეტიც: შენზე! - აღტყინებული ვდრიალებდი. - მე შენზე მთელი თვითი!

და სწორედ ამ წამს მთვარის ზედაპირზე დაცემამ შეწყვიტა ჩვენი ხვევნა. ციფსა და აქერცილილ ნიდადაზე მე ერთ მხარეს გადავგორდი, ის - სხვანა.

მზერა აწვიე, როგორც ყოველთვის, როცა მთვარის ზედაპირზე ვვებებოდი ხოლმე. იმდელ მქონდა, რომ ზემოთ უსასრულო ჭყირივით გადაჭიმულ მშობლიურ ზედას აღმოვჩანებდი. ახლაც ვნახე, დიას, ახლაც ვიხილე ეს ჭყირი, მაგრამ ბევრად უფრო მაღალი და ბევრად უფრო

შემოსაზღვრული კლდეთა, სანაპიროთა და კონცხთა კონტურებით. ნავეტიც რამდენიმე უფრო მეტირეწი მოჩანდნენ, აშხანავთა სახეების გარჩევა კი შეუძლებელი იყო და მათი ხმებიც დასუსტებულიყო! მცირე მანძილიდან კი ბგერა მომესმა. ქალბატონმა Vhd Vhd-მ თავისი ჩანგი იპოვა და ტირილივით მწუხარე ვკრივით ეკლერეხებოდა.

სანგროლით თვე დანიყო. მთავარ წელა ბრუნებდა დედამიწის გარშემო. ცაში დაკიდებულ გლობუსზე უკვე ჩვენს ნაცნობ ნაბირს კი არ ვხედავდით, არამედ უფსკრულივით ღრმა ოკეანეების წელ მოძრაობას, გაგარეგებული ქვებით მოვინელი უდაბნოებს, ყინულით დაფარულ კონტინენტებს, ვეება ქვეწარმავლებით მოფუთფუთე ტყეებს, ჩქარი მდინარეებით დასერილი მაღალი ქედების კლდოვან კედლებს, ჭაობში ჩაფლულ ქალაქებს, ტყვის ნეკროპოლისებს, თიხისა და ტლახის იმპერიებს. სისორე ყოველივეს ერთსა და იმავე ფერს ანიჭებდა: უტო პერსპექტივებით ყოველ გამოსახულებას აუცხებოდა. სილოების ჯოგები და კალიების გუნდები კვეთდნენ ერთნაირად ვრცელსა და ხშირი მცენარეულობით დაფარულ ეკლებს და მათ შორის განსაკუთრებით დაჭერა ძნელი იყო.

ალბათ ბუნდინერი უნდა ვყოფილიყავი: ოცნება ამიხდა და ჩემს ქალბატონთან ვიყავი განმარტოებული. მთვარესთან განზებურება, რომლის გამოც ასე მშურდა ჩემი ყრუ ბიძაშვილისა და ქალბატონ Vhd Vhd-სი, ახლა ჩემი ერთადერთი და განსაკუთრებული საზღაური იყო. წინ მთვარის დღეთა და ღამეთა მთელი თვე გველოდა, თანამგზავრის ქერქი ჩვეული მომავო რძით გვეკვებავდა, ჩვენი მზერაც მაღლა მიწინედა, იქ, სადაც ჩვენი მშობლიური სამყარო გადაჭიმულიყო, ბოლოს და ბოლოს გამოკვლული მთელი თავისი მრავალფეროვნებით, მინიერთა მიერ არნახული უბრალებით, ან უჭერტდა მთვარის მიღმა ზეცის დასბრლ ტივებზე დაკიდებულ სინათლის მომჩინებელი ნაყოფებებით დიდრონ ვარსკვლავებს და ეს ყოველივე ჩვენს ყველაზე უფრო გამსუვან ოცნებებს აღებამებოდა, მაგრამ მაინც, მაინც, მაინც ტყვეობა იყო.

მხოლოდ დედამიწას დაგტრიალებდი ფიქრით. მხოლოდ დედამიწის წყალობით ხდებოდა, რომ ყოველი ჩვენგანი ის იყო, ვინც იყო და არა სხვა ვინმე. აქ, ზემოთ, დედამიწისაგან მოწყვეტილი, თითქოსდა აღარ ვიყავი ის, ვინც ვიყავი და არც ის იყო ჩემთვის ის პირვანდელი სატრევი. მოუთმენელი ეკოლოდ დედამიწაზე დაბრუნების და მისი დაკარგვის შიშით მაკანკალბდა. ჩემი სიყვარულის ოცნება მხოლოდ წამით განხოციკლებდა, როცა მთვარესა და დედამიწას შორის გამოეცხებინა და ერთმანეთს ჩახვეულნი ვზხრიალებდით სივრცეში. თავის მიწიერ მინიერობას მოკლებული ჩემი სიყვარული ახლა მხოლოდ მტანჯველ ნოსტალგიას ვტრონებდა იმის მიმართ, რაც გვაკლდა: სადაღაც, რაღაც, მანამდე, მერე.

ამას მე ვტრონებდი. ის კი? როცა ჩემს თავს ვკითხოვოდი ამას, გარეობული ვიყავი. რადგანაც ჩემი სატრევიც მხოლოდ დედამიწაზე ფიქრობდა. ეს, შესაბამის, კეთილის ნიშანი ყოფილიყო, ნიშანი მიღწეული თანმშობისა, მაგრამ იგი შეიძლებდა იმასაც მინიშნული, რომ ყოველივე ამიო იყო, რომ მხოლოდ ჩემი ყრუ ბიძაშვილისკენ იყო მიმართული მისი სურვილები. და მაინც არავინ. ძველ პლანეტას არც უყურებდა. ფერმტრთალი დაღარიბოდა მთვარის ვაკეებზე, რაღაცას ბუტბუტებდა და ჩანჭს ეკლერეხებოდა, თითქოსდა თავის დროებით (როგორც მე მეგონა) მთვარეზე მდგომარეობასთან შეგუებული. ნიშნავდა ეს, რომ ჩემს მეტოქეზე ვავიბარჯე? არა, დავემარცხდი. საბოლოოდ დავემარცხდი. რადგანაც ჩემი ქალბატონი მიხვდა, რომ ყრუ ბიძაშვილს მხოლოდ მთავარ უფროდა, ამიტომაც ერთადერთი, რაც ჩემს

ქალბატონს სურდა, მივარედ ქცევა და ამ ზეადამიანურ სიყვარულის საგანთან გაიგვივება იყო.

როგორც კი მივარედ ჩვენი პლანეტის გარშემო სრული ბრუნვი გააკეთა, კვლავ თუთიის კლდეები თავზე აღმოჩნდნენ. შიშით ვიცანი ისინი: ჩემს ყველაზე შავნულ ვარაუდებშიც ვერ წარმოვიდგინა, რომ მანძილის გამო ასე შემცირებული ვიხილავდი. გუბეს დამსგავსებულ ზღვაში ჩვენი ამხანაგებიც დაბრუნდნენ თავიანთი ანგე-ბით, ოღონდ უკვე უსარგებლო ფიცრის კიბეები აღარ მოჰქონდათ თან. სამაგიეროდ, ყოველი ნავიდან წვერში კულჭამობილი გრძელი ჭოკეების ტყე წამოიშარა. თითო-ოთხოს, ვისაც ასეთი ჭოკე ეჭირა, ალბათ მთავარის ხა-ჭოს უკანასკნელი წარწერების მოფხვკის იმედი ამოძრა-ვებდა, ამ ჩვენს უბედურებაში მცირედი დახმარების სურ-ვლიც მისცნ. მაგრამ მაშინვე ცხადი შეიქნა, რომ ჭოკეების სიგრძეც არაა საკმარისი მივარის მისაღწევად. ამიტომაც სულ მალე დედადებული ჭოკეები სანყალობლად ატვიტივ-დნენ ზღვის ზედაპირზე. ამ არეულობაში რამდენიმე ნავ-მაც დაკარგა წონასწორობა და გადაბრუნდა. მაგრამ სწორედ ამ მომენტში ერთ-ერთი ნავიდან წამოიჩინა გა-ცლილები უფრო გრძელმა ჭოკმა. ალბათ ბამბუკისა იყო, ბამბუკის აუარება, შეკრული ან ერთმანეთში ჩადებული ღეროსაგან შედგებოდა. მის ასანედად დიდი სიფრთხილე იყო საჭირო, რათა ნავის რყევას არ გაეწყვიტა ეს წვერი-ლი ჭოკე, თანაც დიდი ძალა და მოხერხება, რათა ვერ-ტიკალური სიმძიმეს ნავი არ გადაეწონა.

და ამა, მივხვდით, რომ ჭოკის წვერი მალე მისწვდე-ბოდა მივარეს, ვნახეთ, როგორ შეეხო და მიეხვინა მივარის ზედაპირს, ცოტა უზიძგა კიდევ, ცოტა კი არა, კარგა ძლიერადაც უზიძგა, თითქოსდა უფრო მეტად და-აშორა დედამიწას. მერე კვლავ უკან ჩაინა და კიდევ ერთხელ დაჰკრა მივარის ზედაპირს. მაშინ ვიცანი, მაშინ ვიცანით მეც და ჩემმა ქალბატონმა: ვინ შეიძლება ყოფილიყო ეს, თუ არა ჩემი ყრუ ბიძაშვილი, რომელიც უკანასკნელად ეთამაშებოდა მივარეს, თითქოსდა ჭოკის წვერზე ატყევებდა მას. და ისიც შევაშინე, რომ ეს სი-ყონაღე არაფერს ემსახურებოდა, არანაირ პრაქტიკულ მიზანს არ ისახავდა, უფრო მეტიც, შეიძლებოდა გვეფიქ-რა, რომ დედამიწისაგან კიდევ უფრო შორს მიერეკებო-და მივარეს, მიჰყვებოდა მის ნელ კტოლვას, შორეულ ორბიტაზე მიაღებდა. ესეც ჩემი ბიძაშვილის თვისება იყო, რადგან ვერ წარმოვიდგინა, მივარის სურვილის, მი-სი ბუნების, მისი მისწრაფებისა და ბედისწერის წინაღ-მდედ წასულიყო ოდესმე. და თუ მივარე ახლა დედამი-წას შორიდებოდა, ჩემი ყრუ ბიძაშვილი ტკბელობა ამ და-შორებით, როგორც ადრე მივარის სიახლოვით ტკბეო-და.

რალა უნდა ექნა ამ შემთხვევაში ქალბატონ Vhd Vhd-ს? მხოლოდ ახლა გამოჩნდა ყველაზე აშკარად, რომ ჩე-მი ყრუ ბიძაშვილის მიმართ მისი სიყვარული უბრალო ახირება კი არა, დაურღვეველი აღთქმა იყო. თუ ჩემი ბი-ძაშვილის სიყვარულის საგანი ახლა შორეული მივარე იყო, კაპიტნის ცოლიც მივარესავით შორს დარჩებოდა მივარეზეც. ამას მაშინ მივხვდი, როცა დავინახე, რომ ნაბიჯსაც არ დგამდა ბამბუკისკენ. მხოლოდ მაღლა დე-დამიწისკენ იხვევდა ჩანგს და სიმძეს ეთამაშებოდა. ვამ-ბობ, ვნახე-მეთქი, მაგრამ სინამდვილეში მხოლოდ ერთი წამით თვალის კუთხით დავიჭირე მისი გამოსახულება, რადგან როგორც კი ჭოკე მივარის ზედაპირს შეეხო, მე იმწამსვე გავიქეცი მასზე მოსაჭიდელად და უკვე გვე-ლივით სწრაფი მივცოცავდი ზევით ბამბუკის რგოლებ-ზე, მაღლა მივიწვედი მკლავებისა და მუხლების ძალით, გაიშვიათებულ სიფრცეში წონადაკარგული, თითქოსდა

თვით ბუნების ძალამ მიბრძანა დედამიწაზე დაბრუნება და დამავინცა მიზეზი, რომელმაც ოდესღაც მივარეზე ამ-იყვანა. იქნებ, სულამ ჩემი დამინცება, არამედ საბოლო-ოდ შევიგნე ეს მიზეზიც და მისი უიღბლო შედეგიც. ამ-ასობაში კი ჩემი აღმასალა იმ წერტილის მიუხედივდა, როცა უკვე ძალის მოდებდა აღარ მჭირდებოდა, არამედ უნდა მივინდობოდი დედამიწის მიზიდულობის ძალას და თავის უფლად ჩავსრიალებულიყავი ქვევით. აქ კი ჭოკე ათასს ნაწილად დაიმსხვრა და მეც თავდაყირა ჩავვარდი ზღვაში.

ეს ტკბილი დაბრუნება იყო, ხელახლა ნაშოვნი სამ-შობლო, მაგრამ ჩემი ერთადერთი ფიქრი მხოლოდ და-კარგული ქალბატონის გამო ტკივილი იყო და ჩემი თვა-ლებიც უკვე სამუდამოდ მიუღწეველ მივარეს მისჩრებო-და მის სიახლოველად ვიხილე კიდევ იქ იყო, სადაც დე-ტოვე, სწორედ ჩვენს თავებს ზემოთ ქვიშაზე იწვა და არაფერს ამბობდა. მივარის ფერი მისცემოდა. გვერდზე ჩანგი მიეკრა და ნელა და მივითად ჩამოჰკავდა სი-მეგს. კარგად მოჩანდა მკერდის, მკლავების, ნელის ფორ-მა. ასე მასსუს იგი და ახლაც, როცა მივარე ამ შორე-ულ და ბრტყელ დისკოდ გადაიქცა, ყოველთვის ვუშტე-რე თვალს მის პირველედ უწერილს ლებანს და რაც უფრო იზრდება, მით უფრო მეჩვენება, რომ ცხედვაც ჩემს ქალბატონს, ათასგვარი სხვადასხვანაირი სახით, ან რა-ღაც მის მსგავსს, მაგრამ მის გარდა სხვა არაფერს. მხო-ლოდ მას, ვინც მივარეს მივარეობას ანიჭებს და ვინც მთელი ღამის განმავლობაში აყმუელებს ძალღებს და მათთან ერთად მეც.

იტალიურიდან თარგმანა
ნოზდრე ლაღანამა

სწორედ ამისათვის გისმეთ, მიუღერ. ახლა, როცა ჩემი თხოვნა გადადგომის შესახებ მიღებულია, თქვენ ჩემი მემკვიდრე გახდებით. დირექტორის თანამდებობაზე თქვენი დანიშვნა დაუყოვნებლივ იქნება სისრულეში მოყვანილი. ვერ დამაჯერებთ, რომ მთავარიდან ჩამოვარდით: კარგა ხანია, რაც ჩვენში ეს ქორი დადის და თქვენს ყურამდეც იქნება მოსული. გარდა ამისა, უეჭველია, რომ ჩვენი ორგანიზაციის ახალგაზრდა კადრებს შორის, თქვენ, მიუღერ, ყველაზე მომზადებული ბრძანდებით. თქვენ შეიძლება ითქვას იცნობთ ჩვენი სამუშაოს ყველა საიდუმლოს. ყოველ შემთხვევაში, ასე ჩანს არა, მათქმევინეთ: ჩემი ინიციატივით კი არ გესაუბრებთ, არამედ უფროსობამ დამავალა. მხოლოდ რამდენიმე საკითხია თქვენთვის უცნობი და ახლა დადგა ფაქტი, მიუღერ, როცა ეს საკითხებიც უნდა გაგაცნოთ. თქვენ, სხვათა შორის, როგორც ყველა დანარჩენს, მიგაჩნიათ, რომ ჩვენი ორგანიზაცია უკვე მრავალი წლის განმავლობაში აშაადებს დოკუმენტაციის ცენტრს, რომლის მსგავსი არასოდეს ჩაფიქრებულა ან განხორციელებულა. ეს უნდა იყოს გიგანტური დავთარი, რომელიც მოიცავს და მოაწესრიგებს ყოველივეს, რაც კი ცნობილია თითოეული პიროვნების, სულიერისა და საგნის შესახებ, გენერალური ინვენტარი არა მარტო ანჭყოსი, არამედ წარსულისა, ყველაფრისა, რაც კი მომხდარა ქვეყნიერების დასაბამიდან, ერთი სიტყვით, ყველაფრის ერთდროული და ზოგადი ისტორია, ან, უფრო სწორად, ყოველი განვლილი წამის კატალოგი. ფაქტობრივად, სწორედ ამაზე ვმუშაობთ და შეგვიძლია ვთქვათ, რომ წარმატებასაც მივაღწიეთ: ჩვენს პერფორატორზეა არა მარტო მსოფლიოს ყველაზე მნიშვნელოვანი ბიბლიოთეკების, არქივებისა და მუზეუმების შინაარსი, არა მარტო ყველა ქვეყნის ჟურნალ-გაზეთების წლების მიხედვით, არამედ ad hoc პიროვნებებიდან

ქვეყნიერების მეხსიერება

პიროვნებამდე, ადგილ-ადგილ შეგროვებული დოკუმენტაცია. მთელი ეს მასალა არსებითამდე დაყვანის, კონდენსაციის, მინიატურისაგანის პროცესს განიცდის და არ ვიცით, როდის შეწყდება ეს პროცესი. ყველა არსებული და შესაძლებელი გამოსახელება არქივირებულია მიკროფილმების ციფქნა რგოლებზე, მაგნიტური ფირის პანანინა კასეტებზე შეგროვდა ჩანერილი და ჩანერადი ბგერები და ხმაურები. ჩვენ განზრახული გვაქვს კაცთა მოდემის ცენტრალიზებული მესხიერების კონსტრუირება და მისი მოქცევა რაც შეიძლება შეზღუდულ სივრცეში, რათა ჩვენი ტვირის ინდივიდუალური მესხიერების ყაიდაზე ავაგოთ.

თუმცაღა რა საჭიროა, ეს ყოველივე თქვენ გაგიმეორეთ. ჩვენთან ხომ იმითომ მოხვდით, რომ გაიმარჯვა ჩვენს კონკურსზე წარდგენილმა თქვენმა პროექტმა, "ბრიტანეთის მუზეუმი ერთი თხილის გულში". ჩვენთან, მართალია, შედარებით მცირე ხანს მუშაობო, მაგრამ ჩვენი ლაბორატორიების ფუნქციონირებაში ჩემზე არანაკლებ კარგად ვერკვევით, თუმცა კი ფონდის დირექტორის ადგილი მიჭირავს. არც არასოდეს დავთმობდი ამ ადგილს, ეჭვიც არ შეგეპაროთ, მაგრამ ძალემა მიმტყუნა. ჩემი ცოლის იდუმალი გაქრობის შემდეგ რალაც დებრესია დამემართა და ამ კრიზისიდან ვეღარ გამოვდივარ. ჩვენი ხელმძღვანელობის სამართლიანი გა-

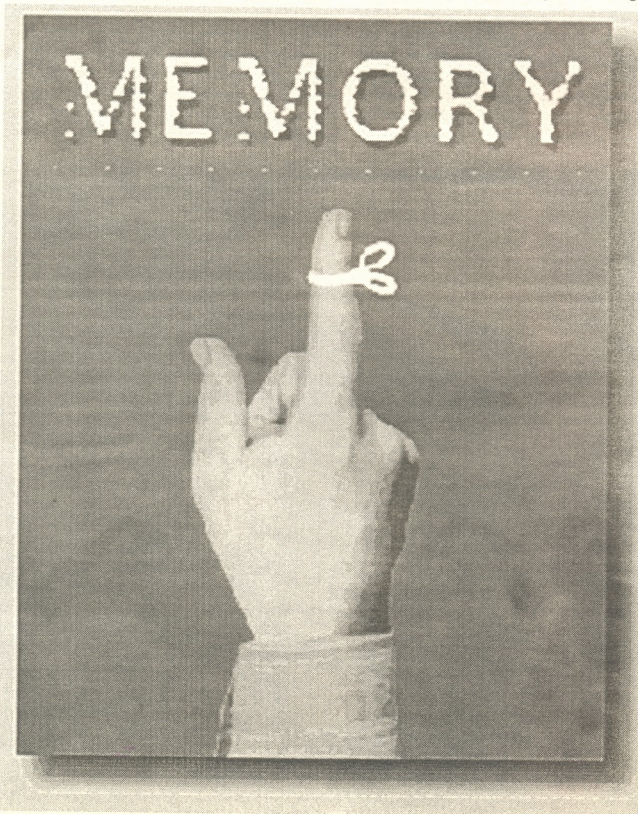
დანყვეტილება იყო ჩემი შეცვლა და ამით მათ ჩემი სურვილიც გაითვალისწინეს. მაშასადამე, ჩემი ვალია საქმის კურსში ჩაგაყენო და ჩვენი დანესებულების საიდუმლოებები გაგისნათ, რაც აქამდე დაფარული იყო თქვენთვის.

თქვენ ჩვენი მუშაობის ქეშმარიტი მიზანი არ იცით. მიუღერ, ჩვენ ყველაფერს ქვეყნიერების ბოლოსთვის ვაკეთებთ. ვმუშაობთ დედამიწაზე სიცოცხლის მოახლოებული აღსასრულის მოლოდინში, რათა ყოველივე ამიო არ აღმოჩნდეს. ვცდილობთ, მთელი ჩვენი ცოდნა სხვას გადავცეთ, თუმცა არ ვიცით, ვინ იქნება ეს სხვა და რა ეცოდინება.

შეიძლება სიგარა შემოგთავაზოთ? პროგნოზმა, რომ ჩვენი პლანეტა სიცოცხლისათვის, ან ყოველ შემთხვევაში, ადამიანის არსებობისთვის გამოუსადეგარი გახდება, კიდევ დიდი ხნის განმავლობაში შეიძლება არანაირი შთაბეჭდილება არ მოახდინოს ჩვენზე. ყველამ ვიცით, რომ მზემ თავისი სიცოცხლის შუახანს მიიღნია. რაც უნდა კარგად წავიდეს საქმე, ასე, ოთხი ან ხუთი მილიარდი წლის შემდეგ ყველაფერი მაინც დასრულდება. ცოტა ხანში ეს პრობლემა თავისთავადაც დადგებოდა. საიხლე ისაა, რომ ბოლო ფაზი, სინამდვილეში, გაცდლებით უფრო ახლოსაა და დასაკარგი დრო აღარა გვაქვს. აი, სულ ესაა. ჩვენი სახეობის გადაშენება, რა თქმა უნდა, საკმაოდ ნალვლიანი პერსპექტივაა, მაგრამ ამაზე ტირილი

სრულიად ამაო იქნებოდა, როგორც რომელიმე ინდივიდუალურ სიკვდილზე სინანული. (სულ ჩემი ანგვლის გაქრობაზე ვფიქრობ, მაშატივთ ეს ალღევება). მილიონობით უცნობ პლანეტაზე, უქვევლია, ჩვენი მსგავსი არსებები ბინადრობენ. ნაკლებად მნიშვნელოვანია, რომ ჩვენი კი არა, სწორედ მათი შთამომავლები მოგვიგონებენ და გააგრძელებენ ჩვენს საქმეს. მნიშვნელოვანია, მათ ჩვენი მესსიერება გადავცეთ □ ცენტრალზეული მესსიერება, იმ ორგანიზაციის მიერ მომზადებული, რომლის დირექტორადაც მალე თქვენ დაგანიშნავენ, მიუღერ.

ნუ შეგეშინდებათ. თქვენი მუშაობის სფერო იგივე დარჩება, რაც აქამდე იყო. სხვა პლანეტებისათვის ჩვენი მესსიერების გადაცემის სისტემას ჩვენი ორგანიზაციის სხვა შტო იკვლევს. ჩვენ ჩვენი საქმე გვაქვს და ისიც არ გვევება, თუ ვინმე მიიჩნევს, რომ ოპტიკური საშუალებები აუსტიკურზე უფრო მისაღებია, ან პირიქით. შეიძლება ისეც მოხდეს, რომ შეტყობინებებს კი არ გადასცემენ, არამედ რომელიმე უსაფრთხო ადგილას შეინახავენ, მაგალითად, დედამიწის ქერქის ქვეშ; ჩვენი პლანეტის მოხეტიალე რელიქტი ერთ მშვენიერ დღეს შეიძლება ექსტრაგალაქტიკურ არქეოლოგთა მიერ იქნეს ნაპოვნი და გამოკვლეული. ჩვენი საქმე არც კოდის ან კოდების არჩევანია: ისეთი განშტოებაც არსებობს, რომელიც მხოლოდ ამ საკითხს შეისწავლის, ანუ ცდილობს გასაგები გახადოს ჩვენი საინფორმაციო ბლოკი იმის მიუხედავად, თუ რო-

მელ ლინგვისტურ სისტემას გამოიყენებენ მისი მოვლენები. თვენების, როგორც ხედებით, არაფერი შეიცვლება, გარდა მომავალი პასუხისმგებლობისა. პოდა, ახლა ამაზე მსურს გაგესაუბრო.

რა იქნება კაცთა მოდგმა გადაშენების მომენტში? □ ინფორმაციის გარკვეული რაოდენობა საკუთარი თავისა და სამყაროს შესახებ, ეს რაოდენობა სასრული და დასრულებული იქნება, რადგანაც ვეღარ განახლებდა და ვერც გაიზრდებოდა. გარკვეული დროის განმავლობაში ქვეყნიერებას საშუალება მიეცა, არა მარტო შეეგროვებინა და გადაემუშავებინა ინფორმაცია, არამედ შექმნიდა და წარმოემუშავა ის იქ, სადაც ადრე ვერაფერი იქნებოდა ისეთი, რაც ვინმეს რასმე შეატყობინებდა: ეს ალმონი და დედამიწაზე არსებული სიცოცხლე და, განსაკუთრებით, კაცთა მოდგმა, მისი შესხვლება, შესატყობინებლად და დასამახსოვრებლად გამიზნული მისი გამოგონებები. ჩვენი ორგანიზაცია იმის გარანტიას იძლევა, რომ ინფორმაციის ეს რაოდენობა არ გაიზრდეს დამოუკიდებლად იმისაგან, იოვნინან მის სხვები, თუ არა. დირექტორის საზრუნავია, რომ გარეთ არაფერი დარჩეს, რადგანაც თუ რამე გარეთ დარჩება, ჩაიფლეთ, რომ მის არც არასოდეს უარსებია. ამავე დროს, დირექტორის საზრუნავია საქმე იყ მოაწყოს, თითქოს არასოდეს უარსებია ყოველი იმას, რამაც შეიძლება დასრულება შეუქმნას ან ჩრდილ მიავსენ სხვა უფრო არსებით საგნებს, რაც, საბოლოო ფაქტო, კი არ გაზრდის ინფორმაციას, არამედ უსარგებლო უწესრიგობას და ხმაურს გამოიწვევდა. დიდი მნიშვნელობა აქვს ზოგად მოდელს, რომლის მიხედვითაც იქნება დახარისხებული ინფორმაციის ერთობლიობა; მოდელს, რომლის საშუალებითაც ერთი ინფორმაციიდან მოპოვდება სხვა, რომელსაც არ ვიძლევი, ან, შესაძლოა, არც ვგაქვს. ერთი სიტყვით, რაკ რაღაც ინფორმაციას არ ვიძლევი, გამოდის, რომ იმაზე მეტ ინფორმაციას ვიძლევი, ვიდრე იმ შემთხვევაში შეგვიძლია, რომ მივცევა. ჩვენი მუშაობის საბოლოო შედეგი უნდა იყოს მოდელი, რომელშიც ყველაფერი უნდა იძლეოდეს ინფორმაციას, ისიც კი, რაც არ არის. მხოლოდ ამ შემთხვევაში გვეყოფინება ყველაფერი იმაზე, რაც ოდესმე ყოფილა, რასაც მართლაც ჰქონია მნიშვნელობა, ანუ ის, თუ რა ყოფილა ნამდვილად, რა ყოფილა ჭეშმარიტად, რადგანაც ჩვენი დოკუმენტაციის საბოლოო შედეგი იქნება ყოველდღი იმის ერთობლიობა, რაც არის, იყო და იქნება. დანარჩენი კი არაფერია.

რა თქმა უნდა, ჩვენს მუშაობაში არის ნუთები □ და ეს ალბათ თქვენც გიცნობნიათ, მიუღერ □ როცა ცდილობს იფიქრო, რომ ნამდვილად მნიშვნელოვანი მხოლოდ ისაა, რაც ჩვენს რეგისტრაციას გაუბრუნა, რომ მხოლოდ ის არსებობს ჭეშმარიტად, რაც კვალის დატოვებულად ქრება, ხოლო ყოველივე ის, რასაც ჩვენი კატალოგი შეიცავს, მხოლოდ მკვდარი ნაწილია □ ნარჩენი და წიდა. დგება ნუთი, როცა ერთი დამთხვევად, ბუზის გაფრენი, ოდნავი ქვილი ერთადერთ სასურვედ გვეჩვენება სწორედ იმიტომ, რომ სრულიად გამოუყენებელია, ერთხელ და საშუალოდ მოემცილება და მაშინათვე დაიწყებულ, ქვეყნიერების მესხერებაში ჩაბუჯვების მოსაწყობ ზედს ჩამოშორებული. ვის შეუძლია გამორიცხოს შესაძლებლობა, რომ ქვეყნიერება ატეხულია დაურეგისტრირებელი ნაშენების წვეტილი ხაზზე, ხოლო ჩვენი ორგანიზაცია კი მის მხოლოდ ნეგატიურ ანაბეჭდს, ცარიელ ჩარჩოსა და უმნიშვნელობას აკონტროლებს?

მაგრამ ჩვენი პროექტილი სიკვივე სწორედ ესაა: როგორც კი რაღაცაზე ვაფიქსირებთ ყურადღებას, იმნამსვე მისი კატალოგი ჩაიხდა გესურს. უნდა ვაღიარო, რომ ხშირად მეც ასე დამამართინა და კატალოგი შემიყვანია მიქნარება, მუნუკები, ერთმანეთთან დაუკავშირებელი

იდეების ასოციაციები, უდარდელი სტვენა. თანაც ყველაზე კვალიფიკური ინფორმაციის პაკეტი შემინახავს ისინი. დირექტორის თანამდებობას, რომლის დაკავებაც თქვენ მალე მოიწინეთ, ეს პრივილეგია აქვს: შეგებობათ პირადი კვლი დაამწიოთ ქვეყნიერების მესხერებას. კარგად მისმინეთ, მიუღერ: თვითნებობაზე და ძალაუფლების გადაშეტებაზე კი არ გელაპარაკებთ, არამედ ჩვენი მუშაობის გარდაუდებ კომპონენტზე ცივად ობიექტურად, დაუხანძრებელი ინფორმაციის მასა შეიცავს რისკს, რომ სინამდვილისაგან დაშორებულ სურათს შეგვიქმნის, გაყავლებს იმს, რაც ყოველი ცალკეული სიტუაცია სათვის ყველაზე საკეთილურია. დავეუშეთ, რომ სხვა პლანეტიდან მოგვივიდა წმინდა ფაქტობრივი მონაცემების შემცველი უწყება, რომელიც თავისთავად ცხადი და ნათელია: მაშინ ყურადღებას არ მივაქცევთ, ვერც კი შევაშწინეთ მას. მხოლოდ იმ უწყებას, რომელიც რაღაც გამოუხატველს, რაღაც საკვებს, ნაწილობრივ გაუმზირავს შეიცავს, შეუძლია გადმოლახოს ჩვენი ცნობიერების ზღურბლი, გვაიძულოს ნაკითხვა და განმარტება. ეს აუცილებლად უნდა გაეთვალისწინოთ: დირექტორის მოვალეობაა, მისცეს შეგაროვლი და შერჩეული ინფორმაციის ერთობლიობას სუბიექტურობის მსუბუქი ელფერი. ის ოდნავი სავეჭობაა ან რისკი, რომელიც აუცილებელია დამავჯერდებოდეს თავისთვის. ამის თქმა მსურდა თქვენთვის, სანამ საქმეებს გადმოგცემდით: დღემდე შეგაროვლ მასალაში აქა-იქ ჩემი ხელის ანაბეჭდი შეიმჩნევა, რა თქმა უნდა, უკიდურესად ფრთხილი. აქა-იქ გამოჩნებულია შეფასებები, ქარაგმები, ერთუვეც კი.

სიცრუე მხოლოდ ერთი შეხედვით გამოიხატავს ჭეშმარიტებას. თქვენ მოგეხსენებათ, რომ ხშირ შემთხვევაში სიცრუე □ მავალითად, ფსიქონალტიკოსისთვის პაციენტის მიერ ნათქვამი ტყუილები □ მეტ-ნაკლებად მოუითებს ჭეშმარიტებაზე. ასევე იქნება მათთვის, ვისაც ჩვენი უწყების ინტერპრეტებრა მოუწევს. მიუღერ, ამას უკვე ხელმძღვანელობის დაფალებით კი არ გუუხნებთ, არამედ ჩემი პირადი გამოცდილების საფუძველზე, როგორც კოლეგა კოლეგას, ადამიანი ადამიანს. მისმინეთ: სიცრუე ის ჭეშმარიტი ინფორმაციაა, რომელიც ჩვენ უნდა გადავცეთ. ამიტომაც არ დამიშლია სიცრუის ერთგვარად მოზომილი ჩართვა იქ, სადაც ეს არ გაართულებდა უწყებას, არამედ გაამარტებდა მას. განსაკუთრებით, საკუთარი თავის შესახებ მიცემულ ცნობებს რაც შეეებათ, იქ მივიჩნი თავი უფლებამოსილად, უნდა მოემზოდებინა ყალიბ დეტალები (ეს, როგორც მეორის, არავის უფლების ხელს). მაგალითად, ჩემი და ანჯელას ცხოვრება ავილით: ისე აღწერე, როგორიც მინდად, რომ ყოფილიყო □ დიდი სიყვარულის ისტორია, რომელშიც მე და ანჯელა ერთმანეთის მინადილ ტრფიალად გამოქმნდებოდით, ყოველგვარი წინააღმდეგობის მიუხედავად ბედნიერი, ენებანი, ერთადელი. სინამდვილეში უხსტად ასე არ ყოფილა, მიუღერ: ანჯელა მე ანგარიშით გამომეცა და მე-რი უკვე ინანა. ჩვენი ცხოვრება უდარდელიობათა და წვროლმან საზოხრობათა მიმდევრობა იყო. მაგრამ რა მნიშვნელობა აქვს იმას, რაც დღით-დღე ხდება? ქვეყნიერების მესხერებაში ანჯელას სატება სასრულიყოფილი და დასრულებულია, მისი დამახინჯება არაფერს ძალმუს და მეც დედამინის ხატორიაში ყველაზე სასურველ მიუღერ დავიწრები.

თავიდან მხოლოდ ჩვენი ყოველდღიური ცხოვრებიდან გამომდინარე მონაცემთა შელახვაზეა მიწვედა. ვარკვეულ მომენტში ის მომენტები, რომლებიც ჩემს თვალწინ ანჯელას ყოველდღიური დაკვირვებით (შემდეგ კი ფარული თვალთვალათა და ჯამუშობით) მრავლებდებოდა, სულ უფრო და უფრო წინააღმდეგობრივ და ორპირივან ხალხს იღებდა, ყოველგვარ ამაზრზენ ეჭვებს ამართლებდა.

რა უნდა მექნა, მიუღერ? ნუთუ უნდა დამერღვია ანჯე-
ლას უკვე შექმნილი სახე □ ასეთი ნათელი და ადვილად
გადასაცემი, მოყვარული და სიყვარულის აღმძვრელი, გა-
ნა უნდა დამებნელებინა ჩვენი კატალოგის ყველაზე
ბრწყინვალე გვერდი? დღითი-დღე ვწლიდი ამ მონაცე-
მებს. მაგრამ შემინოდა, რომ ანჯელას საბოლოო სახის
ირგვლივ დარჩებოდა რაღაც მითითება, რაღაც ნაგულის-
ხმევი ცნობა, რაღაც კვალი, რომლიდანაც შესაძლებელი
გახდებოდა იმის დადგენა, თუ როგორ მოქმედებდა და
რას წარმოადგენდა ანჯელა თავის ეფემერულ სიცოცხ-
ლეში. მთელს დღეებს ლაბორატორიაში ვატარებდი და
ვარჩევდი, ვსობიდი, ვტოვებდი მონაცემებს. ეჭვიანი ვიყა-
ვი, მიუღერ. არა, ეფემერულ ანჯელაზე არ ვეჭვიანობდი,
ეს ჩემთვის უკვე წავგებული თამაში იყო □ ინფორმაცი-
ულ ანჯელაზე ვეჭვიანობდი, რომელიც ქვეყნიერების
მთელს ხანგრძლივიობას გაუძღვებდა.

ინფორმაციული ანჯელას სრული უმანკოების უპირ-
ველესი პირობა იყო, რომ ცოცხალ ანჯელას არ გაეგრ-
ძელებინა თავის გამოსახულებაზე გავლენა. სწორედ მა-
შინ გაქრა ანჯელა და ყოველგვარი ძებნა ამაო აღმოჩნ-
და. რა საჭიროა, მიუღერ, მოგათხროთ, როგორ ნაჭერ-
ნაჭერ მოვიშორე თავიდან მისი გვამი. დანაწარმდით, ამ
დეტალებს ჩვენი მუშაობის მიზნებისთვის არანაირი მნიშ-
ვნელობა არა აქვს, რადგანაც ქვეყნიერების მესსიერებას
მე უბედნიერეს მერულედ და შემდეგ იმ უნუგემო ქერი-
ვად დავარჩევი, რომელსაც თქვენ ყველა იცნობთ. მაგრამ
მაინც ვერ მოვიპოვე სიმშვიდე: ინფორმაციული ანჯელა
მაინც ინფორმაციათა სისტემის ნაწილად რჩებოდა, ხო-
ლო ეს ინფორმაცია შეიძლება ინტერპერტიტორული ყო-
ვილიყო □ ან გადაცემის ნაკლოვანებათა, ან დეკოდირის
ბოროტი განმრავნის გამო □ როგორც ორპირობის
დაშვება, ცილისნამება, ვარაუდი. გადავწყვიტე, რომ ჩვე-

ნი კატალოგიდან ამომშალა ყველა ის პიროვნება, რო-
მელთანაც ანჯელას შეიძლება ინტიმური ურთიერთობა
შქონოდა. ძალიან ვწუხვარ, რომ ზოგი ჩვენი კოლეგის
კვალიც კი არ დარჩება ქვეყნიერების მესსიერებაში,
თითქოსდა მათ არც არასოდეს უარსებიათ.

თქვენ გგონიათ, იმიტომ გეუბნებით ამას, რომ თანამ-
ზრახველობა გთხოვთ, მიუღერ? არა, მიზეზი ეს არ
გახლავთ. მე იმ უკიდურესი ზომების შესახებ უნდა მო-
გახსენოთ, რომელთა მიღებაც დამჭირდა, რათა ჩემი ცო-
ლის შესაძლებელი საყვარლის შესახებ ყოველი ინფორ-
მაცია ამოშლილიყო ჩვენი კატალოგიდან. არ მადარდებს,
რა შედეგს გამოიღებს ეს პირადად ჩემთვის. ჩემი დარ-
ჩენილი სიცოცხლის წლები უსასრულოდ მტირეა მარადი-
ნობასთან შედარებით, რომელთანაც ანჯელის შეგებას ვარ
ჩვეული. ის, რაც მე ჭეშმარიტად ვიყავი, უკვე ერთხელ
და სამუდამოდ დავადგინე და პერფორმირებულად გადავი-
ტანე.

ხოლო თუ ქვეყნიერების მესსიერებაში არაფერია გა-
სასწორებელი, მაშინ ისღა დაგვრჩენია, რომ უნდა შევსა-
წოროთ რეალობა იქ, სადაც იგი არ თანხვედება ქვე-
ყნიერების მესსიერებას. როგორც ჩემი ცოლის საყვარლის
არსებობა წავშალე პერფორმირებიდან, ასე უნდა ამო-
შალო იგი ცოცხალთა სიიდანაც. პოდა, სწორედ ამიტომ
ამოვიღებ ახლა ამ იარაღს, თქვენ დაგიმიზნებთ, მიუღერ,
დავაჭერ ჩაზმას და მოგვკავთ.

იტილდურსიდან თარგმანა ნოსტრი ლაგარნიამ

ფილოსოფოსი-სენსუალისტი

პორციით, წარმოდგენილია წიგნის ყოველ თავში.
 ნიშანი "1" მიუთითებს ვიზუალურ აღქმაზე
 ნიშანი "2" - ანთროპოლოგიურ ან კულტურულ ელემენტებზე, ფართო გაგებით;
 ნიშანი "3" გულისხმობს სპეკულატიურ ჭკვრეტას, რომლის ობიექტებია კოსმოსი, დრო, უსასრულობა, მიმართებები "მე"-სა და სამყაროს შორის;
 ხელს ხომ არ უშლის ნეიტრალური ენა, რომელსაც მწერალი თავდაფრებით იყენებს წიგნის აგების პრინციპითა განმარტების მიზნით, ტექსტის აღქმას?
 საბედნიეროდ, ეს ასე არაა: სტრუქტურის ბადავ სხვა არაფერია, თუ არა ნაწარმოების არსის წვდომის საშუალება, ხოლო მთელი ეს ნუმეროლოგია მარტოოდენ კომპოზიციის თავისებურებითაა ნაკარნახევი და არა - პირიქით. რომანის თითოეულ თავს მსჭვალავს შთაგონება, რომელიც მყისვე შეიგრძნობა და ხაზს უსვამს ნაწარმოების ამ კონკრეტული ნაწილის ღირებულებას, სანამ არ ამოინურება მისი თავდაპირველი ენერჯია.

პალომარი ერთგვარი ლინზაა, რომლის მეშვეობით ავტორი ავიკრდება სამყაროს მოვლენებს, მაგრამ ლინზა შეიძლება იქცეს გამირის რეფლექსიური გონების ამსახველ სარკედ. წიგნის თემას წარმოადგენს მთავარი გმირის მიერ სამყაროში საკუთარი ადგილის ძიება და შემდგომ მისი დასკვნების გაბაილება მისივე ინტელექტუალური ანალიზის ზეგავლენით. პირველი თავის სახელწოდებაა "ტალღის ამოკითხვა". აქ პალომარი ცდილობს დააკვირდეს, აღწეროს და სიტყვიერად გამოხატოს ცალკეული ტალღის ზუსტი არსი. მისი დაკვირვებები ნიადაგ საგულდაგულო და ნიადაგ შეუსაბამოა. და მიიწვ, გმირის ყოველი განზილება იმგვარადაა აღწერილი, რომ სიამოვნებით იკითხება. რომანის ბოლო თავში პალომარი უღრმავდება საკუთარ შინაგან სამყაროს და იმყოფება ამ თავის სახელწოდების თინახამად, "მკვდრადყოფნის შესწავლის" პროცესში. მას კვლავ ანამებს ზუსტი ცოდნის მიგნების დაუწყაყოფილებელი სურვილი. აქ გაერთიანებულ 25 ტექსტს შეიძლება ვუნდოდოთ ლექსები პროზად (მათი აფექტიურობის გამო), ან - მედიტაციები (კლავიოსთვის დამახასიათებელი მეტაფორული მანერის კარნახით), ყოველი სტრიქონი მაცდურად ჩუწრებული და მიოზუზუნება, ხან კი - იძვგრება ან ანცობს. ავტორის მზერა (ისევე როგორც პალომარისა, როდესაც ეს უკანასკნელი ვარსკვლავებს უჭყრება) - გაჭყრისაა, მავილი, მიუკერძოებელი. "ავისტოში, - გვეუბნება ის, - რძინაი გზა შესქელებდა და გადმოვა თავივი კლაპოტიდან". ამგვარი მიაზიტობა, მაღლიერება სამყაროსა და ამ სამყაროს შესაყცივის გამოთქმების გამო, პირადი მიგნებებით ტკობა და, ამასთან, უჭველსი, თითქმის გვარონგული მესხიერების გაკოცხლება, თავანყუტბილი ოცნებების ატმოსფერო ტიპურია მთელი ნაწარმოებისთვის.

კალივონი მძღალონ, ლაღი ტალანტისთვის უჭვზო როგორც ავანგარდიზმისთვის ჩვეული ჭარბი სინატიფე, ასევე - პრიმიტივიზმის ნაძალადევი სისადავე როგორც ის ინტელექტუალური ძალისმეყვები, რომელთა მემკვიბობით შეიქმნა შუა საუკუნეების ბესტიალიზმი,

ლიტერირები და თანაფარდობები ყოველთვის შთააგონებდა იტალო კალვინოს, შეიქმნა უჩვეულო ფანტაზიის დაღით აღბეჭდილი ნაწარმოებები. ჯერ იყო და მან მოგვანოდა ორგანოზომილებიანი რომანი სიკეთისა და ბოროტების შესახებ ("შუაზე გაპობილი ვიკონტი"), რომელიც ისე ოსტატურად და მარჯვედაა აწყობილი, როგორც - პენტაპოზის კარის საკეტი.

მავე აღვეგორული იმპულსის ზეგავლენით კალვინოს დახვეწილმა არქიტექტურულმა ფანტაზიამ ხორცშესხმა პპოვა "უჩინარ ქალაქებში". შემდეგ - კატის პირით - მწერალმა მოგვითხრო "შეკავშირებულ ბედ-იბლაღათა კოშკის" შესახებ, რომლის სტრუქტურას ნათელს ჰქვენს, მაგრამ მთლიანად ვერ განსაზღვრავს ტაროს კარტების ურთიერთმიმართებებს. ახლა ვიკითხოთ, მიაღწია თუ არა კალვინოს ახალ შემოქმედებით წარმატებას.

მწერლის ახალი რომანი შედგება სამი თავისგან. ესენია: "პალომარის არდადეგები", "პალომარი ქალქში", "პალომარის მდუმარება". ყოველი მათგანი იყოფა სამ ქვეთავად, ეს უკანასკნელი კი სამ-სამ ნაწილადაა დანაწევრებული. კალივონი გვთავაზობს მათი დანომვრის სისტემას: (ცოდნები 1, 2, 3 შესაბამედა ინდექსის სათაურებში... ისინი გვხვდება რიგით პირველ, მეორე ან მესამე ადგილზე და აღნიშნავს არა მარტო რიგს, არამედ - ამა თუ იმ თემატურ სფეროსაც, რომლებიც, სხვადასხვა პრო-

ასევე - ლიტერატურის წინაგრ ინტელექტივიზმი. თუ პალო-მარის პროგრესების მიღმა დროადნო იკვეთება სპეულ ბეკეტის პერსონაჟის, მოლოის გადიზინაგებულ ანრდოი, ან კიდევ - ხორბ ლუის ბორსესის ლანდი, ეს მკითხველს არ აღუგებებს და არც - გალინოს. მან იცის, რომ ყვე-ლას ერთი და იგივე პრობლემები აწუხებს. პალომარის დაკვირვებები გარესამყაროზე აღწერეს იტალიურ ენაზე, მაგრამ უილიამ უიფერმა ზედმიწევნით უზუსტად გადმოგ-ვევა გმირის დახვეწილი, მაცდურებელი და უღობველი აზრები ინგლისური ენის მეშვეობით. უიფერის ენის რიტ-მი და ელვური ერთიანობა ისტატობით წარმოგვადგენს როგორც პალომარის ინტელექტუალურ ძიებებს, ასევე - მის ეროტოლუ ოცნებებს. მთარგმნელი კიდევ უფრო გვა-ახლოებს იმ მიზანთან, რომელსაც პალომარი მუშავდად ესწრაფვის - ესაა "ძიება ჭეშმარიტი ცოდნისა, რომლის საფუძველს ერთდროულად წარმოადგენს მესხისერება და წარმოსახვა".

"ყველის თითოეული ნაჭრის მიღმა, - ფიქრობს გმი-რი, - ვებად ნაირგვარ ბალახს ნაირგვარი ცის ქვეშ. ნორმანდიის მდინარეთა მიერ დანალექე მარილებისგან გამკვრივებულ მიწაზე აბიზინებულ მიწდვრებს; პროვან-სის შზხა და ქარის სურნელი გაულენილი მდელოებს, ცხვრის ფარებს, ფარესებსა და იალალებს. იქ ფლოპენ საიდუმლო ტექნოლოგიებს, თაობიდან თაობას რომ გა-დადცივებოდა საუკუნეთა განამელობაში. ეს კი მუხუჭობაა. პალომარი მასში თავს ისე გრძობს, თითქოს ლურჯი იმყოფებოდეს. ყოველი ექსპონატი იმ ცივილიზაციის ნა-ყოფაა, რომელმაც მას გარკვეული ფორმა მიანიჭა და თვითონაც დაესქსა მას ფორმას".

მთელი ამ სენსუალური ნეტარების მიუხედავად, ნა-წარმოები ფილოსოფიურ საფუძველს ეყარება. პალომა-რი, რომლის გვარი ემთხვევა ცნობილი ტელესკოპისა და ობსერვატორიის სახელწოდებას, ერისა და იმავე დროს "შე"-ცაა და "თვალც" ("I and eye"), ანუ "სამყარო, რო-მელიც უყურებს სამყაროს" (ასეა დასათავრებული გმი-რის ერთ-ერთი მედიტაციის ამსახველი ეპიზოდი), კითხ-ვის ნიშანი კი ეჭვემეუ აყენებს მისი "შე"-ს შემეცნების ალბათობას: "არის თუ არა სამყაროს ნაწილი ის, ვინც უყურებს სამყაროს სხვა ნაწილს? იქნებ, უნდა ვაღიაროთ, რომ ფანჯრის ორივე მხარეს სამყაროებია და მაშინ, შე-საძლია, "შე" არის, უბრალოდ, ფანჯარა, რომლის მეშვე-ობით სამყარო ჭკრეტს სამყაროს? თავისთავზე დაკვირ-ვებისთვის სამყაროს სჭირდება პალომარის თვალები (და სათვალე)".

სასიამოვნოა, რომ პალომარი და იტალი კალივინო თავს არიდებენ სოლოფისზმის ჩიხს. მათ არც ენისადმი უწოდებლობისა და "ექსპერიმენტის" ყინულეანი მგზნებ-რების საცთური იტაცებს. აქ შეიძლება წამოიჭრას შე-მეცნების პრობლემა, მაგრამ ცნობიერება კიდევ უფრო აქტიურად ეძიებს ამ პრობლემის გადანაყვების გზებს იმგვარი შემეცნებისადმი მსაფრი სწრაფვის მოცხებით, რომელსაც სურს, თავისუფლად გაინავარდოს "შე"-ს საზ-ღვრებს გარეთ. კალივინო გამოჰყოფს პალომარის სამყა-როს ვიზუალურ, კულტურულსა და პეკულატორ ასექ-ტებს. მას ძალუქს საკუთარი (და ჩვენი) განცდების გაა-ნალიზება და შევერება, მაგრამ თვით პალომარი თვი-სი უთავბოლო წარმოდგენების ტყვეა. მინდვრები, ქალის მკერდი, ზვირთსაჭრელები, პლანეტები, ხელიკები, მთვა-რი ნაშუადღევს, შაშვების სტვენა, დედალ და მამალ კუ-თა ურთიერთალერსის თანმზლები ტკაცუნე, მოგონებების ნისლი "ორ გირვანქა ბატის ქონში", სადაც "თუორი, რბი-ლი ცხიმი აშშობს სამყაროს ღრჭიალს" - ყველაფერი ეს

და ათასი სხვა რამ აქარწყლებს მოგონებათა თანამედე სიამოვნებას. შეიძლება პალომარი (და მთელი რომანი) სილოგიზმამდე დავცეს, მაგრამ მხოლოდ მისი აზრების ბრწყინვალე აპოთეოზის შემდგომ. ამ ნივნის კითხვისას ზშირად ვგრძობნობ, რომ კალივინო შეუდგომილი ოსტატ-ია. ეს ინტერმომო არასოდეს გვეყინდება მისი კითხვა. რობერტ ფროსტის მსგავსად, მისი ძირითადი მიზანია წარმოდგენა, გათამაშება, მაგრამ თუ ფროსტთან წარ-წარმოგვანა მიმდინარეობს უშუალოდ ჩვენ ვნებ, კალივინო-თან ხორციელდება ეკვილიბრისტიკა ენაზე ინტერნაციო-ნალურ ცირკში, თვალუწვდენელ სიმაღლეზე დაჭიმულ მავთულზე. მსგავსი დემონსტრაციები გვიზიდავს მო-ლოდ მაშინ, როდესაც შემსრულებელი მძიმეა და სადრ-თხემი იღვებს თავს. შეიძლება, მზატე ადამიანზე მიმარ-თოს ამგვარ "თამაშს", მაგრამ მას ხარბი ინტერესი, გა-ოცებითა და იმედით აღსავსე მუხვას როდი მიაპყრობენ მაყურებლები. "პალომარში" ყველაზე მეტად შთაბეჭდა-ვია ის, რომ ამ წარმოდგენაში არ გამოიყენება დამცვი ბაღე. ავტორი მიზნად ისახავს არა იმდენად აუდიტორი-ის განცვიფრებას,რამდენადაც მის შეცბუნებას იმის გა-მოსვარავების მიეცნობით, რომ (ფილიპ ლარკინის თქმით) "უჭკველ სტვიკორილეს /ემყარება ჩვენი ყოველგვა-რი ქვეცა", - ეს სტრიქონები დადინერა იტალი კალივინოს გარდაცვალებამდე.

გარკვეული საგნები - ქვის კედელი, ფოთლო, ზღვის ნივარა, ჩიადანი - თითქოს სთხოვენ პალომარს, დააკვირ-დეს მათ. ის აღმატერად თვავლიერებს ამ საგნებს, შემ-დეგ - აკვირდება თითოეულ დეტალს და აღარ ძალუქს, თვლი მოსწყვიტოს მათ... გმირი ცდილობს, დააკვირდეს ყველაფერს, რაც მის თვალწინაა, მაგრამ ეს საქმიანობა სიამოვნებას არ ანიჭებს და ის ჩერდება. დაკვირვების მე-ოლე უფაზარის პალომარს, რომ, თურმე, მხოლოდ ზოგიერთ საგანს ზვერავს, ეს კი უსამართლობაა, რაც უნდა გამოსწორდეს. მის წინაშე წამოიჭრება შერჩევის პრობლემა... მალე პალომარი ხვდება, რომ მისი მატვის მიზეზს მისივე "შე" წარმოადგენს... მაგრამ როგორ უნდა დააკვირდეთ რაიმეს ისე, რომ გამოთიშოთ საკუთარი "შე"? ვისი თვალებით ხორციელდება დაკვირება? რო-გორც წესი, "შე"-დ მივიწვევთ იმას, ვინც იმპირება თქვე-ნი საკუთარი თვალმიდან, როგორც - ფანჯარა... გა-მოდის, რომ ფანჯარა უყურებს გარესამყაროს. თუ სამყ-არო გარეთაა, შიგნით რაღა დარჩა? კიდევ ერთი სამყ-არო - სხვა რა უნდა იყოს? გარკვეული ძალისხმევის წყალობით პალომარი ახერებს გადანაცვლოს შიდა სამყ-არო და მოთავსდის ის ფანჯრის რაფაზე. ახლა ფანჯ-რის მიღმა რა დაგვრჩა? სამყარო, რომელიც გახლტეილია დამკვირვებელ და დაკვირვებად სამყაროდება. მაგრამ რა მოსდის "შე"-ს, ანუ პალომარს? არის თუ არა ის სამყა-როს ნაწილი, რომელიც აკვირდება სამყაროს სხვა ნა-წილს?

ინგლისურენოვანი თარგმანი
ზურა იმნალოშვილი

კალვინოს სიკვდილი

1985 წლის 20 სექტემბრის დღას, პარასკევს, რომს თავს დაატყდა ბუნიობის მომსახვებელი ქარიშხალი. მების გრგვინამ და ელვამ გამაღვიძა. წამიერად მეგონა, რომ კვლავ მეორე მსოფლიო ომი მიმდინარებოდა.

შუადღემდე ცოტა ხნით ადრე გავემგზავრე ხმელთაშუა ზღვის სანაპირო პატარა ქალაქში, კასტილიონ დელა პეშიაში, სადაც წინა დღეს გარდაცვლილი იტალი კალვინო უნდა დაეკრძალათ.

ორი კვირით ადრე თავისი სახლის ბაღში მჯდარ კალვინოს უფერად ტვინში სისხლი ჩაექცა. აქ, პინეტა დი როკამარემო მან მთელი ზაფხული გაატარა. კალვინო ემზადებოდა ლექციებისთვის (ჩარლზ ნორტონ ელიოტის სახელობის), რომლებიც შემოდგომასა და ზამთარში უნდა წავიკითხა ჰარვარდის უნივერსიტეტში. უკანასკნელად მისში ეწახე. შევქექე გაბეღულებისთვის, რადგან ის აპირებდა, ინგლისურ ენაზე წავიკითხა ლექციები. ამ ენაზე კალვინო საკმარისად თავისუფლად კითხულობდა, მაგრამ მეტყველება უჭირდა (სამაგიეროდ, შესანიშნავად ფლობდა ფრანგულსა და ესპანურს, რადგან კუბაზე დაიბადა, შემდეგ კი მრავალი წელი გაატარა პარიზში).

რომში, ჩემი ბინის ტერასაზე ვიდექეთ. დაღამდა. კალვინოს ღრმად ჩამჯდარი თვალები კიდევ უფრო ჩაუშუქდა. ნარბები შეიკრა და ჩაიჭირდა; შემდეგ გაიღიმა და უფერად დაემსგავსა იმ ძალზე საზრიან ბავშვს, რომელმაც, ეს-ესაა, "შეიმეშავა" ერთიანი ველის თიურია. "პარვარდში ვიბლუკუნებ", - ჩაეცინა მას. "მაგრამ მე ხომ ნებისმიერ ენაზე ვბლუკუნებ".

აშუშგან გამსხვევებით, იტალიაში არსებობს როგორც სწავლა-აღზრდის სისტემა (მნიშვნელობა არა აქვს, კარგია ის თუ უფარგისი), ასევე - ეროვნული კულტურა (რომელიც ერთდროულად მდარეცაა და დახვეწილი).

ბოლო წლებში კალვინო იქცა იტალიური კულტურის ცენტრალურ ფიგურად. იტალიელები ამჟამინდელ თავიანთი ქვეყნის სასიქადულო შვილით, რომელმაც ამერიკაში სახელი გაითქვა მას შემდეგ (თუ ამას მე არ ვიტყვი, სხვა არავინ გაიხსენებს), რაც 1974 წლის 30 მაისს The New York Review of Books-ში გამოვექვეყნე სტატია მისი რომანების შესახებ. 1985 წლისთვის კალვინოს კითხულობდნენ ყველგან (ინგლისის გარდა), სადაც საერთოდ, წიგნებს კითხულობენ. წარმოიდგინეთ, თვით მოსკოვის ლიტერატურულმა ბიუროკრატებმაც კი აღმოაჩინა კალვინო და, ჩემი აზრით, სახელმწიფო გამოემცემლობებმა უფრო ენერგიულად უნდა მოჰკიდონ ხელი მისი ნაწარმოებების თარგმნას და გამოცემას. საინტერესოა, რომ მწერლის გასვლამ იტალიის კომუნისტური პარტიის რიგებიდან (1957 წელს) არავინ აღაშფოთა.

კალვინო 62 წლისა შესრულდა - და ამ თარიღიდან სამი კვირის შემდეგ მოულოდნელად გარდაიცვალა. იტალია მწუსარებამ მოიკვია, თითქოს გარდაიცვალა ყველასათვის საყვარელი ხელმწიფე. ამერიკელებს აკვირვებთ კონტრასტი მათი ქვეყნის ტრადიციებსა და იტალიელთა ზნე-ჩვეულებებს შორის. როდესაც კვდება მეტ-ნაკლებად ცნობილი (საყოველთაო აღიარება ჩვენთვის უკვე შეუძლებელი რამაა) ამერიკელი მწერალი, შეიძლება გამოქვეყნდეს მისი პორტრეტი გაზეთის პირველ გვერდზე, მოგვიანებით კი - მოკლე რეცენზია. მას, ჩვეულებრივ, წერს ესა თუ ის ჟურნალისტი ან სხვა მჯღანბნელი, რომელსაც რეალურად ნაწიხული არა აქვს გარდაცვლილი მწერლის არც ერთი თხზულება, მაგრამ განუკითხავად განაგებს ყოვლიანა "მეექვსე გვერდს". და, ალბათ, ეს ასეც უნდა იყოს.

რაც შეეხება კალვინოს, ამერიკულ გაზეთებში გამოქვეყნდა ზერეულე და არაკომპეტენტური ნეკროლოგები. ლიტერატურულ ფაქულტეტებსა (სადაც იყვებდა მწერალთა რეპუტაციები) და პრესის სამყაროს შორის კავშირი მეტად მყიფეა. ჩემდა გასაოცრად, "Time"-ისა და "Newsweek"-ის მიერ გამოქვეყნებული რეცენზიები ურიტო როდ იყო, თუმცა პირველმა მათგანმა კალვინოს "სიურრეალისტს" უწოდა, მეორემ კი მას "მდიდარი ფანტაზია" მიანერა. სინამდვილეში იტალი კუმშმარტივ რეალისტს გახლდათ. სწამდა, რომ "შემოქმედებს მყარი რეალური საფუძველი უნდა გააჩნდეს. ფანტაზია წააგვს ვეშს, რომელიც პურის მკვრივ ნაჭყრე უნდა წაუსკავთ; სხვა შემთხვევაში ის რჩება უფრო მზასად, რომლისგანაც ვერაფერი შექმნიან". ეს დღევანდელი იტალიის ტელევიზიისადმი კალვინოს მიერ მიცემულ ინტერვიუში, რომელიც მისი გარდაცვალების შემდგომ აჩვენეს.

"The New York Times"-მა კალვინოსადმი პატივისცემა იმით გამოამჟღავნა, რომ დაბეჭდა ამერიკელი მწერლების გამოხმაურებები. მათ შორის იყო ჯონ აბდიკო (უმეტესადაც ეს მარადიული შემთხვევა), მარგარეტ ტეტლეი (არ ციცი, ვინაა), ურსულა ლე გუნი (ცნობილი ფანტასტი, მაგრამ განა რა უნდა ეთქვა მას თანამედროვეობის ერთ-ერთი უროთესეს მწერლის შესახებ?), მაიკლ კუდი (რომლის თვალსაზრისი საკმაოდ დასაბუთებული გახლდათ)

იხილეთ სალომონი (გარანტი) და პირი. ფოტო: თეოდორე

და, ბოლოს, ენტონი ბერჯესი (რომელიც ვერ ამაღლდა თავის ჩვეულ დონეზე). სხვა გაზეთში ჰერბერტ მითგანგმა აგრეთვე დაიწინაშა აბადიკი, ისევე, როგორც უბირ მკითხველთა მოძღვარი - ჯონ გარდნერი, რომლისთვისაც ზეცა სხვა არფერია, თუ არა იდეალური ამერიკული უნივერსიტეტი.

ევროპამ კალვინოს სიკვდილი უდიდეს უბედურებად მიიჩნია. ორი კვირის განმავლობაში იტალიის პრესა ყოველდღე აქვეყნებდა ბიულეტენებს სიენის საავადმყოფოდან. მთელი ქვეყანა უფერად გადაერთიანა პატივისცემამ გამოიწვია მწერლის მიმართ, რომლის ქმნილებებმაც მოხიბლა არა მარტო ბავშვები, არამედ ყველა ის ადამიანიც, ვისაც წიგნები უყვარს.

* * *

პირველი ინსულტის შემდგომ ჩატარდა ქირურგიული ოპერაცია, რომელიც დიდხანს გაგრძელდა. კალვინომ თავი დააღწია კომას, მაგრამ ცნობიერება დაბნეული ჰქონდა. ერთ-ერთი ექიმი მან პოლიციელად მიიჩნია, შემდეგ კი გაოცდა, რომ გულზე ოპერაცია გაუკეთეს. ამასთან, ქირურგი ოპტიმისტურად იყო განწყობილი. მან აუწყა პრესას, რომ არასოდეს ენახა ისეთი რთული სტრუქტურის ტვინი, როგორიც კალვინოს ჰქონდა. მყისვე გამახსენდა ანატოლ ფრანსის არაჩვეულებრივად პატა-

რა ტვინი. ქირურგმა განაცხადა აგრეთვე, რომ ძალღონეს არ დაიშურებდა. სხვა რომ არაფერი, მან თავის ვაჭებთან ერთად, გასულ ზამთარს წაიკითხა "Marcovaldo". ამდენად, კალვინოს უნიკალური ტვინის გადარჩენა აუცილებელი იყო, თუმცა ახლა ამის იმედი ალარავის ჰქონდა: იენისში კალვინო უკვე იტანჯებოდა თავის ტკივილით. როგორც ჩანს, ეს იყო პირველი გაფრენა. გარდა ამისა, მის წინაპრებსაც ანუზებდათ სისხლძარღვთა დაავადებები. დაახლოებით ასე იქცა გაზეთებში.

როდესაც ჩრდილოეთისკენ მიემგზავრებოდი, წავიკითხე კალვინოს უკანასკნელი რომანი "პალომარი". ეს წიგნი მან 1983 წლის 28 ნოემბერს მჩუქა. გამაფრთხილა და გული შემეკუმშა, როდესაც პირველად წავიკითხე მინანური: "გორ, ესა ჩემი ბოლი ნააზრევი ბუნების არის შესახებ. იტალია". "ბოლო" ის სიტყვაა, რომელსაც ხელოვანი იშვიათად მიმართავენ. რას ნიშნავდა ეს "ბოლო"? უკანასკნელს? თუ მის ბოლი მცდელობას, აღწერა სამყაროს უჩვეულო მოვლენები? იცოდა თუ არა მან, რომ უკვე "მკვდრადყოფნის შესწავლის" (ამ წიგნის ბოლო თავის სათაური) პროცესში იმყოფებოდა?

* * *

წიგნი ძალიან მოკლე იყო. მავანი პალომარის (რომელიც თვით კალვინო გახლდათ) მედიტაციები სხვადასხვა

თემაზე მოქმედება ვითარდება სრულიად სხვადასხვა ადგილას: კარტოლიან დღლა გეშაიას კონცხზე, როკაშარის ტყის მახლობლად განლაგებულ სახლში, რომში, პარიზის კულინარულ მაღაზიაში. ახლა ამ წინგის განხილვის დრო არაა, მაგრამ მოწინაშე ზოგიერთი პასაჟი, რომლებიც, ჩემი აზრით, ააშკარავენს ნაწარმოების დედაბურს.

პალომარი კასტილიონის კონცხზე იმყოფება და ტალღებს მიშტრეობს. იქნებ, შოლოდ ერთს უნდა დააკვირდეს? თუ შიავალი - ერთად იქვეყა? E pluribus unum და მისი საპირისპირო ვითარება, ალბათ, გამოსატყავს ჩვენი არსებობის კალენოსეულ გაგებას. წარმოვადგენთ თუ არა ჩვენ სამყაროს ნაწილ? იქნებ, უბრალოდ, სამყარო თვით ჩვენ ვართ, ვინც ფიქრობს ამ საკითხის შესახებ?

კალენოსის თხზულებებს ხშირად მცნირეული ნაწარმის ელემენტი დამკრავს - მისი მოზოლები მცნირენი იყენენ. ის აკვირდება ბუნების დეტალებს: ვარსკვლავებს, ტალღებს, ხელებს, ამფიბიებს, ქალის მოშიშვლებულ მკერდს და ამ პროცესში თანამიმდევრულად ინაცვლებს მკაროდან მიკრომოვლენებზე, მიელიდან - ამ მიელის ნაწილებზე, აგრეთვე - ვიზუალურ ილუზიებზე. თხრობა აწმყო დროში მიმდინარეობს, იმგარადა, თითქოს მცნირე ეგავწყებს ჩატარებულ ექსპერიმენტის, გამოკვლეული ცხოვრების შესახებ.

ტალღები შთაგონებდა მწერალს, მაგრამ არ ანედიდა პასუხის იმ შეთხვევებზე, რომელიც იტალი უსვამდა ბუნებს. გარკვეული უკუთხი დაკვირვების ტალღები თითქოს შორიზონტიდან კი არა, ზღვის მოპირდაპირე ნაპირიდან მოედინებოდნენ. "არის თუ არა ეს რეალური შედეგი, რომელიც პალომარი ესწარმავს? ტალღათა დინების მიმართულების შეცვლა, დროის შებრუნება, სამყაროს იმ ქვეშობრივი სუბსტანციისდმი მიხალვება, რომელიც მიუხედავად ჩვენი გრანდიოზული და გრენებისთვის... ეს შეუძლებელია... საღამოს ზღვაში ცურვისას, პალომარი ამჩნევს, რომ "შზის ათინათი იქვეყა მოელვარე დაშნად, რომელიც განვლილია მოპირდაპირე ნაპირიდან მისკენ. პალომარი დაშნაში მიცურავს...". მაგრამ დღის ამ დროს იგივეს სჩადის ყოველი ჩვენგანი. ჩვენ მივცურავთ ამ დაშნაში, რომელიც ყველანადა და, ამასთან, არსად. "დაშნა ერთნირად აცდუნებს ყოველი მოცურავის თვალს. მას ვერავინ აპირდებს თავს... ემთხვევა თუ არა ის, რაც ჩვენ გარშემო ზოგადად არსებობს, იმას, რასაც თითოეული ადამიანი აღიქვამს შოლოდ მისთვის დამახასიათებელი თვალთახედვით?" პალომარი მიცურავს და ექვი ვარება საკუთარ არსებობაში. ის სოლიფარზიზმზე იხრება: "თუ დეამიანზე არ იარსებებს არავითარი თვალეტი, მკედრის ამაქრალი თვალეტივს გარდა, დაშნა აღარასოდეს გაიელვებს". ის ავითარებს ამ აზრს ზურგზე ცურვისას. "შესაძლოა, თვალის განიწაბ კი არ განაპირობა დაშნის განჩნა, არამედ - საპირისპიროდ, რადგან დაშნას სჭირდება თვალი, რომელიც დააკვირდება მას". ბინდდება. მობანავეები ნაპირზე გადიან და პალომარს ნაპირები შეზღუდვება: "ის დარწმუნდა, რომ დაშნა იარსებებს თვით მის გარეშე".

როკაშარის ბაღში პალომარი უთავათვალებს დედლა და მალე უკუთა ქვეყას. შაშვების სტვენა მას აფიქრებინებს, რომ კარგი იქნებოდა, ადამიანებსაც შეძლებოდათ კომუნისტების ამგვარი ხერხის გამოყენება. "ამ პერსპექტივამ ბიძგი მისცა პალომარის აზრთა ნაკადს. მას ყოველთვის აფიქრებდა განსვავება ადამიანსა და დანარჩენ სამყაროს შორის. ადამიანისა და შაშვის ერთნაირი სტვენა მან მიიჩნია ერთგვარ ხიდად, რომელიც შეიძლებოდა გადებოდა ამ უფსკრულზე". მაგრამ პალომარის სტვენაში ორივე შხარის განცვიტვება გამოიწვია. ახლა ის მდელოს აკვირდება, შემდეგ კი ასახელებს და ითვისებს ყველაფერს, რასაც ხედავს. "ის აღარ ფიქრობს მდელოზე;

ის ფიქრობს სამყაროზე. ცდილობს, მოსადაგოს სამყაროს თავისი აზრები მდელოს შესახებ. სამყარო, როგორც მონსერეგებულ კოსმოსი, ან - როგორც შზარდი ქონსი". ეს ანალოგია, როგორც ყოველთვის (კალენოსთან), ბათილდება და პასუხი კვლავ ამგვარია: ბვერი ერთში ამ "ერთობლობა ერთობლობაში".

დაკვირვებები და მდტიკები გრძელდება. ის შეწინავს: "არავინ უყურებს მთვარეს ნაშუადღევს. ამასთან, შუადღისას მთვარის შესახებ მათილაც უნდა დავფიქრედო, რადგან დღის ამ დროს მისი არსებობა ჯერ კიდევ ექვს ინევს". დაღამებისას პალომარს უკვირს, რომ "მთვარე აუცილებლად ნელა უნდა გადაადგილდეს ცხტე, რომელიც სულ უფრო მეტად შენადდება. საპირისპიროდ, შეიძლება ითქვას, რომ მთვარე, რომელიც წინ მიიწევს, ართმევს ცას წინასწარ გაფანტულ შუქს და აგროვებს მას თავის ხარბ მრგვალ პირთან". ახლა აშკარაავეყა მედიტაციის კალენოსეული მეთოდი. ის აკვირდება, აღწერს; მას ახასიათებს პატივისცემა ფაქტებისადმი (და არა სურერეგალიზმით ამ ფუნჯაბის სამყაროთი გატყება). კალენოსის სურს, დაგვანახოს არა მარტო ის, რასაც თვითონ ხედავს, არამედ ისიც, რაც ჩვენ, შესაძლოა, მხედველობიდან გამოგვრჩა (უფრადღებობის გამო). გასაკვირი არაა, რომ ამ სქენაზე გამოიხსნა გალოდეი. კაცირობაბა საკუნეების განმავლობაში იზარებდა უმეტესის შედეგად აღმოცენებულ თვალსაზრისის იმის შესახებ, რომ მზე მოძრაობს დედამიწის გარშემო. მაგრამ გალოდეის თუ კალენოსის დახვეწილი ინტელექტუალური თვალსაზრისის თანახმად, საქმე სრულიად სხვაგვარადაა. გალოდეიმ მიმართა თავისი დროის მცნირეული მეთოდეებს. კალენოსი გამოიყვანა საკუთარი წარმოსახვა. ყოველმა მათგანმა სწორად გაიაზრა და სხვესაც გააგებინა ამ ფეროშენის ასოს.

1982 წლის აპრილში, როდესაც ვესაუბრებოდა ლოს-ანჯელესში მყოფ ჯორჯ მაკგოვერნს, იუჯინ მაკარტის და ფიზიოთერაპევტს, ქალბატონ ფონდა-ჰიდეგნს, "ის სპე პლანეტა, რომელთაც შეურთალებული თვალთი ხედავთ ხოლმე, ერთმანეთის გვერდითი ჩანშკრედა და, მაშასადამე, მოჩანდა მთელი ლამის განმავლობაში". რა თქმა უნდა, "პალომარი ტერასაზე გაავარდა". კალენოსის "ვარსკვლავები" ბვერს უკეთესი იყო, ვიდრე ჩემი. მან დანერგა უამრავი პოლიტიკური სტატია. კომუნისტური პარტიის რიგებიდან გასვლის შემდეგ ის მეტს წერდა, საზოგადოდ, პოლიტიკისა და მისი ზეგალოდინი შექმნილი ილუზიების შესახებ, ვიდრე კონკრეტული პოლიტიკური მოვლენების თაობაზე. იმ დროს და იმ ქვეყანაში, სადაც ადამიანები იცვლან პარტიებს, რათა საჯაროდ გამოთქვან თვითნაირი შეხედულებები, პალომარს ჩვეყად აქვს, სამჯერ იკინოს ენაზე, სანამ რაიმეს განაცხადებს. კბენის შემდეგ, თუ ის კვლავ დარწმუნებულია იმაში, რის თქმასაც აპირებს, პალომარი ამბობს თავის სათქმელს. მაგრამ "სწორი თვალსაზრისის შემუშავება თავის მოსაწონი რომ როდია. სტატისტიკურად თითქმის გარდაუვალია, რომ ჩვენს სულელურ, არაბანამიდვერულ ამ ბანალურ აზრებს შორის შეიძლება ეპოვოთ მგავიო არ თვით გენიალური იდეებაც. მაგრამ ვინ იგნაუდებს, რომ მსგავსი იდეები სხვესაც არ მოუვა აზრად?" ის მწერალია და არა თეორეტიკოსი; ამდენადვე, ის პოლიტიკის მიმოხილველია და არა - პოლიტიკოსი.

კალენოსის ისევე შთაგონებდა ზოოპარკების მოზინადრებებზე დაკვირვება, როგორც - ქალაქების ქვიდრითა ცხოვრების მოვლენები. პალომარის პატარა ქალიშვილი, რომელიც დაღლა ფრანგების თვალეტირებაში, უბიძგებს მამამისს პინჯინთა ვოლიერისკენ. პალომარს არ უყვარს

პინგვინები. ის უხალისოდ მიჰყვება შვილს და ეკითხება საკუთარ თავს, რატომ აინტერესებს ასე ძლიერ ყორაფები. "შეიძლება იმიტომ, რომ გარემომცველი სამყარო არათანმიმდევრულია და ის ყოველთვის ეძიებს მის გარკვეულ კონსტანტას. შესაძლოა, იმიტომ, რომის საკუთარ განვითარებას ზიანს აძლევს აბნეული, ურთიერთდაუკავშირებელი აზრები და სულ უფრო ძნელდება შინაგანი პარაზიზის მიღწევა".

პალომარი მიდის რეპტილიათა მყარად ვოლიერითან. "თუ არ ჩათვლით მინებს, ნებისმიერი ვოლიერი სამყაროა, ისეთი, როგორც იყო ადამიანის განქანაფე, ან - შემდეგ, რაც ადასტურებს, რომ ადამიანთა სამყარო არაა მარადიული ან უჩვეულო რამ". უმოძრაო, გაშუშებული ნიანგებებს დანახვისას პალომარი ძრწის. "რას ან რის გამო ელოდებიან ისინი? როდის ჩაიძირენ წყალში? ფიქრი იმ დროის შესახებ, რომელიც ჩვენი არსებობის საზღვრებს გარეთ მიედინება, აუტანელია". პალომარი მირბის ალბინოს გორილასკენ, "ცოცხალ არსებათა იმ ერთადერთი ეგზემპლარისკენ, რომელიც სიყვარულის ობიექტს არ წარმოადგენს". სევდიანი გორილა თავს იქცევს რეზინის საბურავით, რომელსაც მკერდზე იხუტებს. ეს სურათი მოხუნებას არ აძლევს პალომარს. "ზუსტად ისევე, როგორც გორილასთვის რეზინის საბურავი საყრდენი უაზრო, უსიტყვო მტყვევების ნამოსწყადად", ფიქრობს ის, "ასევე, მეც ვიყავებ წარმოდგენას დიდი თეთრი პრიმატის შესახებ. ჩვენ ყველანი ხელში ვგრძობალებთ ძველ, დანუტულ საბურავებს, რომელთა მეშუაობითაც გვსურს, ჩაენდეთ საბოლოო, ერთ გამოუთქმელ საზღვრებს". ესაა ამოსავალი წარმოდგენა მწერისთვის. ის იდუმალი მდგომარეობა, როდესაც სიტყვები გამოუსადეგარია არა იმიტომ, რომ მათ წინ ელივება გალის რკინის გისოები, არამედ - ძვლებით გამაგრებული ორმაგი ელექტროლი სისტემა, კალენის შემთხვევაში გაცამტვერდა 1985 წლის 19 სექტემბერს.

უფროდ, მაღლა, ზღვის ნაპირს აღმართულ ბორცვზე გამოიწნა კასტილიონ დელა პეშია. მარცხნივ კონცხია, საიდანაც პალომარი ექნება, მაგრამ ვეღარ ხედავდა ტალღებზე მოლივლივე დაშას. ზღვას უსიაბოვნო იხსვერი დაედო, რაც უფრო შეესაბამებოდა კარბის ზღვას, რომლის ნაპირს დაბობდა კალენი, ვიდრე - სხეულსაშუა ზღვას. ზეცა ღრუბლებითაა დაფარული. ცხელი, ნოტიო, უქარო ამინდია. დაკრძალვამდე ორმოცი წუთი დარჩა.

სასაფლაო გადაჰყურებს კონცხს, რომელზეც ქალაქია გაშენებული. ავტომანქანას შუა საუკუნეების დროინდელი კედლისა და დანგრეული კოშკის მახლობლად ვაჩერებთ. ადვილად მაღალი კედლით გარშემორტყმულ სასაფლაოზე. მასხუნდება, როგორ სხგადა ცემენტი კალენის, თავის ერთ-ერთი ადრეულ ნაწარმოებში - "la Speculazione Edilizia" - მან აღწერა, როგორ დაფარა 1950-იან წლებში იტალიური რივიერა, მისი შიშობლიური ლიგურია "ამაზრუნება ცემენტმა და რკინატონმა", სასაფლაოზე შესასვლელი ჭიშკრის მარჯვნივ, კედელზე, დანებებულია სამელოლიური წარწერები, სადაც მრავალჯერა მოხსენიებული სახლები "იტალი კალივინი", "კასტილიონ დელა პეშია", "პალომარის ქალაქი". აქვეა ქალაქის მერისა და უბრალო ადამიანების თანაგრძობის გამოშატეველი განცხადებები.

სასაფლაოს ტერიტორიაზე რამდენიმე ნაგებობაა. ერთ-ერთი მათგანის, ერთგვარი ატრიუმის კედლებზე გამწვანე გამოსახვე ყუთებს, რომლებშიც მიცვალებულები ასვენია. თითოეულ ყუთზე მიმაგრებულია მიცვალებულის ფოტოსურათი. სასაფლაოზე მრავლადია ხელოვნური, იშვიათად კი - ცოცხალი ყვავილები. აქა-იქ მოჩანს მიდარი და დიდგაროვანი ოჯახების აკლდამები. პანიკა მიყ-

რობს: ხომ არ აპირებენ იტალოს ჩასვენებას ერთ-ერთ გამოსახვე ყუთში? მაგრამ მარჯვნივ, ღია ცის ქვეშ, გზედავ ყვავილთა უზარმაზარ გვირგვინებს, რომლებიც ამერიკელ ან ნეაპოლელ განატყურებს უფრო შეეფლებს, და - ახლგაათირდი საფლავს. ერთ-ერთ გვირგვინზე ვარჯავ სიტყვებს "Senato" და "Communist"... ესაა იტალიის სენატის კომუნისტური დელეგაციის მიერ გამოგზავნილი გვირგვინი. სხვათა შორის, იტალიაში, რომელიც მრავალი პოლიტიკური პარტიისა და რამდენიმე იდეოლოგიის ქვეყანაა, ჩვეულებრივი პარლამენტარის დონე აღემატება მისი ამერიკელი ან ინგლისელი კოლეგისას. ევროპარლამენტში მორავია ზის. ლეონარდო შაშა დეპუტატთა პალატის წევრი გახლდათ. ყოველი პარტია ცდილობს, თავის რიგებში მიიზიდოს ცნობილი ინტელექტუალები. ფლორენციის ახლანდელი მერი ბოლო დრომდე პარიზის ოპერის თეატრის დირექტორად მუშაობდა. ალბათ, ქალაქის მერის მოვალეობებს შესწრაფობდა გაცილებით იოლია, ვიდრე - თეატრის ინტრიგებში გარკვევა.

* * *

კედლის გადაღმა მოჩანს იხსვერი ზღვა და წითელი კრამიტი გადაბურული თეთრი სახლები. როდესაც მე-ლანქოლიურად ვთავალიერებდი პალომარის სამშობლოს, ერთმა ნეაპოლელმა უწრნალისტმა მიცნო. სხვა თუ არაფერი, მეზობელი ვარ, რავლის მახლობლად ცხოვრობს. სასლავეს შორის მდგარს, ინტერვიუ ჩამომართვებს. როგორ გავცინო კალივინი? თავზე წვიმის თბილი წველები დამეცა. აკლდამასთან მდგარს ოპერატორმა ფოტოსურათი გადამიღო. სახელმწიფო ტელევიზიის ბრიგადა მოვიდა. თერთმეტი წლის წინ-მუთუ, ვასუსობ. იმ დროს დევნეუ სტატია მისი შემოქმედების შესახებ. მანამდე ხომ არ შეეხვედრივარ? არა, მას არ ვიცნობდი. ის-ის იყო, ნაუვილები კალენის ნაწარმოებები და, აღფრთოვანე ვიკობა, ალენურე (კრიტიკოსის ერთადერთი ამოცანა) მისი შემოქმედება იმათთვის, ვისაც შეეძლო ჩემი სტატიების კითხვა (კრიტიკოსის ერთადერთი მიზანი). გაიცანით თუ არა ის მოვიანებთ? დიას, მან წერილი გამომიგზავნა. იტალიურ თუ ინგლისურ ენაზე? იტალიურზე. რა მოგწამებო? მას ფიქრობთ იმაზე, რაც მან მოგწავრია? შევიშუშე. მან მომწერა, რომ მოგწინა ჩემი სტატია.

კალივინის წერილი ნამდვილად საინტერესო იყო და

მრავალ საკითხს ეხებოდა. ჩემი სტატია ასე დავამთავრე: „თავისუფალი კითხვისას გამიჩნდა უნდართო შეგრძნება, კიბურის მეტ ვნერდ იმის, რაც მან დაწერა. მისი სტელონების წყალობით მწერალი და მკითხველი იქცევიან ერთ ან, შეიძლება თქვას, ერთადერთ პიროვნებად.“ ამ თვალსაზრისში მიაყრო კალვინის ყურადღება. მან თავაზიანად აღნიშნა წერილის დასასწავსში, რომ ყოველთვის იზიდავდა ჩემი „სარკასტული ირონია“ და ა.შ., მაგრამ განსაკუთრებით მოეწონა, რომ მის შესახებ დავწერე ორი მიზეზით. ჯერ ერთი, „ვიგრძნობ, რომ ამ ესეს წერა სიმბოლურად განიჭებულია. გულიდან ქებასთან ერთად კრიტიკული შენიშვნებიც არ დაიშურეთ და ყველაფერი ეს იუმორით შევახვეთ. სიმბოვნების ეს შეგრძნება გარდუვალად გადაეცემა მკითხველს. გარდა ამისა, ყოველთვის ვიცი, რომ ძნელი იქნებოდა ჩემი ინტენციის ზოგადი დედაბრის შესახებ მსჯელობა, რადგან თითოეული მათგანი ძალზე განსჯადვება სხვებისგან. თქვენ გააანალიზებ ჩემი ნაწარმებები ისე, როგორც ეს, საერთოდ, უნდა გავთვლილიყო, ესე იგი, უსისხმოდ, შეგრძნებით; ზოგჯერ უნებლად წინ მისწრაფოდით, სხვა შემთხვევაში კი აქეთ-იქით ეხეთქებოდით, მთვრალი მანანალის მსგავსად. ამ გზით თქვენ განასოგადეთ ჩემი თხზულებების დედაბრე, მათი ფილოსოფია - „მთელი და ბევრი“, და ა.შ. ბედნიერად მიმანია თავი, როდესაც ვინმე პოულობს ფილოსოფიას ჩემს პროდუქციაში, სადაც ფილოსოფია ცოტაა.“ შემდეგ კალვინი საქმეზე გადადის: „თქვენი ესე დასასრულს მიუთითებთ, თუ რასა აქვს ჩემთვის აბსოლუტური ღირებულება. არ ვიცი, რეალურად ასეა თუ არა, მაგრამ ეს შემშარბიტა იდეალური ლიტერატურის მიმართ: საბოლოოდ მწერალი და მკითხველი იქცევიან ერთ ან ერთადერთ პიროვნებად და რათა თქვენ და ჩემი ტექსტის ლოკატორ დასასრულამდე მივიყვანოთ, უნდა დავასკვნათ, რომ ეს ერთი - ყველაა.“ გარკვეული გაცემით, პალმარე აერთიანებს ფილოსოფიას ან ფილოსოფიების მიმართულებებს. აქედან - მიწანერი: „ჩემი ბოლო ნააზრევე ბუნების არის შესახებ.“

ასალაზრდა ჟურნალისტიან ამის შესახებ ერთი სიტყვაც არ ნამოცდენია, მაგრამ ვუთხარი, რომ წერილის მიღების შემდეგ მალე ვნახე კალვინი და მისი ცოლი, ჩიჩიტა, ამერიკელი გამომცემლის სახლში. თუქცე დარწმუნებული ვიყავი, რომ იქ, ჩვენს გარდა, მწერლები არ იქნებოდნენ, დარბაზს აცისკროვებდნენ ამერიკული ლიტერატურის კორიფეები. შემეშინდა, ნაადრევად არ დავმსგავსებოდი მათ და ამიტომ გავიპარე.

ორი წლის წინ, როდესაც რაველის საპატიო მოქალაქე ამირჩიეს, კალვინი დაესწრო ცერემონიას და წარმოთქვა ბრწყინვალე სიტყვა ჩემი შემოქმედების და, კერძოდ, „Daluth“-ის შესახებ. რომში მე და კალვინი ერთსა და იმავე ქუჩაზე ვცხოვრობდით (ჩვენს ბინებს შორის იყო - რაოდენ მოშიზიბელელია შემთხვევითი სიმბოლოები - პანთონი) და დროდდრო ვხვდებოდით ერთმანეთს.

გასულ წელს კალვინი აპირებდა, შემოდგომა და ზამთარი ჰარვარდში გაეტარებინა. „ლიტერატურის თეორიის“ დაუზოვნავც კი დაიწყო. მან კარგად იცოდა, როგორ მყრალ გუზბედ იქცა ჩვენი ლიტერატურული ფაკულტეტები და ამიტომ ვერ წარმომედგინა, რაზე უნდა ელაპარაკა თავის ლექციებში. მიწადა, მიმწეოდენიან მისთვის უფვი კრიტიკოსის პრივილეგია სტატია („Partisan Review“-დან) იმის შესახებ, რატომ არ უყვარი ადამიანებს კითხვა ამ სტატიაში მოწინიბით იყო ციტირებული ჯონ კობდნერი: „ყოველი ღირებული ნაწარმოების სიუფერული ქარბა აბგავარია: მთავარ გმირს სურს რაღაც, აღწევს სა-

სურველს დაბრკოლებათა (შესაძლოა, მისი საკუთარი ექვევის ჩათვლით) მიუხედავად და, ბოლოს, იმარჯვებს, მარცხდება ან ყოველთვის ყაიბით ამათვრებს.“ შემდეგომ „კრიტიკოსი“ იმორმებს „New York Times“-ის „მიმომბილველს“, რომელიც ცდილობს, გავრკვეს კალვინის პოპულარობის მიზეზები: „თუ სიყვარული მარცხით მთავრდება, კალვინის გმირები მიმართავენ ხელახალ მცდელობას; მათი ცხოვრება ახალ-ახალი მცდელობების სერიაა, სადაც სიბოლღეები, თხასთავად, არ ვლინდება. დიდი რუსი და ფრანგი რომანისტებისგან განსხვავებით (რა უმცვერება: რომელი რომანისტია, ბრიკვე? მთლიურ გვაროები, დაახასიათეთ), რომელთა პერსონაჟების ცხოვრება გრძელი და დახლართული ლაბირინთების სახით წარმოგვიდგება, კალვინი, დინჯე შესავლის შემდეგ, უზრალოდ, სხვა კლამაოქში გადააყავს თხრობა“. ჩვენი კრიტიკოსი მკაცრად ამტკიცებს, რომ მთელი ეს საეჭვო ლიტერატურა არ იზიდავს მკითხველებს: „კალვინი პოპულარულია, თუკი, საერთოდ, შეიძლება საუბარი მისი პოპულარობის შესახებ, უფრო თეორეტიკოსებისა და „ტექსტების“ მომხმარებლების, ვიდრე - რომანებისა და მოთხრობების მკითხველების შორის“. სამწუხაროდ, ვეღარასოდეს შევხვედ, კალვინისთან ერთად გავერთო ამ განცხადების „ღრმავაზროვნებით“.

სასაფლავო პოლიციელებით გაჭედილი უფრგონი. ბრბო მოლოდინშია. წინა დღეს რესპუბლიკის პრეზიდენტი ეწვია სენის საავადმყოფოს კალვინისთან გამოსამშვიდობებლად. შეიძლება, წარმოვადგინოთ ანალოგიური სცენა შეერთებულ შტატებში: საავადმყოფოს წყნარ ითახში მღვდელი შედის. „ბატონო პრეზიდენტო, ყველაფერი დამთავრდა. მან გადალახა სახედისწერო ზღაგირი“. პრეზიდენტი თვალბიტი ცრემლით ეცხება: „ეს ბოლო ცნობაა“, ჩურჩულებს ის. პრეზიდენტის გვერდით მდგარი პანანინა, ჩამოშხმარი არსება ოხრავს, „ეს ნიშნავს, რომ აღარ გამოქვეყნდება რომანები არლკონების შესახებ“. არლკონები არ გამოქვეყლვა, დედიკო“, ამბობს პრეზიდენტი, „მაგრამ ისეთი - არა“.

* * *

კალვინის რამდენიმე ასეული მეგობარი, აგრეთვე - მწერლები, გამომცემლები, პრესა, ავტობიოგრაფი ჩინონები სასაფლაოზე შეგროვდნენ. დიდხანს მიტარებს ჩიჩიტას ხელი. ვიღაცამ მიხსარა, რომ ორი კვირის განმავლობაში ქალი, უზრალოდ, იტალის სიველის მოლოდინში კი არ იყო, არამედ - იტანჯებოდა მისი კვდომის საშენებელი.

„პალომარის“ ბოლო ნაწილი ასე იწყება: „პალომარი აპირებს, ამიერიდან ისე მოიქცეს, თითქოს მოკვდა, რათა ნახოს, როგორი იქნება სამყარო მის გარეშე“. ჯერჯერობით სასიამოვნო არაფერი-მთქვი, ვიფიქრე. კალვინის ქალიშვილი მეჩიკოდან მოფრინავს და დავრძალავაზე აგვიანდება. გარდა ამისა, არსად ჩანს მღვდელი, არ სრულდება წირვა, არ ნაწარმოქმება სამკლვიარო სიტყვები. უეცრად, ტელეკამერების ჩართვისთანავე, ატრიუშიშ გვედე კუბოს კალვინის ცხედრობა. რა პატიარა კუბოში იქნებ, კალვინი უფრო მომცრო ტინას იყო, ვიდრე მასსოსეს? ან იქნებ ის დაპატარავდა? რა თქმა უნდა, იტალი მოკვდა, მაგრამ, როგორც ის წერდა, „არანსებობისა არ უნდა შეგეშინდეთ. ჩვენი დაბადების წინაურ პერიოდი ისევე ვრცელია, როგორც ის დრო, რომელიც მოსდევს სიკვდილს. ფაქტობრივად, დაბადებამდე ჩვენ წარმოვადენით იმ განუახლებრელი შესაძლებლობების ნაწილს, რაც შეიძლება განხორციელდეს და შეიძლება - არა, მამინ, როდესაც გარდაცვლებისას ჩვენ არ ძალგუნას საკუთარი „მე“-ს სორექტებსხა წარსულში (რომელსაც მთლიანად ვეკუთვინით, თუქცა მასზე ზეგავლენის

მოსდენის შემთხვევაშიც კი მიუწვდომელია ჩვენთვის)“.

მანტიებით შემოსილი ადამიანები კუბოს ჭრიალთი უშვებენ საფლავეში. პალომარის ცხვირი ახლა თოხიოდ დუმიტ უფრო ქვემოთაა, ვიდრე - მინის ზედაპირი, რომელსაც ის გულდასმით აკვირდებოდა ხოლმე. შემდეგ კუბოს ქვეშ აყრიან და ის აღარ მოჩანს. კალვინოს ქალიშვილის მოსვლას ველოდებით. სიცხე სულ უფრო მიენთავს. ვხედავ ნატალია გინზბურგს, აგრეთვე - ვილაცას, ვინც უმბერტო ეკოს ნაავსავს. და ეს მართლაც ეკოა. "ადამიანის ცხოვრება შედგება მოვლენებისგან, რომელთაგან უკანასკნელს შეუძლია შეცვალოს მთელი მათი ერთობლიობის ღირებულება". ბრბოს რამდენიმე მოსწავლე შეერია. ისინი კალვინოს ზღაპრების თავყვანისმცემლები, ანუ "ტექსტების" ნაადრევად განვითარებული მომხმარებლები და პროტოთეორეტიკოსები გახლავან. შემდეგ სასაფლაოზე შემოდის კალვინოს ქალიშვილი და იმავდროულად შემოაქვთ ცემენტით სასვე ვედროები. ერთ-ერთი კალატოზი ქვეზე ცემენტს ასხამს და ნიჩბით ოსტატურად ასწორებს ბლანტ ზედაპირს. რა სახიზლარი რამაა ცემენტი! "ამიტომ პალომარი აპირებს, გარდაისახოს მკვდრად, მაგრამ არ სურს, დათმოს რაიმე, თუნდაც - საკუთარი სიმძიმე". საბოლოოდ, ცემენტზე მიწას აყრიან. ყველაფერი მთავრდება.

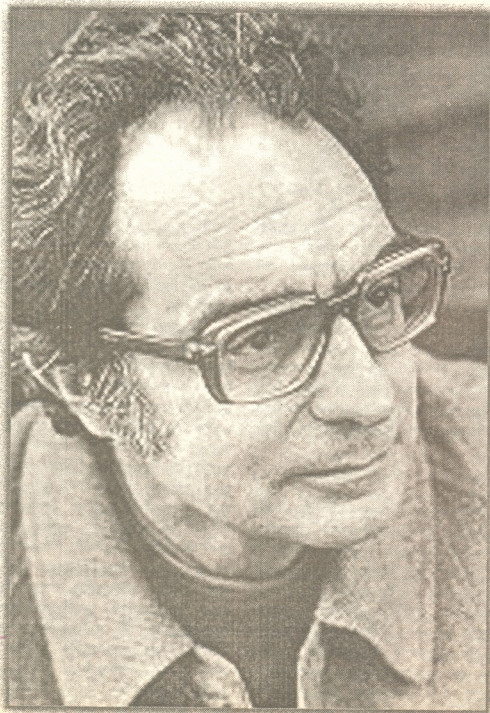
გაოგნებული ჩიჩიტას უკან ვდგავარ. ცემენტს თვალს ვარიდებ და ვხედავ კალვინოს, რომელიც მე შემომყურებს. ეს უეჭველად პალომარია. ის საკუთარ დაკრძალვას ესწრება. რამდენიმე წამის განმავლობაში ერთმანეთს

ვაშტრედებით. შემდეგ მას მზერა გადააქვს კუბოზე, რომელშიც თვითონ კი არა, იტალო წევს. კაცი, რომელიც იტალოდ მივიჩნიე, მისი უმცროსი ძმაა, ფლორიანიო.

სასაფლაოს სხვებზე ადრე ვტოვებ. რომში მანქანით ვბრუნდები. მზე ვაშკაშებს. ცხელა, მაგრამ წვიმა იწყება. ასეთი ამინდის შესახებ სამხრეთელები ამბობენ, ეშმაკი თავის ცოლს სცემსო. ცის აღმოსავლეთ ნაწილს ცისარტყელა ფარავს. რომელები და ეტრუსკები ცისარტყელას მეფეთა, ქალაქების, სამყაროს განადგურების ავებით ნიშნად მიიჩნევენ. თითებს ვაჯვარეულებს, რათა ნავსი თავიდან ავიცილო. თუმცა, დაე, დროის დინება ახლა დამთავრდეს. მაგრამ ასეთ შემთხვევაში, პალომარის აზრით, "უნდა აღინეროს დროის ყოველი წამი. თითოეული წამი აღწერისას იმგვარად განივრცობა, რომ მისი ბოლო შეიძლება გაუჩინარდეს". პალომარი გადაწყვეტს, აღწეროს საკუთარი სიცოცხლის წამები, რათა აღარ იფიქროს სიკვდილზე. და ამ მომენტში კვდება. ასე მთავრდება "ბოლო ნააზრევი ბუნების არსის შესახებ". კალვინო და ბუნება ახლა ერთია, ან - ერთადერთი.

ინგლისურიდან თარგმნა

ოსკარ ლუჩინი

<http://www.opentext.org.ge/arili>

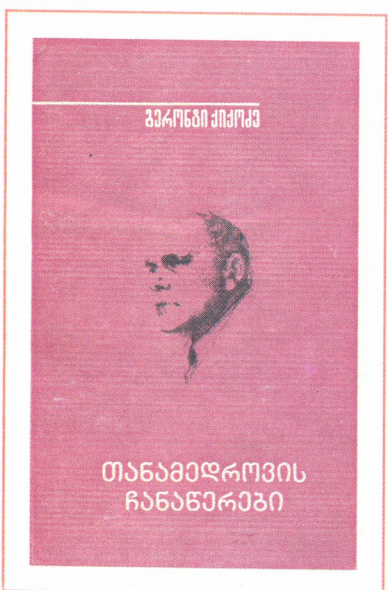
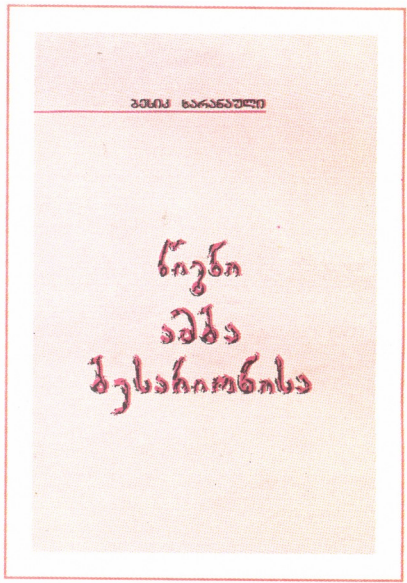
წაას HERE

"სრეტი"

საქართველო
ბიბლიოთეკა
სპ 92/5

ახალი
გამომცემლობა

ახალი
წიგნები